

УКРАЇНСЬКІ ВЧИТЕЛІ ТА НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Світлана Щудло
Оксана Заболотна
Тетяна Лісова

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)

Українська асоціація дослідників освіти (УАДО)

Українські вчителі та навчальне середовище

**За результатами Всеукраїнського моніторингового
опитування викладання та навчання серед директорів і
вчителів загальноосвітніх навчальних закладів
(за методологією TALIS)**

Автори:

**Світлана Щудло
Оксана Заболотна
Тетяна Лісова**

Дрогобич – 2018

УДК 303.425:37.014.6+37.011.3-051(477)

Щ93

Світлана Щудло, Оксана Заболотна, Тетяна Лісова. Українські вчителі та навчальне середовище. За результатами Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS). – Дрогобич: ТЗОВ «Трек-ЛТД», 2018. – 300 с.

Рецензенти:

Ольга Авраменко – доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри прикладної математики, статистики та економіки, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка;

Аліна Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка;

Людмила Сокурянська – доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології, Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна.

ISBN 978-617-7263-57-8

У пропонованій праці представлено результати Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS), виконаного науковцями Української асоціації дослідників освіти з використанням інструментарію Міжнародного дослідження викладання та навчання TALIS 2013, що проводиться Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Дослідження виконано у лютому-серпні 2017 року в межах проекту «Вчитель» та «Реформа освіти: оцінка якості в міжнародному контексті», який реалізує Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» за підтримки Міністерства освіти та науки України.

Рекомендовано до друку:

правлінням Української асоціації дослідників освіти (№1 від 10.01.2018);

вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (№3 від 6.03.2018)

© С.Щудло, О.Заболотна, Т.Лісова, 2018

© Українська асоціація дослідників освіти, 2018

**Organisation for Economic Co-operation and
Development (OECD)**

**Ukrainian Educational Research Association
(UERA)**

UKRAINIAN TEACHERS AND THE LEARNING ENVIRONMENT

**The results of All-Ukrainian Monitoring Survey of Secondary
School Teachers and Principals
(by the TALIS methodology)**

Authors:

**Svitlana Shchudlo
Oksana Zabolotna
Tetiana Lisova**

Drohobych – 2018

Svitlana Shchudlo, Oksana Zabolotna, Tetiana Lisova. Ukrainian Teachers and the Learning Environment. Results of All-Ukrainian Monitoring Survey of Secondary School Teachers and Principals (by the TALIS methodology). – Drohobych: Trek LTD, 2018. – 300 p.

ISBN 978-617-7263-57-8

Reviewers:

Olga Avramenko – Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Head of the Chair of Applied Mathematics, Statistics, and Economics, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University;

Alina Sbruieva – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Chair of Pedagogics, Sumy State Pedagogical University Named After Anton Makarenko;

Liudmyla Sokurianska – Doctor of Sociological Sciences, Professor, Head of the Chair of Sociology, V.N. Karazin Kharkiv National University

The book presents outcomes of an All-Ukrainian Monitoring Survey of Secondary School Teachers and Principals (by TALIS methodology) conducted by the Ukrainian Educational Research Association with the questionnaires for teachers and principals used for Teaching and Learning International Survey conducted by OECD in 2013. The research was carried out in February-August 2017. The monitoring survey was a part of the Teacher Project within the big scale project “Educational Reform: Quality Assessment in the International Context” realized by Ukrainian Step by Step Foundation with the support of Ministry of Education and Science of Ukraine.

ISBN 978-617-7263-57-8

© S. Shchudlo, O. Zabolotna, T. Lisova, 2018

© Ukrainian Educational Research Association, 2018

ЗМІСТ

Подяка	8
Перелік скорочень	9
Анотований звіт Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS) (Щудло С., Заболотна О., Лісова Т.)	10
Вступ (Щудло С.)	26
1. Методологія дослідження (Щудло С., Заболотна О.)	29
1.1. Загальна характеристика Міжнародного дослідження навчання і викладання (TALIS)	29
1.2. Загальна характеристика Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)	31
2. Профіль українських учителів і шкіл, у яких вони працюють (Лісова Т.)	35
Вступ	35
2.1 Загальні характеристики українських учителів	35
2.1.1. Стать та вік українських учителів	35
2.1.2. Освіта та професійна підготовка вчителів	37
2.1.3. Досвід роботи вчителів	41
2.1.4. Рівень та форми зайнятості вчителів	41
2.2. Розподіл учителів за особливостями шкіл	44
2.2.1. Розподіл учителів за школами з різною кількістю проблемних учнів	44
2.2.2. Розподіл учителів за школами з населеними пунктами різної величини	49
2.2.3. Розподіл учителів з різним рівнем підготовки за предметами, які вони викладають	51
2.3. Профіль шкіл, у яких працюють українські вчителі	52
2.3.1. Тип та склад школи	52
2.3.2. Збезпечення шкіл ресурсами	54
2.3.3. Клімат у школі	56
2.3.4. Шкільна автономія	59
Висновок щодо профілю українських учителів і шкіл, у яких вони працюють	61
3. Шкільне лідерство (Щудло С., Заболотна О.)	63
Вступ	63
3.1. Робота директора школи	63
3.2. Управління школою	65
3.3. Планування, визначення цілей школи, програм і вектору професійного розвитку	67

3.4. Розподіл обов'язків та відповідальності	68
3.5. Шкільна культура для спільного прийняття рішень: дистрибутивне лідерство	72
3.6. Характеристика українських директорів шкіл	74
3.6.1. Статєво-вікова структура директорів шкіл	74
3.6.2. Трудовий стаж директорів шкіл на різних посадах	75
3.6.3. Статус зайнятості директорів шкіл	77
3.6.4. Формальна освіта директорів шкіл	77
3.6.5. Професійний розвиток директорів шкіл	79
3.7. Задоволеність директорів шкіл роботою	82
Висновок щодо сучасного стану шкільного лідерства в Україні	85
4. Професійний розвиток і підтримка вчителів (Лісова Т.)	86
Вступ	86
4.1. Заходи професійного розвитку та підтримки вчителів	86
4.2. Програми первинної професійної соціалізації та наставництва	87
4.2.1. Наявність та доступ до програм первинної професійної соціалізації	87
4.2.2. Наявність та доступ до програм наставництва	89
4.3. Професійний розвиток учителів, його ефективність та підтримка	92
4.3.1. Участь учителів у програмах професійного розвитку	92
4.3.2. Інтенсивність і різноманітність програм професійного розвитку	95
4.3.3. Ефективність професійного розвитку очима вчителів	98
4.3.4. Підтримка професійного розвитку вчителів	100
4.4. Потреби та перешкоди на шляху професійного розвитку вчителів	101
Висновок щодо програм професійного розвитку і підтримки вчителів у школах	106
5. Оцінювання роботи вчителів і зворотний зв'язок (Заболотна О., Щудло С.)	108
Вступ	108
5.1. Формальне оцінювання роботи вчителів	109
5.2. Зворотний зв'язок щодо роботи вчителів	112
5.2.1. Джерела зворотного зв'язку	112
5.2.2. Методи надання зворотного зв'язку	113
5.2.3. Головні аспекти при наданні зворотного зв'язку щодо роботи вчителів	114
5.3. Результати оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи	116
5.4. Сприйняття оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи	118
Висновок щодо оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи	120

6. Навчальні форми і методи та переконання вчителів (Заболотна О., Щудло С.)	121
Вступ	121
6.1. Форми і методи навчання	121
6.2. Форми і методи оцінювання учнів	122
6.3. Робочий час учителів	123
6.4. Переконання вчителів	126
6.5. Співпраця вчителів	127
Висновок щодо форм і методів навчання в шкільній освіті	129
7. Мобільність учителів (Щудло С., Заболотна О.)	130
Вступ	130
7.1. Професійна мобільність українських учителів за кордон	130
7.2. Мета професійної мобільності українських вчителів за кордон	131
Висновок щодо участі українських учителів у програмах мобільності	132
8. Самоефективність учителів та їхня задоволеність роботою (Щудло С., Заболотна О.)	133
Вступ	133
8.1. Самоефективність учителів	134
8.2. Задоволеність учителів роботою	138
8.3. Ставлення до професії вчителя в суспільстві	143
Висновок щодо самоефективності вчителів та їхньої задоволеності роботою	145
Список використаних джерел	147
Додатки	149
А Дизайн вибірки (Щудло С.)	149
Б Вагові коефіцієнти та похибка вибірки (Лісова Т.)	161
В Методика створення та опис бази даних (Лісова Т.)	164
Г Перелік та властивості змінних анкети вчителя та директора для SPSS (Лісова Т.)	169
Д Список таблиць	255
Е Список рисунків	259
Є Анкета вчителя	260
Ж Анкета директора школи	282
З Лист Міністерства освіти і науки України «Про проведення моніторингового дослідження» № 1/9-64 від 07.02.2017	298

Подяка

Робоча група проекту щиро дякує всім, без чия участі його успішна реалізація була б неможливою.

Передовсім висловлюємо глибоку вдячність координаторам і анкетерам, які зібрали емпіричну базу з усіх, навіть найвіддаленіших, куточків України як під час основного дослідження, так і при проведенні пілотного етапу: Лідії Айзіковій, Павлові Артемову, Тетяні Бурлаці, Вірі Бутовій, Наталії Варзі, Марії Вітрух, Олексію Гілюну, Тетяні Горі, Наталі Горук, Марії Дебич, Олександрові Длугопольському, Денисові Загірняку, Євгенові Зілінському, Юрію Івашуку, Зої Коваль, Олені Ковальчук, Олені Д. Ковальчук, Катерині Котеленець, Оксані Кулешовій, Ларисі Колісник, Тамарі Кушерець, Оксані Ковтун, Інні Краснокуцькій, Аллі Красулі, Юлії Лавриш, Вікторії Лободі, Галині Максимовій, Тетяні Медіній, Ользі Мельник, Ірині Мірчук, Тетяні Модестовій, Тетяні Несторенко, Наталії Никон, Олегу Ножовніку, Інні Пак, Надії Пеньковій, Лілії Писаєнко, Лілії Потапюк, Ганні Подосинніковій, Віталію Свиридюку, Катерині Сімак, Інні Скарзі-Бандуровій, Олександрі Следь, Яні Тікан, Галині Чекаловській, Тетяні Шиян, Олені Яровій та багатьом іншим.

Висловлюємо вдячність Міністерству освіти та науки України в особі Міністра п. Лілії Гриневич за підтримання ініціативи УАДО, сприяння та допомогу у проведенні Всеукраїнського дослідницького проекту за методологією TALIS.

Окрема подяка п. Світлані Калашніковій та п. Наталії Софій за високу довіру до УАДО та залучення до участі у проекті «Вчитель».

За надання цілісної систематизованої аналітичної інформації про вітчизняну середню освіту дякуємо колективу Інституту освітньої аналітики Міністерства освіти та науки України, зокрема п. Оксані Денисюк.

Цінуємо значний внесок Світлани Хобти у формування вибірки дослідження та надання допомоги при обробці даних, а також висловлюємо глибоку вдячність Антонові Пігиді (TNS Україна).

Особливу подяку висловлюємо Юрійові Ковальчуку за висококваліфіковані консультації щодо опрацювання баз даних і аналізу статистичної інформації, допомогу у підготовці звіту.

Дякуємо за суттєву допомогу у формуванні електронного масиву інформації Олені Рубан, Ірині Глушко, Валентині Беліловець, Тетяні Канівець, Еліні Чернишовій, Марині Захлинюк.

За фаховий переклад інструментарію TALIS для використання в українському моніторинговому проекті УАДО висловлює подяку Марії Вітрух.

Дякуємо Сергієві Щудлу за допомогу у форматуванні та комп'ютерному макетуванні звітної документації, укладенні табличної й графічної інформації.

Дякуємо усім керівникам обласних, районних та міських відділів освіти за розуміння важливості емпіричних досліджень і надання Асоціації всебічної підтримки у реалізації дослідницького проекту.

І, звісно, слова найбільшої подяки скеровуємо до найважливіших у дослідженні людей – директорів та учителів шкіл, які взяли участь в опитуванні, і тим самим сприяли отриманню надзвичайно цінної та потрібної для осмислення стану вітчизняної освітньої системи інформації.

Перелік скорочень

Скорочена назва	Повна назва	Скорочена назва	Повна назва
Англійською мовою		Українською мовою	
FT	Field Trial		Польовий етап
IEA	The International Association for the Evaluation of Educational Achievement		Міжнародна асоціація з оцінювання навчальних досягнень
IES	Indicators of Education Systems	ІОС	Індикатори освітніх систем
ISCED	International Standard Classification of Education	МСКО	Міжнародний стандарт класифікації освіти
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development	ОЕСР	Організація економічного співробітництва і розвитку
PISA	Program for International Student Assessment		Програма міжнародного оцінювання учнів
S.E.	Standard Error		Стандартна похибка
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences		Програмний комплекс "Статистичний пакет для соціальних наук"
TALIS	Teaching and Learning International Survey		Міжнародне дослідження навчання та викладання
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study		Дослідження якості природничо-математичної освіти
UERA	Ukrainian Educational Research Association	УАДО	Українська асоціація дослідників освіти

Джерело: укладено авторами

АНОТОВАНИЙ ЗВІТ

Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)

Короткий опис дослідження

У цьому звіті представлені результати Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS) (лютий – серпень 2017 р). Опитування проведене науковцями Української асоціації дослідників освіти в межах проекту «Вчитель» та «Реформа освіти: оцінка якості в міжнародному контексті», який реалізує Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» за підтримки Міністерства освіти та науки України. Опитування здійснене з використанням анкети міжнародного порівняльного дослідження TALIS хвилі 2013 року.

Мета дослідження – виявлення і аналіз на основі надійних порівнюваних показників соціально-демографічних та професійних характеристик українських вчителів і навчального середовища шкіл.

Дослідницькими завданнями опитування є:

- виявлення соціально-демографічного та професійного профілю українських вчителів і директорів шкіл;
- аналіз шкільного лідерства, підходів до шкільного управління та адміністрування;
- вивчення рівня підготовки та професійного розвитку вчителів;
- вивчення форм і ефективності оцінювання діяльності вчителів;
- виявлення характеру шкільної культури;
- з'ясування методів та засобів викладання;
- аналіз цінностей та професійних уявлень вчительської спільноти,
- оцінка рівня самоефективності та задоволеності роботою вчителів та директорів шкіл тощо.

Міжнародне дослідження навчання та викладання (TALIS – Teaching and Learning International Survey), яке проводиться науковим консорціумом під егідою Організації економічного співробітництва та розвитку, є першою і унікальною міжнародною програмою, спрямованою на дослідження навчального середовища та умов праці учителів. Цей проект започаткований у 2008 році, а його друга хвиля, що продовжила традиції моніторингу та накопичення сучасної, практично корисної, порівнюваної інформації для формування освітньої політики, пройшла у 2013 році. Наступна хвиля дослідження запланована на 2018 рік.

Так, у першій хвилі (2008) у дослідженні TALIS взяли участь 24 країни, а у другій (2013) – уже 34 країни-члени ОЕСР та країни-партнери, а у хвилі 2018 року передбачається участь 44 країн (див. табл.1).

Відсутність України серед країн-учасниць опитування позбавляє її цінної інформації щодо розуміння свого місця у світовому освітньому просторі. Так, міжнародний характер дослідження дає змогу отримати країнами-учасницями достовірну порівнювану інформацію для самооцінки та формування освітньої політики, яка б сприяла підвищенню якості вчительських кадрів.

Таблиця 1

Країни-учасниці TALIS 2013 року

Країни ОЕСР			
Альберта (Канада)	Англія	Ізраїль	Норвегія
Австралія*	Естонія	Італія	Польща
Чілі	Фінляндія	Японія	Португалія
Чеська Республіка	Фландрія (Бельгія)	Корея	Словацька Республіка
Данія	Франція	Мексика	Іспанія
	Ісландія	Нідерланди	Швеція
Країни-партнери ОЕСР			
Абу Дабі (ОАЕ)	Хорватія	Малайзія	Сингапур
Бразилія	Кіпр	Румунія	
Болгарія	Латвія	Сербія	

*У таблиці кольором виділено країни-учасниці хвилі TALIS 2008 року

Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Для заповнення цієї прогалини Українська асоціація дослідників освіти подала у 2015 р. лист-запит до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) для отримання дозволу на використання дослідницького інструментарію TALIS-2013 в Україні та отримала ствердну відповідь.

Ідею УАДО підтримало МОН України, що підтверджується його Листом «Про проведення моніторингового дослідження» № 1/9-64 від 07.02.2017, відповідно до якого УАДО доручено впродовж лютого-серпня 2017 р. провести Всеукраїнське моніторингове опитування директорів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів щодо викладання та навчання (за методологією TALIS).

Методологія та інструментарій TALIS мають міцне теоретичне підґрунтя. Для забезпечення поставлених у TALIS цілей експертами розроблено концептуальні засади, побудовані на Індикаторах освітніх систем (Indicators of Education Systems), що відображають результати навчання, навчальне середовище та організацію школи.

Згідно з методологією, дослідження проводиться шляхом опитування. Респонденти самостійно можуть вибрати спосіб заповнення анкети – у паперовій формі чи он-лайн. Інструментарій охоплює дві анкети – для вчителів та для директорів шкіл. Опитування проводиться серед педагогів шкіл II ступеня, тобто 5 – 9 класів, що відповідає за міжнародною класифікацією рівню МСКО 2. Деякі з країн-учасниць включали до вибірки і вчителів початкової та старшої школи. Країна-учасниця формує вибірку орієнтовно з 200 шкіл,

в кожній з яких опитується директор школи та 20 репрезентативно відібраних вчителів. Таким чином, у другій хвилі дослідження (2013) було опитано близько 107 000 вчителів, які репрезентували більш ніж чотиримільйонну вчительську спільноту з 34 країн.

Методологія TALIS у Всеукраїнському дослідницькому проєкті відповідає міжнародним стандартам TALIS.

Керівник загальноукраїнського Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS) – доктор соціологічних наук, проф. Світлана Щудло (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка), співкоординатори – доктор педагогічних наук, проф. Оксана Заболотна (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини), кандидат фізико-математичних наук, доц. Тетяна Лісова (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя).

Опис характеристики дизайну дослідження подано у табл. 2.

Таблиця 2

Характеристика дизайну Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)

Дизайн дослідження	
Виконавець проєкту	Українська асоціація дослідників освіти
Цільова група	директори шкіл та вчителі 5-9 класів загальноосвітніх шкіл усіх регіонів України (за виключенням непідконтрольних Україні територій)
Тип вибірки	для відбору шкіл – комбінована багатоступенева: I щабель – стратифікована, II щабель – випадкова, з врахуванням регіону, типу населеного пункту, типу школи; для відбору вчителів – однощаблева, випадкова
Обсяг вибірки	3600 вчителів 5-9 класів загальноосвітніх шкіл (рівень МСКО 2), 201 директор з 201 школи
Похибка вибірки	Похибка простої випадкової вибірки складає 1,6%, похибка вибірки шкіл з врахуванням дизайн-ефекту складає 2,3%
Інструментарій	Анкети для самозаповнення. Окремі запитальники для вчителів шкіл та директорів, на заповнення яких відводилося 45-90 хв
Форма опитування	Анкетування за місцем праці. Вчителі та директори заповнювали паперові варіанти анкет.
Період опитування	Березень-травень 2017 року

Джерело: укладено авторами

Соціально-демографічний та професійний профіль українських учителів

Таблица 3

Соціально-демографічний та професійний профіль українських вчителів	
Стать	84 % українських вчителів – жінки, що істотно перевищує середній міжнародний рівень (68,1%), отриманий в TALIS 2013. Більша частка жінок серед учителів є характерною для майже всіх країн, крім Японії, де 61% вчителів середньої школи є чоловіками. Найбільш близькими до України є значення цього показника у Естонії (84%), Латвії (89%), Словацькій Республіці (82%). У розрізі регіонів України, частка жінок коливається від 76,7 % (Центр) до 87,7 % (м. Київ).
Вік	Середній вік українських вчителів 5-9-х класів 44,7 років. Це перевищує середній міжнародний рівень у TALIS 2013 (42,9 років). Найбільша частка українських вчителів – у віковій групі від 40 до 49 років (29 %), тоді як у середньому по країнах такою ж є частка вчителів у віковій групі від 30 до 39 років. Частка українських вчителів у віковій групі 60 і більше 12 %, що удвічі перевищує середній міжнародний показник. Вищий, ніж Україна, відсоток у цій віковій групі мають Естонія (16 %) та Норвегія (15 %). Найстарші вчителі працюють у м. Київ.
Досвід роботи	Українські вчителі мають досвід роботи вчителем 5-9-х класів 21,7 років, тоді як середній міжнародний показник 16,2 роки. Середня кількість років роботи вчителем у даній школі (17,8) для України значно вища, ніж середній показник по інших країнах (9,8), що вказує на низьку мобільність українських вчителів всередині галузі освіти. Подібний до України стаж роботи на вчительських посадах спостерігається у Латвії, Естонії, Болгарії.
Рівень освіти	В Україні частка вчителів 5-9-х класів, які мають формальну освіту, не нижче бакалавра (бакалавр, спеціаліст, магістр, науковий ступінь) складає 96,3% і перевищує середній міжнародний рівень у TALIS2013 на 5,4%. Частка вчителів із науковим ступенем (0,2 %) є нижчою від середнього міжнародного (1,4%). У розрізі регіонів розподіл вчителів за найвищим рівнем формальної освіти мало відрізняється.
Підготовленість вчителя	Частка українських вчителів, які отримали педагогічну освіту або спеціальну педагогічну підготовку, є вищою, ніж міжнародне середнє у TALIS 2013 (98,3% проти 89,8%, відповідно). Більшість учителів вважають, що їхня формальна освіта включала усі аспекти педагогічної підготовки: змістове наповнення предметів (82,5 %), методику

	викладання предметів (82,9 %), педагогічну практику (79,9 %). З усіх цих аспектів вчителі почуваються добре або дуже добре підготовленими. У м. Київ частка невпевнених у підготовленості до викладання дещо вища, ніж у регіонах. Незначна частка вчителів викладають предмети, з яких не отримали ніякої підготовки (максимальний показник 4,3 % для мистецтва).
Професійний розвиток	98,2 % вчителів в Україні займалися професійним розвитком впродовж останніх 12 місяців, що передували опитуванню. Це майже на 10 % перевищує середній показник по TALIS2013. Трохи вищі показники участі серед жінок, більш досвідчених вчителів, вчителів з постійною формою зайнятості та вчителів, які працюють більше 30 годин на тиждень.
Потреби професійного розвитку	Найбільш критичними потребами в професійному розвитку для українських вчителів є покращення навичок інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для навчання (14,1 %) та оволодіння новими технологіями на робочому місці (16,8 %). Найбільша частка зарубіжних колег (22,3 %) відчувають потребу у вдосконаленні викладання для учнів з особливими потребами.
Перешкоди до професійного розвитку	Українські вчителі бачать на шляху професійного розвитку такі ж основні перешкоди, як і їх зарубіжні колеги. Це реалізація заходів професійного розвитку під час робочого часу вчителів (54 % в Україні та 50,6 % у середньому по інших країнах) та відсутність винагород за участь у цих заходах (50,2 % та 48 % відповідно).

Джерело: укладено авторами

Розподіл учителів в українських школах

Таблиця 4

Розподіл учителів в українських школах	
Школи з мовними проблемами	7,1 % у середньому вчителів в Україні працюють у школах, де є більше ніж 10 % учнів, рідна мова яких відрізняється від мови викладання (у середньому по TALIS це 21,3 %). Близький до середнього міжнародного цей показник на Півдні (24,3 %) та Сході (13,4 %), тоді як майже нуль в інших регіонах. У таких школах 87,5% вчителів мають досвід роботи більший ніж 5 років і 96,5% вчителів мають рівень формальної освіти не нижче бакалавра.
Школи з учнями, які мають особливі потреби	У середньому менше 1 % українських вчителів працюють у школах, де є більше ніж 10% учнів з особливими навчальними потребами (у середньому по TALIS це 25,5 %). Тільки на Півдні та в Києві показник трохи вище 5 %. 64,9 % вчителів вказали, що у класах, де вони викладають, немає учнів з особливими потребами, а 34,8 % вказали, що таких дітей кілька. Як і в середньому по країнах-учасницях TALIS2013, частка більш досвідчених (і формально освічених) вчителів у школах зі значною кількістю учнів з особливими освітніми потребами є дещо нижчою, ніж у школах із меншою кількістю таких учнів.
Школи з учнями із малозабезпечених сімей	6,5 % вчителів у середньому по Україні працюють у школах, де, за словами директора, є більше ніж 30 % учнів із малозабезпечених сімей. Найбільше таких на Заході (13,2 %), Півдні (6,4 %) та Центрі (7,1 %). При цьому більшість з них припадає на школи, розташовані у невеликих населених пунктах (до 15 тис. мешканців) (8,7%). Частка досвідчених (чи формально більш освічених) вчителів у школах з проблемною кількістю дітей з малозабезпечених родин є дещо нижчою, ніж у школах, де така кількість учнів є меншою.
Школи у населених пунктах різної величини	Переважна кількість усіх учителів 5-9-х класів України (57,7%) працює у селах та невеликих містах (до 15 тис. мешканців). Це істотно перевищує середній міжнародний рівень у TALIS 2013 (42%). На Заході цей відсоток найбільший (71,3 %), на Сході найменший (39,6 %). Найменша ж кількість українських вчителів (19,7%) припадає на невеликі міста (15-100 тис. мешканців). Кількість досвідчених учителів (зі стажем роботи вчителем більше 5 років) за величиною населених пунктів, у яких вони працюють, майже не відрізняється (від 88,6% у селах і невеликих містечках до 90,4% у великих містах). Також однорідним є розподіл за величиною населених пунктів вчителів з високим (не нижче бакалавра) рівнем формальної освіти (від 95,7% у селах і невеликих містечках до 97,8% у великих містах).

Джерело: укладено авторами

Профіль українських шкіл

Таблиця 5

Профіль українських шкіл	
Тип школи	Українська школа переважно державна/комунальна. До вибірки дослідження потрапила лише одна приватна школа, хоча за даними TALIS2013, близько 18 % вчителів країн-учасниць працюють у таких школах. Традиційно більшість українських шкіл поєднують у собі початкову, середню та старшу школу із загальноосвітніми програмами навчання (школи I-III ступеня) або початкову та середню школу (школи I-II ступеня). За даними опитування, 66,3 % вчителів, які забезпечують другий ступінь освіти школярів, працюють у школах, для яких не менше однієї іншої школи складають конкуренцію за залучення потенційних учнів. Навпаки, для 33,6 % вчителів на цьому ступені освіти подібна конкуренція взагалі відсутня. Для порівняння, у середньому 77 % вчителів країн-учасниць TALIS2013 працюють у школах, які конкурують з однією або більше школами.
Кількість учнів	Середня кількість учнів у школах України (345 учнів) є істотно нижчою, ніж в середньому в країнах-учасницях TALIS2013 (546 учнів). Лише у м. Києві цей показник є, навпаки, істотно більшим (735 учнів). У Західному та Південному регіонах школи за кількістю учнів є найменшими (274 та 285 учнів відповідно). Середній розмір класу в Україні майже 18 учнів, тоді як середній міжнародний показник - 24. Найменші у середньому класи в західному регіоні (16), найбільші - в м. Києві (24).
Кількість вчителів	В Україні у школі працює в середньому 33 вчителі, тоді як в країнах-учасницях TALIS2013 майже 46. Кількість учнів на одного вчителя є найбільшою у м. Києві (13,4), а найменшою – у Західному регіоні (7,2). В цілому по Україні середня кількість учнів на одного вчителя складає 9,3, тоді як середній міжнародний показник у TALIS2013 дорівнює 12,4. У м. Києві кількість вчителів удесятеро переважає кількість допоміжного персоналу і більше ніж у п'ять разів – кількість адміністративного та керівного складу. Ці найвищі за регіонами України показники є істотно меншими, ніж в середньому по країнах-учасницях TALIS2013, де на одного допоміжного працівника припадає 14,4 вчителів, а на одного керівника чи адміністратора – 6,3 вчителів.

Забезпеченість ресурсами	За більшістю видів ресурсів потреби в Україні є значно гострішими, переважаючи середні міжнародні значення до двох і більше разів. 74,7 % вчителів в Україні відчують нестачу якісних комп'ютерів для навчання (проти 38,1 % у TALIS2013). Половина українських вчителів працює у школах з недостатнім доступом до Інтернету, ще більше (61,2 %) – у школах, яким бракує якісного навчального програмного забезпечення. На нестачу або погану якість бібліотечних матеріалів вказують керівники шкіл, у яких працює 54,7 % українських вчителів. 5-9-х класів 48,3 % вчителів України працюють у школах, керівники яких повідомляють про брак кваліфікованих учительських кадрів. Керівники 42,7 % вчителів вказують на нестачу допоміжного персоналу, хоча в Україні допоміжного персоналу на одного вчителя припадає більше, ніж в цілому по країнах-учасницях TALIS2013. Зарубіжні ж колеги найбільше потерпають від нестачі кадрів, підготовлених до роботи з учнями з особливими потребами (48 %).
Клімат у школі	Українські директори вказали на практичну відсутність у школах випадків вживання чи зберігання наркотиків чи алкоголю (середнє міжнародне значення у TALIS2013 (1,2 %) теж незначне), крадіжок та проявів вандалізму. Найбільшою проблемою для 37,7 % вчителів, за словами директорів, є запізнення учнів на уроки (середнє для TALIS2013 – 51 %). Наступною за масовістю проблемою в Україні є списування учнів (для 36,6 % вчителів), тоді як для інших країн це 13,2 %. Жодних проявів негативної поведінки з боку вчителів директори не відмітили. Загалом в українській школі створено атмосферу підтримки досягнень колег, поваги до ідей колег, залучення персоналу до відкритих дискусій щодо проблем школи (більше 97 %). Стосунки між учнями та вчителями хороші. Однак усього для 41 % вчителів існує впевненість, що працівники школи мають однакові переконання щодо викладання та навчання (по країнах-учасницях TALIS2013 це 87,1 %). Рівень співпраці між школою та місцевою громадою у середньому достатньо високий (82,3%) і перевищує на 7,3% середній міжнародний, однак усього 33,4% вчителів м. Києва працюють у школах, керівники яких повідомляють про це.
Шкільна автономія	Усі українські вчителі працюють у школах, де затвердження прийняття учнів до школи повністю знаходиться у шкільній відповідальності (серед інших країн таких вчителів 81,2 %). Широку свободу українські школи мають в обранні навчального матеріалу, визначенні дисциплінарної відповідальності (показники вище 90 % і для України, і для інших країн). Визначення процедури оцінювання учнів, переліку та змістового наповнення предметів також відноситься до діяльності, де школа має високі повноваження (показники для України більше 75 % по кожній). 86,9 % вчителів в Україні працюють у школах, де визначення змістового наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів, знаходиться у компетенції школи (у середньому по TALIS це 64,6%). Натомість, лише 45,4 % українських вчителів працюють у школах, де директори вказали на основну відповідальність у межах школи за

	розподіл бюджету (при середньому по TALIS 82,5 %). Ще нижчі показники, пов'язані із встановленням розміру зарплати (23,5 %) та визначення підвищення зарплати (20,3 %).
Робоче навантаження	У середньому українські вчителі працюють 52,2 години на тиждень (з них на викладання в середньому виділено 19,2 год). Цей показник значно перевищує міжнародний – вчителі-учасники TALIS надають інформацію про 38,3 тижневі години, під час яких здійснювалися види діяльності, пов'язані з професією (з них на викладання в середньому виділено 19,3 год). Однак навчальне навантаження є схожим.

Джерело: укладено авторами

Соціально-демографічний та професійний профіль директорів українських шкіл

Таблиця 6 демонструє загальний профіль директорів українських шкіл, укладений за матеріалами Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)

Таблиця 6

Соціально-демографічний та професійний профіль директорів українських шкіл

Профіль директорів українських шкіл	
Стать	В Україні 70,6 % директорів шкіл – жінки, в той час як показники груп країн, представлених до порівняння, демонструють тяжіння до гендерного балансу з переважанням на сьогоднішній день чоловіків (середній показник по TALIS – 49,4 %; по країнам ОЕСР – 44,0 %; по країнам-лідерам PISA – 39,1 %).
Вік	Середній вік директорів в Україні дещо вищий, ніж у групах країн, представлених для порівняння (середній показник по Україні – 53,2 %; по країнах-учасницях TALIS – 51,5 %; по країнам ОЕСР – 52,0 %; по країнам-лідерам PISA – 52,0 %). Найбільші відмінності прослідковуються у віковій групі понад 60 років - частка директорів у віці понад 60 років в Україні 20,9 %, а у групах країн, поданих для порівняння – 15,0 %; 16,9 %; 15,4 % відповідно.
Досвід роботи на посаді директора	Стаж роботи директорів шкіл на керівній посаді в середньому 14,5 років, в той час як міжнародний показник – 8,9 років. Така відмінність зумовлюється втричі більшою часткою українських директорів шкіл, які працюють на посаді директора понад 20 років. Ця категорія в Україні представлена 27,9 % директорів, на відміну від 9,0 % таких директорів у країнах-учасниках TALIS. Суттєво тривалішим в Україні є попередній стаж роботи директорів шкіл на вчительських посадах.
Рівень освіти	Існує незначна частка директорів, рівень формальної освіти яких нижчий повної вищої освіти (бакалавр-спеціаліст/магістр). В Україні цей відсоток найвищий порівняно з середнім показником за групами країн: 1,5 % в Україні; 0,6 % - в країнах учасників TALIS; 0,7 % - в країнах ОЕСР; 0,2 % - в країнах-лідерах PISA. Водночас, частка директорів, які є кандидатами або докторами наук, в Україні найменша (1,5 %) у порівнянні з середніми показниками в країнах учасників TALIS (3,2 %); в країнах ОЕСР (3,5 %); в країнах-лідерах PISA (2,2 %).
Підготовка до виконання функцій директора	Майже всі українські директори шкіл (94 %) отримали освіту за управлінською спеціальністю або вивчали навчальні дисципліни, пов'язані з управлінням навчальним закладом, що значно перевищує середній показник за країнами-учасницями TALIS (84,8 %). Крім того, дві третини українських директорів шкіл до або після зайняття посади директора пройшли тренінги з лідерства.

Професійний розвиток	Переважає більшість директорів українських шкіл (95,0 %) брали участь у програмах і заходах професійного розвитку за останні 12 місяців, що представляє дещо вищу частку, ніж середній показник за країнами-учасницями TALIS (91,5 %).
Розподіл часу на виконання різних завдань	Більше третини робочого часу українських директорів шкіл (34,5 %) присвячують виконанню адміністративних та управлінських завдань. Це значно менше, ніж засвідчують директори шкіл з країн-учасниць TALIS (41,4 %), країн ОЕСР (42,3 %) і країн-лідерів PISA (43,3 %). Натомість 30,8 % робочого часу українські директори витрачають на виконання обов'язків, пов'язаних із навчальною діяльністю. Цей показник значно перевищує середній показник країн-учасниць TALIS (21,5 %), країн ОЕСР (21,0 %) і країн-лідерів PISA (21,3 %).
Роль директора в управлінні	Українські директори шкіл надають більше уваги навчально-виховній роботі, ніж організаційній та адміністративній. Бюджет часу директора зміщений у бік виконання навчальних та навчально-виховних функцій, в той час, як директори країн-учасниць TALIS більше часу відводять на виконання функцій менеджера-управлінця-адміністратора.
Сфери відповідальності	Найменше директорів українських шкіл мають вплив на сфери управління школою, пов'язані з фінансовою діяльністю, а саме: встановленням розміру зарплатні, в тому числі шкали виплат (20 %) і визначенням підвищення зарплатні (16,5 %), розподілом бюджету школи (38,5 %). Надані дані прямо демонструють низький рівень фінансової автономії української школи. Менше половини українських директорів шкіл мають вплив на такі аспекти навчального процесу, як: вибір навчального матеріалу (37,5 %), визначення змістового наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів (43 %), визначення процедури оцінювання учнів, у тому числі державного оцінювання (46,5 %). Ці дані демонструють невисокий рівень академічної автономії української школи.
Перешкоди до професійного розвитку	Українські директори мають менше перешкод до професійного розвитку, ніж їхні міжнародні колеги. Відсутність відповідних можливостей для професійного розвитку відзначають 5,1 % українських директорів і 22,4 % директорів з країн-учасників TALIS. Українські і міжнародні показники наближаються лише стосовно проблеми відсутності заохочення для участі в заходах професійного розвитку (29,8 % і 35,4 %).
Задоволеність директора роботою	97 % українських директорів загалом задоволені своєю роботою. Проте, менше половини українських директорів (43,2 %) переконані, що професія вчителя цінується в суспільстві.

Джерело: укладено авторами

Професійний розвиток і підтримка вчителів

«Професійний розвиток» визначається у TALIS як низка заходів, спрямованих на розвиток індивідуальних навичок, знань, кваліфікацій та інших характеристик учителів з кінцевою метою вдосконалення їхньої педагогічної практики. Такий розвиток можна забезпечити багатьма способами, починаючи від найбільш формальних (курси або семінари) до більш неформальних підходів (співпраця з іншими викладачами або участь у позакласній роботі). Вчителям були задані питання про їхню участь у різних заходах професійного розвитку впродовж останніх 12 місяців перед опитуванням та про вплив цих заходів на вчительську практику. Також йшлося про підтримку (фінансову чи нефінансову), яку вчителі отримали для здійснення цих заходів, про потреби професійного розвитку в різних ділянках шкільного життя та про перешкоди на шляху професійного розвитку. Вчителів також запитували про участь у програмах первинної професійної соціалізації та у наставницькій діяльності. «Програма первинної професійної соціалізації» визначається у TALIS як низка заходів під час першого працевлаштування вчителя, спрямованих на підтримку нових вчителів, наприклад, спільна робота з колегами, які також нещодавно розпочали педагогічну діяльність, наставниками, досвідченими вчителями та ін. Крім того, керівники шкіл відповіли на питанням про наявність та доступ до програм первинної професійної соціалізації та наставництва в їхніх школах.

Дані, зібрані під час опитування вчителів та директорів шкіл, свідчать, що 98,2 % вчителів в Україні впродовж останніх 12 місяців, що передували опитуванню, брали участь хоча б у одному із заходів професійного розвитку. Цей показник майже на 10 % перевищує середній по TALIS 2013. Трохи вищі показники участі серед жінок, більш досвідчених вчителів, вчителів з постійною формою зайнятості та вчителів, які працюють більше 30 годин на тиждень.

Майже всі керівники шкіл повідомили, що програми первинної професійної соціалізації доступні в їхніх школах. Однак у середньому не більше двох третин вчителів в Україні повідомляють, що вони брали участь у деякій програмі під час першого працевлаштування як вчителя. Для багатьох країн характерна подібна ситуація, яку можна трактувати по-різному: або вчителі неповністю використовують наявні можливості, або їх перше працевлаштування відбувалось у час, коли таких можливостей не було. Аналогічна ситуація з програмами наставництва. За відповідями директорів, лише 10,8 % українських учителів працюють у школах, де на даний момент відсутні програми наставництва, але не більше чверті вчителів повідомили, що брали у них участь.

Рівень та інтенсивність участі у заходах професійного розвитку залежить від форм підтримки, яку вчителі отримують для участі в них. Рівень участі у заходах професійного розвитку однозначно високий у тих країнах, де вчителі повідомляють про високий рівень фінансової підтримки. Україна належить до країн з високим рівнем участі, у яких грошова підтримка є незначною. Натомість, здійснюється нефінансова підтримка розвитку вчителів у вигляді часу, який вони отримують для участі у різних заходах (66,5 %), додаткових вихідних або морального заохочення (33,1 %). Ці показники перевищують середні по TALIS.

Вчителі в Україні вважають, що найбільш критичними потребами в професійному розвитку є удосконалення навичок інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для навчання та оволодіння новими технологіями на робочому місці. Вони не вважають, що навчання учнів з особливими потребами потребує першочергової уваги при підвищенні кваліфікації, тоді як майже кожен п'ятий зарубіжний колега вказав на це як на особливо важливу потребу. Українські вчителі бачать на шляху професійного розвитку такі самі основні

перешкоди, як і їхні зарубіжні колеги. Це реалізація заходів професійного розвитку під час робочого часу вчителів та відсутність винагород (стимулів) за участь у цих заходах.

Оцінювання роботи вчителів і зворотний зв'язок

Формальне оцінювання і зворотний зв'язок щодо роботи вчителів у більш широкому значенні використовується для огляду роботи вчителя, який може бути зроблений із застосування цілого спектру формальних та неформальних інструментів. В опитуванні TALIS вчителям задавали запитання про види оцінювання і зворотного зв'язку, які застосовуються у їхній школі 5-9-х класів, не лише стосовно них як учасників опитування.

Майже всі українські вчителі отримують формальну оцінку з різних джерел. Найчастіше таке оцінювання здійснюється директором школи, членами шкільної адміністрації та представниками зовнішніх органів управління освітою. Значно меншу активність у плані оцінювання діяльності вчителів виявляють колеги та призначені наставники. Українські показники суттєво відрізняються від міжнародних і демонструють, що вчитель перебуває під значним формальним контролем з боку директора, шкільної адміністрації та зовнішніх органів управління освітою.

За інформацією директорів шкіл, найбільш поширені методи формального оцінювання вчителів базуються на обговоренні результатів їх самооцінки щодо роботи (наприклад, на основі портфоліо), безпосередньому спостереженні за навчально-виховним процесом, опитуванні учнів щодо навчально-виховного процесу, оцінці результатів тестування учнів тощо. Українські показники є досить високими. Найбільші відмінності, в порівнянні з міжнародними даними, спостерігаємо у відповідях стосовно опитування учнів щодо навчально-виховного процесу та оцінки знань вчителів з предмета. Ці дані потребують глибшого аналізу.

Існують відмінності між переважними джерелами зворотного зв'язку в Україні і інших групах країн. Так, українські вчителі набагато частіше, ніж їхні колеги з країн-учасників TALIS 2013, країн-членів ОЕСР та країн-лідерів PISA, отримують зворотний зв'язок з боку зовнішніх органів або осіб, від членів шкільної адміністрації та директора школи. Ці відмінності у джерелах зворотного зв'язку можуть бути пояснені розподілом обов'язків у школі та рівнем її автономності у різних країнах. Українські показники досить суттєво демонструють домінування вертикальних зв'язків над горизонтальними.

Зворотний зв'язок на основі спостереження за навчальним процесом в Україні визнано найпоширенішим методом. Переважна більшість українських вчителів стверджують, що одними з найпопулярніших методів надання зворотного зв'язків є результати тестування учнів та оцінювання знань вчителів з предмету. Зв'язок з батьками оцінений найнижче. Ці дані можуть бути підставою для висновку про те, що в наданні вчителям зворотного зв'язку щодо їхньої роботи певною мірою недооцінюється думка таких важливих стейкхолдерів, як учні і батьки.

Ще більш тривожні висновки випливають з порівняння таких важливих для міжнародної спільноти аспектів, як викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі і викладання для учнів з особливими потребами, які в Україні фактично залишаються поза увагою.

Результати опитування демонструють, що за наслідками формального оцінювання і зворотного зв'язку учителі відчувають певні позитивні зміни у своїй педагогічній діяльності. Це стосується впевненості вчителів у собі, офіційного визнання директором школи та/або

колегами та задоволеність роботою. Ці показники демонструють, що вчителями високо цінуються нематеріальні результати, і ці аспекти не повинні бути недооцінені при визначенні шляхів удосконалення шкільної освіти. Водночас результати формального оцінювання та зворотного зв'язку не стають істотною підставою для кар'єрного зростання вчителів та позитивних змін у заробітній платі.

Навчальні форми і методи та переконання вчителів

Аналіз форм і методів, які вчителі використовують у своїй педагогічній діяльності, а також переконань, які визначають характер взаємодії з усіма стейкхолдерами освіти, є однією з підвалин, на яких можуть ґрунтуватися трансформаційні процеси в шкільній освіті. Саме ці переконання формують навчальне середовище, визначають рівень мотивації учнів та рівень їхніх навчальних досягнень. Саме з цих причин у TALIS включено питання, присвячені аналізу форм і методів навчання у школі і переконань учителів щодо організації освітнього середовища.

Українські вчителі та їхні колеги-учасники TALIS демонструють подібні підходи до частотності застосуванням таких видів роботи, як підсумок нещодавно вивченого матеріалу, наведення прикладів зі щоденного життя і діяльності, перевірка робочих зошитів та домашніх завдань.

Водночас види роботи, спрямовані на застосування конструктивістського підходу, за даними вчителів, використовуються менш часто. Це певною мірою демонструє переважання репродуктивного навчання в українській шкільній практиці над активними навчальними методами.

За середніми показниками українські вчителі і вчителі з країн-учасників TALIS сходяться в думці щодо проміжного оцінювання навчальних досягнень учнів як домінуючого методу, який використовується в класі. У ієрархії за значимістю інших методів є видимі розбіжності: якщо на друге і третє місце українські вчителі ставлять застосування стандартизованих тестів і відповідь учнів перед цілим класом, то їхні колеги з країн-учасників TALIS надають значної ваги розробленню та застосуванню власних методів оцінювання та наданню, крім оцінки, письмового зворотного зв'язку. Отже, українські вчителі більшою мірою є прибічниками стандартних форм і методів оцінювання і не надають достатнього значення пошукам альтернатив у оцінюванні та залученню самих учнів до оцінювання власного прогресу та планування власного навчання.

У середньому українські вчителі відзначають, що працюють 52,2 год. на тиждень (з них на викладання в середньому виділено 19,2 год). Цей показник значно перевищує міжнародний – вчителі-учасники TALIS надають інформацію про 38,3 тижневих годин, під час яких здійснювалися види діяльності, пов'язані з професією (з них на викладання в середньому виділено 19,3 год). Ці показники є досить двозначними: з одного боку, вони ставлять питання про більшу завантаженість українських учителів – крім викладання, вони витрачають на супутні види діяльності 33 години на тиждень, що майже вдвічі більше за середній міжнародний показник – 19 годин на тиждень; з іншого – можна зробити припущення про недостатні вміння українських учителів управляти своїм часом і необхідність підвищувати ефективність роботи.

Найменше часу в українських учителів займає участь в управлінні школою. Це, власне, доводить той факт, що значне навантаження, пов'язане з виконанням адміністративних обов'язків, не має прямого впливу на підвищення ролі вчителя в управлінні школою.

Дані, отримані від учителів з країн-учасників TALIS, демонструють, що майже в усіх країнах існує розуміння необхідності впроваджувати конструктивістський підхід (сприяє активному навчанню), а не просто передавати знання молодому поколінню. Як видно з таблиці, українські учасники опитування поділяють з міжнародною педагогічною спільнотою переконання що роль учителя полягає у тому, щоб допомогти учням у їхніх зацікавленнях. Щодо інших тверджень – українські показники дещо нижчі за середні в країнах-учасницях опитування TALIS: учням потрібно дати можливість самостійно знайти розв'язок практичної проблеми, перш ніж вчитель втрутиться і пояснить, як її можна розв'язати; учні найкраще навчаються, якщо самостійно знаходять відповіді на запитання; процес розмірковування та аргументації важливіший, ніж змістове наповнення предмету.

Ці показники є підставою для висновку, що в Україні певною мірою недооцінюється автономність учня у навчанні і його власна відповідальність за результати навчання. Така недовіра стає перешкодою для впевненого переходу української освіти на конструктивістські рейки.

На це, крім іншого, впливає рівень командної співпраці українських учителів. Найменше в українських школах практикуються такі форми співпраці вчителів, як навчання спільно з іншими вчителями в одному класі, залучення до спільної роботи у різних класах та вікових групах (наприклад, спільних проектах) і командне спостереження за роботою інших учителів з метою надання зворотного зв'язку.

Це дає підстави для припущення, що низький рівень командної співпраці вчителів може негативно впливати на командну співпрацю учнів, а також на забезпечення міждисциплінарних зв'язків між різними навчальними дисциплінами.

Участь українських учителів у програмах професійної мобільності за кордон

Анкета містила кілька питань на виявлення активності учителів до участі у програмах професійної мобільності за кордон.

Аналіз результатів дослідження виявив, що рівень мобільності українських вчителів є критично низьким, лише 7,6% опитаних вчителів упродовж навчання та вчительської діяльності були за кордоном з професійною метою.

Більш мобільними у педагогічній спільноті є жінки, аніж чоловіки. Суттєво більшим є показник мобільності вчителів міських шкіл, ніж сільських (відповідно, 9,4 % та 3,8 %).

Виявлено регіональні відмінності у рівні професійної мобільності вчителів: найвищими є показники у м. Київ (12,4 %) та Західному регіоні (9,2 %), а найнижчими – у Південному регіоні (3,6 %).

Професійна мобільність найчастіше була ініціативою вчителів, рідше – здійснювалася в межах певних програм (шкільних, районних, регіональних, національних чи міжнародних).

Самоефективність учителів та їхня задоволеність роботою

Анкета TALIS містила серію питань, спрямованих на дослідження самоефективності учителів. У цьому контексті було виокремлено три напрями: ефективність в управлінні класом, ефективність у викладанні; ефективність у залученні студентів.

За деякими видами роботи частка українських вчителів і в середньому частка вчителів з країн-учасниць TALIS є майже однаковими. Це, передовсім, стосується таких видів роботи, як: контроль поведінки в класі і глибше пояснення, якщо учням незрозуміло.

Дещо подібними є результати щодо впровадження альтернативних методів навчання в класі; застосування різних методів оцінювання; заспокоєння учня, який порушує дисципліну; постановки добрих питань і завдань. Показники демонструють, що у таких виявах самоефективності, як управління класом і викладання, українські вчителі є подібними до своїх колег з країн-учасниць TALIS.

Натомість певне занепокоєння викликають види роботи, які пов'язані з ефективним залученням учнів до навчальної діяльності, оскільки значно менша частка українських учителів повністю або значною мірою є в цьому успішними. Так, переконувати учнів у здатності успішно навчатися, можуть ефективно лише 59,4 % українських учителів, на відміну від 85,8 % учителів з країн-учасниць TALIS. Допомогати учням цінувати навчання значною мірою або повністю вдається лише 54,7 % українських учителів (для порівняння – в країнах-учасницях TALIS ця частка 80,7 %). Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів можуть 68,0 % українських учителів (вчителів з країн-учасниць TALIS – 91,3 %). Подібна ситуація і з допомогою учням у розвитку навиків критичного мислення, де успішними є 69,5 % українських учителів і 80,3 % їхніх колег з країн-учасниць TALIS.

Навіть побіжний аналіз самоефективності учителів за віковими групами демонструє, що найменш ефективними у вказаних видах роботи є наймолодша вікова група, що певною мірою підтверджує факт недостатньої практичної спрямованості допрофесійної підготовки вчителів. Найбільш успішними у професійній діяльності є учителі, які належать до вікової групи 40-49 років, причому цей показник повторюється фактично у кожному з аналізованих видів роботи.

З метою дослідження задоволеності вчителів своєю роботою було визначено два напрями: задоволеність середовищем і задоволеність професією. 5-9-х класів, 93 % українських учителів стверджують, що вони задоволені роботою. Цей результат є подібним до результату вчителів з країн-учасниць TALIS, де цей показник становить 91,3 %.

Українські вчителі переважно погоджуються з твердженнями, що позитивно характеризують задоволення роботою, причому їхній відсоток вищий у всіх позиціях, ніж середній відсоток учителів з країн-учасниць TALIS. За даними дослідження зроблено висновок, що чим більше вчителі задоволені своїми результатами в школі, тим більше впевненості у виборі вчительської професії вони мають і тим більше задоволені роботою.

Результати аналізу не дають підстав стверджувати про наявність тісного позитивного зв'язку між самоефективністю вчителя та задоволенням його роботою. На цьому наголошують і дослідники проекту TALIS (TALIS 2013 Results, s. 182), зазначаючи, що показники самоефективності та задоволення роботою не обов'язково позитивно пов'язані.

Важливе значення для відчуття вчителем задоволення своєю роботою є ставлення суспільства до цієї професії. Лише близько третини (31,2 %) українських учителів «цілком погоджуються» та «погоджуються» з твердженням, що професія учителя цінується в суспільстві. Частка вчителів міжнародної спільноти TALIS, які «цілком погоджуються» та «погоджуються» з цим твердженням складає 30,9 %. 5-9-х класів результати є близькими до середніх міжнародних показників, водночас характеризують достатньо невисоку цінність вчительської професії у суспільстві за оцінками самих же вчителів.

ВСТУП

Представлена Вашій увазі праця ґрунтується на результатах Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS). Опитування проведене науковцями Української асоціації дослідників освіти в межах проекту «Вчитель» та «Реформа освіти: оцінка якості в міжнародному контексті», який реалізує Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» за підтримки Міністерства освіти та науки України (Лист Міністерства освіти і науки України «Про проведення моніторингового дослідження» № 1/9-64 від 07.02.2017).

Ідея проведення цього дослідження виникла у засновників Української асоціації дослідників освіти з моменту створення організації як дослідницької інституції, покликаної підвищувати як дослідницьку компетентність українських науковців, так і підвищувати якість освітніх досліджень для впливу на освіту та суспільство, впроваджувати в Україні міжнародні стандарти проведення досліджень.

Одним з найпрестижніших міжнародних порівняльних проектів у галузі освіти є Міжнародне дослідження навчання та викладання (TALIS – Teaching and Learning International Survey), що проводиться з 2008 року дослідницьким консорціумом¹ під егідою Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Україна, на жаль, не представлена серед країн-учасниць цього проекту. Серед причин такої ситуації можемо відзначити низьку інформованість суб'єктів освітньої політики відносно проекту TALIS, «незрілість» інституцій, зацікавлених у популяризації проекту, обмеженість ресурсів для фінансування досить високого організаційного внеску включення країни до опитування. Відсутність України у цьому проекті позбавляє її цінної інформації щодо розуміння свого місця у світовому освітньому просторі, унікальних даних про світогляд та практики сучасного вчителя, його навчальне середовище для формування траєкторії освітнього розвитку, забезпечення конкурентності на світовому ринку. Міжнародний характер дослідження дає змогу отримати країнами-учасницями порівнювану інформацію для самооцінки та формування освітньої політики, яка сприяла б підвищенню якості вчительських кадрів. Слід зазначити, що в Україні масштабні репрезентативні дослідження серед вчителів загальноосвітніх навчальних закладів відсутні, що актуалізує цей проект, особливо в період проведення реформи середньої освіти.

З метою долучення України до участі у проекті TALIS правління Української асоціації дослідників освіти подало у 2015 р. лист-запит до Організації економічного співробітництва та розвитку і отримало від керівників TALIS згоду на використання дослідницького інструментарію TALIS 2013 в Україні. Наступним кроком став переклад інструментарію TALIS українською мовою та його адаптація до освітніх реалій України. УАДО здійснила професійний переклад окремих анкет для директора та вчителя². Під час Першої літньої школи УАДО «Освітні дослідження: комунікація, написання грантів, методологія та публікації», яка пройшла 16 – 20 серпня 2016 р. на базі Львівського національного університету імені Івана Франка, для учасників Т. Лісовою (доцент Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя) і С. Щудло (професор Дрогобицького державного

¹ International Association for the Evaluation of Educational Achievement; IEA Secretariat, Amsterdam, The Netherlands IEA Data Processing and Research Center, Hamburg, Germany; Statistics Canada (Ottawa, Canada).

² УАДО здійснила переклад інструментарію українською мовою завдяки залученню власних ресурсів та підтримці Посольства США в Україні у межах грантового проекту «Підтримка реформування вищої освіти в Україні». Переклад інструментарію здійснено членом правління УАДО Марією Вітрух.

педагогічного університету імені Івана Франка) були проведені тренінги щодо організації та проведення TALIS. Основному дослідженню передувало проведення пілотажного опитування, у якому взяли участь 116 вчителів та 28 директорів шкіл. Пілотаж відбувся упродовж листопада – грудня 2016 року у школах Києва, а також міських та сільських школах Волинської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Херсонської, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей. Пілотажне дослідження дало змогу виявити «проблемні зони» інструментарію, пов'язані з національною специфікою освітнього середовища, відмінністю освітніх практик вчителів тощо.

Успішна реалізація підготовчого етапу привела до ідеї проведення масштабного всеукраїнського опитування, яку підтримало Міністерство освіти і науки України. Впродовж лютого – серпня 2017 р. УАДО провела Всеукраїнське моніторингове опитування директорів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів щодо викладання і навчання (за методологією TALIS) (керівник проекту – С. Щудло (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співкоординатори – О. Заболотна (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини) та Т. Лісова (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя), результати якого представлені в цьому звіті.

Мета дослідження – виявлення та аналіз на основі надійних порівнюваних показників соціально-демографічних та професійних характеристик українських вчителів і навчального середовища шкіл.

Дослідницькими завданнями опитування є:

- виявлення соціально-демографічного та професійного профілю українських вчителів та директорів шкіл;
- аналіз шкільного лідерства, підходів до шкільного управління та адміністрування;
- вивчення рівня підготовки та професійного розвитку вчителів;
- вивчення форм і ефективності оцінювання діяльності вчителів;
- виявлення характеру шкільної культури;
- з'ясування методів та засобів викладання;
- аналіз цінностей та професійних уявлень вчительської спільноти,
- оцінка рівня самоефективності та задоволеності роботою вчителів та директорів шкіл тощо.

Опитування проводилося силами членів УАДО, які мають досвід участі у емпіричних дослідницьких проектах. Члени сформованої дослідницької команди репрезентували близько 20 університетів різних регіонів України. Вони пройшли спеціальну підготовку шляхом участі у низці тематичних вебінарів та інструктажів перед початком польових робіт. Статистичну інформацію з актуальним списком шкіл України для формування вибірки надав Інститут освітніх досліджень при Міністерстві освіти та науки України.

Особливу увагу у дослідженні було відведено відповідності міжнародним дослідницьким стандартам, що забезпечують якість одержаної інформації, дотриманню дослідниками етичних норм, забезпеченню конфіденційності інформації. Цьому передувала підготовка експертами УАДО Етичного кодексу дослідника освіти, який був укладений та представлений членам Асоціації під час науково-практичного семінару УАДО «Етичні засади освітніх досліджень» (березень 2017).

Зважаючи на політику ОЕСР щодо відкритості інформації, результати цього проекту (інструментарій, масиви даних, звітні документи) планується розмістити у відкритому доступі на сайті УАДО (www.uea.org.ua). Це сприятиме популяризації дослідницького проекту, його

результатів, залученню дослідників до роботи над вторинним аналізом одержаних даних, практичному використанню результатів у формуванні освітньої політики.

У звіті представлені результати проведеного УАДО опитування за методологією TALIS. Структура цього звіту відтворює структуру міжнародного звіту TALIS 2013 і викладено у семи розділах:

- *Розділ 1* представляє загальний огляд дослідження TALIS 5-9-х класів та TALIS 2013 зокрема, його цілей та завдань. Він також представляє специфіку використання методології TALIS для проведення Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів.

- *Розділ 2* надає демографічний профіль українських вчителів та директорів шкіл та шкіл, в яких вони працюють. Цей розділ забезпечує розкриття важливого контексту для наступних аналітичних розділів.

- *Розділ 3* представляє професійні характеристики директорів шкіл та особливості управління школою.

- *Розділ 4* розкриває особливості професійного розвитку українських вчителів через участь у різних програмах підвищення кваліфікації.

- *Розділ 5* фокусується на важливості формального оцінювання діяльності та зворотного зв'язку щодо роботи вчителів, досліджуючи джерела, методи та результати надання зворотного зв'язку вчителям.

- *Розділ 6* представляє різні форми і методи, які застосовуються українськими вчителями, а також переконання вчителів, що визначають підходи до організації навчальної діяльності.

- *Розділ 7* дає короткий огляд рівня та форм мобільності вчителів.

- *Розділ 8* висвітлює рівень задоволення вчителів своєю роботою та розкриває чинники, які впливають на нього. Він дає глибше розуміння ставлення вчителів до професії та ефективності власної діяльності.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Загальна характеристика Міжнародного дослідження викладання та навчання (TALIS)

Одним з найпрестижніших міжнародних порівняльних проектів у галузі освіти є Міжнародне дослідження навчання та викладання (TALIS – Teaching and Learning International Survey). Це єдине дослідження, спрямоване на вивчення навчального середовища і умов праці учителів шкіл. Проект реалізується з 2008 року дослідницьким консорціумом³ під егідою Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) кожні п'ять років, охоплюючи чимраз більше країн. У першій хвилі (2008 р.) у дослідженні TALIS взяли участь 24 країни ОЕСР та країни-партнери, у другій (2013 р.) – 34, а у хвилі 2018 року планується участь уже 44 країн (див. табл.1.1).

Таблиця 1.1

Країни-учасниці TALIS 2013 року

Країни ОЕСР			
Альберта (Канада)	Англія	Ізраїль	Норвегія
Австралія*	Естонія	Італія	Польща
Чілі	Фінляндія	Японія	Португалія
Чеська Республіка	Фландрія (Бельгія)	Корея	Словацька Республіка
Данія	Франція	Мексика	Іспанія
	Ісландія	Нідерланди	Швеція
Країни-партнери ОЕСР			
Абу Дабі (ОАЕ)	Хорватія	Малайзія	Сингапур
Бразилія	Кіпр	Румунія	
Болгарія	Латвія	Сербія	

*У таблиці кольором виділено країни-учасниці хвилі TALIS 2008 року
Джерело: TALIS 2013 Results, 2014.

³ International Association for the Evaluation of Educational Achievement; IEA Secretariat, Amsterdam, The Netherlands IEA Data Processing and Research Center, Hamburg, Germany; Statistics Canada (Ottawa, Canada)

Проект спрямований на дослідження визнання, оцінювання та особливостей винагороди роботи вчителя у різних країнах, а також оцінки забезпеченості потреб професійного розвитку педагогічних кадрів у світі. Це дослідження також дає змогу зрозуміти цінності та переконання вчителів, що визначають характер форм і методів навчання, які вони застосовують у класі. Визнаючи важливу роль, яку відіграє управління школою у створенні ефективного навчального середовища, TALIS забезпечує інформацією щодо ролі шкільного лідерства (директорів, шкільних рад та ін.) у підтримці учителів. Крім того, TALIS вивчає вплив різних чинників на задоволення вчителів роботою, мобільність учителів.

Дизайн та механізми аналізу результатів TALIS постійно адаптуються до змін у суспільстві та освіті. Інструментарій кожної дослідницької хвилі зберігає більшість тем, шкал та індикаторів для надання можливості виявити тенденції навчання і викладання. Водночас інструментарій дослідження на кожному з етапів вдосконалюється, доповнюючись новими запитаннями з огляду на зміни в освітніх системах, потребу у володінні вчителями новими знаннями та навичками (наприклад, компетенціями володіння ІКТ), формами професійного розвитку і т.д. Так, інструментарій 2013 р., на відміну від 2008 р., який охоплював модуль для директора школи та модуль для вчителя, був доповнений модулем 3 – анкетною для вчителів математики. Опитування вчителів математичних дисциплін проводилося в тих школах, які брали участь у проекті PISA-2012. У такий спосіб зіставлялися результати математичної грамотності учнів з якістю вчителів, які забезпечували їх підготовку.

Методологія та інструментарій TALIS мають міцне теоретичне підґрунтя. Для забезпечення поставлених у TALIS цілей експертами розроблено концептуальні засади, вибудовані на Індикаторах освітніх систем (Indicators of Education Systems), що відображають результати навчання, навчальне середовище та організацію школи. Розробниками TALIS постійно проводиться аналіз сучасних теорій та досліджень навчання і викладання, без яких було б неможливим збагачення наступних хвиль TALIS новими вимірами, темами й індикаторами.

Головними характеристиками, що визначають стратегію дослідження TALIS, є такі:

- *відповідність освітній політиці* – ясність щодо ключових політичних питань та акцент на запитання, що є найбільш відповідними для країн-учасниць;
- *додана вартість* – міжнародні порівняння мають бути потужним джерелом для подальшого використання;
- *орієнтація на індикатори* – результати повинні продукувати інформацію, яка може бути використана для розробки індикаторів;
- *валідність, надійність, порівнюваність* – базуючись на огляді інформаційної бази, запитальник повинен пропонувати інформацію, яка є валідною, надійною і дає можливість порівнювати ситуацію у країнах-учасницях;
- *інтерпретабельність* – країни-учасниці повинні отримати можливість інтерпретувати отримані емпіричні результати;
- *ефективність і обґрунтована затратність* – робота повинна бути виконана вчасно і без витрати необґрунтовано значних коштів.

Зважаючи на широке коло країн, охоплених дослідженням, а також стейкхолдерів, яких безпосередньо або опосередковано стосується питання навчання і викладання у школі, та багаторівневих цілей, TALIS виконує різноманітні функції.

По-перше, TALIS є моніторинговою структурою, яка забезпечує надійну, порівнювану інформацію про вчителів та школи країн-учасниць. Отже, TALIS слугує засобом опису умов

навчання і викладання, а також функціонування освітніх систем і, як наслідок, надає інструменти до порівняння підходів до навчання і шкільного лідерства.

По-друге, TALIS є міжнародним дослідженням, яке сприяє розширенню бази знань щодо умов навчання та викладання і в такий спосіб допомагає контекстуалізувати шляхи, якими досягають результатів навчання на різних рівнях і забезпечує валідний інструмент для крос-культурного порівняння цих контекстів. Об'ємна, науково обґрунтована репрезентативна вибірка і найсучасніші кількісні методи дають підстави для висновків та узагальнень як щодо однієї країни, так і у порівнянні.

По-третє, TALIS забезпечує даними для вивчення загальних освітніх контекстів (наприклад, як шкільне лідерство співвідноситься з педагогічними підходами вчителів і їхнім ставленням до навчання та викладання) і освітніх змінних в інших контекстах (наприклад, співвідношення між політикою, економікою та структурою педагогічних кадрів).

Головними продуктами TALIS є: індикатори, що допомагають спостерігати за освітніми системами на рівні вчителів та директорів; інформація щодо чинників, які представляють освітнє середовище на рівні країни і світу; надійна порівнювана база даних, яка надає можливість дослідників в усьому світі вивчати цілий спектр освітніх проблем на національному та міжнародному рівнях.

Згідно з методологією, дослідження проводиться шляхом опитування. Респонденти самостійно можуть вибрати спосіб заповнення анкети – у паперовій формі чи он-лайн. Інструментарій охоплює дві анкети – для вчителів та для директорів шкіл. Опитування проводиться серед педагогів шкіл II ступеня, тобто 5 – 9 класів, що відповідає за міжнародною класифікацією рівню МСКО 2, базова середня освіта (рівень МСКО 2). Деякі з країн-учасниць включали до вибірки і вчителів початкової та старшої школи. Країна-учасниця формує вибірку орієнтовно з 200 шкіл, в кожній з яких опитується директор школи та 20 репрезентативно відібраних вчителів. Таким чином, у другій хвилі дослідження (2013) було опитано близько 107 000 вчителів, які репрезентували більш ніж чотиримільйонну вчительську спільноту з 34 країн.

Згідно з методикою, дослідження проводиться методом опитування, шляхом анкетування. Респонденти самостійно можуть вибрати спосіб заповнення анкети – у паперовій формі чи он-лайн. Інструментарій охоплює дві анкети – для вчителів та для директорів шкіл. Опитування проводиться серед педагогів шкіл рівня МСКО 2. Деякі з країн-учасниць включали до вибірки і вчителів початкової (рівень МСКО 1) та старшої школи (рівень МСКО 3). Країна-учасниця формує вибірку орієнтовно з 200 шкіл, в кожній з яких опитується директор школи та 20 репрезентативно відібраних вчителів. Таким чином, у другій хвилі дослідження (2013) було опитано близько 107 000 вчителів, які репрезентували більш ніж чотиримільйонну вчительську спільноту з 34 країн.

1.2. Загальна характеристика Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)

Проведення реформ у вітчизняному освітньому просторі вимагає значного масиву надійної інформації про основних освітніх суб'єктів та освітнє середовище. Одержати науково вивірену інформацію можна шляхом проведення національних соціологічних проектів або участі у міжнародних дослідженнях. Всеукраїнське моніторингове опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією

TALIS) є прикладом застосування міжнародного інструментарію для вивчення національного освітнього простору та виявлення місця учительської спільноти України в міжнародному освітньому контексті.

Мета дослідження – виявлення й аналіз на основі надійних порівнюваних показників соціально-демографічних та професійних характеристик українських вчителів і навчального середовища шкіл.

Дослідницькими завданнями опитування є:

- виявлення соціально-демографічного та професійного профілю українських вчителів та директорів шкіл;
- аналіз шкільного лідерства, підходів до шкільного управління і адміністрування;
- вивчення рівня підготовки та професійного розвитку вчителів;
- вивчення форм і ефективності оцінювання діяльності вчителів;
- виявлення характеру шкільної культури;
- з'ясування методів та засобів викладання;
- аналіз цінностей і професійних уявлень вчительської спільноти,
- оцінка рівня самоефективності та задоволеності роботою вчителів та директорів шкіл тощо.

У Таблиці 1.2 подано дослідницькі етапи проекту

Таблиця 1.2

Етапи дослідження

Етап	Зміст етапу	Дати	Очікуваний результат
I етап	Підготовчий: формування вибірки дослідження, редагування та підготовка анкети до тиражування; тиражування інструментарію; розроблення інструктивних матеріалів для проведення опитування; проведення веб-вебсемінарів та інструктажів з регіональними координаторами та анкетерами	01.02.2017-14.03.2017	Вибірка (технічний опис), макет анкети для директора, макет анкети для вчителя, інструктивні матеріали для учасників дослідження (директора школи, керівника управління (відділу) освіти, учителя, дослідника)
II етап	Полевий етап: проведення опитування директорів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Контроль поля для перевірки якості проведення дослідження	15.03.2017-14.05.2017	Анкети та звіти координаторів про проведення опитування
III етап	Обробка результатів моніторингового опитування та первинний аналіз результатів за допомогою програмного забезпечення PS IMAGO Pack IBM SPSS Statistics 24	15.05.2017-30.06.2017	Зведені результати опитування, масив даних дослідження в базі SPSS, Excel
IV етап	Підготовка звіту за результатами дослідження	01.07.2017-31.08.2017	Аналітичний звіт за результатами дослідження
V етап	Представлення результатів	01.09.2017-30.09.2017	Брифінг за результатами опитування; круглий стіл з представниками МОН за результатами опитування

Таблиця 1.3 демонструє загальну інформацію щодо дизайну Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

Таблиця 1.3

Характеристика дизайну Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)

Дизайн дослідження	
Координатор проекту	Українська асоціація дослідників освіти
Цільова група	Директори шкіл та вчителі рівня МСКО 2 (5-9 класів) загальноосвітніх шкіл усіх регіонів України (за виключенням непідконтрольних Україні територій)
Тип вибірки	Для відбору шкіл – комбінована багатоступенева: I щабель – стратифікована, II щабель – випадкова, з врахуванням регіону, типу населеного пункту, типу школи; для відбору вчителів – однощаблева, випадкова
Обсяг вибірки	3600 вчителів 5-9 класів загальноосвітніх шкіл (рівень МСКО 2), 201 директор з 201 школи
Похибка вибірки	Похибка простої випадкової вибірки складає 1,6%, похибка вибірки шкіл з врахуванням дизайнефекту складає 2,3%
Інструментарій	Анкети для самозаповнення. Окремі запитальники для вчителів шкіл та директорів, на заповнення яких відводилося 45-90 хв
Форма опитування	Анкетування за місцем праці. Вчителі та директори заповнювали паперові варіанти анкет.
Період опитування	Березень-травень 2017 року
Період дослідження	Лютий - серпень 2017 року

До збору інформації були залучені члени УАДО, які пройшли спеціальну підготовку шляхом участі у низці тематичних вебінарів. Особливу увагу у дослідженні було відведено дотриманню міжнародних дослідницьких стандартів, що забезпечують її якість, дотриманню дослідниками етичних норм, забезпеченню конфіденційності інформації. Цьому передувала

підготовка експертами УАДО Етичного кодексу дослідника освіти, який був укладений та представлений членам Асоціації під час науково-практичного семінару УАДО «Етичні засади освітніх досліджень» (березень 2017). Для первинної обробки результатів та обчислення основних статистичних показників використовується ліцензоване програмне забезпечення PS IMAGO Pack IBM SPSS Statistics 24.

Розділ 2

Профіль українських учителів і шкіл, у яких вони працюють

Вступ

Цей розділ складається з двох частин, які містять, відповідно, базову статистичну інформацію про вчителів та школи, у яких вони працюють. Перша частина розділу сфокусована на демографічних характеристиках вчителів, таких як стать та вік, формальна освіта і досвід роботи. Друга частина містить характеристики шкіл, які є основним місцем роботи опитаних вчителів. Основна увага надана таким характеристикам, як забезпеченість шкіл ресурсами, склад учнів, рівень шкільної автономії, а також психологічний клімат у школах. Основні характеристики наведені у розрізі регіонів України (Північний, Південний, Східний, Західний, Центральний, місто Київ), а також за величиною населених пунктів, у яких розташовані школи. Для порівняння наводяться середні міжнародні дані дослідження TALIS 2013, а також дані окремих країн та економік, які брали участь у цьому дослідженні. Дані цього розділу є також підґрунтям для аналізу, викладеного в наступних розділах.

2.1 Загальні характеристики українських учителів

Слід мати на увазі, що особливістю даних, які наводяться у цьому звіті, є те, що вони отримані на основі відповідей вчителів на запитання анкети, а не взяті з офіційних документів органів управління освіти чи статистичних служб.

Зокрема, анкета вчителя містила запитання про стать та вік респондента, його формальну освіту і стаж роботи, поточний статус, а також додаткову підготовку, отриману в процесі професійної діяльності.

2.1.1 Стать та вік українських учителів

У таблиці 2.1, проілюстрованій діаграмою 2.1, наведені розподіли українських вчителів 5-9-х класів за статтю та віковими групами.

Результати опитування свідчать про значний гендерний дисбаланс на користь жінок (84%). Цей показник істотно перевищує як середній міжнародний рівень (68,1%), отриманий в TALIS 2013, так і індивідуальні показники більшості країн-учасниць цього дослідження, хоча більша частка жінок серед учителів характерна для майже всіх країн та економік, які взяли участь у цьому дослідженні (крім Японії, де 61% вчителів середньої школи – чоловіки). Найбільш близькі до України значення цього показника у Болгарії (81%), Естонії (84%), Латвії (89%), Словацької Республіки (82%). Найбільш низькою є частка жінок в Австралії (59%), Японії (39%), Мексиці (54%), Нідерландах (55%), Іспанії (59%) та Абу-Дабі (Об'єднані Арабські Емірати) (59%). У розрізі регіонів України, частка жінок коливається від 76,7% (Центр) до 87,7 (м. Київ). Характерна залежність, яка може частково пролити світло на причини значного гендерного дисбалансу, – зростання частки жінок серед вчителів середньої школи зі збільшенням кількості мешканців населених пунктів, у яких розташовані школи, що взяли участь у дослідженні (від 81,9% у населених пунктах з меншою від 15 тис. кількістю мешканців до 88,8% у містах з більше

ніж 100 тис. мешканців). Вплив гендерного дисбалансу вчителів на ефективність навчання школярів, очевидно, потребує уваги дослідників.

Середній вік українських вчителів 5-9-х класів, за даними опитування, становить 44,7 роки. Це значення дещо перевищує середній міжнародний рівень у TALIS 2013 (42,9 роки). Частка українських вчителів, молодших 30 років (12,7%), мало відрізняється від середнього міжнародного у TALIS 2013 (11,9%), і, з огляду на те, що найбільший відтік кадрів з професії відбувається, ймовірно, саме у цій віковій групі, є фактом, який потребує уваги для України так само, як і для більшості країн-учасниць TALIS 2013. 5-9-х класів найбільш молодими серед учасників TALIS 2013 є вчительські кадри Сингапуру (середній вік 36 років), найстаршими – Італії (49 років). Слід також мати на увазі, що у наступній віковій групі – від 30 до 39 років – Україна значно поступається середньому міжнародному рівню (22,5% проти 29,2% відповідно при стандартній похибці вимірювання в Україні у 0,8%). І навпаки, для вікових груп від 40 років і вище спостерігається зсув розподілу українських вчителів у бік старшого віку в порівнянні з середнім міжнародним у TALIS 2013, який спочатку не перевищує стандартну похибку вимірювання (для віку 40-49 років – на 0,2%, 50-59 років – на 0,6%), а для групи 60 років і вище – вже є істотним (різниця складає 5,3% при стандартній похибці для України у 0,7%). З іншого боку, деякі країни-учасниці TALIS2013 мають вищий ніж Україна відсоток вчителів «за шістдесят», зокрема, Естонія (16%) та Норвегія (15%).

Таблиця 2.1

Розподіли віку та статі вчителів за регіонами та величиною населених пунктів

	Жінки		Відсотки вчителів за віковими групами (роки)												Середній вік	
			До 25		25-29		30-39		40-49		50-59		60 і більше			
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	середнє	SE
Схід	85,6	(1,5)	3,7	(0,8)	8,0	(1,0)	19,9	(1,6)	25,7	(1,3)	27,8	(2,4)	15,0	(1,2)	46,1	(0,7)
Захід	85,1	(1,0)	3,9	(0,7)	10,9	(1,1)	24,1	(1,0)	28,8	(1,6)	23,2	(1,4)	9,1	(1,0)	43,4	(0,5)
м. Київ	87,7	(3,3)	5,2	(1,4)	8,5	(2,5)	19,0	(3,6)	20,4	(4,7)	26,9	(5,7)	20,0	(5,6)	47,0	(1,7)
Північ	87,4	(2,0)	1,2	(0,6)	6,6	(1,6)	21,6	(2,4)	32,4	(2,5)	26,3	(3,8)	11,9	(2,2)	46,4	(0,7)
Центр	76,7	(3,5)	3,6	(1,4)	6,1	(1,4)	23,4	(2,8)	35,0	(2,7)	21,2	(2,7)	10,6	(1,8)	44,7	(0,8)
Південь	81,7	(3,1)	2,5	(1,7)	13,3	(2,6)	23,3	(3,6)	28,3	(3,6)	22,2	(2,3)	10,3	(1,6)	43,6	(0,9)
Середній показник по Україні*	84,0	(0,8)	3,4	(0,4)	9,3	(0,6)	22,5	(0,8)	29,0	(0,9)	24,4	(1,0)	11,6	(0,7)	44,7	(0,3)
15000 мешканців або менше	81,9	(1,2)	3,5	(0,6)	10,6	(1,0)	23,5	(1,2)	29,4	(1,4)	23,1	(1,4)	9,9	(0,9)	43,9	(0,4)
15001 – 100000 мешканців	84,9	(1,3)	2,2	(0,6)	7,1	(1,1)	23,6	(2,1)	28,5	(2,0)	25,6	(2,1)	13,0	(1,6)	45,4	(0,7)
більше 100000 мешканців	88,8	(1,1)	4,0	(0,7)	7,8	(1,0)	18,6	(1,2)	28,4	(1,6)	26,4	(2,2)	14,7	(1,6)	46,2	(0,6)
Середній показник по TALIS**	68,1	(0,2)	1,9	(0,1)	10,0	(0,1)	29,2	(0,2)	28,8	(0,2)	23,8	(0,2)	6,3	(0,1)	42,9	(0,0)

* Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

** Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

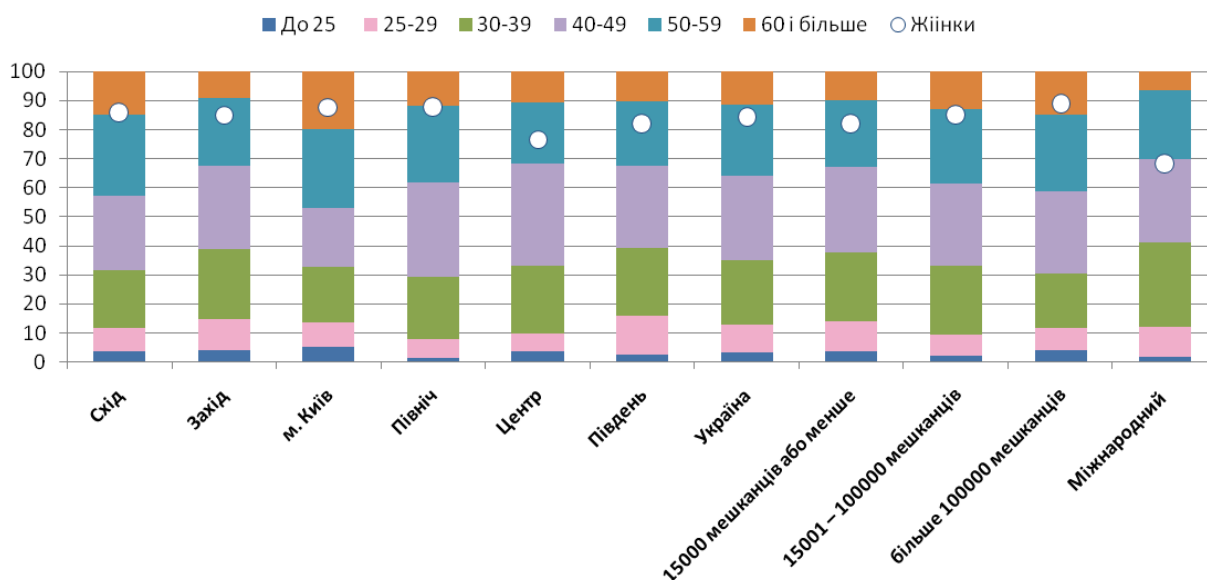

Рис.2.1 Розподіл вчителів за віком та статтю

У розрізі регіонів України, найбільші відмінності в частці вчителів спостерігаються у віковій групі 40-49 років між м. Києвом (20,4%) і Центром (35%), а також у віковій групі 60 років і вище – між Заходом (9,1%) та Києвом (20%). 5-9-х класів, якщо вважати 50 років межею між продуктивним та передпенсійним і пенсійним віком, то ситуація виглядає найкращою у Центральному регіоні (68% вчителів мають вік нижчий від 50 років), а найгіршою – у м. Київ (відповідно 53,1%), щоправда, м. Київ демонструє порівняно непогану тенденцію в омолодженні вчительських кадрів (13,7% вчителів віком до 30 років і максимум серед регіонів – 5,2% віком до 25 років). Тим не менше, Київ залишається лідером за кількістю вчителів пенсійного віку (20%). 5-9-х класів частка працюючих пенсіонерів зростає із зростанням величини населених пунктів, у яких розташовані школи (від 9,9% для населених пунктів з кількістю мешканців до 15 тис. – до 14,7 для міст з населенням більше 100 тис.), так само, як і гендерний дисбаланс, що дає підставу припускати наявність як прямого причиново-наслідкового, так і опосередкованого, зумовленого іншими факторами, зв'язку між цими змінними. Зауважимо, що, попри багаторічне зростання в Україні гендерного дисбалансу серед вчителів 5-9-х класів, частка жінок-вчителів у віковій групі до 30 років складає близько 79%, і це є найнижчим показником у порівнянні з іншими віковими групами (найбільшою частка жінок (87,3%) виявилася у групі 40-49 років). З іншого боку, потребує перевірки гіпотеза про те, що раннє вибуття з професії переважає у чоловіків, що надалі призводить до зростання частки жінок.

2.1.2. Освіта та професійна підготовка вчителів

В Україні традиційно високий рівень формальної професійної (за сучасною міжнародною термінологією, в контексті концепції навчання впродовж життя, – початкової) освіти вчителів. Очевидно, це є наслідком жорсткого регулювання у цьому питанні з боку держави. Отже, частка вчителів 5-9-х класів, які мають формальну освіту не нижче бакалавра (бакалавр, спеціаліст, магістр, науковий ступінь – рівні 5А і 6 за МСКО-1997) в Україні, за

опитуванням, складає 96,3% (таблиця 2.2), і перевищує середній міжнародний рівень у TALIS 2013 на 5,4%. З іншого боку, частка вчителів із науковим ступенем в Україні є нижчою від середнього міжнародного (0,2% проти 1,4% відповідно). У розрізі регіонів України, розподіл вчителів за найвищим рівнем формальної освіти мало відрізняється – лише у Центральному і Північному регіонах частка тих, хто отримав формальну освіту на рівні молодшого спеціаліста, є вищою і становить 5,7% та 6% відповідно – за рахунок, в основному, частки вчителів з вищим рівнем, оскільки вчителів з освітою нижче молодшого спеціаліста виявилось лише 0,2% в цілому по Україні (при цьому найбільше – 0,9% – в Центральному регіоні).

Таблиця 2.2

Розподіл вчителів найвищого рівня формальної освіти вчителів за регіонами України та ступенями шкіл

	Найвищий рівень формальної освіти							
	нижче молодшого спеціаліста		молодший спеціаліст		бакалавр або магістр (спеціаліст)		кандидат або доктор наук	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	0,2	(0,1)	2,6	(0,5)	96,9	(0,5)	0,3	(0,2)
Захід	0,1	(0,1)	3,0	(0,6)	96,7	(0,6)	0,2	(0,2)
м. Київ	0,0	(0,0)	1,0	(0,7)	97,6	(1,6)	1,3	(1,0)
Північ	0,1	(0,1)	1,8	(0,6)	98,1	(0,6)	0,0	(0,0)
Центр	0,9	(0,8)	5,7	(1,2)	93,3	(0,8)	0,0	(0,0)
Південь	0,3	(0,5)	6,0	(0,8)	93,7	(0,8)	0,0	(0,0)
Середній показник по Україні*	0,2	(0,1)	3,4	(0,3)	96,1	(0,3)	0,2	(0,1)
Заклад I-II ступеня	0,5	(0,5)	5,1	(1,2)	94,1	(1,0)	0,3	(0,3)
Заклад I-III ступеня	0,2	(0,1)	2,9	(0,3)	96,7	(0,3)	0,2	(0,1)
Середній показник по TALIS**	2,0	(0,1)	7,1	(0,1)	89,5	(0,1)	1,4	(0,0)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Очікувано, в школах I-II ступеня дещо більше вчителів мають формальну освіту лише на рівні молодшого спеціаліста (5,1%) або нижче (0,5%), ніж в закладах I-III ступеня.

Порівнюючи показники рівня формальної професійної освіти в Україні з такими в окремих країнах-учасницях TALIS 2013, слід мати на увазі значні відмінності у кваліфікаційних вимогах до різних рівнів МКСО (ISCED) у різних країнах. Наприклад, у Фландрії (Бельгія) більшість вчителів (85%) мають найвищий рівень формальної освіти 5B за класифікацією ISCED-1997, який прирівнюється нами до молодшого спеціаліста, проте там цей рівень відповідає повній готовності вчителя до роботи в середній школі.

Таблиця 2.3. відображає відповіді вчителів на запитання щодо характеру та структури отриманої ними формальної освіти з розподілом за регіонами та типами шкіл. Додатково респонденти зазначали, чи отримані знання стосувалися всіх предметів, які вони викладають, чи лише деяких. Хоча структура, зміст, та акценти у педагогічній освіті можуть істотно відрізнятися в різних країнах, зазвичай вона включає предметну та педагогічну

підготовку, спрямовану на практичне застосування у професійній діяльності. В українському варіанті анкети ці опції були сформульовані як змістове наповнення предметів, методика викладання, та педагогічна практика.

Частка тих українських вчителів, які отримали педагогічну освіту або спеціальну педагогічну підготовку, є вищою, ніж міжнародне середнє у TALIS 2013 (98,3 % проти 89,8 %, відповідно). За всіма трьома елементами педагогічної освіти частка українських вчителів, які вважають, що їхня формальна освіта включала названі елементи з усіх предметів, які вони викладають також є істотно вищою середнього міжнародного показника. Відмінність становить від 10 % (змістове наповнення предметів) до 13,3 % (методика викладання предметів). Це, очевидно, свідчення значної уніфікації форм і змісту педагогічної освіти в Україні.

Таблиця 2.3

Розподіл учителів за напрямом отриманої освіти і змістом педагогічної освіти у розрізі регіонів України та ступенів шкіл

	Педагогічна освіта або спеціальна педагогічна підготовка		Елементи, включені до педагогічної освіти або спеціальної педагогічної підготовки											
			Змістове наповнення предметів				Методика викладання предметів				Педагогічна практика з предметів			
			З усіх предметів, які я викладаю		З деяких предметів, які я викладаю		З усіх предметів, які я викладаю		З деяких предметів, які я викладаю		З усіх предметів, які я викладаю		З деяких предметів, які я викладаю	
			%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	98,5	(0,5)	85,6	(1,5)	13,1	(1,4)	86,0	(1,3)	12,4	(1,1)	81,0	(2,0)	14,5	(1,8)
Захід	98,1	(0,3)	83,5	(1,7)	14,4	(1,6)	83,7	(1,3)	14,4	(1,1)	80,6	(1,5)	15,8	(1,1)
м. Київ	98,7	(0,9)	86,5	(3,0)	10,9	(1,5)	87,3	(3,4)	11,1	(2,9)	82,1	(5,1)	15,6	(4,5)
Північ	98,1	(1,2)	86,1	(2,1)	12,6	(1,8)	85,6	(1,9)	13,2	(1,7)	81,0	(2,5)	17,7	(2,4)
Центр	98,8	(0,5)	78,0	(2,6)	18,1	(2,5)	80,0	(2,3)	17,9	(2,3)	78,9	(2,5)	17,8	(1,9)
Південь	98,2	(1,0)	73,0	(5,0)	24,6	(5,0)	72,6	(4,4)	24,8	(4,2)	72,6	(4,3)	23,6	(3,9)
Середній показник по Україні*	98,3	(0,3)	82,5	(1,0)	15,4	(1,0)	82,9	(0,9)	15,3	(0,8)	79,7	(1,0)	16,9	(0,8)
Заклад I-II ступеня	97,7	(0,8)	82,0	(2,3)	15,5	(2,2)	80,9	(1,9)	17,3	(1,8)	74,9	(2,4)	21,5	(1,8)
Заклад I-III ступеня	98,5	(0,2)	82,6	(1,1)	15,4	(1,1)	83,4	(1,0)	14,7	(0,9)	81,2	(1,1)	15,5	(1,0)
Середній показник по TALIS**	89,8	(0,1)	72,5	(0,2)	22,6	(0,2)	69,6	(0,2)	22,7	(0,2)	67,1	(0,2)	22,0	(0,2)

* Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

** Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

За рівнем охоплення педагогічною освітою чи спеціальною педагогічною підготовкою подібними до України є такі учасники TALIS 2013, як Австралія, Болгарія, Польща, Сингапур, Альберта (Канада), Фландрія (Бельгія). Однак лише 44 % вчителів Альберти зазначають, що отримали змістову підготовку з усіх предметів, які вони викладають. Значно нижчим показник отримання педагогічної освіти є у Мексики (62 %) та Сербії (71 %). Більшою, ніж в Україні, виявилася частка тих вчителів, які проходили педагогічну практику в школах з усіх

предметів, які вони викладають, у Болгарії (84 %), Хорватії (86 %), Латвії (80 %), Нідерландах (82 %), Польщі (88 %), Румунії (82 %), Сингапурі (83 %) Англії (81 %).

У таблиці 2.4 наведені результати опитування українських вчителів 5-9-х класів щодо того, наскільки підготовленими вони почуваються у своїй роботі за складовими формальної педагогічної освіти. Результати опитування виявилися близькими до середнього міжнародного рівня у TALIS 2013. За складовою «Змістове наповнення предметів» 92,3 % українських вчителів вважають себе добре або дуже добре підготовленими (середній міжнародний показник – 93,2 %). За двома іншими складовими частка тих українських вчителів, які почуваються добре або дуже добре підготовленими, є навіть вищою від середнього міжнародного (відповідно 91,9 % проти 88,9 % – стосовно методики викладання предметів, 90,9 % проти 88,6 % – стосовно практичної підготовки). Цікаво, що, у порівнянні з іншими регіонами України, найменш підготовленими з усіх трьох аспектів викладання почуваються вчителі м. Київ. Вчителі закладів I-II ступеня очікувано заявляють дещо нижчий рівень підготовленості порівняно з вчителями шкіл I-III ступеня, особливо у питаннях методичної та практичної підготовки.

В офіційному звіті за результатами TALIS 2013 вказується, що за допомогою регресійного аналізу була виявлена залежність рівня відчуття підготовленості вчителів від того, чи отримали вони відповідну формальну підготовку для предметів, які вони викладають, а також від того, чи отримана ними відповідна підготовка з усіх предметів, які вони викладають, чи лише з деяких предметів. Цим пояснюється, зокрема, той факт, що не менше чверті вчителів Мексики, Японії та Фінляндії почуваються недостатньо підготовленими в усіх трьох аспектах професійної діяльності. Також було виявлено, що не лише наявність формальної педагогічної підготовки впливає на відчуття підготовленості у вчителів, а й наявність відповідних складових у структурі цієї освіти.

Таблиця 2.4

Розподіл вчителів щодо почуття підготовленості зі складових викладання за регіонами України та ступенями шкіл

	Підготовленість до аспектів у викладанні											
	Змістове наповнення предметів				Методика викладання предметів				Педагогічна практика з предметів			
	Цілком не підготовлений або дещо підготовлений		Добре або дуже добре підготовлений		Цілком не підготовлений або дещо підготовлений		Добре або дуже добре підготовлений		Цілком не підготовлений або дещо підготовлений		Добре або дуже добре підготовлений	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	7,4	(1,2)	92,6	(1,2)	8,3	(1,2)	91,7	(1,2)	8,9	(1,2)	91,1	(1,2)
Захід	7,7	(1,2)	92,3	(1,2)	7,1	(1,2)	92,9	(1,2)	8,4	(1,2)	91,6	(1,2)
м. Київ	14,4	(3,2)	85,6	(3,2)	13,9	(3,2)	86,1	(3,2)	17,5	(4,2)	82,5	(4,2)
Північ	6,8	(1,2)	93,2	(1,2)	6,6	(1,2)	93,4	(1,2)	7,9	(1,2)	92,1	(1,2)
Центр	9,1	(2,2)	90,9	(2,2)	8,9	(2,2)	91,1	(2,2)	9,4	(2,2)	90,6	(2,2)
Південь	4,9	(2,2)	95,1	(2,2)	9,6	(2,2)	90,4	(2,2)	9,4	(2,2)	90,6	(2,2)
Середній показник по Україні*	7,7	(1,2)	92,3	(1,2)	8,1	(1,2)	91,9	(1,2)	9,1	(1,2)	90,9	(1,2)
Заклад I-II ступеня	7,1	(2,2)	92,9	(2,2)	4,3	(1,2)	95,7	(1,2)	6,4	(2,2)	93,6	(2,2)
Заклад I-III ступеня	7,9	(1,2)	92,1	(1,2)	9,3	(1,2)	90,7	(1,2)	10,0	(1,2)	90,0	(1,2)
Середній показник по TALIS**	6,8	(0,2)	93,2	(0,2)	11,1	(0,2)	88,9	(0,2)	11,4	(0,2)	88,6	(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

2.1.3. Досвід роботи вчителів

Таблиця 2.5 містить дані про кількість років, яку вказали вчителі як тривалість їхньої роботи вчителем у цій школі, вчителем 5-9-х класів, на інших посадах в освіті, на інших роботах. Загальний стаж роботи, як і стаж роботи саме вчителем, в українських вчителів є більшим, ніж у переважній більшості країн-учасниць TALIS 2013. Привертає увагу те, що середня кількість років, вказаних українськими вчителями як стаж роботи на теперішній посаді, значно перевищує міжнародне середнє, отримане у TALIS 2013 (17,8 років в Україні проти 9,8 року у країнах-учасницях TALIS 2013). Різниця на 8 років (тобто у 1,8 раза), є більшою, ніж відмінність у загальному стажі роботи на посаді вчителя (на 5,5 року або у 1,3 раза) чи на інших освітніх посадах (на 0,7 року), що вказує на низьку мобільність українських вчителів всередині галузі освіти. Стаж роботи українських вчителів на відмінних від освітніх посадах є нижчим від середнього у TALIS 2013 (2,8 проти 3,8 року), що також свідчить про їхню низьку мобільність на ринку праці 5-9-х класів. Втім, у Північному регіоні України та у м. Києві середня кількість років, проведених вчителями на інших освітніх посадах і на інших роботах, істотно перевищує середні по Україні.

Подібний до України стаж роботи на вчительських посадах, за даними TALIS 2013, спостерігається у Латвії, Естонії, Болгарії. Навпаки, 20 % вчителів Сингапуру пропрацювали у професії менше двох років.

Таблиця 2.5

Розподіл кількості років перебування вчителів на різних посадах за регіонами України та ступеннями шкіл

	Досвід роботи							
	Вчителем у цій школі		Вчителем загалом		На інших освітніх посадах		На інших роботах	
	Середнє	SE	Середнє	SE	Середнє	SE	Середнє	SE
Схід	17,4	(1,6)	22,6	(1,6)	4,9	(1,6)	4,2	(1,6)
Захід	17,8	(0,6)	20,7	(1,6)	2,5	(0,6)	1,6	(0,6)
м. Київ	15,3	(2,6)	22,4	(2,6)	7,9	(1,6)	10,1	(1,6)
Північ	18,8	(1,6)	23,8	(1,6)	8,7	(1,6)	6,8	(2,6)
Центр	18,9	(1,6)	21,8	(1,6)	2,1	(0,6)	1,6	(0,6)
Південь	17,0	(1,6)	20,6	(1,6)	4,3	(2,6)	5,1	(3,6)
Середній показник по Україні*	17,8	(0,6)	21,7	(0,6)	3,4	(0,6)	2,8	(0,6)
Заклад I-II ступеня	18,2	(1,6)	21,1	(1,6)	2,6	(1,6)	1,4	(0,6)
Заклад I-III ступеня	18,6	(0,6)	21,9	(0,6)	3,7	(0,6)	3,4	(0,6)
Середній показник по TALIS**	10,6	(0,6)	16,2	(0,6)	2,7	(0,6)	3,8	(0,6)

* Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

** Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

2.1.4. Рівень та форми зайнятості вчителів

У таблиці 2.6 представлено дані про рівень зайнятості вчителів. До того ж, до таблиці додано інформацію про причину, з якої вчитель не працює на повну ставку.

Таблиця 2.6

Розподіл рівня зайнятості вчителів за регіонами, величиною населених пунктів та ступенями шкіл

	Рівень зайнятості								Причина часткової зайнятості			
	Повна (більше 90% ставки)		Часткова (71-90% від ставки)		Часткова (50-70% від ставки)		Часткова (менше 50% від ставки)		Це мій вибір		Не було можливості	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	83,9	(2,6)	7,4	(1,6)	6,8	(1,6)	1,9	(1,6)	42,8	(5,6)	57,2	(5,6)
Захід	69,5	(2,6)	12,1	(1,6)	13,9	(1,6)	4,4	(1,6)	29,3	(3,6)	70,7	(3,6)
м. Київ	86,1	(3,6)	2,7	(1,6)	6,3	(3,6)	4,9	(2,6)	66,1	(12,6)	33,9	(12,6)
Північ	76,1	(3,6)	8,5	(1,6)	7,9	(2,6)	7,5	(1,6)	36,9	(8,6)	63,1	(8,6)
Центр	80,0	(3,6)	7,7	(2,6)	10,0	(2,6)	2,3	(1,6)	27,8	(7,6)	72,2	(7,6)
Південь	83,9	(2,6)	6,2	(1,6)	7,3	(1,6)	2,6	(1,6)	54,6	(11,6)	45,4	(11,6)
15000 мешканців або менше	74,7	(2,6)	9,6	(1,6)	11,7	(1,6)	4,0	(1,6)	31,6	(3,6)	68,4	(3,6)
15001 – 100000 мешканців	79,4	(2,6)	8,7	(1,6)	7,8	(1,6)	4,0	(1,6)	38,0	(5,6)	62,0	(5,6)
більше 100000 мешканців	82,0	(2,6)	7,5	(1,6)	7,5	(1,6)	3,0	(1,6)	44,8	(6,6)	55,2	(6,6)
Заклад I-II ступеня	72,3	(3,6)	10,6	(2,6)	12,5	(2,6)	4,6	(1,6)	31,1	(5,6)	68,9	(5,6)
Заклад I-III ступеня	78,8	(1,6)	8,5	(1,6)	9,2	(1,6)	3,5	(0,6)	36,7	(3,6)	63,3	(3,6)
Середній показник по Україні*	77,3	(1,6)	9,0	(1,6)	10,0	(1,6)	3,8	(0,6)	35,0	(2,6)	65,0	(2,6)
Середній показник по TALIS**	82,4	(0,6)	7,3	(0,6)	6,4	(0,6)	3,9	(0,6)	52,2	(1,6)	47,8	(1,6)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Таблиця 2.6 містить дані про зайнятість українських вчителів, а також причини часткової зайнятості у вчителів з неповною зайнятістю за регіонами України, величиною населених пунктів та ступенями шкіл. У порівнянні з середнім міжнародним рівнем у TALIS 2013, частка вчителів із відносно повною зайнятістю (більше ніж 90% ставки) в Україні є нижчою (77,3% проти 82,4% відповідно). При цьому значно більша частина українських вчителів із неповною зайнятістю пояснюють її відсутністю можливості працювати на більшу частину ставки (65% проти 47,8% відповідно), а не власним бажанням. Оскільки таких вчителів є тим менше, чим більша величина населеного пункту, у якому розташована школа (від 68,4% у населених пунктах з меншою ніж 15 тис. кількістю мешканців до 55,2% у населених пунктах з 100 тис. мешканців або більше), можна припустити, що причинами неповної зайнятості є малокомплектність шкіл і відсутність прийнятної альтернативи на ринку праці. Для порівняння, більше ніж половина вчителів з неповною зайнятістю 5-9-х класів у TALIS2013 (52,2%) пояснюють це своїм вибором, а не відсутністю можливості працювати на більшу частину ставки. Подібною в Україні є частка лише у Південному регіоні (54,6%), а навіть істотно більшою – у м. Київ (66,1%).

З іншого боку, частка тих вчителів, які називають причиною своєї неповної зайнятості відсутність можливості, у деяких країнах-учасницях TALIS2013 є значною: у Хорватії, Мексиці, Польщі, Португалії та Сербії цей показник лежить у межах від 81% до 96%. І навпаки, в

Австралії, Данії, Франції, Нідерландах, Норвегії та Англії від 85% і більше вчителів з неповною зайнятістю повідомляють про те, що це є їх власним вибором.

Неповна зайнятість вчителів при порівняно невисокій заробітній платні може бути причиною їх недостатньої зосередженості таких вчителів на своїй роботі, і, відповідно, впливати на її ефективність.

Форма зайнятості вчителя може бути в країнах OECD показником як захищеності (у випадку довгострокових чи безстрокових контрактів), так і гнучкості (можливість вчителя мати неповну зайнятість), і тому вона становить важливий фактор у питанні залучення та утримання вчителів в професії. Анкета вчителя містила запитання про те, якою є форма його чи її зайнятості (постійна зайнятість, фіксований контракт на період більше ніж один рік, чи фіксований контракт строком менше ніж на один рік). Розподіл відповідей вчителів України на це запитання наведений у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Розподіл форм зайнятості вчителів за регіонами та ступенями шкіл

	Форма зайнятості					
	Постійна зайнятість (безстроковий контракт, дійсний до виходу на пенсію)		Фіксований контракт на період понад один навчальний рік		Фіксований контракт на період менший, ніж один навчальний рік	
	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	98,2	(1,6)	1,6	(1,6)	0,2	(0,6)
Захід	97,2	(1,6)	2,1	(0,6)	0,7	(0,6)
м. Київ	88,1	(5,6)	9,0	(4,6)	2,8	(2,6)
Північ	95,8	(1,6)	3,5	(1,6)	0,7	(1,6)
Центр	95,5	(1,6)	3,7	(1,6)	0,8	(1,6)
Південь	92,7	(4,6)	6,8	(4,6)	0,5	(0,6)
Середній показник по Україні*	96,1	(1,6)	3,2	(1,6)	0,7	(0,6)
Заклад I-II ступеня	98,2	(1,6)	1,1	(0,6)	0,7	(0,6)
Заклад I-III ступеня	95,5	(1,6)	3,9	(1,6)	0,7	(0,6)
Середній показник по TALIS**	82,5	(0,6)	5,8	(0,6)	11,9	(0,6)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Як і очікувалося, переважна більшість вчителів 5-9-х класів в Україні (96,1%) працюють на умовах постійної зайнятості. Цей показник є істотно вищим ніж середній міжнародний у TALIS2013, який, проте, є теж високим (82,5%). У розрізі регіонів помітно меншим, ніж 5-9-х класів по Україні, є цей показник у м. Києві, де 88.1% вчителів працюють на умовах постійної зайнятості, натомість 9% повідомляють про роботу за фіксованим контрактом з терміном роботи більше ніж один рік і 2,8% – з терміном менше ніж один рік.

За даними TALIS 2013, в різних країнах переважна форма зайнятості різна. Найменшою є частка вчителів з постійною формою зайнятості у Чилі (63%), Румунії (69%) та Абу-Дабі (ОАЕ) (50%), тоді як всі вчителі у Малайзії працюють на умовах постійної зайнятості.

2,7% (0,34) українських вчителів зазначили, що працюють у кількох школах (у середньому в 1,2 (0,03)).

2.2. Розподіл учителів за особливостями шкіл

У кожній країні школи відрізняються за своїм розташуванням (сільські чи міські), за типом проблем учнів, на які їм доводиться зважати (невідповідність рідної мови мові викладання, особливі потреби, малозабезпеченість родин), за навчальними предметами, для викладання яких існує дефіцит вчителів. Ця секція звіту містить три відповідні підсекції. У кожній з них розглядаються окремо розподіли вчителів з різним досвідом роботи (менше п'яти років, п'ять років і більше), а також з різним рівнем здобутої формальної освіти (не вище молодшого спеціаліста, не нижче бакалавра чи магістра). Дані отримано за відповідями на анкету керівника школи.

2.1.1. Розподіл учителів за школами з різною кількістю проблемних учнів

У дослідженні TALIS 2013 проблемними вважалися ті школи, у яких а) більше ніж у 10% учнів мова викладання відрізняється від мови спілкування у їх родин; б) більше ніж 10% учнів з особливими навчальними потребами; в) більше ніж 30% учнів із малозабезпечених сімей. Результати опитування українських керівників шкіл подано, відповідно, у таблицях 1.8-1.10. Слід брати до уваги, що в опитуванні брали участь вчителі та керівники всього 201 школи, тому потрібно обережно інтерпретувати дані за окремими регіонами чи іншими поділами, враховуючи значну стандартну похибку вимірювання, або, навпаки, її відсутність там, де відповідна підвибірка виявилася порожньою.

У таблиці 2.8 наведені дані про розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти за школами з різною кількістю учнів, мова навчання яких відрізняється від рідної. З результатів опитування випливає, що 7,1 % українських вчителів 5-9-х класів працюють у школах, де кількість таких учнів перевищує 10 %. Переважно це вчителі, які працюють у школах Східного (13,4 %) і Південного регіонів (24,3 %). Саме дані цих регіонів є близькими до міжнародного середнього рівня у TALIS2013 (21,3 %). За чисельністю мешканців населених пунктів, у яких розташовані школи, найменшою частка вчителів проблемних шкіл виявилася у тих населених пунктах, де проживають від 15001 до 100000 мешканців (2,5 %), найбільшою – у містах з більше ніж 100 тис. мешканців (10,0 % при стандартній похибці вимірювання 4,8 %).

Таблиця 2.8

Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти у школах з мовними проблемами

	Вчителі, що працюють у школах, де вище 10% учнів, рідна мова яких відрізняється від мови викладання		Вчителі з досвідом роботи 5 або менше років		Вчителі з досвідом роботи більше 5 років		Вчителі, рівень освіти яких "молодший спеціаліст" або нижче		Вчителі, рівень освіти яких "бакалавр або магістр" або вище					
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE				
Схід	13,4	(6,6)	10,0	(4,6)	11,1	(1,6)	1,2	(1,6)	1,2	(1,6)	98,8	0,9	97,0	0,5
Захід	2,5	(2,6)	21,6	(1,6)	12,1	(2,6)	7,4	(1,6)	7,4	(1,6)	92,6	1,2	97,0	0,6
м. Київ	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	14,2	(2,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	0,0	0,0	98,9	0,8
Північ	4,8	(5,6)	0,0	(0,6)	6,4	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	100,0	0,0	98,0	0,6
Центр	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	9,3	(2,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	0,0	0,0	93,2	1,0
Південь	24,3	(12,6)	15,2	(5,6)	11,0	(2,6)	84,8	(5,6)	5,5	(2,6)	5,8	(2,6)	94,5	2,5
Середній показник по Україні	7,1	(2,6)	12,5	(3,6)	10,8	(1,6)	87,5	(3,6)	3,5	(1,6)	3,6	(0,6)	96,5	1,2
15000 мешканців або менше	7,6	(3,6)	16,8	(4,6)	11,0	(1,6)	83,2	(4,6)	5,1	(2,6)	4,0	(1,6)	94,9	1,8
15001 – 100000 мешканців	2,5	(3,6)	0,0	(0,6)	9,8	(1,6)	100,0	(0,6)	3,6	(0,6)	3,6	(1,6)	96,4	0,7
більше 100000 мешканців	10,0	(5,6)	7,2	(2,6)	11,4	(1,6)	92,8	(2,6)	0,5	(1,6)	2,4	(1,6)	99,5	0,7
Середній показник по TALIS	21,3	(1,6)	19,1	(1,6)	17,3	(0,6)	77,9	(1,6)	9,5	(0,6)	9,0	(0,6)	87,5	0,3

У тих школах, де навчаються більше ніж 10% учнів, рідна мова яких відрізняється від мови викладання, 87,5% вчителів мають досвід роботи більший ніж 5 років і 96,5% вчителів мають рівень формальної освіти не нижче бакалавра. Ці дані мало відрізняються від даних по всіх школах.

У таблиці 2.9 наведені дані про розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти за школами з різною кількістю учнів з особливими навчальними потребами. За результатами опитування, менше одного відсотка українських вчителів працюють у школах, де кількість учнів з особливими потребами перевищує 10% (за відповідями директорів). До вибірки потрапили вчителі таких шкіл лише з м. Києва (6,4% при стандартній похибці вимірювання 6,6%) та Південного регіону (5,0% проти 3,5% відповідно).

Дані України кардинально відрізняються від середніх міжнародних у TALIS 2013 (25,5%). Це, очевидно, є наслідком того, що питання залучення дітей з особливими потребами до навчання у звичайних загальноосвітніх школах, на відміну від їх ізоляції у спеціальних закладах, в Україні лише починає вирішуватися. За відповідями самих вчителів 64,9% (2,2) вказали, що у класах, де вони викладають, немає учнів з особливими потребами, а 34,8% (2,2) – що таких дітей кілька.

Як і в середньому по країнах-учасницях TALIS 2013, частка більш досвідчених (і формально освічених) вчителів у школах зі значною кількістю учнів з особливими освітніми потребами є дещо нижчою, ніж у школах із меншою кількістю таких учнів.

Подібною є ситуація з розподілом вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти за школами з різною кількістю учнів з малозабезпечених родин (таблиця 2.10). До вибірки потрапили лише школи з Західного, Центрального та Південного регіонів. 5-9-х класів по Україні частка вчителів, які працюють у школах з більше ніж 30% учнів з малозабезпечених родин, склала 6,5%. При цьому більшість з них припадає на школи, розташовані у невеликих населених пунктах (до 15 тис. мешканців) (8,7%). Частка досвідчених (чи формально більш освічених) вчителів у школах з проблемною кількістю дітей з малозабезпечених родин є дещо нижчою, ніж у школах, де таких учнів менша.

Таблиця 2.9

Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти за наявністю у школах проблемної кількості учнів з особливими навчальними потребами

	Вчителі, що працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами			Вчителі з досвідом роботи 5 або менше років						Вчителі з досвідом роботи більше 5 років						Вчителі, рівень освіти яких "молодший спеціаліст" або нижче						Вчителі, рівень освіти яких "бакалавр або магістр" або вище					
	Вчителі, що працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами			Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами		Працюють у школах, де більше 10% учнів з особливими потребами					
	%	SE		%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE				
Схід	0,0	(0,6)		0,0	(0,6)	10,9	(1,6)	0,0	(0,6)	89,1	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	2,8	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	97,2	(1,6)				
Захід	0,0	(0,6)		0,0	(0,6)	12,3	(2,6)	0,0	(0,6)	87,7	(2,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	3,2	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	96,8	(1,6)				
м. Київ	6,4	(7,6)		5,6	(0,6)	14,4	(2,6)	94,4	(0,6)	85,6	(2,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	1,1	(1,6)	100,0	(0,6)	0,0	(0,6)	98,9	(1,6)				
Північ	0,0	(0,6)		0,0	(0,6)	6,0	(1,6)	0,0	(0,6)	94,0	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	1,9	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	98,1	(1,6)				
Центр	0,0	(0,6)		0,0	(0,6)	9,3	(2,6)	0,0	(0,6)	90,7	(2,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	6,8	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	93,2	(1,6)				
Південь	5,0	(4,6)		13,3	(0,6)	11,7	(2,6)	86,7	(0,6)	88,3	(2,6)	6,7	(0,6)	6,7	(0,6)	6,3	(1,6)	93,3	(0,6)	93,3	(0,6)	93,7	(1,6)				
Середній показник по Україні*	0,9	(0,6)		10,7	(2,6)	10,9	(1,6)	89,3	(2,6)	89,1	(1,6)	4,4	(2,6)	4,4	(2,6)	3,7	(0,6)	95,6	(2,6)	95,6	(2,6)	96,3	(0,6)				
15000 мешканців або менше	1,0	(1,6)		13,3	(0,6)	11,3	(1,6)	86,7	(0,6)	88,7	(1,6)	6,7	(0,6)	6,7	(0,6)	4,2	(0,6)	93,3	(0,6)	93,3	(0,6)	95,8	(0,6)				
15001 – 100000 мешканців	0,0	(0,6)		0,0	(0,6)	9,6	(1,6)	0,0	(0,6)	90,4	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	3,6	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	96,4	(1,6)				
більше 100000 мешканців	1,3	(1,6)		5,6	(0,6)	11,0	(1,6)	94,4	(0,6)	89,0	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	2,2	(1,6)	100,0	(0,6)	100,0	(0,6)	97,8	(1,6)				
Середній показник по TALIS**	25,5	(1,6)		19,0	(1,6)	17,7	(0,6)	81,0	(1,6)	82,3	(0,6)	10,6	(0,6)	10,6	(0,6)	8,7	(0,6)	89,4	(0,6)	89,4	(0,6)	91,3	(0,6)				

Таблиця 2.10

Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти за наявністю у школах проблемної кількості учнів із малозабезпечених родин

	Вчителі, що працюють у школах, де більше 30% учнів з малозабезпечених сімей		Вчителі з досвідом роботи 5 або менше років		Вчителі з досвідом роботи більше 5 років		Вчителі, рівень освіти яких "молодший спеціаліст" або нижче		Вчителі, рівень освіти яких "бакалавр або магістр" або вище			
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE		
Схід	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	89,1	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	97,2	(1,6)
Захід	13,2	(4,6)	15,6	(3,6)	88,2	(2,6)	7,1	(1,6)	92,9	(1,6)	97,4	(1,6)
м. Київ	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	86,2	(2,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	99,0	(1,6)
Північ	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	94,0	(1,6)	0,0	(0,6)	0,0	(0,6)	98,1	(1,6)
Центр	7,1	(5,6)	2,7	(2,6)	89,8	(1,6)	10,4	(2,6)	89,6	(2,6)	93,6	(1,6)
Південь	6,4	(6,6)	0,0	(0,6)	87,4	(2,6)	21,1	(0,6)	78,9	(0,6)	94,7	(1,6)
Середній показник по Україні*	6,5	(2,6)	11,8	(2,6)	88,2	(2,6)	9,2	(2,6)	90,8	(2,6)	96,7	(0,6)
15000 мешканців або менше	8,7	(3,6)	14,4	(3,6)	85,6	(3,6)	9,8	(2,6)	90,2	(2,6)	96,2	(0,6)
15001 – 100000 мешканців	5,6	(4,6)	3,9	(1,6)	96,1	(1,6)	6,6	(1,6)	93,4	(1,6)	96,5	(1,6)
більше 100000 мешканців	1,6	(2,6)	0,0	(0,6)	88,9	(1,6)	8,5	(0,6)	91,5	(0,6)	97,9	(1,6)
Середній показник по TALIS**	19,6	(1,6)	20,2	(1,6)	79,8	(1,6)	10,4	(1,6)	89,6	(1,6)	91,2	(0,6)

2.2.2. Розподіл учителів за школами в населених пунктах різної величини

У таблицях 2.11-2.13 наведені розподіли українських вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти за населеними пунктами з різною кількістю мешканців. За методологією TALIS 2013, населені пункти, у яких розташовані школи-учасниці дослідження, поділяються на три категорії за кількістю мешканців (до 15 тис., від 15 до 100 тис., більше 100 тис.).

Переважає кількість усіх учителів 5-9-х класів України (57,7%) працюють у селах та невеликих містах (до 15 тис. мешканців). Це істотно перевищує середній міжнародний рівень у TALIS 2013 (42 %). Найменша ж кількість українських вчителів (19,7 %) припадає на невеликі міста (15-100 тис. мешканців).

Кількість досвідчених вчителів (зі стажем роботи вчителем більше 5 років) за величиною населених пунктів, у яких вони працюють, майже не відрізняється (від 88,6% у селах і невеликих містечках до 90,4% у великих містах). Також доволі однорідним є розподіл за величиною населених пунктів вчителів з високим (не нижче бакалавра) рівнем формальної освіти (від 95,7% у селах і невеликих містечках до 97,8% у великих містах).

Таблиця 2.11

Розподіл учителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти у школах, розташованих в населених пунктах з кількістю мешканців до 15 тис. осіб

	Вчителі, що працюють у населених пунктах, де 15000 мешканців або менше		У школах населених пунктів, де 15000 мешканців або менше, працюють							
			вчителі з досвідом роботи 5 або менше років		вчителі з досвідом роботи більше 5 років		вчителі, рівень освіти яких "молодший спеціаліст" або нижче		вчителі, рівень освіти яких "бакалавр або магістр" або вище	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	39,6	(4,7)	10,2	(2,8)	89,8	(2,8)	3,9	(0,8)	96,1	(0,8)
Захід	71,3	(3,7)	13,2	(2,1)	86,8	(2,1)	3,2	(0,8)	96,8	(0,8)
м. Київ										
Північ	56,6	(6,3)	7,6	(1,8)	92,4	(1,8)	1,7	(0,7)	98,3	(0,7)
Центр	62,7	(4,8)	9,7	(1,7)	90,3	(1,7)	6,9	(1,3)	93,1	(1,3)
Південь	67,2	(5,7)	11,7	(2,8)	88,3	(2,8)	7,5	(1,1)	92,5	(1,1)
Середній показник по Україні*	57,7	(2,0)	11,4	(1,2)	88,6	(1,2)	4,3	(0,5)	95,7	(0,5)
Середній показник по TALIS**	42,0	(0,5)	17,6	(0,4)	82,4	(0,4)	10,1	(0,2)	89,9	(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Таблиця 2.12

Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти у школах, розташованих в населених пунктах з кількістю мешканців від 15 до 100 тис.

	Вчителі, що працюють у населених пунктах, де 15001 – 100000 мешканців		У школах населених пунктів, де 15001 – 100000 мешканців, працюють							
			вчителі з досвідом роботи 5 або менше років		вчителі з досвідом роботи більше 5 років		вчителі, рівень освіти яких "молодший спеціаліст" або нижче		вчителі, рівень освіти яких "бакалавр або магістр" або вище	
			%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	23,0	(5,3)	10,7	(2,8)	89,3	(2,8)	2,2	(1,2)	97,8	(1,2)
Захід	19,6	(4,7)	10,9	(2,3)	89,1	(2,3)	3,4	(0,7)	96,6	(0,7)
м. Київ										
Північ	13,5	(7,9)	3,2	(1,9)	96,8	(1,9)	1,7	(1,2)	98,3	(1,2)
Центр	24,4	(7,2)	7,6	(2,9)	92,4	(2,9)	7,1	(2,8)	92,9	(2,8)
Південь	22,4	(7,4)	10,1	(4,4)	89,9	(4,4)	3,6	(1,8)	96,4	(1,8)
Середній показник по Україні*	19,7	(2,6)	9,6	(1,4)	90,4	(1,4)	3,6	(0,7)	96,4	(0,7)
Середній показник по TALIS**	27,5	(0,6)	16,1	(0,4)	83,9	(0,4)	8,8	(0,2)	91,2	(0,2)

Таблиця 2.13

Розподіл учителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти у школах, розташованих в населених пунктах з кількістю мешканців більше 100 тис. осіб

	Вчителі, що працюють у населених пунктах, де більше 100000 мешканців		У школах населених пунктів, де більше 100000 мешканців, працюють							
			вчителі з досвідом роботи 5 або менше років		вчителі з досвідом роботи більше 5 років		вчителі, рівень освіти яких "молодший спеціаліст" або нижче		вчителі, рівень освіти яких "бакалавр або магістр" або вище	
			%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	37,5	(6,1)	11,8	(1,2)	88,2	(1,2)	2,0	(0,8)	98,0	(0,8)
Захід	9,1	(3,3)	8,2	(2,5)	91,8	(2,5)	1,7	(1,4)	98,3	(1,4)
м. Київ	100,0	(0,0)	13,8	(2,3)	86,2	(2,3)	1,0	(0,7)	99,0	(0,7)
Північ	29,9	(7,2)	4,8	(1,6)	95,2	(1,6)	2,3	(1,1)	97,7	(1,1)
Центр	12,9	(6,2)	13,2	(5,0)	86,8	(5,0)	4,8	(3,0)	95,2	(3,0)
Південь	10,4	(6,3)	15,9	(3,6)	84,1	(3,6)	4,4	(4,0)	95,6	(4,0)
Середній показник по Україні*	19,7	(2,6)	9,6	(1,4)	90,4	(1,4)	3,6	(0,7)	96,4	(0,7)
Середній показник по TALIS**	27,5	(0,6)	16,1	(0,4)	83,9	(0,4)	8,8	(0,2)	91,2	(0,2)

* Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

** Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

2.2.3. Розподіл учителів з різним рівнем підготовки за предметами, які вони викладають

Таблиця 2.14 містить дані про розподіл українських вчителів 5-9-х класів за предметами, які вони викладають, та рівнем отриманої ними формальної освіти з цих предметів.

Оскільки у різних країнах-учасниках TALIS 2013 спостерігається значне різноманіття в переліках предметів, які викладаються учням середніх класів, в анкеті вчителя були представлені ширші галузі та надано тлумачення цих галузей. Аналізуючи дані по Україні, слід розуміти, що один і той же вчитель може викладати предмети з різних галузей і міг отримати підготовку з цих предметів послідовно на різних рівнях формальної освіти, причому предмет міг бути як основною предметною спеціалізацією, так і складовою іншої освітньої програми. З огляду на сказане, важливими є дані про те, як розподілені за предметами ті вчителі, які не отримали ніякої підготовки з даного предмета ні впродовж початкової освіти, ні під час професійної діяльності або участі у спеціальних програмах професійного розвитку. За даними опитування, частка таких вчителів є незначною для кожного з предметів, змінюючись від 0% (старогрецька мова та/або латина) до 3,4% (технології) і 4,3% (мистецтво). Перший стовпець даних таблиці відображає структуру навчальних планів і, відповідно, загальну потребу у вчителях різних предметів. Найбільше вчителів 5-9-х класів задіяні у викладанні читання, письма та літератури (27,9%); природничих наук (23,6%); математики (18,2%). Досить «екзотичними» для учнів 5-9-х класів є старогрецька мова та/або латина, релігія та/або етика.

Таблиця 2.14

Розподіл вчителів за предметами, які вони викладають, та рівнем отриманої ними формальної освіти з цих предметів*

	Відсоток вчителів, які викладають дані предмети під час поточного навчального року		З них отримали освіту або підготовку з даного предмета								З них не отримали ніякої підготовки з даного предмета	
			на рівні молодшого спеціаліста або нижчому		на рівні бакалавра або вищому		як спеціальність чи спеціалізація		під час професійної діяльності або програм професійного розвитку			
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Читання, письмо та література	27,9	(1,7)	16,7	(2,7)	58,2	(3,7)	72,7	(2,7)	34,2	(2,7)	0,5	(0,7)
Математика	18,2	(1,7)	12,8	(2,7)	59,3	(3,7)	72,4	(3,7)	28,3	(3,7)	0,7	(0,7)
Природничі науки	23,6	(1,7)	13,2	(2,7)	54,0	(2,7)	65,2	(2,7)	28,5	(3,7)	2,6	(1,7)
Суспільні науки	14,7	(1,7)	13,9	(2,7)	59,5	(3,7)	65,5	(2,7)	27,9	(2,7)	2,3	(1,7)
Сучасні іноземні мови	14,9	(0,7)	15,6	(2,7)	54,6	(3,7)	69,2	(3,7)	31,0	(3,7)	1,9	(1,7)
Старогрецька та/або латина	0,2	(0,7)	36,2	(17,7)	41,7	(17,7)	12,3	(12,7)	36,1	(17,7)	0,0	(0,7)
Технології	14,0	(1,7)	20,2	(2,7)	37,9	(3,7)	48,2	(3,7)	23,0	(2,7)	3,4	(0,7)
Мистецтво	13,9	(1,7)	25,1	(3,7)	36,3	(3,7)	39,9	(3,7)	20,1	(2,7)	4,3	(1,7)
Фізична підготовка	10,4	(0,7)	21,0	(3,7)	47,1	(3,7)	56,9	(3,7)	26,3	(3,7)	2,6	(1,7)
Релігія та/або етика	4,0	(0,7)	10,7	(3,7)	56,0	(5,7)	28,1	(5,7)	29,2	(5,7)	1,2	(0,7)
Практичні та прикладні навички	5,4	(0,7)	15,9	(4,7)	39,3	(5,7)	35,1	(4,7)	19,4	(3,7)	2,1	(0,7)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

За результатами опитування, з п'яти найбільш «масових» предметних галузей (мова та література, математика, природничі науки, суспільні науки, сучасні іноземні мови), а також фізичної підготовки, переважна більшість вчителів мають підготовку з предмету, який вони викладають, у вигляді спеціальності чи предметної спеціалізації. Близькою до 50% є також частка таких вчителів, які викладають технології. Для шкільних предметів, які належать до цих галузей, в Україні існують офіційні предметні спеціалізації на педагогічних спеціальностях.

Для порівняння, 5-9-х класів не більше 11% вчителів серед країн-учасниць TALIS 2013, які викладають такі предмети, як читання, письмо та літературу, математику, природничі науки, іноземні мови, не отримали формальної освіти з цих предметів на 4 рівні ISCED-1997 або вищому, або на етапі професійного розвитку. Однак у окремих країн спостерігаються істотні відмінності. Наприклад, у Нідерландах приблизно кожен п'ятий вчитель, який викладає читання, письмо та літературу, або математику, не отримав формальної підготовки з відповідного предмета. У Данії, Ісландії, Малайзії не менше 20% вчителів іноземних мов не отримали відповідної формальної підготовки.

2.3 Профілі шкіл, у яких працюють українські вчителі

У цьому підрозділі наведені дані про школи України, у яких навчаються школярі 5-9-х класів, отримані з відповідей на анкету керівників тих шкіл, вчителі яких взяли участь у дослідженні. Ці дані є важливою інформацією як самі собою, так і в контексті характеру і умов роботи вчителів, пов'язаних з проблемою ефективного виконання ними своєї місії.

Зокрема, аналізується розмір та розташування шкіл, доступні ресурси, загальний психологічний клімат, рівень автономії у прийнятті рішень.

2.3.1. Тип та склад школи

Вчителі працюють у школах, які можуть значно відрізнятися за розташуванням (сільське чи міське оточення), характером утримування (державні чи приватні), розміром, загальними характеристиками школярів. Усі ці фактори є важливими аспектами робочого середовища вчителів і можуть впливати на інші аспекти їхньої діяльності.

До вибірки дослідження потрапила лише одна приватна школа, тому отримана інформація щодо розподілу українських вчителів за характером фінансування шкіл є ненадійною. За даними TALIS 2013, 5-9-х класів близько 82% вчителів країн-учасниць цього дослідження працюють у державних школах, хоча у деяких країнах їхня частка таких вчителів становить менше половини (40% у Чилі, 22% у Нідерландах, 45% в Абу-Дабі (Об'єднані Арабські Емірати), 27% у Фландрії (Бельгія)).

Важливим фактором ефективності функціонування шкіл може бути наявність конкуренції з іншими школами за більшу кількість учнів. У таблиці 2.15 наведені дані про розподіл вчителів за наявністю у школах, де вони працюють, підрозділів різних освітніх ступенів, а також рівня конкуренції цих підрозділів за кількість учнів з такими ж у інших школах. Традиційно більшість українських шкіл поєднують у собі початкову, середню та старшу школу із загальноосвітніми програмами навчання (школи I-III ступеня) або початкову та середню школу (школи I-II ступеня). За даними опитування, 66,3% вчителів, які забезпечують другий ступінь освіти школярів, працюють у школах, для яких не менше однієї іншої школи складають конкуренцію за залучення потенційних учнів. Навпаки, для

33,6% вчителів на цьому ступені освіти подібна конкуренція взагалі відсутня. Для порівняння, у середньому 77% вчителів країн-учасниць TALIS 2013 працюють у школах, які конкурують з однією або більше школами.

Таблиця 2.15

Розподіл вчителів за школами з наявністю різних ступенів освіти та різного рівня конкуренції щодо кількості учнів*

Ступінь навчання	Школи із наявністю ступеня навчання		Школа, яка конкурує з 2 або більше школами за кількість учнів		Школа, яка конкурує з однією школою за кількість учнів		Школа, яка не має конкуренції з іншими школами за кількість учнів	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Дошкільна підготовка	30,9	(3,7)	17,8	(4,7)	29,2	(6,7)	53,0	(6,7)
Початкова школа	78,6	(2,9)	46,4	(3,5)	17,1	(3,2)	36,5	(3,4)
Школа 2 ступеня	79,8	(3,7)	46,6	(4,7)	19,7	(3,7)	33,6	(3,7)
Школа 3 ступеня (загальноосвітні програми)	67,3	(3,7)	54,3	(4,5)	19,9	(3,6)	25,8	(3,9)
Школа 3 ступеня (професійні та технічні навчальні спеціалізації)	11,9	(2,7)	56,8	(10,7)	13,1	(7,7)	30,1	(10,7)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

Важливим фактором ефективності діяльності вчителів вважається кількість учнів, яка припадає на одного вчителя. Таблиця 2.16 містить розподіл кількостей учнів та вчителів, відношення кількості учнів до кількості вчителів, а також відношення кількості вчителів до кількості допоміжного персоналу та кількості адміністративного та керівного складу у школах різних регіонів України. Як видно з таблиці, середня кількість учнів у школах України (344,8 учня) є істотно нижчою, ніж в середньому в країнах-учасницях TALIS 2013 (546,4 учня). Лише у м. Києві цей показник є, навпаки, істотно більшим (735,1 учня). У Західному та Південному регіонах школи за кількістю учнів є найменшими (273,8 та 284,5 учнів відповідно). Кількість учнів на одного вчителя є найбільшою у Києві (13,4), а найменшою – у Західному регіоні (7,2). В цілому по Україні середня кількість учнів на одного вчителя складає 9,3, тоді як середній міжнародний показник у TALIS 2013 дорівнює 12,4. У м. Київ кількість учителів удесятеро переважає кількість допоміжного персоналу і більше ніж у п'ять разів – кількість адміністративного та керівного складу. Ці найвищі за регіонами України показники все ж є істотно меншими, ніж в середньому по країнах-учасницях TALIS 2013, де на одного допоміжного працівника припадає 14,4 вчителів, а на одного керівника чи адміністратора – 6,3 вчителя. Якщо ж порівнювати середні міжнародні показники з окремими регіонами України, то відмінність сягає двох разів і вище (6,3 вчителя на одного допоміжного працівника у Центральному регіоні, 3,8 вчителів на одного керівника чи адміністратора – на Півдні. Можливо, це пояснюється значною кількістю шкіл з надто малою кількістю учнів, для яких уже немає можливості скорочувати допоміжний чи керівний персонал.

Таблиця 2.16

**Розподіли кількості учнів та вчителів;
відношення кількості учнів до кількості вчителів,
кількості вчителів до кількості допоміжного персоналу та
кількості адміністративного і керівного складу у школах за регіонами**

	Кількість учнів у школі		Кількість вчителів у школі		Відношення кількості учнів до кількості вчителів у школі		Відношення кількості вчителів до кількості персоналу, який надає педагогічну підтримку		Відношення кількості вчителів до кількості адміністративного та керівного складу		Середня кількість учнів у класі	
	Середнє	SE	Середнє	SE	Середнє	SE	Середнє	SE	Середнє	SE	Середнє	SE
Схід	434,6	(20,7)	34,6	(1,3)	11,8	(0,5)	9,5	(0,9)	4,0	(0,3)	20,6	(0,8)
Захід	273,8	(16,6)	32,7	(0,8)	7,2	(0,3)	9,6	(0,7)	5,7	(0,3)	15,7	(0,4)
м. Київ	735,1	(46,9)	53,5	(2,6)	13,4	(1,0)	10,4	(1,2)	5,4	(0,7)	24,3	(1,3)
Північ	334,9	(26,5)	31,2	(1,7)	9,1	(0,5)	9,5	(1,0)	4,1	(0,5)	17,9	(0,8)
Центр	319,1	(18,0)	28,4	(0,9)	9,1	(0,4)	6,3	(0,9)	4,6	(0,4)	15,9	(0,7)
Південь	284,5	(22,1)	26,2	(0,7)	9,7	(0,6)	6,8	(1,1)	3,8	(0,2)	17,3	(1,1)
Середній показник по Україні*	344,8	(8,9)	32,5	(0,4)	9,3	(0,2)	8,9	(0,4)	4,8	(0,1)	17,6	(0,3)
Середній показник по TALIS**	546,4	(4,8)	45,5	(0,4)	12,4	(0,1)	14,4	(0,2)	6,3	(0,0)	24,1	(0,1)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Слід зауважити, що, за даними TALIS 2013, у таких країнах, як Естонія, Ісландія, Норвегія, Польща на одного вчителя припадає близько 8 учнів. Навпаки, найбільшим цей показник є у Бразилії (19), Чилі та Японії (по 20). Кількість допоміжного персоналу на одного вчителя є найменшою в Італії (одна особа на 60 вчителів), найбільшою – в Ісландії, Альберті (Канада), Англії (Сполучене Королівство) (один працівник на 4 вчителя).

2.3.2. Забезпеченість шкіл ресурсами

Ресурсами у TALIS 2013 вважалися як кваліфіковані вчителі (передусім для роботи з особливими учнями чи викладання специфічних предметів), так і матеріальні ресурси, такі як навчальні матеріали, комп'ютери та програмне забезпечення.

Таблиця 2.17 демонструє розподіл за регіонами українських вчителів 5-9-х класів, які працюють у школах, чії керівники вказують на брак тих чи інших ресурсів.

Таблиця 2.17

Розподіл у регіонах України та в цілому вчителів за потребами у ресурсах шкіл, у яких вони працюють

	Нестача кваліфікованих вчителів		Нестача вчителів, підготовлених до навчання учнів з особливими потребами		Нестача вчителів трудового навчання		Нестача або погана якість навчальних матеріалів		Нестача або погана якість комп'ютерів для навчання		Недостатній доступ до інтернету		Нестача або погана якість програмного забезпечення для навчання		Нестача або погана якість матеріалів в бібліотеці		Нестача допоміжного персоналу	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	59,7	(6,5)	31,0	(7,4)	35,0	(6,2)	59,5	(7,8)	70,9	(7,4)	42,4	(8,2)	61,8	(6,2)	47,6	(7,9)	36,2	(6,4)
Захід	36,9	(6,0)	36,8	(5,3)	24,6	(5,3)	69,9	(5,7)	85,3	(3,9)	53,9	(5,8)	69,8	(5,2)	63,5	(5,9)	39,9	(5,2)
м. Київ	55,7	(20,6)	25,1	(15,5)	9,2	(9,4)	66,2	(19,1)	75,1	(1,6)	46,4	(15,3)	68,2	(17,4)	59,0	(20,0)	46,4	(15,3)
Північ	29,7	(10,3)	37,9	(10,1)	15,8	(6,8)	73,1	(8,6)	76,9	(10,6)	61,4	(11,3)	61,8	(11,3)	52,9	(11,0)	40,4	(4,6)
Центр	58,6	(8,5)	28,6	(9,0)	38,4	(9,7)	54,9	(10,9)	63,2	(8,8)	56,9	(10,2)	40,7	(9,5)	49,3	(10,2)	49,1	(11,1)
Південь	67,1	(11,3)	31,5	(9,4)	26,4	(11,4)	45,7	(10,7)	60,1	(10,1)	33,4	(10,3)	54,0	(9,3)	46,4	(8,6)	57,5	(12,7)
Середній показник по Україні*	48,3	(3,5)	33,4	(3,3)	27,3	(3,1)	63,0	(3,6)	74,7	(3,0)	50,0	(3,7)	61,2	(3,2)	54,7	(3,6)	42,7	(3,3)
Середній показник по TALIS**	38,4	(0,7)	48,0	(0,7)	19,3	(0,5)	26,3	(0,6)	38,1	(0,7)	29,9	(0,6)	37,5	(0,6)	29,3	(0,6)	46,9	(0,7)

* Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

** Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Результати опитування демонструють значні відмінності у розподілі вчителів за потребами шкіл від середніх показників у TALIS 2013. За більшістю видів ресурсів потреби в Україні є значно гострішими, переважаючи середні міжнародні значення до двох разів і більше. Винятки – нестача вчителів, спеціально підготовлених для роботи з учнями з особливими потребами (33,4 % українських вчителів і 48 % учителів у середньому в країнах-учасницях TALIS 2013 працюють у таких школах), а також нестача допоміжного персоналу (42,7% та 46,9% відповідно). Найбільша частка українських вчителів охоплені потребою в якісних комп'ютерах для навчання (74,7% в Україні проти 38,1% у TALIS 2013), тоді як в середньому в країнах-учасницях TALIS 2013 найбільша частка вчителів тих шкіл, які, на думку їх керівників, потерпають від нестачі кадрів, підготовлених до роботи з учнями з особливими потребами. Найбільша відмінність між Україною та середнім міжнародним значенням у TALIS 2013 (більше ніж удвічі) виявлена у кількості вчителів тих шкіл, керівники яких вказують на нестачу якісних навчальних матеріалів.

48,3 % вчителів України працюють у школах, керівники яких повідомляють про брак кваліфікованих учительських кадрів. Найбільш гостра ця проблема у Південному регіоні (67,1 %), найменшою – на Півночі (29,7 %) та Заході (36,9 %). При цьому у Північному регіоні є найбільшою частка тих вчителів (73,1 %), керівники яких вказують на нестачу якісних навчальних матеріалів.

27,3 % українських вчителів констатують нестачу у їхніх школах вчителів трудового навчання (при цьому у Центральному регіоні – найбільше).

Половина українських вчителів працюють у школах з недостатнім доступом до інтернету, ще більше (61,2 %) – у школах, яким бракує якісного навчального програмного забезпечення. На нестачу або погану якість бібліотечних матеріалів вказують керівники шкіл, у яких працюють більше половини (54,7 %) українських вчителів.

Цікавим є той факт, що хоча в Україні більше допоміжного персоналу припадає на одного вчителя, ніж 5-9-х класів по країнах-учасницях TALIS 2013 (таблиця 2.16), все ж керівники значної кількості вчителів (42,7 %) вказують на нестачу у їхніх школах допоміжного персоналу. Особливо парадоксальною виглядає за цим показником ситуація в Південному регіоні (57 % вчителів працюють у школах з потребою у допоміжному персоналі при середній кількості 6,8 вчителя на одного допоміжного працівника).

Розподіл учителів за потребами шкіл (на думку їх керівників) в окремих країнах-учасницях TALIS 2013 помітно відрізняється по кожному з видів ресурсів. Наприклад, частка вчителів, чиї керівники повідомляють про нестачу кваліфікованих та/або ефективно працюючих вчительських кадрів, різниться від 80 % у Японії до 13 % у Польщі.

2.3.3. Клімат у школі

Поняття шкільного клімату у TALIS 2013 охоплює такі фактори якості шкільного життя, як проблеми безпеки (випадки залякування, словесного або фізичного насильства над вчителями чи учнями); запізнення або прогули, обман; факти правопорушень (вандалізм, володіння чи користування наркотиками та алкоголем); дискримінація. Крім того, поняття шкільного клімату включає у себе й загальну культуру школи з точки зору якості стосунків між працівниками та між працівниками і учнями, рівень співпраці, взаємоповаги та обміну інформацією.

Таблиця 2.18 містить розподіл вчителів за наявністю у школах, у яких вони працюють, частих (не рідше ніж щотижня) випадків негативної поведінки учнів. Впадає у очі відсутність шкіл, керівники яких вказали б на постійні випадки вживання чи зберігання наркотиків чи алкоголю (втім, середнє міжнародне значення у TALIS 2013 (1,2 %) теж незначне), а також крадіжок та проявів вандалізму.

Таблиця 2.18

Розподіл у регіонах України та в цілому вчителів за частими випадками негативної поведінки учнів (не рідше ніж один раз на тиждень), про які повідомляють керівники шкіл, у яких вони працюють

	Запізнення в школу		Прогули (без причини)		Списування		Вандалізм та крадіжки		Залякування та словесні образи серед учнів		Фізичне насильство з боку учнів		Залякування або словесні образи учнями вчителів		Використання/ володіння наркотиками або алкоголем	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	42,5	(7,9)	6,1	(3,9)	42,9	(8,1)	0,0	(0,0)	2,1	(2,1)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)
Захід	30,8	(4,4)	6,4	(2,4)	33,4	(5,1)	0,0	(0,0)	1,6	(1,6)	0,0	(0,0)	1,4	(1,4)	0,0	(0,0)
м. Київ	47,2	(11,7)	12,7	(12,7)	40,1	(21,4)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)
Північ	41,6	(8,1)	3,7	(3,7)	31,1	(8,6)	0,0	(0,0)	3,3	(3,4)	3,3	(3,4)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)
Центр	29,8	(7,1)	9,7	(5,1)	35,4	(9,5)	0,0	(0,0)	6,0	(3,5)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)
Південь	51,8	(11,0)	27,0	(9,8)	40,3	(13,2)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)	0,0	(0,0)
Середній показник по Україні*	37,6	(3,1)	9,1	(1,9)	36,6	(3,6)	0,0	(0,0)	2,3	(1,0)	0,4	(0,4)	0,5	(0,5)	0,0	(0,0)
Середній показник по TALIS**	51,8	(0,7)	38,7	(0,6)	13,2	(0,5)	4,4	(0,3)	16,0	(0,5)	2,3	(0,2)	3,4	(0,3)	1,2	(0,1)

* Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

** Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Найбільша кількість вчителів України (37,7 %) зіштовхується, за даними їх керівників, з такою відносно дрібною проблемою, як запізнення учнів на уроки (середнє для TALIS 2013

значення є ще більш високим – 51%). Наступною за масовістю проблемою в Україні є списування учнів (36,6 % вчителів), тоді як для країн-учасниць TALIS 2013 – прогули школярами уроків (38,7 % вчителів у середньому по країнах).

Дані окремих країн у TALIS 2013 за частими випадками негативної поведінки учнів істотно різняться. Зокрема, у Фінляндії, Швеції та Альберті (Канада) більше ніж 60 % вчителів працюють у школах, чії керівники повідомляють про щотижневі випадки прогулів учнями занять. Близько третини вчителів у Хорватії, Естонії та Латвії працюють у школах, керівники яких повідомляють про випадки обману, а у Нідерландах ця частка сягає 58 % і у Польщі – 40 %. На противагу цьому, у більше ніж третині країн-учасниць дослідження ця частка є меншою, ніж 5 %. Регулярні ж випадки серйозних правопорушень трапляються лише у Бразилії, Малайзії та Мексиці (там більше ніж 10% вчителів стикаються з цим). Залякування чи словесні образи вчителів зустрічаються 5-9-х класів рідко. Лише в Австралії, Бразилії та Естонії більше ніж 10 % вчителів працюють у школах, чії керівники повідомляють, що це трапляється не рідше одного разу на тиждень.

Що ж стосується проявів негативної поведінки з боку вчителів, керівники українських шкіл виявилися одностайними у переконанні, що у їхніх закладах немає ні запізнь на роботу, ні прогулів без причин, ні гендерної, етнічної, релігійної чи будь-якої іншої дискримінації, які б відбувалися достатньо регулярно (не рідше одного разу на тиждень). Для порівняння, середня міжнародна частка вчителів у TALIS 2013, які працюють у школах, чії керівники скаржаться на часті (не рідше одного разу на тиждень) спізнєння на роботу, становить 10,9 %; з проблемою регулярних прогулів без причин охоплені школи, у яких працює 4,7 % вчителів; 0,3 % вчителів перебувають у ситуації регулярних проявів дискримінації з боку колег. Найбільш проблемними серед країн-учасниць TALIS 2013 щодо регулярних запізнь на роботу виявилися Бразилія, Чилі, Мексика, та Фландрія (Бельгія). У цих країнах частка вчителів, чії керівники повідомляють про факти регулярних запізнь, не менша 25 %. Прогули без причин більш характерні для вчителів Австралії, Бразилії, Чилі, Мексики (16 %-21 %).

Ще однією групою факторів, які істотно впливають на ефективність роботи вчителів, є професійна атмосфера у шкільному колективі. У таблиці 2.19 наведені розподіли у регіонах України та 5-9-х класів кількості вчителів, які працюють у школах, керівники яких вважають, що їх заклади характеризуються такими позитивними рисами, як одностайність переконань вчителів щодо викладання та навчання, високий рівень співпраці між школою та місцевою громадою, залучення персоналу до відкритих дискусій щодо проблем школи, повага до ідей колег, підтримка досягнень колег. Дані таблиці свідчать про позитивну в цілому професійну атмосферу, яка панує у школах України, на думку їхніх керівників. Єдиний показник, за яким частка вчителів є меншою половини, – однаковість переконань щодо викладання та навчання. Цей показник є більш ніж удвічі меншим, ніж в середньому по країнах-учасницях TALIS 2013 (87,1 %). Такі ж прояви, як залучення персоналу до відкритих дискусій щодо проблем школи, повага до ідей колег, підтримка досягнень колег, панують, на думку керівників, у школах України, де працює не менше 97 % вчителів і це дещо перевищує відповідні частки вчителів у країнах-учасницях TALIS 2013. Регіони України за всіма показниками професійного клімату мало розрізняються, хіба що для м. Києва є характерним низький рівень співпраці між школою та місцевою громадою (33,4% вчителів м. Київ працюють у школах, керівники яких повідомляють про це, тоді як 5-9-х класів по Україні цей показник складає 82,3% і перевищує на 7,3% середній міжнародний у TALIS 2013).

Таблиця 2.19

Розподіл у регіонах України та 5-9-х класів вчителів за позитивними характеристиками професійного клімату, про наявність яких повідомляють керівники шкіл, у яких вони працюють

	Працівники школи мають однакові переконання щодо викладання/навчання		Існує високий рівень співпраці між школою та місцевою громадою		Персонал школи залучений до відкритих дискусій щодо проблем школи		Існує повага до ідей колег		Створено атмосферу підтримки досягнень один одного	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	37,0	(6,7)	65,5	(6,4)	95,7	(3,0)	100,0	(0,0)	100,0	(0,0)
Захід	39,4	(5,6)	92,0	(3,5)	97,4	(1,8)	97,1	(2,1)	98,5	(1,6)
м. Київ	40,2	(17,3)	33,4	(14,6)	89,7	(10,6)	100,0	(0,0)	89,5	(10,0)
Північ	41,3	(11,7)	84,1	(8,1)	100,0	(0,0)	100,0	(0,0)	100,0	(0,0)
Центр	47,6	(10,1)	87,2	(6,0)	97,0	(3,0)	100,0	(0,0)	100,0	(0,0)
Південь	44,9	(7,9)	95,1	(5,1)	100,0	(0,0)	100,0	(0,0)	95,7	(4,3)
Середній показник по Україні*	40,9	(3,4)	82,3	(2,5)	97,2	(1,1)	98,9	(0,8)	98,5	(0,9)
Середній показник по TALIS**	87,1	(0,5)	75,0	(0,6)	92,7	(0,4)	93,1	(0,4)	90,0	(0,4)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

В окремих країнах, за даними TALIS 2013, частка вчителів, які працюють у школах, керівники яких повідомляють про високий рівень співпраці між школами та громадами, є меншою половини. Такими є Данія (46 %), Нідерланди (21 %), Норвегія (41 %), Швеція (33 %).

Останнім індикатором шкільного клімату у TALIS 2013 є якість стосунків між вчителями та учнями.

Таблиця 2.20 містить дані про розподіл учителів України та окремих її регіонів за згодою вчителів із твердженнями про те, що стосунки між ними та учнями є добрими, що благополуччя учнів є важливим для більшості вчителів, що більшість вчителів цікавляться думкою учнів, що школа надає при потребі додаткову допомогу учням. Також наведені дані про те, наскільки директори шкіл згодні з оцінкою вчителями їх шкіл стосунків між ними та учнями як добрих. За всіма цими показниками думки вчителів та їх керівників виявилися дуже позитивними і досить однотайними. Так, 5-9-х класів по Україні 96,2 % вчителів вважають хорошими стосунки між ними та учнями (від 95,5 % на Заході до 87,1 % на Півдні), і майже всі директори шкіл з цим погоджуються. Важливим є благополуччя учнів для більшості вчителів на думку 93,1 % українських вчителів (від 89,5 % на Півночі до 95,2 % у Центральному регіоні). Вважають, що більшість учителів цікавляться думкою учнів, 95 % вчителів України (від 93,1 % у Центрі до 97,4 % на Півдні). Нарешті, 96,2 % українських учителів вважають, що, за потреби, школа надає учням додаткову допомогу (від 95,2 % у Центральному регіоні до 98,4 % на Півдні).

Учасники TALIS2013 в середньому виявилися дещо більш оптимістичними лише за згодою з твердженням щодо важливості благополуччя учнів для більшості вчителів.

Таблиця 2.20

Розподіл учителів та керівників шкіл у регіонах України та загалом за згодою із твердженнями щодо стосунків між вчителями та учнями

	Вчителі, які погоджуються із твердженням								Директори, які погоджуються із твердженням	
	У цій школі між вчителями та учнями зазвичай хороші стосунки		Більшість вчителів вважають, що благополуччя учнів є важливим		Більшість вчителів цікавляться думкою учнів		Якщо учням потрібна додаткова допомога, школа її надає		Стосунки між учителями та учнями хороші	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Схід	97,0	(0,7)	93,8	(1,0)	95,6	(0,6)	97,2	(0,6)	100,0	(0,0)
Захід	95,5	(0,8)	92,9	(0,9)	94,8	(0,8)	95,4	(0,9)	100,0	(0,0)
м. Київ	96,3	(2,4)	89,9	(2,2)	95,8	(2,1)	96,7	(2,1)	100,0	(0,0)
Північ	95,8	(1,5)	89,5	(2,4)	94,2	(1,8)	95,4	(1,4)	100,0	(0,0)
Центр	96,8	(0,9)	95,2	(0,9)	93,1	(1,2)	95,2	(1,3)	97,7	(2,3)
Південь	97,1	(1,2)	94,4	(2,1)	97,4	(0,8)	98,4	(0,6)	96,1	(3,9)
Середній показник по Україні*	96,2	(0,4)	93,1	(0,6)	95,0	(0,4)	96,2	(0,4)	99,2	(0,5)
Середній показник по TALIS**	95,3	(0,1)	96,5	(0,1)	91,8	(0,1)	91,4	(0,1)	98,0	(0,2)

* Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

** Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Лише в Бразилії, Кореї, Мексиці та Швеції частка тих вчителів, які вважають, що школи надають при потребі необхідну допомогу учням, є нижчою від 80% (72 %-77 %).

2.3.4. Шкільна автономія

TALIS запитував у керівників шкіл про рівень їх шкільної автономії або про ступінь відповідальності за прийняття рішень у певних сферах на рівні шкіл (директор, члени шкільної адміністрації, вчителі, шкільна рада), на відміну від органів місцевої або державної влади. В деяких сферах школи можуть мати автономію, в деяких – ні. Наприклад, школи можуть мати право призначати на роботу вчителів, але не матимуть змоги визначати початкову зарплату. Вони можуть самостійно визначати зміст курсу, обирати навчальні матеріали, які будуть використовуватися, але рішення про те, які курси включати до програм підготовки, не може бути зроблено на рівні однієї школи. Підвищення шкільної автономії зараз відбувається у більшості країн і шкільних систем. Але вплив автономії на поліпшення результатів навчання залежить від країни і продовжує вивчатися. Різновиди рішень, переданих на шкільний рівень, можуть варіюватися; деякі дослідження показують важливість затвердження навчальних програм та визначення процедури оцінювання на рівні шкіл, тоді як інші підкреслюють переваги децентралізації у роботі з персоналом.

Таблиця 2.21 демонструє розподіл вчителів України за регіонами та загалом, які працюють у школах, де, за відповідями директорів, основна відповідальність (ключова роль у прийнятті рішень) у певних видах діяльності зосереджується на рівні школи (не на рівні місцевої чи державної влади). Аналізувалася діяльність, пов'язана з прийняттям та

звільненням вчителів, встановленням рівня заробітної плати, розподілом бюджету школи, визначенням дисциплінарних процедур чи процедур оцінювання, зарахуванням учнів до школи та різними проблемами організації навчання. Усі українські вчителі працюють у школах, де затвердження прийняття учнів до школи – це повністю шкільна відповідальність (серед країн-учасниць TALIS у середньому таких вчителів 81,2 %). Визначення дисциплінарної відповідальності – наступна сфера, у якій рішення приймаються на рівні школи. Показник для України – 98,8 %, середній міжнародний, максимальний по TALIS серед інших видів діяльності, – 95,8 %. Значну свободу мають учителі в обранні навчального матеріалу (показник 94 % для України збігається з середнім міжнародним). Визначення процедури оцінювання учнів, переліку та змістового наповнення предметів також належить до діяльності, де школа має високі повноваження (показники для України більше 75 % по кожній). Майже на 20 % менше у середньому (64,6%), ніж в Україні (86,9 %), вчителів у країнах-учасницях TALIS працюють у школах, де визначення змістового наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів, є компетенцією школи.

Натомість, менш ніж 40 % вчителів в середньому по TALIS працюють у школах, де керівники повідомляють, що школа наділена повноваженнями приймати рішення щодо питань оплати праці (наприклад, встановлення початкової зарплати, встановлення шкали та встановлення підвищення заробітної плати вчителів). В Україні показники, пов'язані з фінансами, ще нижчі: встановлення розміру зарплати – 23,5 %; визначення підвищення зарплати – 20,3 %. Розподіл бюджету також не завжди здійснюється на рівні школи. Лише 45,4 % українських вчителів працюють у школах, де директори вказали на основну відповідальність у межах школи за розподіл бюджету (при середньому по TALIS 82,5 %).

Найбільш різноманітні показники між країнами були в сфері працевлаштування та звільнення вчителів. У більш ніж половині країн TALIS 90 % або більше вчителів працюють у школах, де керівники відзначають значну автономію на шкільному рівні у працевлаштуванні вчителів. Водночас, менше ніж третина вчителів у Франції (31 %), Японії (18 %), Малайзії (7 %), Мексиці (31 %) та Іспанії (27 %) працюють у школах, де керівники повідомляють, що школа користується цим привілеєм. Показник для України (65,7 %) не найменший, але нижчий за середній (74,7 %). Коли мова йде про звільнення вчителів з роботи, у середньому рівень автономії нижчий (54,1 % для України і 68,4 % для країн-учасниць TALIS). При цьому менше третини вчителів у Франції (16 %), Японії (17 %), Кореї (33 %), Малайзії (6 %), Мексиці (29 %) та Іспанії (26 %) працюють у школах, що мають це повноваження.

Є кілька країн, де значна частка вчителів працюють у школах, де керівники повідомляють про високий рівень автономії у всіх областях. У Чеській Республіці, Естонії, Нідерландах, Словацькій Республіці та Великобританії майже всі вчителі працюють у школах, де керівники повідомляють, що по усіх видах діяльності рішення приймаються на рівні школи. Часто рівень автономії залежить від виду діяльності. Але вчителі в Малайзії та Мексиці працюють у школах, де керівники повідомляють про постійно низький рівень автономії.

Результати по регіонах є менш надійними, ніж загалом по Україні, через значну похибку. Однак привертає увагу різниця між Києвом та іншими регіонами у діяльності, пов'язаній з фінансами. У Києві директори відчують більше автономії, ніж їхні колеги у регіонах, у встановленні розміру зарплати та визначенні її підвищення, однак менше – при розподілі бюджету школи.

Таблиця 2.21

Розподіл у регіонах України та загалом вчителів, директори яких вказали, що основна відповідальність за прийняття рішень у видах діяльності знаходиться на рівні школи (в особі директора, членів шкільної адміністрації, вчителів, шкільної ради)

		Схід	Захід	м. Київ	Північ	Центр	Південь	Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Працевлаштування вчителів	%	64,6	60,6	69,1	70,0	68,4	75,1	65,7	74,7
	SE	(6,0)	(6,3)	(11,2)	(10,8)	(11,1)	(10,3)	(3,6)	(0,3)
Звільнення вчителів з роботи	%	56,6	47,0	68,0	53,4	57,9	62,7	54,1	68,4
	SE	7,7	6,1	10,2	10,7	11,0	11,0	3,7	0,5
Встановлення розміру зарплатні, в тому числі шкали виплат	%	21,1	20,2	33,9	26,7	26,8	27,4	23,5	35,9
	SE	(7,4)	(5,4)	(19,8)	(10,1)	(9,9)	(10,7)	(3,5)	(0,5)
Визначення підвищення зарплатні	%	21,1	20,2	36,3	17,7	25,7	8,9	20,3	37,1
	SE	6,9	4,8	10,8	8,8	9,3	6,2	3,0	0,5
Розподіл бюджету школи	%	36,7	50,9	21,3	48,5	38,4	60,2	45,4	82,5
	SE	(8,2)	(5,8)	(15,1)	(10,9)	(10,2)	(11,3)	(3,7)	(0,4)
Визначення дисциплінарної відповідальності стосовно учнів	%	98,4	97,8	100,0	100,0	100,0	100,0	98,8	95,8
	SE	2,3	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,3
Визначення процедури оцінювання учнів, у тому числі державного оцінювання	%	75,1	73,4	84,4	79,0	68,3	81,4	75,1	79,1
	SE	(7,3)	(4,7)	(11,7)	(10,0)	(10,4)	(10,2)	(3,3)	(0,5)
Затвердження прийняття учнів до школи	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	81,2
	SE	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Обрання навчального матеріалу	%	98,2	91,5	89,5	91,4	92,6	100,0	94,0	94,0
	SE	(1,9)	(3,5)	(10,0)	(7,2)	(6,1)	(0,0)	(1,9)	(0,2)
Визначення змістового наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів	%	88,6	81,6	100,0	88,9	81,3	100,0	86,9	64,6
	SE	(4,6)	(3,7)	(0,0)	(7,8)	(9,0)	(0,0)	(2,3)	(0,5)
Визначення переліку предметів	%	84,5	78,7	80,3	95,8	72,3	67,1	79,9	78,0
	SE	(5,0)	(5,0)	(13,7)	(4,2)	(10,3)	(12,8)	(3,0)	(0,5)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Висновок щодо профілю українських учителів і шкіл, у яких вони працюють

Довідкова інформація, представлена в цьому розділі, дає уявлення про "типового" вчителя України. Відповідно до даних, отриманих у результаті опитування за методикою TALIS директорів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, типовий вчитель 5-9-х класів це:

- жінка;
- 44,7 року;
- має освіту на рівні бакалавра або магістра (спеціаліста);
- має педагогічну освіту або спеціальну додаткову педагогічну підготовку;
- відчувається добре підготовленим до усіх аспектів у викладанні;

- має 21,7 року досвіду роботи вчителем;
- має постійну форму зайнятості;
- кожен другий працює у населених пунктах до 15 тис. мешканців.

Також дані опитування описують шкільне середовище, в якому працює типовий український вчитель середньої школи. Це школа, яка:

- є державною або комунальною;
- має 345 учнів, 33 вчителі та у середньому 18 учнів у класі;
- у ній працює 1 допоміжний працівник на 9 учителів та 1 адміністративний або управлінський працівник на 5 учителів;
- має високий рівень автономії у методичних питаннях;
- у ній рідко зустрічаються вандалізм та крадіжки, наркотики чи алкоголь;
- у ній створена атмосфера підтримки та взаємоповаги між колегами;
- у ній існують добрі стосунки між вчителями та учнями.

За цими середніми показниками український вчитель виглядає схожим на свого закордонного колегу, хіба що є трохи старшим та досвідченішим. А школа, у якій він працює, не виглядає переповненою учнями. Натомість, у школах працює достатня кількість допоміжного персоналу, який має надавати вчителям педагогічну підтримку.

Аналіз показників, істотно відмінних від середніх міжнародних у TALIS2013, може допомогти у пошуку шляхів реформи шкільної освіти в Україні.

Зокрема, проведене дослідження виявило, що, у порівнянні з середніми міжнародними показниками за результатами TALIS 2013, в Україні:

- серед вчителів гендерний дисбаланс на користь жінок є сильнішим;
- частка вчителів віку 50 років і вище є більшою;
- випадки неповної зайнятості вчителів пояснюються частіше відсутністю для них іншої можливості, ніж їх свідомим вибором.
- майже немає звичайних шкіл, у яких навчається значна кількість учнів з особливими освітніми потребами;
- більшість вчителів працюють у школах, розташованих у селах і невеликих містечках;
- третина вчителів працюють у школах, які не конкурують з жодними іншими школами за кількість учнів;
- середня наповнюваність шкіл учнями нижча;
- на одного вчителя в середньому припадає менша кількість учнів;
- на одного вчителя в середньому припадає більше працівників допоміжного, адміністративного та управлінського персоналу;
- середня кількість учнів у класі є низькою;
- більш значна нестача кваліфікованих кадрів;
- значно більша нестача або погана якість навчальних матеріалів, комп'ютерів та програмного забезпечення для навчання, інтернет-зв'язку, бібліотечних матеріалів;
- значно гострішою є проблема списування;
- значно менше вчителів перебувають у середовищі однодумців щодо поглядів на викладання та навчання;
- школи мають значно менше автономії у прийнятті рішень щодо управління фінансами.

Розділ 3

Шкільне лідерство

Вступ

Цей розділ зосереджений на ролі директорів шкіл і базується на результатах анкетування директорів за окремим інструментарієм – анкетною для директора. Запитальник містив запитання, спрямовані на дослідження різних аспектів взаємозв'язків між особистісними якостями директорів, їхніми демографічними характеристиками, характером лідерства, яке вони забезпечують, і перешкодами для більш ефективного управління школою. У розділі також представлено аналіз ставлення директорів до роботи і задоволеність, яку вони отримують від неї.

3.1. Робота директора школи

Значна увага у цьому розділі зосереджується на виконанні директорами багаторівневих функцій в управлінні школою. Таблиця 3.1 демонструє розподіл часу, який українські директори витрачають на виконання різних функцій, а саме:

- виконання адміністративних та управлінських завдань і проведення зустрічей, що передбачають розв'язання кадрових питань і зв'язки з громадськістю, підготовку звітності, розподіл бюджету школи, підготовку розкладу занять та комплектування класів, стратегічне планування, виконання адміністративних обов'язків, спілкування з представниками районних, міських і державних інституцій;
- виконання обов'язків, пов'язаних із навчальною діяльністю, включаючи розробку навчальних програм, навчально-виховний процес, відвідування уроків, оцінювання учнів, проведення настановчих нарад для вчителів, організація програм професійного розвитку вчителів;
- взаємодія з учнями, включаючи консультування та бесіди з учнями в позаурочний час, розв'язання дисциплінарних проблем;
- взаємодія з батьками та опікунами, включаючи формальне та неформальне спілкування.

Для порівняння подано середні показники, отримані під час опитування директорів шкіл з країн-учасниць TALIS, країн ОЕСР і країн-лідерів PISA.

Таблиця 3.1

Робочий час директора: розподіл часу на виконання різних функцій

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Адміністративні та керівні завдання та зустрічі	Середнє	34,5	41,4	42,3	43,3
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,5)
Виконання обов'язків, пов'язаних із навчальною діяльністю	Середнє	30,8	21,5	21,0	21,3
	(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,4)
Взаємодія з учнями	Середнє	13,2	15,0	14,7	14,5
	(S.E.)		(0,1)	(0,2)	(0,3)
Взаємодія з батьками та опікунами	Середнє	11,0	11,2	11,1	10,3
	(S.E.)		(0,1)	(0,1)	(0,2)
Взаємодія з місцевою та обласною спільнотою, бізнесом	Середнє	7,4	6,9	6,8	6,6
	(S.E.)		(0,1)	(0,1)	(0,1)
Інше	Середнє	3,1	4,0	4,1	4,0
	(S.E.)	(1,0)	(0,1)	(0,1)	(0,2)

1. Включаючи розв'язання кадрових питань та зв'язки з громадськістю, підготовка звітності, розподіл бюджету школи, підготовка розкладу занять та комплектування класів, стратегічне планування, виконання адміністративних обов'язків, спілкування з представниками районних, міських і державних інституцій

2. Включаючи розробку навчальних програм, навчально-виховний процес, відвідування уроків, оцінювання учнів, проведення настановчих нарад для вчителів, організація програм професійного розвитку вчителів

3. Включаючи консультування та бесіди з учнями в позаурочний час, розв'язання дисциплінарних проблем

4. Включаючи формальне та неформальне спілкування

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014.

Згідно з результатами опитування, більше третини робочого часу українських директорів шкіл (34,5 %) присвячено виконанню адміністративних та управлінських завдань та проведенню зустрічей, що передбачають розв'язання кадрових питань та зв'язки з громадськістю, підготовку звітності, розподіл бюджету школи, підготовку розкладу занять та комплектування класів, стратегічне планування, виконання адміністративних обов'язків, спілкування з представниками районних, міських і державних інституцій. Це значно менше, ніж засвідчують директори шкіл з країн-учасниць TALIS (41,4 %), країн ОЕСР (42,3 %) і країн-лідерів PISA (43,3 %).

Натомість 30,8 % робочого часу українські директори витрачають на виконання обов'язків, пов'язаних із навчальною діяльністю. Цей показник значно перевищує середній показник країн-учасниць TALIS (21,5 %), країн ОЕСР (21,0 %) і країн-лідерів PISA (21,3 %). Отже, наступну третину робочого часу українські директори присвячують навчально-виховному процесу, розробці навчальних програм, відвідуванню уроків, оцінюванню учнів, проведенню настановчих нарад для вчителів, організації програм професійного розвитку вчителів тощо.

Незначною мірою відрізняється від міжнародних показників відсоток часу, відведений українськими директорами на взаємодію з учнями (13,2 %). Для порівняння директори з країн-учасниць TALIS засвідчили, що витрачають на цей вид роботи 15,0 %, країн ОЕСР – 14,7 %, країн-лідерів PISA – 14,5 %. Майже однакові порівняно з міжнародними показниками відсотки демонструють українські директори щодо робочого часу, відведеному на взаємодію з батьками і опікунами (11,0 %; 11,2 %; 11,1 %; 10,3 % відповідно). Схожі тенденції простежуються і у відсотках часу, відведеного на взаємодію з місцевою спільнотою і бізнесом (7,4 %; 6,9 %; 6,8 %; 6,6 % відповідно).

Отже, найбільші відмінності простежуються у частках часу, відведених директорами шкіл на виконання адміністративних обов'язків, де українські директори засвідчують у середньому менші відсотки робочого часу, ніж очільники шкіл з інших досліджених країн, а також у частках часу, відведених директорами на виконання обов'язків, пов'язаних із навчальною діяльністю, де, навпаки, українські директори демонструють вищі відсотки.

3.2 Управління школою

До повноваження директора школи входить виконання як адміністративних, так і педагогічних завдань. Саме тому в анкеті TALIS для директорів шкіл містяться запитання щодо низки видів діяльності, які підвищують ефективність функціонування школи.

Таблиця 3.2. містить інформацію щодо частки директорів, які «часто» та «дуже часто», були залучені до вказаних нижче видів діяльності впродовж останніх 12 місяців:

- співпраця з учителями для розв'язання питань дисципліни в класі;
- відвідування уроків;
- проведення заходів для сприяння співпраці між вчителями для розвитку нових викладацьких практик;
- проведення заходів для того, щоб вчителі брали відповідальність за удосконалення навчально-виховного процесу;
- надання батькам та опікунам інформації щодо роботи школи та успішності учнів;
- перевірка шкільних звітів на наявність помилок та здійснення адміністративних процедур;
- розв'язання проблем, пов'язаних з розкладом;
- співпраця з директорами інших шкіл.

Для порівняння подано середні показники, отримані під час опитування директорів шкіл з країн-учасниць TALIS, країн ОЕСР і країн-лідерів PISA.

Таблиця 3.2

Управління школою: участь директорів у вказаних нижче видах діяльності

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Співпраця з учителями для розв'язання питань дисципліни в класі	%	41,8	68,2	62,9	57,8
	(S.E.)		(0,7)	(0,9)	(1,6)
Відвідування уроків	%	83,0	49,0	40,1	46,1
	(S.E.)		(0,7)	(0,9)	(1,5)
Проведення заходів для сприяння співпраці між вчителями для розвитку нових викладацьких практик	%	72,6	64,1	59,7	53,8
	(S.E.)		(0,8)	(1,0)	(1,7)
Проведення заходів для того, щоб вчителі брали відповідальність за покращення навчально-виховного процесу	%	82,0	68,6	62,8	61,6
	(S.E.)		(0,7)	(0,9)	(1,6)
Проведення заходів для того, щоб вчителі відчували відповідальність за результати навчально-виховної діяльності	%	79,1	75,5	70,4	69,1
	(S.E.)		(0,6)	(0,8)	(1,3)
Надання батькам та опікунам інформації щодо роботи школи та успішності учнів	%	67,2	65,8	61,3	59,2
	(S.E.)		(0,7)	(0,9)	(1,4)
Перевірка шкільних звітів на наявність помилок та здійснення адміністративних процедур	%	58,9	60,9	52,8	48,9
	(S.E.)		(0,7)	(0,9)	(1,6)
Розв'язання проблеми, пов'язаних з розкладом	%	12,4	46,9	42,4	35,9
	(S.E.)		(0,8)	(0,9)	(1,6)
Співпраця з директорами інших шкіл	%	78,6	62,1	59,6	65,0
	(S.E.)		(0,7)	(0,9)	(1,5)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Надані директорами дані демонструють, що існують значні відмінності між українськими управлінськими практиками і практиками груп країн, поданих для порівняння. Перш за все, українські директори більшою мірою залучені до відвідування уроків (83 %). Для порівняння, 49,0 % директорів з країн-учасниць TALIS засвідчили, що виконують цей вид роботи «часто» або «дуже часто», 40,1 % – країн ОЕСР, 46,1 % – країн-лідерів PISA.

Такі ж висновки можна зробити і щодо проведення заходів для того, щоб вчителі брали відповідальність за удосконалення навчально-виховного процесу, тобто щоб підвищити активність та ініціативність вчителів. В Україні «часто» і «дуже часто» це робили 82,0 % директорів шкіл, натомість присвячували цьому свій час 68,8 % директорів шкіл з країн-учасниць TALIS, 68,6 % директорів з країн ОЕСР і 61,6 % директорів з країн-лідерів PISA. Відповіді директорів на це питання є лише констатуючими і дають уявлення про форми підвищення активності вчителів – чи це традиційні педради, чи залучення вчителів до тренінгів, майстер-класів і т.д.

Дещо вищими є показники директорів українських шкіл щодо проведення заходів для сприяння співпраці між вчителями для розвитку нових викладацьких практик (72,6 % проти 64,1 %; 59,7 %; 53,8 % в групах країн, поданих для порівняння). Більшим є також відсоток українських директорів, залучених до співпраці з директорами інших шкіл (78,6 % проти 62,1 %; 59,6 %; 65,0 % в групах країн, поданих для порівняння).

В середньому подібними до показників з порівняльних груп є дані щодо перевірки українськими директорами шкіл звітів на наявність помилок і здійснення адміністративних процедур. 58,9% українських очільників шкіл засвідчують, що вони часто і дуже часто це робили впродовж останніх 12 місяців. Таку ж інформацію надають 60,9 % директорів з країн-учасниць TALIS, 52,8 % директорів з країн ОЕСР і 48,9 % директорів з країн-лідерів PISA.

Натомість розв'язанню проблем, пов'язаних з розкладом, приділяють увагу лише 12,4 % українських директорів, в той час як у порівняльній групі йдеться про 46,9 % (учасники TALIS), 42,4 % (країни ОЕСР) і 35,9 % (лідери PISA). Це може пояснюватися стабільністю (навіть негнучкістю) розкладу, низькою мобільністю вчителів, виконанням цієї ділянки роботи завучем і т.д.

Крім того, менше українських директорів, у зіставленні з директорами з порівняльних груп, присвячують час співпраці з учителями для розв'язання питань дисципліни в класі (41,8 % проти 68,2 %; 62,9 %; 57,8 % відповідно).

Отже, за отриманими результатами можна зробити висновок, що українські директори шкіл надають більше уваги навчально-виховній роботі, ніж організаційній та адміністративній. Бюджет часу директора зміщений у бік виконання навчальних та навчально-виховних функцій, а директори країн-учасниць TALIS більше часу відводять на виконання функцій менеджера-управлінця-адміністратора.

3.3. Планування, визначення цілей школи, програм і вектора професійного розвитку

У визначенні шкільної політики директори відіграють важливу роль, тому цікавими є дані, що становлять підставу для міжнародних порівнянь у пов'язаних з цими аспектами діяльності директора школи.

Таблиця 3.3. демонструє участь директорів шкіл у розробленні плану розвитку школи за такими видами:

- використання успішності учнів та результатів оцінювання (у тому числі національного/ міжнародного оцінювання) для визначення освітніх цілей та програм школи;
- розроблення плану професійного розвитку для школи.

Для порівняння подано середні показники, отримані під час опитування директорів шкіл з країн-учасниць TALIS, країн ОЕСР і країн-лідерів PISA.

Як видно з таблиці 3.3., 71,4 % українських директорів шкіл надають значної ваги використанню успішності учнів та результатів оцінювання (у тому числі національного/ міжнародного оцінювання) для визначення освітніх цілей та програм школи. Проте це значно менше, ніж відсоток директорів шкіл з країн, які мають досвід участі у міжнародних порівняльних дослідженнях успішності учнів (середній показник за країнами-учасниками TALIS – 88,8 %, за країнами ОЕСР – 88,7 %, за країнами-лідерами PISA – 86,3 %).

Натомість, відсоток українських директорів, залучених до розробки плану розвитку школи, лише дещо відрізняється від даних порівняльної групи (75,4 %; 79,1 %; 76,2 %; 79,0 %).

Таблиця 3.3

Участь директорів у розробленні плану розвитку школи

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Використання успішності учнів та результатів оцінювання (у тому числі національного/ міжнародного оцінювання) для визначення освітніх цілей та програм школи	%	71,4	88,8	88,7	86,3
	(S.E.)		(0,5)	(0,6)	(1,1)
Розробка плану розвитку школи	%	75,4	79,1	76,2	79,0
	(S.E.)		(0,6)	(0,8)	(1,1)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

3.4 Розподіл обов'язків та відповідальності

Зважаючи на значну кількість обов'язків, які покладаються на директора, та завдань, які розв'язує директор, деякі з них можуть бути розділені з іншими членами шкільної адміністрації та вчителями, місцевими органами самоврядування. Інформація, надана українськими директорами шкіл щодо спільної відповідальності за виконання певних обов'язків, пов'язаних з управлінням школою, демонструє деякі підходи, що відрізняються від середніх показників, описують ситуацію в цій сфері в країнах-учасниках опитування TALIS.

Таблиця 3.4. демонструє дані щодо частки директорів шкіл, які відзначають спільну з іншими членами команди відповідальність за виконання таких завдань:

- працевлаштування вчителів;
- звільнення вчителів з роботи;
- встановлення розміру зарплатні, в тому числі шкали виплат;
- підвищення зарплатні;
- розподіл бюджету школи;
- визначення дисциплінарної відповідальності стосовно учнів;
- визначення процедури оцінювання учнів, у тому числі державного оцінювання;
- затвердження прийняття учнів до школи;
- вибір навчального матеріалу;
- визначення змістового наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів;
- визначення переліку предметів

Про спільну відповідальність за виконання названих вище обов'язків йдеться тоді, коли, крім директора, у прийнятті рішень і виконанні певних обов'язків беруть участь інші суб'єкти управління школою. У анкеті TALIS було подано такі опції щодо тих, з ким директор може поділяти відповідальність за прийняття рішень і виконання певних обов'язків: члени шкільної адміністрації; вчителі, які не є членами шкільної адміністрації; шкільна рада; органи місцевого самоврядування, районних, обласних, державних органів влади.

Для порівняння подано середні показники, отримані під час опитування директорів шкіл з країн-учасниць TALIS.

Таблиця 3.4

**Спільна відповідальність за управління школою:
відсоток директорів, як стверджують, що поділяють відповідальність за певні види роботи
з іншими суб'єктами управління школою**

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Працевлаштовувати вчителів	%	43,5	39,0
	(S.E.)		(0,7)
Звільняти вчителів з роботи	%	38,5	29,5
	(S.E.)		(0,7)
Встановлювати розмір зарплатні, в тому числі шкалу виплат	%	14,5	14,2
	(S.E.)		(0,6)
Визначати підвищення зарплатні	%	13,6	17,5
	(S.E.)		(0,6)
Розподіляти бюджет школи	%	31,7	46,7
	(S.E.)		(0,8)
Визначати дисциплінарну відповідальність стосовно учнів	%	61,1	61,0
	(S.E.)		(0,8)
Визначати процедуру оцінювання учнів, у тому числі державного оцінювання	%	42,1	52,2
	(S.E.)		(0,7)
Затверджувати прийняття учнів до школи	%	10,9	36,9
	(S.E.)		(0,7)
Обирати навчальний матеріал	%	35,0	44,7
	(S.E.)		(0,8)
Визначати змістове наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів	%	38,4	34,6
	(S.E.)		(0,7)
Визначати перелік предметів	%	54,2	51,8
	(S.E.)		(0,7)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Слід зазначити, що спільна відповідальність аналізувалася лише щодо тих видів роботи, які виконує директор. Частина з перелічених функцій, як зазначають директори, не входить до їхніх компетенцій або директор на це не може впливати. Такі результати вказують низький рівень автономії школи.

Таблиця 3.4. демонструє, що більше українських директорів, ніж в середньому по країнах-учасниках TALIS, поділяють з іншими суб'єктами управління школою відповідальність за прийняття рішень і виконання таких обов'язків:

- працевлаштування вчителів (43,5 % проти 39 %);
- звільнення вчителів з роботи (38,5 % проти 29,5 %);
- визначення змістового наповнення предметів (38,4 % проти 34,6 %);
- визначення переліку предметів (54,2 % проти 51,8 %).

Перші дві позиції поділяються винятково з органами місцевого самоврядування.

Натомість, менше українських директорів, ніж в середньому по країнах-учасників TALIS, поділяють з іншими суб'єктами управління школою відповідальність у таких сферах:

- розподіл бюджету школи (31,7 % проти 46,7 %);
- визначення рівня зарплатні та винагороди (13,6 % проти 17,5 %);
- визначення процедури оцінювання учнів, у тому числі державного оцінювання учнів (42,1 % проти 52,2 %);
- затвердження прийняття учнів до школи (10,9 % проти 36,9 %);
- вибір навчального матеріалу (35,0 % проти 44,7 %).

Більш повну картину щодо розподілу обов'язків в управлінні школою демонструє таблиця 3.5, яка доповнює попередню інформацію даними про відсоток директорів, які беруть участь у прийнятті рішень щодо розглянутих вище сфер відповідальності в управлінні школою. Власне, вона демонструє той факт, що майже всі директори українських шкіл (98,5 %) одноосібно вирішують лише питання щодо затвердження прийняття учнів до школи

Найменше директорів українських шкіл мають вплив на сфери управління школою, пов'язані з оплатою праці працівників, а саме: встановленням розміру зарплатні, в тому числі шкали виплат (20 %) і визначенням підвищення зарплатні (16,5 %), розподілом бюджету школи (38,5 %).

Надані дані прямо демонструють низький рівень фінансової автономії української школи.

Менше половини українських директорів шкіл мають вплив на такі аспекти навчального процесу, як: вибір навчального матеріалу (37,5 %), визначення змістового наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів (43 %), визначення процедури оцінювання учнів, у тому числа державного оцінювання (46,5 %).

Ці дані демонструють невисокий рівень академічної автономії української школи.

Таблица 3.5

Участь директора в управлінні школою

		Середній показник по Україні*		Середній показник по TALIS**
		Частка директорів, які беруть відповідальність за дану ділянку роботи	З них: Частка директорів, які поділяють відповідальність за цю ділянку	Частка директорів, які поділяють відповідальність за цю ділянку
Працевлаштовувати вчителів	%	65,5	43,5	39
Звільняти вчителів з роботи	%	52	38,5	29,5
Встановлювати розмір зарплатні, в тому числі шкалу виплат	%	20	14,5	14,2
Визначати підвищення зарплатні	%	16,5	13,6	17,5
Розподіляти бюджет школи	%	38,5	31,7	46,7
Визначати дисциплінарну відповідальність стосовно учнів	%	75,5	61,1	61
Визначати процедуру оцінювання учнів, у тому числі державного оцінювання	%	46,5	42,1	52,2
Затверджувати прийняття учнів до школи	%	98,5	10,9	36,9
Обирати навчальний матеріал	%	37,5	35	44,7
Визначати змістове наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів	%	43	38,4	34,6
Визначати перелік предметів	%	59,5	54,2	51,8

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

3.5. Шкільна культура для спільного прийняття рішень: дистрибутивне лідерство

Частина дослідження TALIS присвячена отриманню інформації щодо того, як в управлінні школою виявляється дистрибутивне лідерство, пов'язане з делегуванням повноважень.

Для отримання цієї інформації анкета містила такі твердження, до яких слід директорам пропонувалося визначити своє ставлення за шкалою «цілком не погоджуюся» - «не погоджуюся» - «погоджуюся»-«цілком погоджуюся»:

- школа дає працівникам можливість брати активну участь у прийнятті рішень;
- школа дає можливість батькам та опікунам брати активну участь у прийнятті рішень;
- школа дає можливість учням брати активну участь у прийнятті рішень;
- директор приймає важливі рішення самостійно;
- у школі присутня дружня атмосфера, яка характеризується взаємною підтримкою.

Таблиця 3.6 демонструє порівняння відповідей, наданих директорами українських шкіл, і для порівняння – середній показник, що базується на відповідях директорів шкіл-учасників опитування TALIS, щодо культури співробітництва у школі.

Як видно з таблиці 3.6, і в Україні, і в середньому по країнам-учасницях TALIS, переважна більшість директорів шкіл стверджують, що в їхніх школах присутня культура співробітництва, що характеризується дружньою атмосферою і взаємною підтримкою (87 % і 95,2 %) і наданням працівниками можливостей брати активну участь у прийнятті рішень (96,5 і 97,8 %).

Міжнародний середній показник вказує, що більше третини директорів з країн-учасниць TALIS приймають рішення щодо управління школою одноосібно. В українському освітньому контексті засвідчений показник дещо нижчий (27,4 % проти 34,6 %).

Іншою відмінністю є надання учням можливості брати участь в управлінні школою, де український показник є вищим за міжнародний (87 % проти 76,2 %). Така ж тенденція простежується і щодо участі батьків в управлінні школою (94,5 % проти 82,2 %). Ці показники певною мірою підтверджують наявність шкільної культури співробітництва в Україні.

Зважаючи на обмежений вплив директора на низку сфер діяльності школи (зокрема кадрової та фінансової), то участь інших суб'єктів (батьків, учнів, вчителів) у прийнятті певних рішень є також обмеженою і стосується в основному навчально-виховного процесу.

Таблиця 3.6

Прийняття рішень щодо управління школою і культура шкільного співробітництва

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Школа дає працівникам можливість брати активну участь у прийнятті рішень	Цілком не погоджуюся	3,5	0,3
	Не погоджуюся	0,0	1,8
	Погоджуюся	70,6	64,6
	Цілком погоджуюся	25,9	33,2
Школа дає можливість батькам та опікунам брати активну участь у прийнятті рішень	Цілком не погоджуюся	1,0	1,0
	Не погоджуюся	4,5	16,8
	Погоджуюся	77,1	68,1
	Цілком погоджуюся	17,4	14,1
Школа дає можливість учням брати активну участь у прийнятті рішень	Цілком не погоджуюся	2,0	1,7
	Не погоджуюся	11,0	22,1
	Погоджуюся	72,0	64,7
	Цілком погоджуюся	15,0	11,5
Директор приймає важливі рішення самостійно	Цілком не погоджуюся	10,4	18,3
	Не погоджуюся	62,2	47,1
	Погоджуюся	23,9	28,0
	Цілком погоджуюся	3,5	6,6
У школі присутня дружня атмосфера, яка характеризується взаємною підтримкою	Цілком не погоджуюся	2,0	0,5
	Не погоджуюся	11,0	4,3
	Погоджуюся	72,0	62,7
	Цілком погоджуюся	15,0	32,5

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

3.6. Характеристика українських директорів шкіл

3.6.1. Статеві-вікова структура директорів шкіл

Таблиця 3.7 демонструє порівняння статеві-вікової структури корпусу директорів українських шкіл з середніми показниками країн-учасниць TALIS, країн-членів ОЕСР і країн-лідерів PISA.

Таблиця 3.7

Вік, стать директорів та частка директорів за віковими групами

	Жінки		Середній вік		Частка директорів за віковими групами									
					До 30 років		30-39 років		40-49 років		50-59 років		60 років і більше	
	%	(S.E.)	%	Років	%	(S.E.)	%	(S.E.)	%	(S.E.)	%	(S.E.)	%	(S.E.)
Середній показник по Україні*	70,6		53,2		0,5		5,5		27,4		45,8		20,9	
Середній показник по TALIS**	49,4	(0,8)	51,5	(0,1)	0,2	(0,0)	7,7	(0,4)	29,7	(0,7)	47,5	(0,8)	15,0	(0,6)
Середній показник по країнах ОЕСР	44,0	(1,0)	52,0	(0,1)	0,1	(0,1)	6,2	(0,5)	29,4	(0,9)	47,5	(1,0)	16,9	(0,7)
Середній показник по лідерах PISA	39,1	(1,7)	52,0	(0,2)	0,3	(0,2)	6,3	(0,9)	26,7	(1,6)	51,3	(1,7)	15,4	(1,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Як видно з таблиці, найзначнішою відмінністю в Україні є те, що 70,6 % директорів шкіл – жінки, в той час показники груп країн, представлених до порівняння, демонструють тяжіння до гендерного балансу з переважанням на сьогоднішній день чоловіків (середній показник по TALIS – 49,4 %; по країнах ОЕСР – 44,0 %; по країнах-лідерах PISA – 39,1 %). Серед країн-учасниць вищими за часткою жінок є лише показники Латвії – 77,0%, Бразилії – 74,5% та Болгарії – 71,5%. Частка жінок серед директорів у сусідній Польщі – 66,6%, Фінляндії – 40,6%, Німеччині – 32,4%. А найнижча – в азійських країнах (Японія – 6,0%, Корея – 13,3%).

Якщо середній вік директорів у представлених для аналізу країнах незначно вищий (середній показник по Україні – 53,2 %; по країнах-учасницях TALIS – 51,5 %; по країнах ОЕСР – 52,0 %; по країнам-лідерам PISA – 52,0 %), то можна простежити відмінності частки директорів за віковими групами. Так, найбільші відмінності прослідковуються у віковій групі понад 60 років – частка директорів у віці понад 60 років в Україні 20,9 %, а у групах країн, поданих для порівняння, – 15,0 %; 16,9 %; 15,4 % відповідно. Якщо більш детально по країнах, то у Польщі у цій віковій групі 6,8% директорів, у Фінляндії – 12,8%, Латвії – 7,1%.

Щодо інших вікових груп, то показники є досить подібними і демонструють, що переважна кількість директорів належать до вікової групи 50-59 років (в Україні – 45,8 %; в країнах-учасниках TALIS – 47,5 %; в країнах ОЕСР – 47,5 %; в країнах-лідерах PISA – 51,3 %); друга за величиною група – директори у віці 40-49 років (в Україні – 27,4 %; в країнах-учасниках TALIS – 29,7 %; в країнах ОЕСР – 29,4 %; в країнах-лідерах PISA – 26,7 %); значно менше директорів, котрим 30-39 років, при чому в Україні – найменше з порівняно з показниками з проаналізованих груп країн (в Україні – 5,5 %; в країнах-учасниках TALIS – 7,7 %; в країнах ОЕСР – 6,2 %; в країнах-лідерах PISA – 6,3 %). Найменше директорів, яким до 30 років (в Україні – 0,5 %; в країнах-учасниках TALIS – 0,2 %; в країнах ОЕСР – 0,1 %; в країнах-лідерах PISA – 0,3 %).

3.6.2. Трудовий стаж директорів шкіл

Таблиця 3.8 демонструє інформацію про трудовий стаж директорів шкіл на вчительських посадах і на посаді директора школи. Для порівняння подано середні показники по країнах-учасниках опитування TALIS.

Як видно з таблиці 3.8, існують значні відмінності у стажі роботи українських директорів з міжнародними показниками. Середній стаж роботи українських директорів шкіл на керівній посаді 14,5 року, а міжнародний показник – 8,9 року. Така відмінність зумовлюється втричі більшою часткою українських директорів шкіл, які працюють на посаді директора понад 20 років. Ця категорія в Україні представлена 27,9 % директорів, на відміну від 9,0 % таких директорів у країнах-учасниках TALIS. Натомість, міжнародні показники демонструють, що найбільша частка міжнародної спільноти очільників шкіл – 46,5 % - працюють на посаді директора 3-10 років (в Україні ця вікова категорія представлена 31,3 %). Майже вдвічі менше – 24,5 % - працюють на цій посаді 11-20 років, за міжнародними показниками, а в Україні таких директорів – 31,8 %.

Суттєво вищим в Україні є попередній стаж роботи директорів шкіл на вчительських посадах. Тобто для отримання посади директора важливою вимогою стає досвід роботи вчителем у «своїй» школі.

Таку ситуацію в Україні можуть зумовлювати професійне вигорання і неготовність до впровадження змін, що гальмуватиме інноваційні тенденції в управлінні школою.

Таблиця 3.8

Трудовий стаж директорів шкіл на різних посадах

			Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Стаж роботи директором	Середній показник	Роки	14,5	8,9
		(S.E.)		(0,1)
	Менше 3 років стажу	%	9,0	20,0
		(S.E.)		(0,6)
	3-10 років стажу	%	31,3	46,5
		(S.E.)		(0,8)
	11-20 років стажу	%	31,8	24,5
(S.E.)			(0,7)	
Понад 20 років стажу	%	27,9	9,0	
	(S.E.)		(0,5)	
Стаж роботи на інших адміністративних посадах у школі	Середній показник	Роки	6,0	5,7
		(S.E.)		(0,1)
	Менше 3 років стажу	%	32,8	41,0
		(S.E.)		(0,7)
	3-10 років стажу	%	33,3	41,4
		(S.E.)		(0,8)
	11-20 років стажу	%	13,9	13,7
(S.E.)			(0,6)	
Понад 20 років стажу	%	20,9	3,9	
	(S.E.)		(0,3)	
Стаж роботи вчителем	Середній показник	Роки	27,0	20,7
		(S.E.)		(0,1)
	Менше 3 років стажу	%	3,5	3,0
		(S.E.)		(0,3)
	3-10 років стажу	%	7,5	17,4
		(S.E.)		(0,5)
	11-20 років стажу	%	12,9	28,8
(S.E.)			(0,7)	
Понад 20 років стажу	%	76,1	50,8	
	(S.E.)		(0,7)	
Стаж на інших роботах	Середній показник	Роки	3,7	3,2
		(S.E.)		(0,1)
	Менше 3 років стажу	%	42,3	71,2
		(S.E.)		(0,7)
	3-10 років стажу	%	20,4	19,0
		(S.E.)		(0,6)
	11-20 років стажу	%	4,4	6,3
(S.E.)			(0,4)	
Понад 20 років стажу	%	33,3	3,6	
	(S.E.)		(0,3)	

* Джерело: УАДО

** Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

3.6.3. Статус зайнятості директорів

Таблиця 3.9 характеризує статус зайнятості директорів. Основна частка директорів працюють на повну ставку з обов'язками викладання, що суттєво перевищує міжнародні показники.

Таблиця 3.9

Статус зайнятості директорів

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Повна зайнятість без обов'язків викладання	%	16,4	62,4
	(S.E.)		(0,6)
Повна зайнятість з обов'язками викладання	%	82,1	35,4
	(S.E.)		(0,6)
Часткова зайнятість без обов'язків викладання	%	0,5	1,2
	(S.E.)		(0,2)
Часткова зайнятість з обов'язками викладання	%	0,1	3,4
	(S.E.)		(0,3)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

3.6.4. Формальна освіта директорів шкіл

У теоретичній частині TALIS обґрунтована важливість належної формальної освіти директорів шкіл з огляду на розгалуженість їхніх функцій і можливість прямого і опосередкованого впливу на різні сфери шкільного життя. Зважаючи на це, частина анкети має на меті збір інформації щодо як допрофесійної освіти директорів шкіл, так і професійного розвитку після входження на посаду.

Таблиця 3.10 демонструє рівень формальної освіти, отриманий директорами шкіл. Для порівняння подано середні показники, отримані під час опитування директорів шкіл з країн-учасниць TALIS, країн ОЕСР і країн-лідерів PISA.

Як видно з таблиці 3.10, незважаючи на наявність вищої освіти як обов'язкової формальної вимоги до кандидата на посаду директора, існує незначна частка директорів, рівень формальної освіти яких нижчий від повної вищої освіти (бакалавр-спеціаліст/магістр). При чому в Україні цей відсоток найвищий, порівняно з середнім показником за групами країн: 1,5 % в Україні; 0,6 % - в країнах учасниках TALIS; 0,7 % - в країнах ОЕСР; 0,2 % - в країнах-лідерах PISA. Водночас частка директорів, які є кандидатами або докторами наук, в Україні найменша (1,5 %) у порівнянні з середніми показниками в країнах учасників TALIS (3,2 %); в країнах ОЕСР (3,5 %); в країнах-лідерах PISA (2,2 %).

Подану вище інформацію деталізують дані щодо пройдених директорами програм / курсів, пов'язаних з управлінською діяльністю, під час отримання ними формальної освіти.

Таблиця 3.10

Формальна освіта, отримана директорами шкіл: інформація щодо найвищого рівня формальної освіти

			Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Найвищий одержаний рівень освіти Директорів	Нижче рівня бакалавр або магістр/спеціаліст (< рівень МСКО 5)	%	1,5	0,6	0,7	0,2
		(S.E.)	(1,0)	(0,1)	(0,2)	(0,1)
	Бакалавр або магістр/спеціаліст (рівень МСКО 5)	%	97,0	92,5	95,8	97,6
		(S.E.)	(4,7)	(0,4)	(0,3)	(0,7)
	Кандидат або доктор наук (рівень МСКО 6)	%	1,5	3,2	3,5	2,2
		(S.E.)	(0,5)	(0,3)	(0,3)	(0,4)

*Джерело: УАДО

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Таблиця 3.11 демонструє частку директорів шкіл, які стверджують, що отримали освіту за нижче вказаною спеціальністю або пройшли під час отримання ними формальної освіти однойменні курси:

- Управління навчальним закладом;
- Програма з підготовки вчителів;
- Лідерство.

Для порівняння подано середні показники, отримані під час опитування директорів шкіл з країн-учасниць TALIS

Як видно з таблиці 3.11, майже всі українські директори шкіл (94 %) отримали освіту за управлінською спеціальністю або вивчали навчальні дисципліни, пов'язані з управлінням навчальним закладом, що значно перевищує середній показник за країнами-учасницями TALIS, де 84,8 % директорів шкіл пройшли таку підготовку. Переважна більшість українських директорів (51,3 %) пройшли таке навчання після зайняття посади директора або до і після зайняття посади (27,1 %).

Крім того, дві третини українських директорів шкіл до або після зайняття посади директора пройшли тренінги з лідерства.

Таблиця 3.11

Спеціальності/ курси у формальній освіті директорів шкіл

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Програма/навчальна дисципліна з управління навчальним закладом	До зайняття посади директора	%	15,6
		(S.E.)	(0,6)
	Після зайняття посади директора	%	51,3
		(S.E.)	(0,8)
	До і після зайняття посади директора	%	27,1
		(S.E.)	(0,6)
Ніколи	%	6,0	
	(S.E.)	(0,5)	
Програма/навчальна дисципліна з підготовки вчителів	До зайняття посади директора	%	29,3
		(S.E.)	(0,7)
	Після зайняття посади директора	%	17,8
		(S.E.)	(0,4)
	До і після зайняття посади директора	%	48,7
		(S.E.)	(0,6)
Ніколи	%	4,2	
	(S.E.)	(0,5)	
Тренінг/навчальна дисципліна з лідерства/управління	До зайняття посади директора	%	9,5
		(S.E.)	(0,7)
	Після зайняття посади директора	%	39,2
		(S.E.)	(0,7)
	До і після зайняття посади директора	%	18,0
		(S.E.)	(0,7)
Ніколи	%	33,3	
	(S.E.)	(0,7)	

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

3.6.5. Професійний розвиток директорів шкіл

Таблиця 3.12 демонструє участь директорів шкіл у різних програмах і заходах професійного розвитку за останній рік. До таблиці включено такі заходи, спрямовані на професійний розвиток директорів шкіл:

- участь у професійних мережах, наставництві або науково-дослідницькій діяльності;
- участь у конференціях, курсах або візитах до інших навчальних закладів з метою взаємовідвідування, ознайомлення з досвідом тощо;
- інші форми професійного розвитку.

Крім відсотка директорів, які брали участь у названих вище формах професійного розвитку, в таблиці також подано середню кількість днів, упродовж яких ці заходи тривали.

Для порівняння подано середні показники, отримані під час опитування директорів шкіл з країн-учасниць TALIS.

Таблиця 3.12

Участь директорів шкіл у програмах і заходах професійного розвитку за останні 12 місяців

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Частка директорів, які не брали участі в жодних заходах з професійного розвитку	%	5,0	9,5
	(S.E.)		(0,4)
Частка директорів, які брали участь у професійних мережах, наставництві або науково-дослідницькій діяльності	%	51,0	51,1
	(S.E.)		(0,7)
Тривалість (у днях)	Середнє	24,8	20,2
	(S.E.)		(2,5)
Частка директорів, які брали участь у конференціях, курсах або візитах до інших навчальних закладів з метою взаємовідвідування, ознайомлення з досвідом тощо	%	94,0	83,4
	(S.E.)		(0,5)
Тривалість (у днях)	Середнє	16,3	12,6
	(S.E.)		(0,5)
Частка директорів, які брали участь інших формах професійного розвитку	%	17,9	33,5
	(S.E.)		(0,7)
Тривалість (у днях)	Середнє	8,5	10,4
	(S.E.)		(0,7)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Згідно з даними, узагальненими в таблиці 3.12, переважна більшість директорів українських шкіл (95,0 %) брали участь у програмах і заходах професійного розвитку за останні 12 місяців, що становить дещо вищу частку, ніж середній показник за країнами-учасницями TALIS (91,5 %). Частка директорів, які брали участь у професійних мережах, наставництві або науково-дослідницькій діяльності, є однаковою за українськими і міжнародними середніми показниками (51,1 %). Щодо середньої тривалості у днях, в Україні

вони зайняли дещо більше – 24,8 дня у середньому проти 20,2 дня. 94,0 % українських директорів брали участь у конференціях, курсах або візитах до інших навчальних закладів з метою взаємовідвідування, ознайомлення з досвідом тощо, що зайняло у них в середньому 16,3 дня, у той час як частка директорів з країн-учасників TALIS становить дещо менше – 83,4 %, і це зайняло у них в середньому 12,6 днів.

Анкетою TALIS також були передбачені запитання щодо чинників, які перешкоджають професійному розвитку директорів шкіл. У таблиці 3.13 перераховано чинники, які, як погоджуються або цілком погоджуються опитані, служать перешкодами:

- У директорів немає необхідних навичок (наприклад, кваліфікації, досвіду, посади і т.п.);
- Професійний розвиток надто дорогий/ недоступний;
- Немає достатньої підтримки з боку роботодавця;
- Робочий розклад не дозволяє займатися професійним розвитком;
- Немає часу через сімейні обов'язки;
- Немає відповідних можливостей для професійного розвитку;
- Немає заохочення для участі в заходах професійного розвитку.

Для порівняння подано середні показники, отримані під час опитування директорів шкіл з країн-учасниць TALIS.

Таблиця 3.13

Чинники, які перешкоджають професійному розвитку директорів шкіл

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Відсутність необхідних навичок (наприклад, кваліфікації, досвіду, посади і т.п.)	%	2,5	7,2
	(S.E.)		(0,4)
Професійний розвиток надто дорогий/ недоступний	%	10,6	29,9
	(S.E.)		(0,7)
Немає достатньої підтримки з боку роботодавця	%	17,1	20,7
	(S.E.)		(0,6)
Мій робочий розклад не дозволяє займатися професійним розвитком	%	10,1	43,1
	(S.E.)		(0,8)
У мене немає часу через сімейні обов'язки	%	4,0	13,3
	(S.E.)		(0,5)
Немає відповідних можливостей для професійного розвитку	%	5,1	22,4
	(S.E.)		(0,6)
Немає заохочення для участі в заходах професійного розвитку	%	29,8	35,4
	(S.E.)		(0,7)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Як видно з таблиці 3.13, 5-9-х класів, за даними українських директорів, вони мають менше перешкод до професійного розвитку, ніж їхні міжнародні колеги.

Лише 2,5 % українських директорів вважають, що у них немає необхідних навичок для професійного розвитку (для порівняння – так вважають 7,2 % директорів з країн-учасників TALIS). Майже дев'ять з десяти директорів в Україні вважають програми професійного розвитку доступними у фінансовому плані, в той час як лише сім з десяти директорів з країн-учасників TALIS поділяють таку точку зору. На мають достатньої підтримки лише 17,1 % українських директорів (для порівняння – показник директорів з країн-учасників TALIS 20,7 %). Робочий розклад дозволяє 89,9 % українських директорів займатися професійним розвитком. Натомість, таку ж ситуацію відзначають лише в середньому 56,9 % директорів з країн-учасників TALIS. Лише 5,1 % українських директорів сімейні обов'язки перешкоджають участі у програмах професійного розвитку (середній показник по країнах-учасницях TALIS – 13,3 %). Відсутність відповідних можливостей для професійного розвитку відзначають 5,1 % українських директорів і 22,4 % директорів з країн-учасниць TALIS. Українські і міжнародні показники наближаються лише стосовно проблеми відсутності заохочення для участі в заходах професійного розвитку (29,8 % і 35,4 %).

3.7. Задоволеність директорів шкіл роботою

Цей підрозділ надає інформацію про те, наскільки директори українських шкіл задоволені своєю роботою. Таблиця 3.14 демонструє дані щодо того, якою мірою директори погоджуються з твердженнями, одне з яких виражає невдоволеність роботою (я шкодую про те, що погодився на цю посаду), а інші демонструють задоволеність роботою (мені подобається працювати в цій школі; я можу порекомендувати свою школу як хороше місце роботи; на мою думку, професія вчителя цінується у суспільстві; я задоволений(-на) своїми результатами в цій школі; 5-9-х класів я задоволений(-на) роботою).

Таблиця 3.14

Задоволеність українських директорів своєю роботою

	Зовсім не погоджуюся	Швидше не погоджуюся	Швидше погоджуюся	Повністю погоджуюся
Я шкодую про те, що погодився(-лася) на цю посаду	73,4	20,1	5,4	1
Мені подобається працювати в цій школі	1,5	0,5	12	86
Я можу порекомендувати свою школу як хороше місце роботи	1	1	25	73
На мою думку, професія вчителя цінується у суспільстві	13	40,8	38,7	6,5
Я задоволений(-на) своїми результатами в цій школі	0,5	6,5	60,2	32,8
Загалом я задоволений(-на) роботою	0,5	2,5	42	55

Як видно з таблиці 3.13, лише 6,5 % українських директорів стверджують, що вони шкодують про те, що погодилися на цю посаду. 98 % директорів подобається працювати у їхній школі; 98 % можуть порекомендувати свою школу як хороше місце роботи; 93 % опитаних директорів задоволені своїми результатами в колі; 97 % 5-9-х класів задоволені своєю роботою.

Проте занепокоєння викликає той факт, що менше половини українських директорів (43,2 %) вважають, що професія вчителя цінується в суспільстві.

У таблиці 3.15 представлено результати парних кореляцій, що характеризують оцінку директорами українських шкіл перешкод для якісного викладання у школі.

Таблиця 3.15

Кореляційна матриця оцінки директорами перешкод для якісного викладання у школі (Коефіцієнт кореляції Пірсона*)

	Вік	Стаж роботи	Нестача кваліфікованих вчителів	Нестача вчителів для навчання учнів з особливими потребами	Нестача вчителів трудового навчання	Нестача або погана якість навчальних матеріалів	Нестача або погана якість комп'ютерів для навчання	Недостатній доступ до інтернету	Нестача або погана якість програмного забезпечення для навчання	Нестача або погана якість матеріалів в бібліотеці	Нестача допоміжного персоналу
Вік	1	0,575	0,044	-0,012	-0,061	0,016	-0,093	0,036	0,027	0,004	-0,027
Стаж роботи	0,575	1	0,02	-0,06	-0,044	0,055	-0,067	-0,053	0,064	0,087	-0,059
Нестача кваліфікованих вчителів	0,044	0,02	1	0,273	0,286	0,231	0,147	0,201	0,22	0,173	0,233
Нестача вчителів для навчання учнів з особливими потребами	-0,012	-0,06	0,273	1	0,21	0,174	0,215	0,245	0,249	0,186	0,148
Нестача вчителів трудового навчання	-0,061	-0,044	0,286	0,21	1	0,086	0,052	0,168	0,111	0,04	0,202
Нестача або погана якість навчальних матеріалів	0,016	0,055	0,231	0,174	0,086	1	0,377	0,369	0,5	0,513	0,332
Нестача або погана якість комп'ютерів для навчання	-0,093	-0,067	0,147	0,215	0,052	0,377	1	0,485	0,468	0,305	0,301
Недостатній доступ до інтернету	0,036	-0,053	0,201	0,245	0,168	0,369	0,485	1	0,502	0,392	0,342
Нестача або погана якість програмного забезпечення для навчання	0,027	0,064	0,22	0,249	0,111	0,5	0,468	0,502	1	0,556	0,355
Нестача або погана якість матеріалів в бібліотеці	0,004	0,087	0,173	0,186	0,04	0,513	0,305	0,392	0,556	1	0,469
Нестача допоміжного персоналу	-0,027	-0,059	0,233	0,148	0,202	0,332	0,301	0,342	0,355	0,469	1

0,70 < r ≤ 1,00	сильний позитивний зв'язок
0,30 < r ≤ 0,70	помірний позитивний зв'язок
0,01 < r ≤ 0,30	слабкий позитивний зв'язок

Результати, представлені у таблиці вказують, що параметри оцінки перешкод для якісного викладання у школі позитивно корелюють між собою.

Нестачі матеріально-технічного забезпечення демонструють між собою помірний позитивний зв'язок. Нестачі у кадровому забезпеченні характеризуються слабшим зв'язком і показують слабкий позитивний зв'язок з нестачею кадрів.

Можемо говорити про комплексну недостачу забезпеченості матеріально-технічними ресурсами. Так, якщо школі не вистачає, наприклад, доступу до інтернету, то вона також має потребу у якісних комп'ютерах для навчання (0,485), програмному забезпеченні (0,502), якісних матеріалах в бібліотеці (0,392), допоміжному персоналі (0,342), якісних навчальних матеріалах (0,369).

Таблиця 3.16 містить дані, що відображають показники задоволеності директорів роботою.

Таблиця 3.16

**Кореляційна матриця показників задоволеності директорів роботою
(Коефіцієнт кореляції Пірсона*)**

	Вік	Стаж роботи	Я шкодую про те, що погодився на цю посаду	Мені подобається працювати в цій школі	Я можу порекомендувати свою школу як хороше місце роботи	На мою думку, професія вчителя цінується у суспільстві	Я задоволений своїми результатами в цій школі	Загалом я задоволений роботою
Вік	1	0,575	-0,084	-0,112	-0,038	-0,12	0,106	0,058
Стаж роботи	0,575	1	-0,13	-0,007	0,078	-0,072	,158*	-0,023
Я шкодую про те, що погодився на цю посаду	-0,084	-0,13	1	-0,242	-0,243	-0,125	-0,262	-0,377
Мені подобається працювати в цій школі	-0,112	-0,007	-0,242	1	0,686	0,114	0,27	0,299
Я можу порекомендувати свою школу як хороше місце роботи	-0,038	0,078	-0,243	0,686	1	0,083	0,292	0,198
На мою думку, професія вчителя цінується у суспільстві	-0,12	-0,072	-0,125	0,114	0,083	1	0,27	0,185
Я задоволений своїми результатами в цій школі	0,106	,158*	-0,262	0,27	0,292	0,27	1	0,639
Загалом я задоволений роботою	0,058	-0,023	-0,377	0,299	0,198	0,185	0,639	1

Коефіцієнти кореляції Пірсона, кореляція значуща на рівні 0,01

0,70 < r ≤ 1,00	сильний позитивний зв'язок
0,30 < r ≤ 0,70	помірний позитивний зв'язок
0,01 < r ≤ 0,30	слабкий позитивний зв'язок

Загальна задоволеність роботою директора позитивно корелює з усіма характеристиками задоволеності працею. Найсильніше – з «Я задоволений своїми результатами в цій школі» (0, 639). Фіксується негативна кореляція зі змінною «Я шкодую про те, що погодився на цю посаду» (-0,377). Намір рекомендувати школу демонструє щільний позитивний зв'язок з параметром «Мені подобається працювати в цій школі» (0,686).

Висновок щодо сучасного стану шкільного лідерства в Україні

Від ефективності роботи директорів школи значною мірою залежить успішність функціонування очолюваних ними навчальних закладів. Зважаючи на це, узагальнення, зроблені внаслідок аналізу анкети TALIS для директорів шкіл, можуть мати вплив на визначення деяких напрямів трансформації шкільної освіти:

- бюджет часу директора зміщений у бік виконання навчальних та навчально-виховних функцій, тоді як директори країн-учасниць TALIS більше часу відводять на виконання функцій менеджера-управлінця-адміністратора.
- надані українськими директорами дані прямо демонструють низький рівень фінансової і академічної автономії української школи;
- директори українських шкіл підтверджують наявність шкільної культури співробітництва в Україні;
- 70,6 % директорів українських шкіл – жінки, в той час показники країн-учасниць TALIS характеризуються тяжінням до гендерного балансу або переважанням керівників чоловічої статі;
- більше п'ятої частини українських директорів шкіл у віці понад 60 років, значна їх частка працює на посаді директора понад 20 років;
- більшість українських директорів (82,1 %) поєднують повну зайнятість на посаді директора з обов'язками викладання, що значною мірою відрізняється від середнього показника в країнах-учасницях TALIS;
- незважаючи на наявність вищої освіти як формальної вимоги до кандидата на посаду директора, в Україні є незначна частка директорів, які не мають повної вищої освіти;
- частка директорів з науковими ступеннями та званням є однією з найменших серед країн-учасниць TALIS;
- майже всі українські директори шкіл (94 %) до або після зайняття посади отримали освіту за управлінською спеціальністю або вивчали навчальні дисципліни, пов'язані з управлінням навчальним закладом, що значно перевищує середній показник за країнами-учасницями TALIS;
- дві третини українських директорів шкіл до або після зайняття посади директора пройшли тренінги з лідерства;
- за даними українських директорів, вони мають менше перешкод до професійного розвитку, ніж їхні міжнародні колеги, основним серед яких є відсутність заохочення до у заходах розвитку.
- рівень задоволення директорів шкіл своєю роботою є високим.

РОЗДІЛ 4

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК І ПІДТРИМКА ВЧИТЕЛІВ

Вступ

Цей розділ зосереджується на досвіді професійного розвитку та підтримки вчителів. Тут «професійний розвиток» визначається як низка заходів, спрямованих на розвиток індивідуальних навичок, знань, кваліфікацій та інших характеристик учителів з кінцевою метою вдосконалення їхньої педагогічної практики. У розділі розглядаються аспекти, які свідчать про важливість професійного розвитку, та аналізуються відповіді вчителів про різні можливості розвитку, які вони мають (включаючи програми первинної професійної соціалізації та наставництва). Також досліджуються змінні, пов'язані з деякими характеристиками учителів та шкіл, які можуть впливати на рівень професійного розвитку. Далі обговорення спрямовується на потреби в галузі професійного розвитку, зазначені вчителями, та бар'єри, які перешкоджають вчителям досягти бажаного професійного розвитку.

4.1. Заходи професійного розвитку та підтримки вчителів

Однією з ключових умов підвищення рівня досягнень учнів є забезпечення того, щоб мільйони вчителів у всьому світі мали навички, необхідні для ефективної роботи в класі. Тому освітні системи кожної країни прагнуть надати педагогам можливості для розвитку та розширення своєї компетенції з метою досягнення або підтримки високого рівня навчання. Професійний розвиток вчителів визначається у літературі по-різному. Однак основою таких визначень є розуміння того, що професійний розвиток полягає у процесах навчання вчителів, навчання того, як потрібно вчити, та перетворення цих знань на практику, яка сприяє зростанню досягнень їхніх учнів. Міжнародне опитування TALIS приймає широке визначення професійного розвитку як діяльності, спрямованої на розвиток навичок, знань, досвіду та інших характеристик особи як вчителя (тобто, після здобуття нею педагогічної освіти або проходження спеціальної педагогічної підготовки). Такий розвиток можна забезпечити багатьма способами, починаючи від найбільш формальних (таких як курси або семінари) до більш неформальних підходів (таких як співпраця з іншими викладачами або участь у позакласній роботі). Основна увага TALIS була зосереджена на таких видах (заходах) професійного розвитку:

- **Курси/тренінги** (наприклад, з предмету або з методики викладання та/або інших педагогічних проблем);
- **Педагогічні конференції та семінари** (на яких вчителі та/або дослідники презентують свої дослідження і обговорюють педагогічні проблеми);
- **Ознайомчі/оглядові візити до інших шкіл;**
- **Ознайомчі/оглядові візити на підприємства, в громадські організації та неурядові організації;**
- **Тренінгові курси** під час основної роботи на підприємствах, установах, в громадських і неурядових організаціях;

- **Кваліфікаційні програми** (наприклад, курси, спрямовані на отримання вищого кваліфікаційного рівня);
- **Участь у професійних об'єднаннях**, створених з метою професійного розвитку вчителів;
- **Робота над індивідуальним або колективним дослідницьким проектом** на професійно зорієнтовану тематику;
- **Наставництво або/та взаємовідвідування колегами** як частина офіційної практики в школі.

TALIS запитував вчителів про участь у вищеперерахованих заходах упродовж останніх 12 місяців перед опитуванням та про їх вплив на вчительську практику. Також йшлося про підтримку (фінансову чи нефінансову), яку вчителі отримали для здійснення цих заходів, про потреби професійного розвитку в різних аспектах шкільного життя та про перешкоди на шляху професійного розвитку. Вчителів також запитували про участь у програмах первинної професійної соціалізації та у наставницькій діяльності. «Програма первинної професійної соціалізації» визначається в TALIS як низка заходів під час першого працевлаштування вчителя, спрямованих на підтримку нових вчителів, наприклад, спільна робота з колегами, які також нещодавно розпочали педагогічну діяльність, наставниками, досвідченими вчителями та ін. Крім того, TALIS звернувся до керівників шкіл з питанням про наявність та доступ до програм первинної професійної соціалізації та наставництва в їхніх школах.

4.2. Програми первинної професійної соціалізації та наставництва

4.2.1. Наявність та доступ до програм первинної професійної соціалізації

Перший стовпчик Таблиці 4.1 дає інформацію про наявність у школах формальних (інструктаж) та неформальних заходів первинної професійної соціалізації та категорії нових вчителів, для яких ці заходи проводяться (за відповідями директорів шкіл). У середньому, 93,0 % українських вчителів 5-9-х класів працюють у школах, директори яких зазначили, що у школі проводиться інструктаж для усіх нових вчителів, які розпочали роботу в цій школі (незалежно від попереднього досвіду), 6,5 % працюють у школах, де інструктаж проводиться лише для вчителів, які розпочали свою педагогічну професійну діяльність (відповідні середні показники по TALIS 43,6 % та 22,3 %). 48,1 % вчителів працюють у школах, де існують інші неформальні заходи, які не є частиною інструктажу (відповідно 76,5 % по TALIS). Практично усі вчителі (99,5 %) працюють у школах, де практикується загальне введення або адміністративне представлення для нових вчителів (середній показник по TALIS 85,7 %).

Серед країн TALIS спостерігаються значні розбіжності у наявності та розумінні формальних та неформальних заходів із введення до професійної діяльності. У більшості країн з високим відсотком наявності формальних заходів (інструктажу) також спостерігається високий відсоток неформальних заходів. Це можна пояснити тим, що у школах цих країн різні програми вважаються взаємодоповнювальними, а не протиставляються.⁴ Натомість, є країни з великою різницею між типами наявних програм. Наприклад, неформальні заходи значно переважають у Польщі, Естонії, Фінляндії, Латвії, Португалії. В Україні спостерігається ситуація, схожа до Японії, коли формальні заходи зустрічаються значно частіше (майже вдвічі), ніж неформальні. Усього 0,5 % українських вчителів працюють у школах, директори яких вказали на відсутність інструктажу для нових вчителів. Такий показник менше 1 % у Великобританії та Сингапурі. Однак є країни, де від 70 % до 80 % вчителів працюють у школах, де немає

⁴ TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. – OECD, 2014. – 442 p.

формальних заходів із введення до професії (Мексика, Бразилія, Польща, Португалія тощо). Загальне введення або адміністративне представлення зустрічається приблизно однаково в усіх країнах (у середньому 85,7 %), крім Мексики (біля 50 %).

Другий стовпчик Таблиці 4.1 демонструє рівень участі вчителів у формальних програмах первинної соціалізації, неформальних (неофіційних) заходах та у загальному введенні або адміністративному представленні (за відповідями вчителів). 66,7 % українських вчителів вказали на участь у програмі первинної професійної соціалізації, 47,4 % - на участь у неофіційних заходах професійної соціалізації та 58,3 % - участь у загальному введенні або адміністративному представленні. Середній показник по TALIS становить майже 50 % для кожного виду програми. Є країни, де відсоток участі у програмі первинної професійної соціалізації становить 80 % і вище (Японія, Малайзія, Сингапур). Водночас лише від 10 % до 16 % вчителів Фінляндії, Норвегії та Швеції брали участь у такій програмі. Участь у неофіційних заходах переважає у Болгарії, Кореї, Польщі, Румунії, Сингапурі (біля 60 % у кожній країні). Деякі країни дійсно пропонують своїм вчителям більше неформальних заходів професійної соціалізації, ніж формальних інструктажів. Проте в більшості країн, в яких викладачі вказують на високу участь у формальних програмах, у неформальній діяльності також спостерігається висока участь.

Таблиця 4.1

Доступ та участь вчителів у програмах професійного розвитку

	Доступ до програм первинної професійної соціалізації (за відповідями директорів)									Участь у програмах первинної професійної соціалізації (за відповідями вчителів)						
	Проводиться інструктаж						Неформальні заходи, які не є частиною інструктажу	Загальне введення або адміністративне представлення	Участь у програмі первинної професійної соціалізації		Участь у неофіційних заходах професійної соціалізації		Участь в загальній та/або адміністративній настановній програмі			
	для усіх нових учителів у школі (незалежно від досвіду)		лише для вчителів, які розпочали педагогічну діяльність		не проводиться інструктаж											
%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	
Середній показник по Україні*	93,0	(1,9)	6,5	(1,8)	0,5	(0,5)	48,1	(3,6)	99,5	(0,5)	66,7	(1,3)	47,4	(1,6)	58,3	(1,5)
Середній показник по TALIS**	43,6	(0,6)	22,3	(0,5)	34,2	(0,6)	76,5	(0,5)	85,7	(0,5)	48,6	(0,2)	44,0	(0,2)	47,5	(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Не лише для України, а й для усіх країн (за винятком Мексики), характерною особливістю є суттєва різниця між доступністю програм первинної соціалізації (за відповідями директорів) та участю в таких програмах (за відповідями вчителів). У більшості країн рівень участі вчителів у різних програмах нижчий, ніж рівень доступу до цих програм за інформацією від директорів. Це може бути ознакою низької участі вчителів у програмах професійної соціалізації, незважаючи на їх наявність у більшості шкіл. Проте це може також відображати той факт, що вчителі повідомляють про їхню участь в цих заходах під час свого першого працевлаштування як вчителя, тоді як директори повідомляють про наявність такої

діяльності в їхній школі у даний час (тобто, періоди часу для цих відповідей можуть не збігатися).

Таблиця 4.2

Участь учителів у програмах первинної професійної соціалізації залежно від статі, досвіду, форми зайнятості та годин роботи на тиждень

	Стать				Досвід				Форма зайнятості				Години роботи на тиждень			
	Чоловіки		Жінки		Вчителі з досвідом роботи 5 і менше років		Вчителі з досвідом роботи більше 5 років		Постійна зайнятість		Фіксований контракт		Вчителі, що працюють менше 30 годин на тиждень		Вчителі, що працюють 30 і більше годин на тиждень	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Середній показник по Україні*	64,0	(2,9)	67,3	(1,3)	65,7	(3,1)	66,7	(1,4)	67,2	(1,4)	64,0	(5,7)	59,8	(2,7)	67,8	(1,5)
Середній показник по TALIS**	48,9	(0,4)	48,3	(0,3)	51,9	(0,5)	47,3	(0,2)	49,0	(0,2)	45,7	(0,8)	46,1	(0,4)	49,5	(0,3)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

У Таблиці 4.2 наведено деякі характеристики вчителів, які брали участь у програмі первинної професійної соціалізації під час свого першого працевлаштування на посаді вчителя. Серед українських учителів-жінок 67,3 % вказали на участь у такій програмі, серед чоловіків дещо менше – 64,0 %. На міжнародному рівні ця різниця не суттєва для більшості країн. У деяких країнах роки досвіду роботи є важливим фактором у звітах викладачів щодо участі в програмах професійного розвитку, більш досвідчені вчителі в середньому менше повідомляють про те, що вони брали участь у таких програмах (різниця близько 5 %). Ця різниця більш виражена в Ізраїлі, Сингапурі та Фландрії (Бельгія). Це може свідчити про тенденцію до зростання потреби в участі чи просто наявності формальних програм за останні роки. Знову ж таки, деякі країни (Італія та Японія) демонструють протилежну поведінку: менш досвідчені вчителі брали участь у програмах введення рідше, ніж досвідчені вчителі. В Україні схожа ситуація, але з різницею усього 1 %. Аналогічно, відсоток участі залежно від форми зайнятості змінюється в середньому незначно. Вчителі з постійною формою зайнятості на 3 % частіше повідомляють про свою участь. В Україні маємо подібну картину. Хоча для деяких країн ця різниця суттєвіша: у Франції, Японії та Сербії відсоток вчителів з постійною зайнятістю більший удвічі, а в Італії – у шість разів. Є країни, де вчителі з постійною зайнятістю, навпаки, рідше повідомляють про свою участь у програмах первинної соціалізації (наприклад, Нідерланди, Норвегія, Швеція). Вчителі, які працюють 30 і більше годин на тиждень, у середньому на 3 % частіше зазначають про свою участь у таких програмах. В Україні ця різниця досягає 8 % (67,8 % тих, хто працює більше 30 годин, проти 59,8 % тих, хто працюють менше 30 годин на тиждень).

4.2.2. Наявність та доступ до програм наставництва

Наставництво в TALIS визначається як шкільна структура підтримки та консультування досвідченими вчителями менш досвідчених вчителів. Ця структура може охоплювати всіх учителів у школі або лише новоприбулих. Останнім часом у багатьох країнах програми наставництва стали домінуючою формою професійної соціалізації вчителя. Усі вони мають на меті вказати напрям розвитку молодого вчителя, але характер та зміст таких програм широко

варіюється. Крім того, відомі дослідження, які доводять, що учні тих вчителів, які отримали більше годин наставництва, демонструють кращі успіхи у школі (Rockoff, 2008).

За відповідями директорів, лише 10,8 % українських вчителів працюють у школах, де на даний момент відсутні програми наставництва (Таблиця 4.3). По країнах-учасницях TALIS у середньому таких вчителів майже чверть. Є країни з досить низьким рівнем доступу до програм наставництва (Чилі, Фінляндія, Мексика, Португалія, Іспанія), тоді як деякі країни пропонують такі програми практично всім учителям (Австралія, Хорватія, Нідерланди, Великобританія, Сербія, Сингапур). Цільова аудиторія програм наставництва теж сильно відрізняється у різних країнах. Наприклад, у Хорватії, Франції та Сербії більше двох третин вчителів працюють у школах, директори яких зазначили наявність програм наставництва тільки для вчителів, які розпочали педагогічну діяльність. У Фландрії (Бельгія) біля двох третин вчителів працюють у школах, де доступ до таких програм мають усі вчителі, які почали працювати у цій школі. А у Бразилії, Нідерландах, Румунії більше половини вчителів працюють у школах, де доступ до програм наставництва мають усі вчителі школи. В Україні майже половина (47,1 %) вчителів працюють у школах, де директори вказали наявність програм наставництва лише для молодих вчителів, які розпочали свою педагогічну діяльність (відповідний середній показник по TALIS - 27,0%). Натомість, дещо нижчий за середній міжнародний рівень доступ до програм наставництва мають учителі, які почали працювати у цій школі (19,3 %) та усі вчителі школи (22,8 %).

Таблиця 4.3

Програми наставництва в українських школах

	Доступ до програм наставництва (за відповідями директорів)														Участь у програмах наставництва (за відповідями вчителів)			
	Доступ до програм наставництва у школі мають:								Предмет, який викладає наставник, того ж спрямування, що й предмет вчителя-початківця						Вчителі, які мають призначеного наставника		Вчителі, які є наставниками для одного або більше вчителів	
	лише вчителі, які розпочали свою професійну діяльність		усі вчителі, які почали працювати в школі		усі вчителі школи		зараз у школі немає програми наставництва		У більшості випадків		Інколи		Рідко або ніколи					
%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	
Середній показник по Україні*	47,1	(4,0)	19,3	(2,8)	22,8	(3,2)	10,8	(2,6)	90,7	(2,4)	8,1	(2,2)	1,2	(0,9)	15,9	(0,9)	25,8	(1,0)
Середній показник по TALIS**	27,0	(0,5)	22,2	(0,6)	24,9	(0,6)	25,8	(0,6)	68,1	(0,8)	26,0	(0,8)	5,8	(0,4)	12,8	(0,2)	14,2	(0,1)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

В Україні переважна більшість учителів (90,7 %) працюють у школах, де директори вказали, що предмет, який викладає наставник, у більшості випадків того ж спрямування, що і предмет вчителя, який розпочав професійну діяльність (середня частина Таблиці 4.3). Відповідний середній показник по TALIS – 68,1 %. Більше 80 % цей показник у Хорватії, Чехії, Франції, Ізраїлі, Італії, Польщі, Португалії, Сербії, Сингапурі та Словацькій Республіці. Однак у Нідерландах та Фландрії (Бельгія) приблизно одна третина вчителів працюють у школах з наставницькою системою, де предметна сфера наставника рідко збігається або ніколи не збігається з предметом вчителя, який отримує наставницькі послуги.

Остання частина Таблиці 4.3 демонструє рівень участі вчителів у програмах наставництва за відповідями самих вчителів. 25,8 % українських вчителів на момент відповіді були наставниками одного або більше вчителів. У середньому по країнах-учасницях TALIS цей показник 14,2 %. Він вищий у Кореї (34 %), Сингапурі (39 %) та Великобританії (31 %). 15,9 % українських вчителів мали призначеного наставника. Цей показник також дуже відрізняється для різних країн. Так, у 19 країнах менше 10 % вчителів відповіли, що мають призначеного наставника, який їх підтримує. Натомість, є країни, де цей показник вище 25 %: Бразилія (34 %), Японія (33 %), Малайзія (27 %), Сингапур (40 %). Для більшості країн характерна ситуація, коли відсоток вчителів, які мають наставника, менший, ніж відсоток вчителів, які працюють у школах, директори яких зазначили доступність програм наставництва для усіх вчителів школи. Це природно, бо принаймні дехто з учителів сам є наставником. Насторожують ситуації, коли ця різниця дуже велика, що може свідчити про небажання вчителів мати наставників, або про відсутність сприятливих умов та взаємодії у межах школи.⁵ Наприклад, у Нідерландах 71 % вчителів працюють у школах з доступом до програм наставництва для всіх учителів, а лише 17 % мають наставника, в Румунії це 53 % і 8 % відповідно. Для України різниця між 22,8 % та 15,9 % не викликає занепокоєння.

Таблиці 4.4 та 4.5 демонструють деякі характеристики (стать, досвід роботи, форма зайнятості, години роботи на тиждень) вчителів, які мають призначеного наставника, та тих, які є наставниками для інших. Серед українських вчителів, які мають наставника, 18,2 % чоловіків та 15,4 % жінок. Суттєво більше жінок (27,2 %) ніж чоловіків (18,4 %) серед вчителів, які є наставниками для одного або більше вчителів. На міжнародному рівні суттєвої різниці за ознакою статі немає для обох категорій. Цілком природно, що вчителі з досвідом роботи більше 5 років частіше виступають у ролі наставника (28,7 %), ніж мають призначеного наставника (10,0 %). В Україні 62,1 % вчителів з досвідом роботи 5 і менше років мають призначеного наставника (середній рівень по TALIS 24,8 %). Аналогічно, вчителі з постійною зайнятістю частіше є наставниками (26,4 %), ніж мають призначеного наставника (15,1 %). Така ж тенденція спостерігається у більшості країн. Серед вчителів, які працюють менше 30 годин на тиждень, приблизно однакова частка тих, що є наставниками (21,5 %) та тих, що мають наставника (20,7 %). Серед зайнятих вчителів більше тих, хто є наставником (26,5 %).

Таблиця 4.4

Розподіл вчителів, які мають наставника, за статтю, досвідом, формою зайнятості та годинами роботи на тиждень (відсоток вчителів, які мають призначеного наставника)

	Стать				Досвід				Форма зайнятості				Години роботи на тиждень			
	Чоловіки		Жінки		Вчителі з досвідом роботи 5 і менше років		Вчителі з досвідом роботи більше 5 років		Постійна зайнятість		Фіксований контракт		Вчителі, що працюють менше 30 годин на тиждень		Вчителі, що працюють 30 і більше годин на тиждень	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Середній показник по Україні*	18,2	(1,9)	15,4	(0,9)	62,1	(3,7)	10,0	(0,7)	15,1	(0,9)	34,6	(4,8)	20,7	(2,0)	15,0	(0,9)
Середній показник по TALIS**	13,3	(0,3)	12,5	(0,2)	24,8	(0,5)	9,6	(0,2)	11,0	(0,2)	24,2	(0,7)	12,6	(0,3)	12,8	(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

⁵ TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. – OECD, 2014. – 442 p.

Таблиця 4.5

Розподіл вчителів-наставників за статтю, досвідом, формою зайнятості та годинами роботи на тиждень (відсоток вчителів, які є наставниками для одного або більше вчителів)

	Стать				Досвід				Форма зайнятості				Години роботи на тиждень			
	Чоловіки		Жінки		Вчителі з досвідом роботи 5 і менше років		Вчителі з досвідом роботи більше 5 років		Постійна зайнятість		Фіксований контракт		Вчителі, що працюють менше 30 годин на тиждень		Вчителі, що працюють 30 і більше годин на тиждень	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Середній показник по Україні*	18,4	(1,7)	27,2	(1,1)	3,8	(1,2)	28,7	(1,1)	26,4	(1,0)	14,4	(2,9)	21,5	(3,0)	26,5	(1,0)
Середній показник по TALIS**	14,0	(0,2)	14,0	(0,2)	6,0	(0,2)	16,4	(0,2)	15,6	(0,2)	6,4	(0,3)	12,7	(0,3)	14,7	(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

4.3. Професійний розвиток учителів, його ефективність та підтримка

4.3.1. Участь вчителів у програмах професійного розвитку

Професійний розвиток вчителів, особливо такий, що триває від 6 до 12 місяців, має позитивний та значний вплив на досягнення учнів.⁶ Саме тому розробники освітньої політики в усьому світі звертають особливу увагу на можливість підвищення професійних компетенцій вчителів впродовж їх професійної діяльності. У TALIS рівень охоплення вчителів програмами професійного розвитку визначається відсотком вчителів, які впродовж останніх 12 місяців, що передували опитуванню, брали участь хоча б у одному із заходів, перерахованих тут у пункті 4.1. Для України цей показник становить 98,2 %, що вище середнього міжнародного показника – 88,4 % (Таблиця 4.6). Це свідчить про те, що для більшості вчителів і України, і країн-учасниць TALIS участь у професійному розвитку є досить поширеним явищем. Вище 95 % показник участі у Австралії, Хорватії, Латвії, Малайзії, Мексиці, Сингапурі, однак у Чилі і Словацькій Республіці цей показник нижчий за 75 %.

Другий стовпчик Таблиці 4.6 вказує на відсоток вчителів (18,2 % для України, 5,7 % у середньому для країн-учасниць TALIS), які брали участь у хоча б у одному із заходів професійного розвитку без жодної допомоги (ні у вигляді додаткового часу, ні у вигляді доплати до зарплати, ні у вигляді іншої нефінансової підтримки). Цей показник високий у Португалії (29 %) та Румунії (21 %), що може відображати високу прихильність вчителів у цих країнах до підвищення кваліфікації, яке вони здійснюють навіть без будь-якої підтримки.

Останні три стовпчики Таблиці 4.6 демонструють фінансові засади, на яких відбувалися заходи професійного розвитку вчителів. 73,6 % українських вчителів вказали, що для них ці заходи відбувались безоплатно (тобто вони не платили персонально за свою участь). У середньому дві третини вчителів у різних країнах відповіли аналогічно. Практично безоплатними ці заходи є для вчителів Сингапуру та Великобританії.

⁶ TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. – OECD, 2014. – 442 p.

Таблиця 4.6

Умови професійного розвитку вчителів

	Відсоток вчителів, які впродовж останніх 12 місяців брали участь хоча б у якомусь із заходів професійного розвитку		Відсоток вчителів, які впродовж останніх 12 місяців брали участь хоча б у якомусь із заходів професійного розвитку без жодної допомоги		Фінансові засади, на яких відбувалися заходи професійного розвитку					
					Безоплатно		З частковою оплатою		З повною оплатою	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Середній показник по Україні*	98,2	(0,3)	18,2	(1,1)	73,6	(1,6)	17,7	(1,2)	8,7	(1,1)
Середній показник по TALIS**	88,4	(0,1)	5,7	(0,1)	66,1	(0,2)	25,2	(0,2)	8,6	(0,1)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

В Україні відсоток вчителів (8,7 %), які брали участь у заходах підвищення кваліфікації з повною оплатою, збігається з середнім міжнародним (8,6 %). Для деяких країн цей показник суттєво вищий від середнього – Бразилія (20 %), Чилі (17 %), Португалія (33 %) та Румунія (28 %). 5-9-х класів спостерігається тенденція, що відсоток участі у заходах професійного розвитку вищий у тих країнах, де за участь у них вчителям не доводиться платити персонально. З повною або частковою оплатою найчастіше відбуваються кваліфікаційні програми, спрямовані на отримання вищого кваліфікаційного рівня, що цілком природно, бо вони організовуються, як правило, поза межами школи (в університетах чи коледжах) і потребують більшого залучення матеріальних ресурсів.⁷

Таблиці 4.7 та 4.8 демонструють залежність рівня участі вчителів у програмах професійного розвитку від статі, досвіду роботи, форми зайнятості, годин роботи на тиждень, типу школи та населеного пункту, де вона розміщена.

Рівень участі українських жінок-вчителів у таких програмах становить 98,3 %, що трохи менше, ніж чоловіків – 97,9 %. Така ж тенденція характерна для більшості країн. Різниця за ознакою статі, як правило, незначна. Суттєва різниця на користь жінок (у межах 9 %) спостерігалась лише в Італії та Словацькій Республіці.

98,6 % українських вчителів з досвідом роботи більше 5 років відзначили свою участь хоча б в одному із заходів професійного розвитку впродовж останніх 12 місяців. Серед вчителів з досвідом роботи 5 і менше років цей показник становить 95,9 %. Така ж незначна різниця спостерігається і на міжнародному рівні. Різницю на користь більш досвідчених вчителів у межах 13 % зафіксовано лише в Ісландії та Абу Дабі (ОАЕ). Натомість, в Норвегії та Іспанії ця різниця на користь менш досвідчених вчителів, які виявились більш активними у своєму професійному розвитку.

⁷ TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. – OECD, 2014. – 442 p.

Таблиця 4.7

Професійний розвиток вчителів залежно від статі, досвіду роботи, форми зайнятості та годин роботи на тиждень (відсоток вчителів, які впродовж останніх 12 місяців брали участь принаймні у одному із заходів професійного розвитку, перерахованих у питанні 21 (частини I та II))

	Стать				Досвід				Форма зайнятості				Години роботи на тиждень			
	Чоловіки		Жінки		Вчителі з досвідом роботи 5 і менше років		Вчителі з досвідом роботи більше 5 років		Постійна зайнятість		Фіксований контракт		Вчителі, що працюють менше 30 годин на тиждень		Вчителі, що працюють 30 і більше годин на тиждень	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Середній показник по Україні*	97,9	(0,8)	98,3	(0,4)	95,9	(1,5)	98,6	(0,4)	98,4	(0,4)	94,7	(2,5)	94,6	(1,0)	98,9	(0,3)
Середній показник по TALIS**	86,8	(0,3)	88,9	(0,2)	86,5	(0,4)	88,8	(0,2)	89,1	(0,2)	84,6	(0,4)	84,2	(0,3)	89,6	(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Як і в середньому по країнах-учасниках TALIS, в Україні вищий рівень участі у програмах професійного розвитку демонструють вчителі, які мають постійну зайнятість (98,4 %), ніж ті, що мають фіксований контракт на один навчальний рік або менше (94,7 %). В Ісландії ця різниця досягає 15 %. Практично усі вчителі (98,9 %), які працюють більше 30 годин на тиждень, вказали на свою участь у заходах професійного розвитку за останні 12 місяців. Серед менш навантажених вчителів цей відсоток трохи менший (94,6 %). Найбільша різниця на користь вчителів, які працюють більше 30 годин на тиждень, в Японії (16 %).

У середньому в країнах-учасниках TALIS вчителі, які працюють у державних (комунальних) навчальних закладах, демонструють дещо вищий рівень участі у заходах професійного розвитку, ніж ті, що працюють у приватних закладах. Ця різниця досягає 17 % в Японії та 9 % у Франції. Однак є країни, де ця різниця досягає 6 % на користь приватних шкіл (Португалія, Словачька Республіка та Іспанія). В Україні важко робити висновок про всі приватні школи, оскільки лише одна така потрапила до вибірки, причому 100 % вчителів якої брали участь у заходах підвищення кваліфікації.

Ще під час першої хвилі TALIS у 2008 році було виявлено, що рівень участі у програмах професійного розвитку не дуже залежить від типу населеного пункту, у якому школа розміщена. У 2013 році спостерігалась аналогічна картина. Лише у Чилі та Румунії вчителі з невеликих населених пунктів (з 15 000 або менше мешканців) вказали менший на 10 % рівень участі, ніж їхні колеги з великих міст. Протилежна картина спостерігалась у Бразилії, Італії та Японії. В Україні однаково високий рівень участі у програмах професійного розвитку демонструють вчителі і сільських, і міських шкіл. Найменший цей показник у населених пунктах з 15 000 або менше мешканців (97,8 %), а найбільший (99,1 %) – у пунктах, де мешканців від 15 001 до 100 000.

Таблиця 4.8

Професійний розвиток вчителів залежно від типу та розміщення школи (відсоток вчителів, які впродовж останніх 12 місяців брали участь принаймні у одному із заходів професійного розвитку, перерахованих у питанні 21 (частини I та II))

	Тип школи				Розміщення школи					
	Вчителі, які працюють в державних закладах		Вчителі, які працюють в приватних закладах		Вчителі, які працюють у школах, розміщених у населених пунктах з 15000 мешканців або менше		Вчителі, які працюють у школах, розміщених у населених пунктах з 15001 - 100000 мешканців		Вчителі, які працюють у школах, розміщених у населених пунктах з більше ніж 100000 населення	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Середній показник по Україні*	98,2	(0,3)	100,0	(0,0)	97,8	(0,5)	99,1	(0,4)	98,6	(0,5)
Середній показник по TALIS**	88,7	(0,2)	86,3	(0,8)	87,9	(0,3)	88,4	(0,3)	89,3	(0,3)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

4.3.2. Інтенсивність та різноманітність програм професійного розвитку

У TALIS 2013 різноманітність програм професійного розвитку визначається відповідно до переліку заходів, що є у пункті 4.1. Цей перелік укладено у порядку від більш формальних та організаційних заходів (курси, тренінги, семінари, конференції) до неформальних заходів, пов'язаних більше із самоосвітою вчителів (участь у професійних об'єднаннях, наставництво, взаємовідвідування). Інтенсивність визначається середньою кількістю днів за останній 12-місячний період, впродовж яких тривали ці заходи професійного розвитку.

Найчастіше вчителі у всіх країнах згадували свою участь у курсах та тренінгах (у середньому 70,9 %). У багатьох країнах цей показник вище 80 %, а у Малайзії, Мексиці та Сингапурі – вище 90 %. Наступними за частотою заходами професійного розвитку були зазначені конференції та семінари (43,6 %), участь у професійних об'єднаннях (36,9 %) і т.д. В Україні майже по кожному із заходів, у якому вчителі брали участь за останні 12 місяців, рівень участі та кількість затрачених днів вища за середній міжнародний показник, за винятком курсів та тренінгів (Таблиця 4.9 та Рис. 4.1). Більш детально по кожному виду програм:

- **Курси або тренінги:** 65,4 % українських вчителів зазначили свою участь у цих заходах та витратили у середньому 10,6 днів на їх проведення. Середній міжнародний показник 70,9 % та 8,5 днів відповідно. Нижчий, ніж для України показник участі у Італії (51 %), Румунії (52 %) та у Словацькій Республіці (39 %).

- **Педагогічні конференції та семінари:** 86,4 % українських вчителів зазначили тут свою участь та у середньому витратили на це 4,1 днів. Середній відповідний показник по країнах-учасницях TALIS становить 43,6 % та 3,7 дня. Найвищий показник участі у Хорватії (79 %), але багато країн мають показник менше 25%: Чеська Республіка (22 %), Франція (20 %), Словацька Республіка (25 %), Іспанія (24 %) та Фландрія (Бельгія) (23 %).

Найімовірніше, українські вчителі мали на увазі не наукові конференції, де вони презентують свої дослідження, а усі інші зібрання, присвячені обговоренню різних педагогічних проблем.

- **Ознайомчі чи оглядові візити до інших шкіл:** тут також українські вчителі зазначили значно вищий рівень участі (69,6 %), ніж їх зарубіжні колеги (у середньому 19,0 %). Тільки у Японії, Ісландії та Латвії більше половини вчителів мали такий вид діяльності, у більшості країн цей показник був у межах 20 %, а у Данії та Словацькій Республіці - 6 % та 4 % відповідно. Причому кількість днів (3,1) збігається із середнім міжнародним показником.

- **Ознайомчі чи оглядові візити на підприємства, в громадські організації та неурядові організації:** 20,2 % українських вчителів брали участь у таких візитах (у середньому 12,8 %) та витратили таку ж кількість днів, як і зарубіжні колеги (3,1). Найвищим показником участі у таких візитах був у Португалії (39 %).

- **Тренінгові курси:** 15,7 % українських вчителів зазначили, що під час основної роботи впродовж у середньому 5 днів брали участь у тренінгових курсах на підприємствах, установах, в громадських і неурядових організаціях (середні міжнародні показники відповідно 14,0 % та 7 днів). Найвищий показник участі був у Бразилії (38 %), а найнижчий – у Франції та Італії (близько 3 %).

- **Кваліфікаційні програми:** в Україні 43,8 % вчителів брали участь у програмах, спрямованих на отримання вищого кваліфікаційного рівня. При середньому показнику 17,9 % найвищий рівень участі у таких програмах був у Болгарії (майже 50 %), а найнижчий – у Хорватії, Франції та Японії (6 %).

- **Участь у професійних об'єднаннях:** 85,4 % українських вчителів беруть участь у різних професійних об'єднаннях, створених з метою професійного розвитку вчителів. Це значно перевищує середній міжнародний показник (36,9 %) з найбільшим значенням у Хорватії (63 %) і найменшим – у Чеській Республіці (17 %). Варто дослідити окремо, які саме професійні об'єднання мають таке значне поширення в Україні.

- **Робота над індивідуальним або колективним дослідницьким проектом:** 55,9 % українських вчителів працювали над дослідницькими проектами на професійно зорієнтовану тематику. Серед усіх країн найвищим цей показник був у Мексиці, Абу Дабі (ОАЕ) (49%), а найнижчим – у Фінляндії (8 %). Можливо, вчителі у різних країнах по-різному трактували цей вид діяльності з підвищення кваліфікації.

- **Наставництво та взаємовідвідування колегами:** 67,9 % українських вчителів за останні 12 місяців брали участь у програмах наставництва та взаємовідвідування, які є частиною офіційної практики в школі. При середньому значенні 29,5 % найвищий показник такої діяльності вказували вчителі Сингапуру (65 %), а найнижчий – Фінляндії (5 %). Зважаючи на дані Таблиці 4.3, звідки видно, що наставництвом охоплено не більше чвертини вчителів в Україні, можна зробити висновок, що високий рівень у цьому виді діяльності досягнуто за рахунок взаємовідвідування. Варто також дослідити окремо, чи впливає кількість взаємовідвідувань вчителями один одного на успішність їхніх учнів.

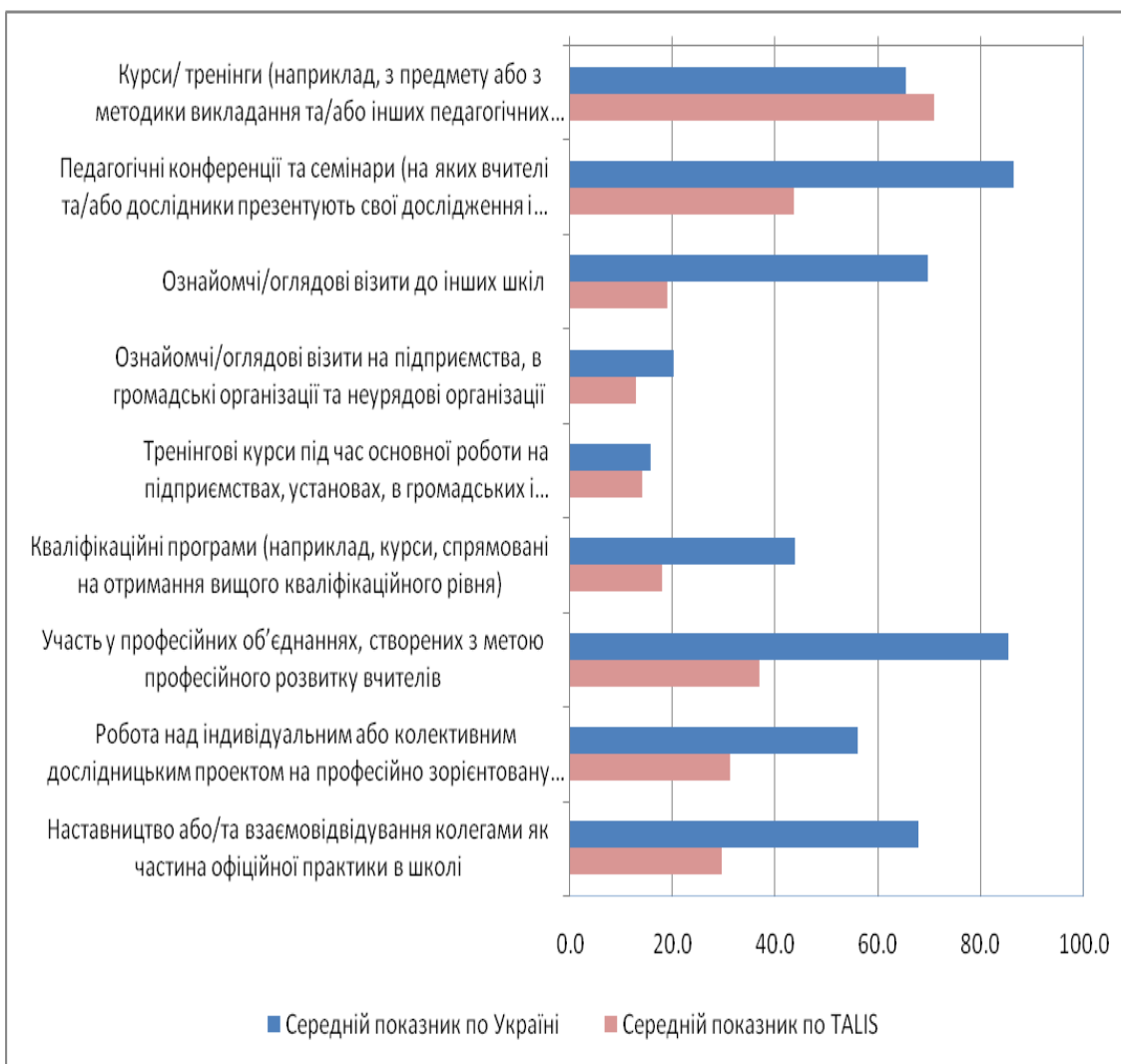

Рис.4.1 Заходи професійного розвитку вчителів (відсоток вчителів, які брали участь впродовж останніх 12 місяців у вказаних заходах професійного розвитку, та середня тривалість цих заходів)

Таблиця 4.9

Заходи професійного розвитку вчителів (відсоток учителів, які брали участь впродовж останніх 12 місяців у вказаних заходах професійного розвитку, та середня тривалість цих заходів)

	Середній показник по Україні*				Середній показник по TALIS**			
	Відсоток вчителів		Середня тривалість (днів)		Відсоток вчителів		Середня тривалість (днів)	
Курси/ тренінги (наприклад, з предмету або з методики викладання та/або інших педагогічних проблем)	65,4	(1,3)	10,6	(0,4)	70,9	(0,2)	8,5	(0,1)
Педагогічні конференції та семінари (на яких вчителі та/або дослідники презентують свої дослідження і обговорюють педагогічні проблеми)	86,4	(0,9)	4,1	(0,2)	43,6	(0,2)	3,7	(0,1)
Ознайомчі/оглядові візити до інших шкіл	69,6	(1,1)	3,1	(0,1)	19,0	(0,2)	3,0	(0,1)
Ознайомчі/оглядові візити на підприємства, в громадські організації та неурядові організації	20,2	(1,1)	3,1	(0,3)	12,8	(0,1)	3,1	(0,1)
Тренінгові курси під час основної роботи на підприємствах, установах, в громадських і неурядових організаціях	15,7	(0,9)	5,0	(0,6)	14,0	(0,1)	7,0	(0,2)
Кваліфікаційні програми (наприклад, курси, спрямовані на отримання вищого кваліфікаційного рівня)	43,8	(1,1)			17,9	(0,2)		
Участь у професійних об'єднаннях, створених з метою професійного розвитку вчителів	85,4	(1,0)			36,9	(0,2)		
Робота над індивідуальним або колективним дослідницьким проектом на професійно зорієнтовану тематику	55,9	(1,4)			31,1	(0,2)		
Наставництво або/та взаємовідвідування колегами як частина офіційної практики в школі	67,9	(1,1)			29,5	(0,2)		

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

4.3.3. Ефективність професійного розвитку очима вчителів

У Таблиці 4.10 та на Рис.4.2 подана інформація про зміст програм професійного розвитку та про позитивний вплив, за сприйняттям самих вчителів, кожного аспекту програми на вчительську практику. TALIS запитував вчителів, чи заходи професійного розвитку, у яких вони брали участь впродовж останніх 12 місяців, включали 14 основних аспектів (тем), таких як педагогічна майстерність, підходи до індивідуального навчання, управління школою, оцінювання учнів та підходи до оцінювання, нові технології на робочому місці тощо, позитивний вплив, який вони мали на педагогічну діяльність (від «ніякого» до «значного»). Така самооцінка міри ефективності є важливою, оскільки думка вчителів про ефективність цих заходів впливає на їхню майбутню участь у них.

Для різних тем відсоток українських вчителів, які вказали на включеність цих тем до програми професійного розвитку, варіюється від 16,7 % (Викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі) до 92,0 % (Педагогічна майстерність у моїй сфері). Понад 75 % вчителів зазначили включеність таких аспектів: знання та розуміння мого предмету (90,9 %); оцінювання учнів та підходи до оцінювання (78,5 %); нові технології на робочому місці (76,9 %). Це цілком відповідає основній змістовій спрямованості підвищення кваліфікації українських учителів. У всіх країнах більший відсоток вчителів констатували включеність саме цих аспектів з єдиною різницею – максимальний середній відсоток вчителів (72,7 %) відмічали включеність теми «Знання та розуміння мого предмету». Практично для усіх тем відсоток українських вчителів, які зауважили включеність цих тем до програми професійного розвитку, вищий за середній міжнародний показник. Винятки становлять теми «Управління школою» (в Україні 17,2 % вчителів зазначили її присутність у програмі професійного розвитку, а середній міжнародний показник – 18,4 %) та «Викладання для учнів з особливими потребами» (в Україні відповідно 22,2 % проти середнього показника 31,7 %).

Цікаво зауважити, що, незалежно від аспекту, який було включено до програми професійного розвитку, більшість українських вчителів (від 77,7 % до 92,8 %) вказують на помірний або значний позитивний вплив цього аспекту на їхню професійну діяльність. У середньому для різних країн ці відсотки також варіюються від 76,4 % до 90,8 %. У всіх країнах найвищий відсоток вчителів визнають позитивний вплив аспектів «Знання та розуміння мого предмету» та «Педагогічна майстерність у моїй сфері», отже, програми професійного розвитку, до яких будуть включені ці аспекти, завжди приваблюватимуть їх.

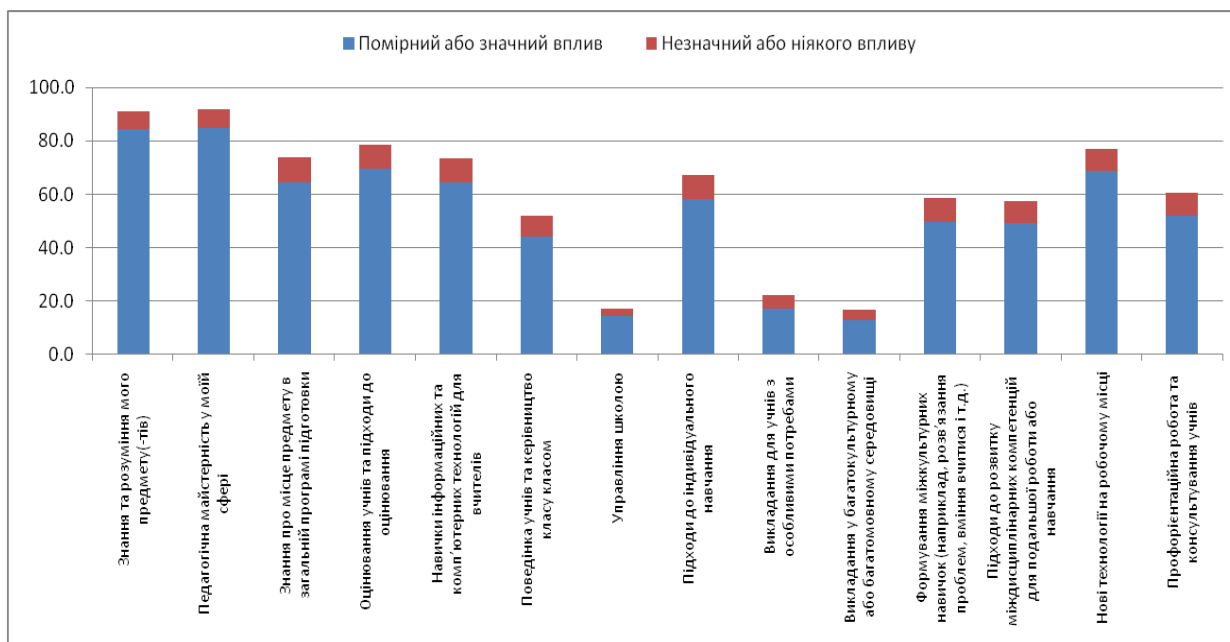

Рис.4.2 Зміст та позитивний вплив заходів професійного розвитку за оцінками українських вчителів

Таблиця 4.10

Зміст та позитивний вплив заходів професійного розвитку (відсоток учителів, які за останні 12 місяців брали участь у заходах професійного розвитку, що включали дані теми, та які вказали на "помірний" або "значний" вплив на вчительську практику)

	Відсоток учителів		Помірний або значний вплив		Відсоток учителів		Помірний або значний вплив	
	%	SE	%	SE	%	SE	%	SE
Знання та розуміння мого предмету(-тів)	90,9	(0,6)	92,8	(0,5)	72,7	(0,2)	90,8	(0,1)
Педагогічна майстерність у моїй сфері	92,0	(0,6)	92,2	(0,6)	67,9	(0,2)	87,2	(0,2)
Знання про місце предмету в загальній програмі підготовки	73,9	(1,1)	87,4	(0,9)	56,3	(0,2)	84,3	(0,2)
Оцінювання учнів та підходи до оцінювання	78,5	(0,9)	88,4	(0,9)	57,2	(0,2)	82,9	(0,2)
Навички інформаційних та комп'ютерних технологій для вчителів	73,6	(1,1)	87,7	(0,9)	54,2	(0,3)	80,3	(0,3)
Поведінка учнів та керівництво класу класом	52,1	(1,2)	84,8	(1,1)	43,7	(0,3)	80,9	(0,3)
Управління школою	17,2	(0,9)	83,6	(1,8)	18,4	(0,2)	76,4	(0,5)
Підходи до індивідуального навчання	67,2	(1,1)	86,8	(0,9)	40,7	(0,2)	80,4	(0,3)
Викладання для учнів з особливими потребами	22,2	(1,2)	77,8	(1,5)	31,7	(0,3)	77,3	(0,3)
Викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі	16,7	(1,2)	77,7	(2,1)	16,4	(0,2)	76,7	(0,5)
Формування міжкультурних навичок (наприклад, розв'язання проблем, вміння вчитися і т.д.)	58,7	(1,2)	84,9	(1,2)	38,5	(0,2)	80,5	(0,3)
Підходи до розвитку міждисциплінарних компетенцій для подальшої роботи або навчання	57,4	(1,2)	85,5	(1,1)	20,7	(0,2)	79,2	(0,5)
Нові технології на робочому місці	76,9	(1,0)	89,3	(0,8)	40,0	(0,3)	78,8	(0,3)
Профорієнтаційна робота та консультування учнів	60,4	(1,1)	85,9	(1,1)	23,6	(0,2)	79,9	(0,5)

** Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).*

4.3.4. Підтримка професійного розвитку вчителів

Рівень та інтенсивність участі у заходах професійного розвитку частково залежить від різних видів підтримки, яку вчителі отримують для їх здійснення. У TALIS було виокремлено три основні види такої допомоги: підвищення кваліфікації за рахунок робочого часу, доплата до зарплати за участь у заходах професійного розвитку та інша нефінансова підтримка у вигляді додаткових вихідних чи морального заохочення. Було встановлено важливу залежність: у країнах з високим рівнем участі вчителів у програмах професійного розвитку існує високий рівень фінансової чи нефінансової підтримки.⁸ Наприклад, у Сингапурі більше 97 % вчителів відзначили свою участь у таких програмах і одночасно понад 70 % отримали

⁸ TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. – OECD, 2014. – 442 p.

час на професійний розвиток за рахунок робочого часу, а 17 % вказали на інші нефінансові форми підтримки.

З Таблиці 4.11 видно, що 66,5 % українських вчителів отримали час на свій професійний розвиток за рахунок робочого часу. При середньому значенні 54,5% цей показник варіюється між країнами: від 88 % (Малайзія) до 15 % (Румунія). Фінансова підтримка у вигляді доплати до зарплатні не є поширеним явищем у всіх країнах. Найвищі показники лише у Болгарії (26 %) та Кореї (23 %), менше 2 % вчителів отримали доплату у Португалії, Румунії, Сербії. Відповідний відсоток українських вчителів (7,3 %) дуже близький до середнього (7,9 %). Інша нефінансова підтримка теж не часто зустрічається у різних країнах. У середньому 14,1 % вчителів її отримали, причому, найбільше таких вчителів у Швеції (31 %) та Естонії (27 %). Найменший показник у Португалії (4 %) та Фландрії (Бельгія) (3 %). Україна має найвищий відсоток вчителів (33,1 %), які отримували нефінансову підтримку за участь у заходах професійного розвитку. Варто зазначити, що для деяких країн усі три види підтримки зустрічаються частіше, ніж у середньому (Естонія, Малайзія), а для деяких, навпаки, рідше (Португалія, Румунія та Іспанія).

Таблиця 4.11

Підтримка професійного розвитку вчителів (відсоток вчителів, які отримали зазначену допомогу під час заходів з професійного розвитку, що відбулися упродовж останніх 12 місяців)

	Отримав(-ла) час на професійну підготовку за рахунок робочого часу		Отримав(-ла) доплату до зарплати за участь у заходах з професійного розвитку в позаробочий час		Отримав(-ла) нефінансову підтримку за участь в заходах професійної підготовки в позаробочий час (зменшення робочого часу, вихідні, час на професійну підготовку, моральне заохочення тощо)	
	%	SE	%	SE	%	SE
Середній показник по Україні*	66,5	(1,1)	7,3	(0,7)	33,1	(1,4)
Середній показник по TALIS**	54,5	(0,2)	7,9	(0,1)	14,1	(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

4.4. Потреби та перешкоди на шляху професійного розвитку

Заходи професійного розвитку, про які вчителі звітують у TALIS, не завжди відповідають їхнім потребам. У Таблиці 4.12 та на Рис. 4.3 відображено відсотки вчителів, які вказали високий рівень потреби («дуже потрібно») у включенні відповідних аспектів до програм професійного розвитку. Найчастіше вчителі в усіх країнах ще з 2008 року вказують на

найвищий рівень потреби (22,3 %) у включенні теми «Викладання для учнів з особливими потребами» до програм підвищення кваліфікації. У Бразилії та Мексиці це відповідно 60 % та 47 %. Лише 32 % вчителів відзначали включення цієї теми до програми професійного розвитку, у якій вони брали участь за останні 12 місяців (Таблиця 4.10). Причому, з усіх 14 аспектів лише по цьому спостерігається найменший відсоток вчителів, які вказали на його значний вплив на подальшу педагогічну діяльність. Усе це спонукає вдосконалювати програми професійного розвитку у різних країнах відповідно до потреб учителів. На думку ж українських вчителів, цей аспект не є актуальним для професійного розвитку. Лише 5,6 % з них відчують високий рівень потреби його включення до програм підвищення кваліфікації.

Загалом, по усіх 14 темах відсоток українських вчителів, які вказують на високий рівень потреби їх включення, значно нижчий за середній показник по країнах-учасницях TALIS. Найбільшу потребу українські вчителі відчують у включенні тем «Навички інформаційних та комп'ютерних технологій для вчителів» (14,1 %) та «Нові технології на робочому місці» (16,8 %) до програм підвищення кваліфікації. Ці тісно пов'язані між собою теми також посідають друге та третє місце з важливістю для вчителів різних країн із середніми відповідними показниками 18,9 % та 17,8 %. Найвищу потребу у включенні саме цих тем відчують вчителі Бразилії (27 % та 37 % відповідно), Італії (36 % та 32 % відповідно) та Малайзії (38 % та 31 % відповідно). Враховуючи, що ці технології постійно розвиваються та змінюються, виявлення такої специфічної потреби вчителями може свідчити про зростаючу проблему для вчителів та шкіл у використанні новітніх технологій з максимальною користю для викладання та навчання.

Інші потреби, наведені в Таблиці 4.12, менш важливі в середньому, але у деяких країнах вчителі відчують у них значну потребу. Наприклад, більше 40 % вчителів Японії та Кореї відзначають високий рівень потреби включення теми «Профорієнтаційна робота та консультування учнів» до програм професійного розвитку. Крім того, вчителі Японії вказують на високий рівень необхідності включення аспектів «Знання та розуміння мого предмету» (51 %), «Педагогічна майстерність у моїй сфері» (57 %), «Поведінка учнів та керівництво класом» (43 %), «Оцінювання учнів та підходи до оцінювання» (40 %) та «Підходи до індивідуального навчання» (40 %). Аспект «Викладання в багатокультурному та багатомовному середовищі» не актуальний для багатьох європейських країн, однак вчителі Латинської Америки та Італії відчують високий рівень потреби його включення до програм професійного розвитку (Бразилія – 46 %, Чилі – 24 %, Італія – 27 %, Мексика – 33 %). Від 4,2 % до 5,7 % українських вчителів вказали на високий рівень потреби у включенні усіх інших аспектів до програм підвищення кваліфікації.

** Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).*

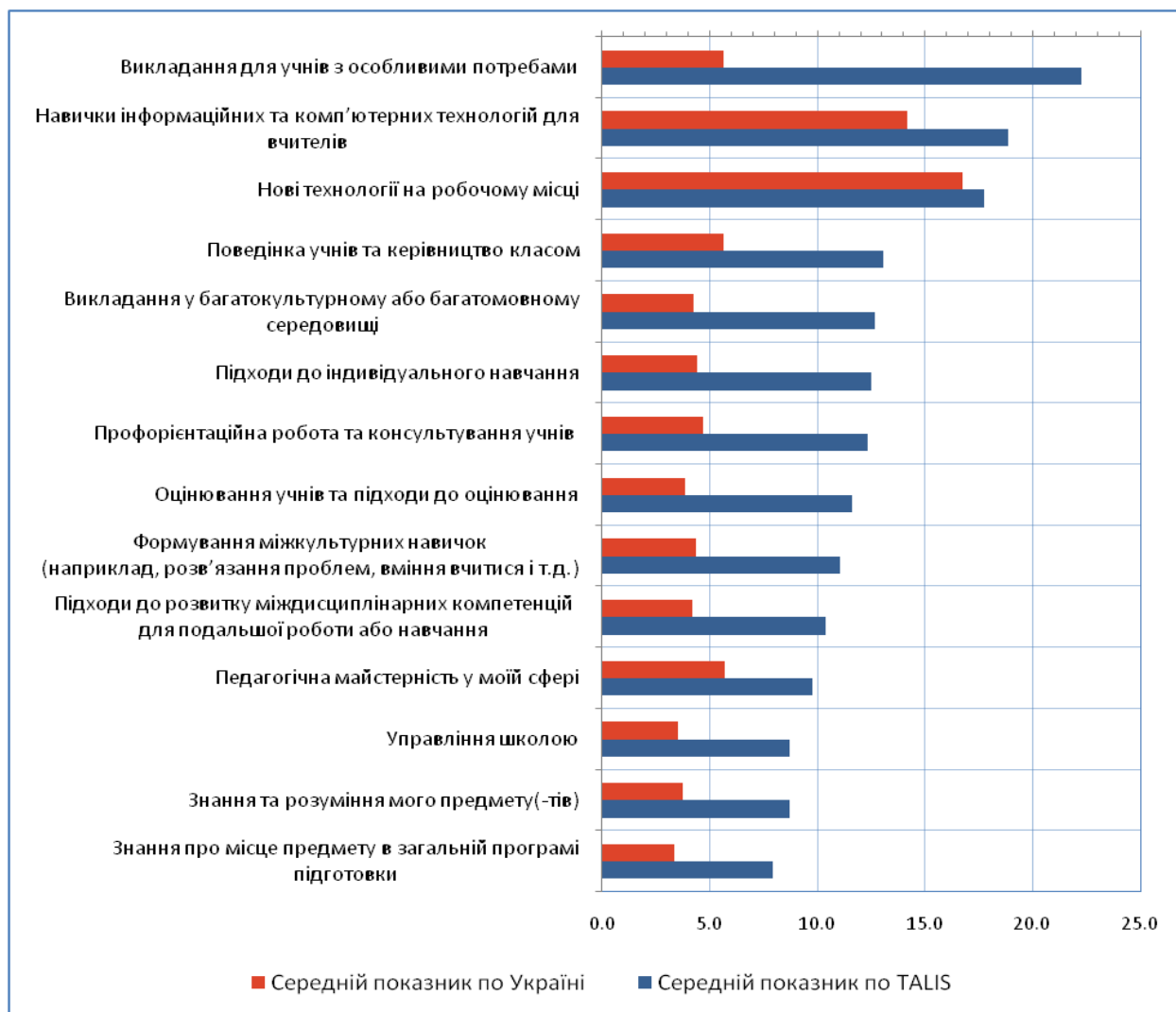

Рис.4.3 Потреба вчителів у професійному розвитку (відсоток вчителів, які вказали високий рівень потреби професійного розвитку у кожній із зазначених ділянок)

Таблиця 4.12

Потреба вчителів у професійному розвитку (відсоток вчителів, які вказали високий рівень потреби професійного розвитку у кожній із зазначених ділянок)

	Середній показник по Україні*		Середній показник по TALIS**	
	%	SE	%	SE
Знання та розуміння мого предмету(-тів)	3,8	(0,4)	8,7	(0,1)
Педагогічна майстерність у моїй сфері	5,7	(0,5)	9,7	(0,1)
Знання про місце предмету в загальній програмі підготовки	3,4	(0,3)	7,9	(0,1)
Оцінювання учнів та підходи до оцінювання	3,9	(0,4)	11,6	(0,1)
Навички інформаційних та комп'ютерних технологій для вчителів	14,1	(0,9)	18,9	(0,2)
Поведінка учнів та керівництво класом	5,6	(0,4)	13,1	(0,1)
Управління школою	3,5	(0,5)	8,7	(0,1)
Підходи до індивідуального навчання	4,4	(0,5)	12,5	(0,1)
Викладання для учнів з особливими потребами	5,6	(0,5)	22,3	(0,2)
Викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі	4,2	(0,4)	12,7	(0,1)
Формування міжкультурних навичок (наприклад, розв'язання проблем, вміння вчитися і т.д.)	4,4	(0,5)	11,0	(0,1)
Підходи до розвитку міждисциплінарних компетенцій для подальшої роботи або навчання	4,2	(0,4)	10,4	(0,1)
Нові технології на робочому місці	16,8	(1,0)	17,8	(0,2)
Профорієнтаційна робота та консультування учнів	4,7	(0,5)	12,4	(0,1)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Українські вчителі бачать на шляху професійного розвитку такі самі перешкоди, як і їхні зарубіжні колеги (Таблиця 4.14 та Рис.4). Найбільший відсоток вчителів (54 % в Україні та 50,6 % у середньому по інших країнах) погоджуються із твердженням, що суттєвою перешкодою є той факт, що програми професійного розвитку реалізуються під час робочого часу. Вище середнього цей показник у Японії (86 %), Кореї (83 %) та Португалії

(75 %). Навпаки, вчителі Хорватії, Латвії та Сербії не вважають це суттєвою перешкодою (відповідні показники 22 %, 29 % та 27%). Це можна пояснити тим, що у Хорватії та Латвії високий відсоток вчителів, які звітували про підтримку їх професійного розвитку у вигляді додаткового часу.

Наступна за частотою перешкода, на думку вчителів, – відсутність винагород (стимулів) за участь у заходах професійного розвитку (50,2 % для України та 48 % у середньому для інших країн). Вище середнього цей показник у Італії (83 %), Португалії (85 %) та Іспанії (80 %). Це є проблемою для тих країн, вчителі яких частково або повністю оплачують участь у заходах професійного розвитку. Значний відсоток вчителів у середньому по країнах-учасницях TALIS вбачають перешкоду у дороговизні професійного розвитку (43,8 %). Особливо високий показник у Чилі (73 %) та Португалії (81 %), а нижче середнього він у Сингапурі (20 %) та Фландрії (Бельгія) (17 %). В Україні менше чверті вчителів (23,8 %) вважають, що професійний розвиток надто дорогий чи фінансово недоступний.

Найменший відсоток вчителів (4,9 % для України та 11,1 % у середньому для інших країн) погоджуються із твердженням, що у них немає відповідних умов (кваліфікації, досвіду, посади) для участі у програмах професійного розвитку.

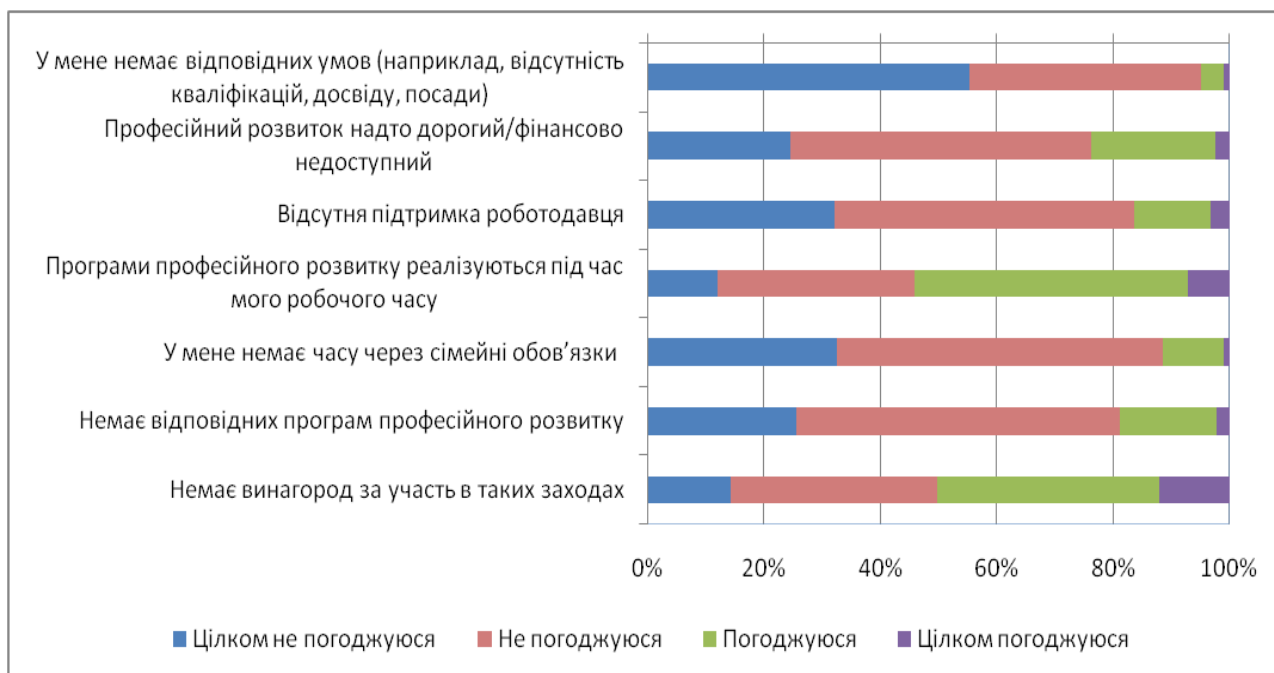
Таблиця 4.14

Перешкоди на шляху до професійного розвитку (відсоток вчителів, які "погоджуються" або "цілком погоджуються" з перешкодами на шляху до професійного розвитку)

	Середній показник по Україні*		Середній показник по TALIS**	
	%	SE	%	SE
У мене немає відповідних умов (наприклад, відсутність кваліфікацій, досвіду, посади)	4,9	(0,4)	11,1	(0,1)
Професійний розвиток надто дорогий/ фінансово недоступний	23,8	(1,3)	43,8	(0,2)
Відсутня підтримка роботодавця	16,5	(1,0)	31,6	(0,2)
Програми професійного розвитку реалізуються під час мого робочого часу	54,0	(1,3)	50,6	(0,2)
У мене немає часу через сімейні обов'язки	11,5	(0,7)	35,7	(0,2)
Немає відповідних програм професійного розвитку	18,8	(0,9)	39,0	(0,2)
Немає винагород за участь в таких заходах	50,2	(1,5)	48,0	(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

Рис.4.4 Перешкоди українських вчителів на шляху до професійного розвитку (відсоток вчителів, які "погоджуються" або "цілком погоджуються" з перешкодами на шляху до професійного розвитку)

Висновок щодо програм професійного розвитку і підтримки вчителів у школах

Постійний професійний розвиток вчителя є запорукою якісного навчання та, як наслідок, підвищення рівня досягнень учнів. Тому освітні системи кожної країни прагнуть надати педагогам можливості для такого розвитку і Україна не є винятком. Дані, зібрані під час опитування вчителів та директорів шкіл, свідчать:

- 98,2 % вчителів в Україні повідомляють, що займалися професійним розвитком впродовж останніх 12 місяців, що передували опитуванню. Цей показник майже на 10 % перевищує середній по TALIS 2013. Трохи вищі показники участі серед жінок, більш досвідчених вчителів, вчителів з постійною формою зайнятості та вчителів, які працюють більше 30 годин на тиждень.

- Хоча майже всі керівники шкіл повідомляють, що програми первинної професійної соціалізації сьогодні доступні в їхніх школах, в середньому не більше двох третин вчителів в Україні повідомляють, що вони брали участь в деякій програмі під час свого першого працевлаштування як вчителя. Подібна ситуація характерна для багатьох країн.

- Рівень та інтенсивність участі у заходах професійного розвитку залежить від форм підтримки, яку вчителі отримують для їх здійснення. Рівень участі у заходах з професійного розвитку однозначно високий у тих країнах, де вчителі повідомляють про високий рівень фінансової підтримки. Україна належить до країн з високим рівнем участі, у яких грошова підтримка є незначною. Натомість, здійснюється нефінансова підтримка розвитку вчителів у вигляді часу, який вони отримують для участі у різних заходах, додаткових вихідних або морального заохочення.

- Вчителі в Україні вважають, що найбільш критичними потребами в професійному розвитку є удосконалення навичок інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для навчання та оволодіння новими технологіями на робочому місці. Вони не вважають, що навчання учнів з особливими потребами потребує першочергової уваги при підвищенні кваліфікації, тоді як майже кожен п'ятий зарубіжний колега вказав на це як на особливо важливу потребу.

- Українські вчителі бачать на шляху професійного розвитку такі ж основні перешкоди, як і їхні зарубіжні колеги. Це реалізація заходів професійного розвитку під час робочого часу вчителів та відсутність винагород (стимулів) за участь у них.

Можливо, висновки та пропозиції, зроблені за результатами міжнародного опитування TALIS у 2013 році, будуть корисними також для України на її шляху до реформування та оновлення шкільної освіти. Міжнародні експерти виділили чотири основні напрями на шляху професійного вдосконалення вчителів.⁹ Вони радять розробникам освітньої політики у всіх країнах заохочувати школи пропонувати формальні заходи первинної професійної соціалізації для вчителів, які розпочинають свою педагогічну діяльність, та закликати вчителів до участі у цих заходах; підтримувати участь вчителів у програмах наставництва на усіх рівнях їх педагогічної кар'єри; забезпечувати наявність програм професійного розвитку та участь у цих програмах для усіх вчителів; усувати можливі перешкоди на шляху професійного розвитку вчителів.

⁹ TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. – OECD, 2014. – 442 p.

РОЗДІЛ 5

ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ І ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Вступ

У цьому розділі актуалізовано важливість оцінювання діяльності вчителів та зворотного зв'язку щодо їхньої роботи з метою усвідомлення шляхів поліпшення практики навчання і викладання. Інформацію подано за тією ж структурою, що і міжнародний звіт, а саме:

- Формальне оцінювання роботи вчителів.
- Зворотний зв'язок щодо роботи вчителів.
- Результати оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи.
- Сприйняття оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи.
- Висновок щодо оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи.

В опитуванні передбачені запитання щодо різних типів формального та неформального оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи.

У опитуванні TALIS під цими поняттями мають на увазі:

- **Формальне оцінювання діяльності вчителів** – це форма діяльності, згідно з якою роботу вчителя перевіряє директор школи, зовнішній інспектор або колега. Формальне оцінювання діяльності вчителя є частиною формальної управлінської системи, яка передбачає застосування набору процедур та критеріїв, а не неформальний підхід. В опитуванні TALIS інформація щодо формального оцінювання діяльності вчителів надана директорами шкіл.
- **Зворотний зв'язок щодо роботи вчителів** – це в широкому значенні інформація, яку учителі отримують стосовно свого викладання у формі будь-якої комунікації та взаємодії під час роботи (наприклад, унаслідок спостереження за уроками, обговорення результатів навчання учнів тощо). Такий зворотний зв'язок може бути забезпечений як у вигляді неформальних дискусій, так і більш формальним структурованим шляхом. В опитуванні TALIS вчителів запитували про те, який зворотний зв'язок вони отримують у своїй школі.
- **Формальне оцінювання і зворотний зв'язок щодо роботи вчителів** у більш широкому сенсі використовується для огляду роботи вчителя, який може бути зроблений із застосуванням цілого спектру формальних та неформальних інструментів. В опитуванні TALIS вчителям задавали запитання про види оцінювання і зворотного зв'язку, які застосовуються у їхній школі 5-9-х класів, не лише стосовно них як учасників опитування.

5.1. Формальне оцінювання роботи вчителів

Опитування передбачало запитання директорам шкіл щодо формального оцінювання вчителів у їхніх навчальних закладах. Ці запитання передбачали надання інформації щодо частотності, способів надання та результатів такого оцінювання.

У таблиці 5.1 подано інформацію про відсоток учителів, які, за інформацією директорів шкіл, у яких вони працюють, ніколи не отримували зворотного зв'язку від певних осіб чи взагалі не отримували його.

Таблиця 5.1

Вчителі, які ніколи не отримували формального оцінювання чи взагалі не отримували зворотного зв'язку

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Ніколи не отримували формального оцінювання від директора школи	%	2,5	13,8	17,4	13,2
	(S.E.)		(0,4)	(0,6)	(1,0)
Ніколи не отримували формального оцінювання від членів шкільної адміністрації	%	4,0	29,8	34,8	32,4
	(S.E.)		(0,5)	(0,7)	(1,1)
Взагалі не отримували жодного оцінювання в цій школі	%	13,5	51,6	58,6	58,6
	(S.E.)		(0,6)	(0,8)	(1,1)
Ніколи не отримували формального оцінювання від інших учителів	%	22,2	52,5	56,4	57,5
	(S.E.)		(0,7)	(0,8)	(1,1)
Ніколи не отримували формального оцінювання від зовнішніх органів або осіб	%	8,5	37,5	44,1	44,2
	(S.E.)		(0,6)	(0,8)	(1,2)
Взагалі не отримували жодного оцінювання в цій школі	%	0,5	7,4	9,3	5,8
	(S.E.)		(0,3)	(0,4)	(0,7)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Таблиця 5.1 засвідчує, що 99,5% українських вчителів отримують формальну оцінку з різних джерел. Найчастіше таке оцінювання здійснюється директором школи (97,5%), членами шкільної адміністрації (96,0%) та представниками зовнішніх органів управління освітою (91,5%). Значно меншу активність в плані оцінювання діяльності вчителів виявляють колеги (77,8%) та призначені наставники (86,5%). Українські показники суттєво відрізняються

від міжнародних і демонструють, що вчитель перебуває під значним формальним контролем з боку директора, шкільної адміністрації та зовнішніх органів управління освітою.

У таблиці 5.2 подано відсоток вчителів шкіл, які, за даними директорів, отримували зворотний зв'язок на основі використання вказаних форм і методів оцінювання.

Таблиця 5.2

Методи оцінювання та надання зворотного зв'язку щодо роботи вчителів

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Зворотний зв'язок використовувався у школі, де працює вчитель	%	98,5	92,6	90,4	94,2
	(S.E.)		(0,3)	(0,4)	(0,7)
Безпосереднє спостереження за навчально-виховним процесом шкільної адміністрації	%	96,5	94,9	93,2	97,0
	(S.E.)		(0,3)	(0,4)	(0,5)
Опитування учнів щодо навчально-виховного процесу	%	95,5	78,8	77,6	84,6
	(S.E.)		(0,6)	(0,8)	(1,0)
Оцінка знань вчителів з предмету	%	86,6	75,6	70,9	78,7
	(S.E.)		(0,6)	(0,8)	(1,1)
Оцінка результатів тестування учнів	%	94,0	95,3	95,0	93,4
	(S.E.)		(0,3)	(0,4)	(0,8)
Обговорення результатів самооцінки вчителів щодо їхньої роботи	%	96,0	81,1	79,8	83,3
	(S.E.)		(0,5)	(0,7)	(1,0)
Обговорення зворотного зв'язку (оцінювання) від батьків та опікунів	%	89,6	88,7	87,8	90,0
	(S.E.)		(0,5)	(0,6)	(0,9)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

За інформацією директорів шкіл, найбільш поширені методи формального оцінювання вчителів базуються на обговоренні результатів самооцінки вчителів щодо їхньої роботи (наприклад, на основі портфоліо) (96,0%), безпосередньому спостереженні за навчально-виховним процесом (96,5%), опитуванні учнів щодо навчально-виховного процесу (95,5%), оцінці результатів тестування учнів (94,0%) тощо. Українські показники є досить високими. Найбільші відмінності, в порівнянні з міжнародними даними, ми спостерігаємо у відповідях стосовно опитування учнів про навчально-виховний процес та оцінки знань вчителів з предмету. Ці дані потребують глибшого аналізу.

Дослідження передбачало запитання до директорів шкіл щодо результатів формального оцінювання вчителів. За результатами опитування директорів шкіл, в яких вони працюють, Таблиця 5.3 демонструє, відсоток учителів, які «інколи», «часто» або «завжди» отримують зазначені результати після проведення формального оцінювання.

Таблиця 5.3.

Результати формального оцінювання роботи вчителів

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Заходи з удосконалення навчально-вихованого процесу обговорюються з учителем	%	100,0	98,5	98,1	99,5
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,2)
Розробляється план професійного розвитку або підготовки	%	98,0	84,5	81,2	86,1
	(S.E.)		(0,5)	(0,7)	(1,0)
Накладається матеріальне стягнення, наприклад, скорочення доплат	%	32,0	21,9	19,0	16,9
	(S.E.)		(0,5)	(0,6)	(0,8)
Призначається наставник, який допомагає покращити викладання	%	95,0	72,5	70,8	76,9
	(S.E.)		(0,6)	(0,8)	(1,1)
Зміни в навантаженні вчителя або його адміністративних обов'язках	%	74,4	70,1	69,4	77,6
	(S.E.)		(0,6)	(0,8)	(1,2)
Зміна зарплати або виплат премії	%	62,8	34,3	31,3	41,9
	(S.E.)		(0,6)	(0,7)	(1,2)
Перегляд можливості кар'єрного росту	%	73,5	55,7	52,2	56,8
	(S.E.)		(0,7)	(0,9)	(1,4)
Перегляд можливості кар'єрного росту	%	39,5	56,0	60,1	67,2
	(S.E.)		(0,7)	(0,8)	(1,1)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Як видно з таблиці 5.3, в Україні після проведення формального оцінювання подальші заходи з вдосконалення навчально-виховного процесу обов'язково обговорюються з учителем. На основі цього переважно в усіх випадках розробляється план його професійного розвитку або підготовки (98,0%), в той час середній міжнародний показник серед країн є нижчим (84,5%), а також призначається наставник, який допомагає поліпшити викладання (95,0%), що також значно більше, порівняно з середнім показником по країнах TALIS (72,5%).

З іншого боку, в Україні значно частіше, ніж в інших країнах, застосовують механізми фінансового впливу, як негативного, у вигляді матеріальних стягнень та скорочення доплат (32,0%), так і у вигляді зміни зарплати та виплати премії (52,8%). Для України суттєво менш характерним є такий механізм впливу на вчителя, як звільнення або відмова у продовженні контракту (39,5%), проти 67,2% у країнах-лідерах PISA. В Україні формальне оцінювання є фактично головною підставою для перегляду можливостей кар'єрного росту (наприклад, надання чергової категорії), що підтверджують 73,5% опитаних директорів шкіл.

5.2. Зворотний зв'язок щодо роботи вчителів

5.2.1. Джерела зворотного зв'язку

У дослідженні передбачені питання вчителям щодо зворотного зв'язку, який вони отримували під час роботи в школі з різних формальних та неформальних джерел.

У попередньому підрозділі (5.1) було розмежовано поняття «формальне оцінювання» та «зворотний зв'язок». Водночас маємо зазначити, що перше не може бути достатньо впливовим без другого. Таблиця 5.4 демонструє відсоток вчителів, які стверджують, що отримували зворотний зв'язок з різних джерел або не отримували його під час роботи в школі.

Таблиця 5.4.

Джерела зворотного зв'язку щодо роботи вчителів

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA	
Вчителі отримували зворотний зв'язок щодо своєї роботи з таких джерел:	Зовнішні органи або особи	%	62,2	28,9	25,7	49,1
		(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,3)
	Директор школи	%	84,4	54,3	49,1	15,9
		(S.E.)		(0,3)	(0,3)	(0,2)
	Члени шкільної адміністрації	%	93,9	49,3	44,3	15,8
		(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,2)
	Призначені наставники	%	24,4	19,2	15,9	19,2
		(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,2)
	Вчителі (які не є членами шкільної адміністрації)	%	44,8	41,9	43,6	41,9
		(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,2)
	Вчителі, які ніколи не отримували зворотного зв'язку щодо своєї роботи	%	0,6	12,5	15,8	12,5
		(S.E.)		(0,1)	(0,2)	(0,1)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Середній показник по країнах, які проходили опитування TALIS 2013, засвідчує, що вчителі надають інформацію про отримання зворотного зв'язку у своїй школі на рівні 87,5 % . У цьому зв'язку Україна перебуває значно вище від середнього показника, демонструючи 99,4 % вчителів, які отримують зворотний зв'язок щодо своєї роботи. Водночас, існують відмінності між переважними джерелами зворотного зв'язку в Україні на інших групах країн. Так, українські вчителі набагато частіше, ніж їхні колеги з країн-учасниць TALIS 2013, країн-членів ОЕСР та країн-лідерів PISA, отримують зворотний зв'язок з боку зовнішніх органів або осіб (62,2 % проти 28,9 %; 25,7 % і 49,1 %), від членів шкільної адміністрації (93,9 % проти

49,3 %; 44,3% і 15,8%) та директора школи (84,4% проти 54,3%, 49,1% та 15,8%). Показники рівня зворотного зв'язку від колег-вчителів та наставників є близькими до міжнародних.

Ці відмінності у джерелах зворотного зв'язку можуть бути пояснені розподілом обов'язків у школі та рівнем її автономності у різних країнах. Українські показники досить суттєво демонструють домінування вертикальних зв'язків над горизонтальними.

5.2.2. Методи надання зворотного зв'язку

Дослідження передбачало запитання до вчителів щодо методів, які використовуються з метою надання їм зворотного зв'язку. Ці методи включали зворотний зв'язок на основі безпосереднього спостереження за навчальним процесом, опитування учнів стосовно навчально-виховного процесу, оцінки знань вчителів з предмету, оцінки результатів тестування учнів, обговорення результатів самооцінки вчителів стосовно їхньої роботи, а також обговорення зворотного зв'язку від батьків та опікунів.

У таблиці 5.5 подано відсоток учителів, які стверджують, що вони отримали зворотний зв'язок з використанням таких форм і методів.

Таблиця 5.5

Форми і методи надання вчителям зворотного зв'язку

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Безпосереднє спостереження за навчальним процесом	%	98,7	78,8	74,1	84,3
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,3)
Опитування учнів щодо навчально-виховного процесу	%	90,8	53,3	48,8	56,6
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,5)
Оцінка знань вчителів	%	92,1	54,8	47,5	57,8
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Оцінка результатів тестування учнів	%	93,1	63,6	58,4	63,0
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Обговорення результатів самооцінки вчителів щодо їхньої роботи	%	92,1	52,7	46,8	57,8
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Обговорення зворотного зв'язку (оцінювання) від батьків та опікунів	%	84,2	53,4	48,5	54,0
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

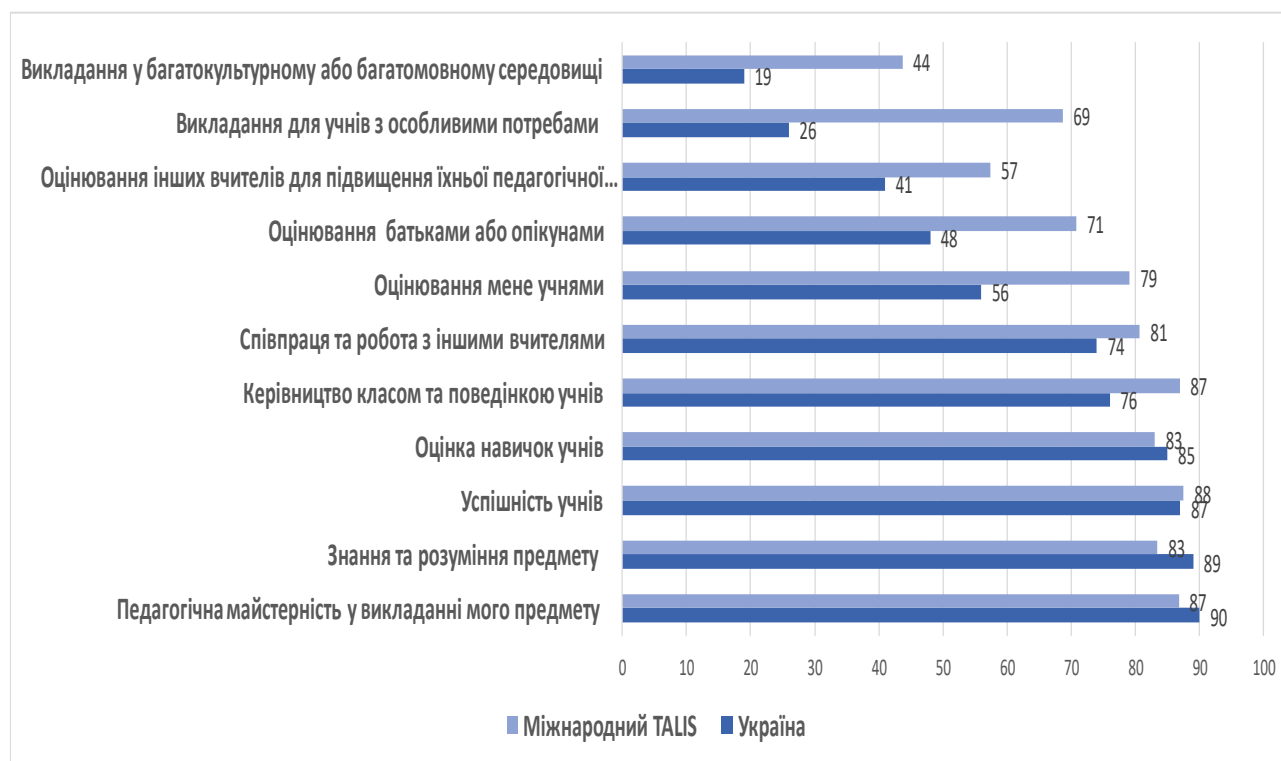
Стосовно кожного методу надання зворотного зв'язку Україна показує вищий відсоток вчителів, які стверджують, що вони отримують зворотний зв'язок з використанням цього методу, ніж середні показники країн-учасниць TALIS, членів OECD та країн лідерів PISA. Зворотний зв'язок на основі спостереження за навчальним процесом визнано найпоширенішим в Україні методом надання вчителям зворотного зв'язку щодо їхньої

роботи (98,7%). Переважна більшість українських вчителів стверджують, що одними з найпоширеніших методів надання зворотного зв'язків є результати тестування учнів (93,1%), оцінювання знань вчителів з предмету (92,1%) та результати опитування учнів щодо навчально-виховного процесу (90,8%). Зв'язок з батьками оцінений найнижче.

5.2.3. Головні аспекти при наданні зворотного зв'язку щодо роботи вчителів

Частина проведеного дослідження була зосереджена на головних аспектах, що беруться до уваги при наданні вчителям зворотного зв'язку. В анкеті передбачено одинадцять аспектів шкільного навчання, які було подано на розгляд учителів.

Рисунок 5.1 демонструє одинадцять головних аспектів, розміщених за результатами опитування українських учителів у зростаючому порядку. До уваги взято відсоток учителів, які відповіли, що зворотний зв'язок, який вони отримують, акцентує на певному з названих аспектів як «важливому» або «дуже важливому». Для порівняння подано середні дані міжнародного опитування TALIS.

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Рис. 5.1 Головні аспекти, яким приділяється увага при наданні зворотного зв'язку вчителям

Таблиця 5.6.

Головні аспекти, яким приділяється увага при наданні зворотного зв'язку вчителям

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Успішність учнів	%	87,3	87,5	84,5	83,5
	(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,3)
Знання та розуміння предмету	%	88,7	83,5	80,2	81,4
	(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,3)
Педагогічна майстерність у викладанні мого предмету	%	89,6	86,8	84,4	87,0
	(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,3)
Оцінка навичок учнів	%	85,0	83,0	79,6	70,1
	(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,4)
Керівництво класом та поведінкою учнів	%	77,5	86,9	85,5	84,9
	(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,3)
Викладання для учнів з особливими потребами	%	25,7	68,7	68,8	65,4
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,5)
Викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі	%	19,2	43,7	38,4	32,9
	(S.E.)		(0,3)	(0,3)	(0,5)
Оцінювання інших вчителів для підвищення їхньої педагогічної майстерності	%	40,7	57,4	51,3	48,3
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Оцінювання батьками або опікунами	%	48,2	70,8	66,6	65,3
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Оцінювання мене учнями	%	56,1	79,1	76,0	75,5
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Співпраця та робота з іншими вчителями	%	73,6	80,7	78,0	77,4
	(S.E.)		(0,2)	(0,2)	(0,4)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Інформація, надана двома групами вчителів, демонструє однаково значний рівень важливості успішності учнів при наданні вчителям зворотного зв'язку щодо їхньої роботи (87,3% і 87,5%). Подібні дані з незначними варіаціями надають українські респонденти та респонденти опитування TALIS в середньому щодо педагогічної майстерності у викладанні предмету (89,6% і 86,8%), знання та розуміння вчителем свого предмету (88,7% і 83,5%), а також оцінки навичок учнів (85,0% і 83,0%). Певною мірою різняться показники щодо керівництва класом та поведінкою учнів (77,5% і 86,9%), оцінювання інших вчителів для підвищення їхньої педагогічної майстерності (40,7% і 57,4%), оцінювання учителів учнями

(56,1% і 79,1%), а також оцінювання учителів батьками або опікунами (48,2 % і 70,8%), яким українські учителі надають меншої ваги при отриманні зворотного зв'язку.

Ці дані можуть бути підставою для висновку про те, що в наданні вчителям зворотного зв'язку щодо їхньої роботи певною мірою недооцінюється думка таких важливих стейкхолдерів, як учні і батьки.

Ще більш тривожні висновки випливають з порівняння таких важливих для міжнародної спільноти аспектів, як викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі (19,2% і 43,7%) і викладання для учнів з особливими потребами (25,7% і 68,7%), які в Україні фактично залишаються поза увагою.

5.3. Результати оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи

Зворотний зв'язок вчителям, який надходить з низки джерел і здійснюється різними методами, не мав би жодного сенсу, якби не передбачав практичного застосування.

Таблиця 5.7 демонструє відсоток вчителів, які відзначають середні або значні позитивні зміни у різних аспектах педагогічної діяльності після отримання зворотного зв'язку.

Результати опитування демонструють, що за наслідками формального оцінювання і зворотного зв'язку учителі відчувають певні позитивні зміни у своїй педагогічній діяльності. Українські вчителі демонструють вищі показники, ніж середні по дослідженню TALIS. Передовсім це стосується впевненості вчителя у собі (86,3% проти 70,6%), офіційного визнання директором та колегами (83,1% проти 60,6%), задоволення від роботи (82,0% проти 63,4%), мотивації (79,8 проти 64,7%), позитивних змін у викладацькій практиці (78,7% проти 62,0%), знання та розуміння предмету (76,7 проти 53,5%), обов'язків у школі (75,2 проти 55,1%), підходів до управління класом (65,9% проти 56,2%), заробітної плати та премій (49,3% проти 25,3%), можливостей кар'єрного розвитку (63,0% проти 36,4%), ролі та ініціативи з розвитку школи (62,3 проти 50,9%). Нижчими за міжнародні є показники щодо позитивних змін у використанні методів викладання для учнів з особливими потребами (40,0% проти 45,3%).

Рисунок 5.2 демонструє чотирнадцять головних аспектів, розміщених за результатами опитування українських учителів у зростаючому порядку.

До уваги взято відсоток учителів, які відповіли, що зворотний зв'язок, який вони отримують, дає можливості для позитивних змін у їхній професійній діяльності. Для порівняння подано середні дані міжнародного опитування TALIS.

Таблиця 5.7

Позитивні результати оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Офіційне визнання директором та/або колегами	%	83,1	60,6	57,0	58,4
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Вашу роль в ініціативах з розвитку школи	%	62,3	50,9	46,8	47,8
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Можливість кар'єрного розвитку	%	63,0	36,4	31,9	32,3
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Кількість програм професійного розвитку	%	52,4	45,8	40,3	42,0
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Обов'язки у школі	%	75,2	55,1	48,9	51,1
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Впевненість у собі як вчителя	%	86,3	70,6	66,5	66,6
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Заробітна плата та/або премія	%	49,3	25,3	22,4	23,9
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Підходи до управління класом	%	65,9	56,2	50,7	49,1
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Знання та розуміння предмету	%	76,7	53,5	47,5	49,6
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Викладацька практика	%	78,7	62,0	56,7	57,5
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Ваші методи викладання для учнів з особливими потребами	%	40,0	45,3	43,2	43,3
	(S.E.)		(0,3)	(0,3)	(0,4)
Впровадження практики оцінювання учнями для удосконалення навчального процесу	%	64,1	59,4	53,7	52,1
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Задоволення від роботи	%	82,0	63,4	60,0	58,1
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Мотивація	%	79,8	64,7	61,6	60,9
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Рис. 5.2 Головні позитивні результати надання зворотного зв'язку вчителям щодо їхньої роботи

Інформація, надана цими двома групами вчителів, демонструє подібну ієрархію позитивних результатів, однак низка показників для України є вищою. Подібні дані щодо найважливіших аспектів у вибудованій ієрархії з незначними варіаціями надають українські респонденти та респонденти опитування TALIS щодо: впевненості вчителів у собі (86,3% і 70,6%), офіційного визнання директором школи та/або колегами (83,1% і 60,6%), задоволення від роботи (82,0% і 63,4%). В обох групах ці позитивні результати формального оцінювання і зворотного зв'язку вчителям щодо їхньої роботи займають за значимістю перші три позиції, демонструючи, що вчителями високо цінуються нематеріальні результати, і ці аспекти не повинні бути недооцінені при визначенні шляхів удосконалення шкільної освіти. Водночас, результати формального оцінювання та зворотного зв'язку не стають істотною підставою для кар'єрного зростання вчителів та позитивних змін у заробітній платі.

5.4. Сприйняття оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи

Дослідженням передбачено збір інформації від директорів шкіл щодо методів формального оцінювання діяльності вчителів та надання їм зворотного зв'язку щодо їхньої роботи, а також інформації від учителів щодо механізмів надання та результатів такого зворотного зв'язку. Анкета також містить запитання до вчителів щодо впливу системи оцінювання і зворотного зв'язку на функціонування їхньої школи.

Таблиця 5.8 характеризує відсоток вчителів, які «погоджуються» чи «цілком погоджуються» з вісьмома твердженнями щодо впливу формального оцінювання діяльності вчителів та надання їм зворотного зв'язку на роботу вчителів у школі.

Таблиця 5.8

Загальний вплив оцінювання вчителів та зворотного зв'язку на функціонування школи

		Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**	Середній показник по країнах ОЕСР	Середній показник по лідерах PISA
Учителі, які демонструють найкращі результати, отримують найбільше визнання	%	75,7	37,7	32,7	39,9
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Оцінювання роботи вчителів та зворотний зв'язок мало впливають на те, як вчителі викладають	%	35,5	43,4	44,6	40,7
	(S.E.)		(0,2)	(0,4)	(0,3)
Оцінювання роботи вчителів та зворотний зв'язок проводяться лише для того, щоб виконати адміністративні вимоги	%	26,7	50,6	50,4	49,8
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,5)
План підвищення кваліфікації та тренінгів створений для поліпшення роботи учителів	%	88,2	59,1	53,7	56,4
	(S.E.)		(0,3)	(0,3)	(0,5)
Оцінювання вчителів та зворотний зв'язок надається вчителям після детального аналізу їхньої роботи	%	80,9	47,0	39,6	46,7
	(S.E.)		(0,3)	(0,3)	(0,5)
Якщо вчитель регулярно не справляється з обов'язками, його звільняють з роботи	%	45,3	31,3	28,4	26,6
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
Заходи для подолання недоліків у викладанні обговорюються з учителем	%	81,6	73,9	69,9	74,1
	(S.E.)		(0,2)	(0,3)	(0,4)
За кожним вчителем закріплюється наставник для удосконалення викладання	%	59,8	47,8	41,6	47,3
	(S.E.)		(0,3)	(0,3)	(0,5)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Таблиця 5.8 характеризує сприйняття вчителями цілей та процедури формального оцінювання діяльності вчителів та надання їм зворотного зв'язку щодо їхньої роботи. 5-9-х класів українські результати мають тенденцію до вищих показників, ніж міжнародні TALIS, окрім тих характеристик, які певною мірою передбачають негативний вплив: оцінювання роботи вчителів та зворотний зв'язок мало впливають на те, як вчителі викладають (35,5% проти 43,4%) та оцінювання роботи вчителів та зворотний зв'язок проводяться лише для того, щоб виконати адміністративні вимоги (26,7% проти 50,6%). Майже половина опитаних українських вчителів занепокоєні звільненням вчителя з роботи, якщо він регулярно не справляється з обов'язками (45,3% проти 31,3%), що є вищим, ніж міжнародні показники. Позитивними характеристиками оцінювання вчителів та надання їм зворотного зв'язку є те, що вони надаються вчителям після детального аналізу їхньої роботи (80,9%), заходи для подолання недоліків обговорюються з учителем (81,6%), а для поліпшення роботи учителів укладаються план підвищення кваліфікації та участі цієї метою у тренінгах (88,2%).

Висновок щодо формального оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи

Як зазначалося вище, головною метою формального оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи полягає у поліпшенні освітньої практики і, як наслідок, підвищенні результатів учнів. Результати аналізу даних, отриманих в результаті опитування директорів та вчителів українських шкіл, можуть бути підставою до таких висновків:

- формальне оцінювання вчителів є невід'ємною складовою освітнього процесу в наданні вчителям зворотного зв'язку щодо їхньої роботи;
- певною мірою недооцінюється думка таких важливих стейкхолдерів, як учні і батьки;
- результати оцінювання формального оцінювання та зворотного зв'язку не стають істотною підставою для кар'єрного зростання вчителів та позитивних змін у заробітній платі;
- вчитель перебуває під значним формальним контролем з боку директора, шкільної адміністрації та зовнішніх органів управління освітою;
- у системі оцінювання вчителів домінують вертикальні зв'язки над горизонтальними, а формальне оцінювання суттєво переважає над неформальним зворотним зв'язком;
- поза увагою системи оцінювання залишаються викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі і викладання для учнів з особливими потребами.

Результати дослідження дають змогу визначити напрями поліпшення ситуації на основі отриманих даних. Результати порівняння українських та міжнародних показників можуть бути основою для врахування міжнародного позитивного досвіду в українського освітньому полі з врахуванням національного контексту, а саме:

- забезпечити різноманітні форми формального оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи;
- забезпечити використання прозорих, зівставних та порівнюваних джерел даних для оцінювання вчителів;
- забезпечити прямий вплив формального оцінювання діяльності вчителів на їхній професійний розвиток та кар'єрне зростання;
- розробити прозору та дієву рамку формального оцінювання вчителів, що відповідає міжнародним стандартам;
- розглядати оцінювання вчителів як невід'ємний інструмент підвищення досягнень.

Розділ 6

НАВЧАЛЬНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ТА ПЕРЕКОНАННЯ ВЧИТЕЛІВ

Вступ

Аналіз форм і методів, які вчителі використовують у своїй педагогічній діяльності, а також переконань, які визначають характер взаємодії з усіма стейкхолдерами в освіті, є однією з підвалин, на яких можуть ґрунтуватися трансформаційні процеси в шкільній освіті. Саме ці переконання формують навчальне середовище, вони визначають рівень мотивації учнів та рівень їхніх навчальних досягнень. Крім того, вони є важливим чинником у подоланні професійного вигорання і підтримки задоволення вчителів своєю роботою. Саме з цих причин до TALIS включено питання, присвячені аналізу форм і методів навчання в школі і переконань учителів щодо організації освітнього середовища.

6.1. Форми і методи навчання

У анкеті є низка питань, спрямованих на те, щоб дізнатися більше про вчительську практику. Зважаючи на те, що в цій анкеті неможливо охопити всі аспекти, увагу сфокусовано лише на конкретному прикладі одного класу.

Подані в анкеті питання стосуються конкретного класу, в якому вчитель має найбільше навчальне навантаження. Цей клас названо «цільовим». Вчителям було запропоновано розподілити подані нижче форми і методи роботи з класом за шкалою частотності використання в роботі з цільовим класом (майже ніколи, інколи, часто, майже завжди):

- Я підсумовую нещодавно вивчений матеріал.
- Учні працюють у групах для розв'язання проблем та завдань.
- Я даю різні завдання учням, яким складно дається навчання, і тим, які засвоюють матеріал швидше.
- Я даю учням схожі завдання, доки не переконаюся, що всі засвоїли матеріал
- Я перевіряю робочі зошити та домашнє завдання.
- Учні працюють над проектами, на виконання яких потрібно витратити принаймні тиждень.
- Учні використовують ІКТ (інформаційні та комунікаційні технології) розробки проектів або роботи в класі.

Рисунок 6.1 демонструє відповіді вчителів, які «часто» або «майже завжди» використовують названі форми і методи у своїй роботі. Для порівняння подано середній показник по Україні і середні показники по країнах TALIS.

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Рис. 6.1. Форми і методи, які вчителі використовують у роботі з учнями

Як видно з рисунка, хоча середні показники українських учителів за всіма позиціями вищі, зберігаються подібні підходи до частотності застосуванням таких видів роботи, як підсумок нещодавно вивченого матеріалу (88,5 % і 73,5 %), наведення прикладів зі щоденного життя і діяльності (86,1 % і 68,6 %), перевірка робочих зошитів та домашніх завдань (83,7 % і 72,1 %).

Водночас види роботи, спрямовані на застосування конструктивістського підходу, за даними вчителів, використовуються менш часто, що засвідчують такі показники: робота в групах для розв'язання проблем та завдань (66,8 % і 47,4 %), використання ІКТ для розробки проектів і роботи в класі (52,1 % і 37,5 %) і робота над проектами, на виконання яких потрібно витратити принаймні тиждень. Це певною мірою демонструє переважання репродуктивного навчання в українській шкільній практиці над активними навчальними методами.

6.2. Форми і методи оцінювання учнів

У анкеті передбачено запитання, які можуть надати інформацію щодо загальних тенденцій, що панують у практиці оцінювання учнів в Україні. Вчителям було запропоновано розподілити подані нижче форми і методи оцінювання учнів за шкалою частотності використання в роботі з цільовим класом (майже ніколи, інколи, часто, майже завжди):

- Я розробляю та застосовую власні методи оцінки.
- Я застосовую стандартизовані тести.
- Я прошу учнів відповідати перед цілим класом.
- Я надаю, окрім оцінки, письмову рецензію.

- Я даю можливість учням оцінити власний прогрес.
- Я спостерігаю за роботою учнів над завданнями і даю проміжну оцінку.

Рисунок 6.2 демонструє відповіді вчителів, які «часто» або «майже завжди» використовують названі форми і методи оцінювання у своїй роботі. Для порівняння подано середній показник по Україні і середні показники по країнам TALIS.

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Рис. 6.2. Форми і методи оцінювання, які вчителі використовують у роботі з учнями

Як видно з рисунка 6.2, за середніми показниками українські вчителі і вчителі з країн-учасників TALIS однакові в думці щодо проміжного оцінювання навчальних досягнень учнів як домінуючого методу, який використовується в класі (79,7 % і 74,8 %). У ієрархії за значимістю інших методів є видимі розбіжності: якщо на друге і третє місце українські вчителі ставлять застосування стандартизованих тестів (69,0 %) і відповідь учнів перед цілим класом (64,8 %), то їхні колеги з країн-учасниць TALIS надають значної ваги розробленню і застосуванню власних методів оцінювання (77,9 %) та наданню, крім оцінки, письмового зворотного зв'язку (54,5 %).

Отже, українські вчителі більшою мірою є прибічниками стандартних форм і методів оцінювання і не надають достатнього значення пошукам альтернатив в оцінюванні та залученні самих учнів до оцінювання власного прогресу та планування власного навчання.

6.3. Робочий час учителів

У анкеті були пункти, що запитували вчителів про те, скільки годин (1 година = 60 хв) впродовж останнього повного календарного тижня вони витратили як учитель цієї школи на

вказані нижче види роботи (крім викладання), включаючи і роботу, яку вони виконували під час вихідних, вечорами або в інший позаробочий час:

- Індивідуальне планування або підготовка уроків у школі або за її межами.
- Групова робота або спілкування з колегами в школі.
- Оцінювання/перевірка робіт учнів.
- Консультування учнів (у тому числі класне керівництво, додаткові консультації, профорієнтаційні бесіди, бесіди з учнями – порушниками дисципліни).
- Участь в управлінні школою.
- Загальна адміністративна робота (в тому числі спілкування, паперова робота та інша робота).
- Комунікація та співпраця з колегами і батьками/опікунами.
- Участь в позаурочній діяльності (наприклад, у спортивних та культурних заходах).
- Інші види роботи.

Таблиця 6.1

Робочий час учителів

		до 29 років	30-39 років	40-59 років	50-59 років	60 і більше років	Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Всього робочих годин	Середнє	49,3	52,9	53,9	54,2	46,1	52,2	38,3
	(S.E.)							(0,1)
Скільки годин (1 година = 60 хв) Ви витратили на викладання	Середнє	19,4	19,8	19,3	19,8	16,7	19,2	19,3
	(S.E.)							(0,0)
Індивідуальне планування або підготовка уроків у школі або за її межами	Середнє	(10,4)	(10,7)	(11,3)	(11,5)	(10,1)	(11,0)	(7,1)
	(S.E.)							(0,0)
Групова робота або спілкування з колегами в школі	Середнє	3,9	4,0	4,6	4,2	3,8	4,2	2,9
	(S.E.)							(0,0)
Оцінювання/перевірка робіт учнів	Середнє	(5,1)	(5,3)	(6,3)	(6,2)	(6,3)	(5,9)	(4,9)
	(S.E.)							(0,0)
Консультування учнів (у тому числі класне керівництво, додаткові консультації, профорієнтаційні бесіди, бесіди з учнями – порушниками дисципліни)	Середнє	3,9	4,7	5,0	4,9	4,7	4,7	2,2
	(S.E.)							(0,0)
Участь в управлінні школою	Середнє	1,3	2,1	3,5	3,2	2,4	2,7	1,6
	(S.E.)							(0,0)
Загальна адміністративна робота (в тому числі спілкування, паперова робота та інша робота, яку Ви виконуєте на посаді вчителя)	Середнє	4,1	4,5	5,0	4,6	4,0	4,5	2,9
	(S.E.)							(0,0)
Комунікація та співпраця з колегами і батьками/опікунами	Середнє	2,8	3,3	3,9	3,6	3,4	3,5	1,6
	(S.E.)							(0,0)
Участь в позаурочній діяльності (наприклад, у спортивних та культурних заходах)	Середнє	3,1	3,2	3,5	3,2	3,6	3,3	2,1
	(S.E.)							(0,0)
Інші види роботи	Середнє	2,1	2,3	2,4	2,4	2,7	2,4	2,0
	(S.E.)							(0,0)

У середньому українські вчителі відзначають, що працюють 52,2 години на тиждень (з них на викладання в середньому виділено 19,2 год). Цей показник значно перевищує міжнародний – вчителі-учасники TALIS надають інформацію про 38,3 тижневі години, під час яких здійснювалися види діяльності, пов'язані з професією (з них на викладання в середньому виділено 19,3 год).

Ці показники є досить двозначними: з одного боку вони ставлять питання про більшу завантаженість українських учителів – крім викладання, вони витрачають на супутні види діяльності 33 години на тиждень, що майже вдвічі більше за середній міжнародний показник – 19 годин на тиждень; з іншого – постає припущення про недостатні вміння українських учителів управляти своїм часом і необхідність підвищувати ефективність роботи.

Рисунок 6.3 демонструє кількість тижневих годин, які вчителі витрачають на різні види роботи, пов'язані з професійною діяльністю. Ці види роботи розташовані у висхідному порядку залежно від кількості тижневих годин, витрачених на них. Для порівняння подано середній показник по Україні і середні показники по країнам TALIS.

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Рис. 6.3. Кількість тижневих годин, які вчителі витрачають на різні види роботи, пов'язані з професійною діяльністю

Щодо розподілу годин, пов'язаних з педагогічною діяльністю, найбільше годин як в українських вчителів, так і вчителів з країн-учасниць TALIS відводиться на індивідуальне планування і підготовку до уроків у школі та за її межами (11 год/тиждень і 7,1 год/тиждень), а також оцінювання і перевірку робіт учнів (5,9 год/тиждень і 4,9 год/тиждень). Консультуванню учнів (4,7 год/тиждень і 2,2 год/тиждень) і загальній адміністративній роботі (4,5 год/тиждень і 2,9 год/тиждень), також відводиться значна кількість годин, причому набагато більше часу на ці види роботи йде в українських учителів. А от найменше часу в

українських учителів займає участь в управлінні школою, що, власне, доводить той факт, що значне навантаження, пов'язане з виконанням адміністративних обов'язків, не має прямого впливу на підвищення ролі вчителя в управлінні школою.

6.4. Переконавання вчителів

У анкеті TALIS твердження, що формулювали певні ідеї, пов'язані з переконаннями вчителів, були дані на розгляд учителів з проханням виміряти їх за шкалою Лайкерта (1 - зовсім не погоджуюся, 2 – не погоджуюся, 3 – погоджуюся, 4 – цілком погоджуюся).

Дані, отримані від учителів з країн-учасниць TALIS, демонструють, що майже в усіх країнах існує розуміння необхідності впроваджувати конструктивістський підхід, що сприяє активному навчанню, а не просто передавати знання молодому поколінню. Саме тому в анкеті є чотири твердження, які відповідають конструктивістському підходу до навчання і викладання:

- Моя роль як учителя полягає у допомозі учням у їхніх зацікавленнях.
- Учні найкраще навчаються, якщо самостійно знаходять відповіді на запитання.
- Учням потрібно дати можливість самостійно знайти розв'язок практичної проблеми, перш ніж вчитель втрутиться і пояснить, як її можна розв'язати.
- Процес розмірковування та аргументації важливіший, ніж змістове наповнення предмету.

У таблиці 6.2 представлено відсоток учителів, як погоджуються і цілком погоджуються з наведеними вище твердженнями.

Таблиця 6.2

Переконавання вчителів щодо викладання і навчання

		до 29 років	30-39 років	40-59 років	50-59 років	60 і більше років	Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Моя роль як учителя полягає у допомозі учням у їхніх зацікавленнях	%	95,3	84,4	95,3	96,1	94,1	95,2	94,3
	(S.E.)							(0,1)
Учні найкраще навчаються, якщо самостійно знаходять відповіді на запитання	%	64,7	67,9	76,5	79,8	85,1	75,1	83,2
	(S.E.)							(0,1)
Учням потрібно дати можливість самостійно знайти розв'язок практичної проблеми, перш ніж вчитель втрутиться і пояснить, як її можна розв'язати	%	78,0	81,8	86,9	87,0	89,9	85,1	92,6
	(S.E.)							(0,1)
Процес розмірковування та аргументації важливіший, ніж змістове наповнення предмету	%	64,9	67,1	74,9	73,8	82,1	72,6	83,5
	(S.E.)							(0,1)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Як видно таблиці, українські учасники опитування поділяють з міжнародною педагогічною спільнотою переконання, що роль учителя полягає у тому, щоб допомогти

учням у їхніх зацікавленнях (95,2 % і 94,3 %). Щодо інших тверджень – українські показники дещо нижчі за середні показники країн-учасників опитування TALIS: учням потрібно дати можливість самостійно знайти розв'язок практичної проблеми, перш ніж вчитель втрутиться і пояснить, як її можна розв'язати (85,1 % проти 92,6 %); учні найкраще навчаються, якщо самостійно знаходять відповіді на запитання (75,1 % проти 83,2 %); процес розмірковування та аргументації важливіший, ніж змістове наповнення предмету (72,6 % проти 83,5 %).

Ці показники є підставою для висновку, що в Україні певною мірою недооцінюється автономність учня у навчанні і його власна відповідальність за результати навчання. Така недовіра стає перешкодою для впевненого переходу української освіти на конструктивістські рейки.

6.5. Співпраця вчителів

Співпраця команди вчителів у школі значною мірою впливає на ефективність функціонування навчального закладу. Зважаючи на це, укладачі анкети TALIS включили до неї запитання, спрямовані на збір даних щодо стану співпраці учителів у школі.

Концептуально різні форми кооперативної поведінки поділені ними на дві широкі категорії: поведінка, що демонструє обмін досвідом і поведінка, що демонструє партнерство вчителів. Перша категорія висвітлена в анкеті через запитання щодо обміну навчально-методичними матеріалами, дискутування щодо учнів, навчальних стратегій і специфіки викладання предмету. Друга категорія охоплює питання щодо командного викладання, командного спостереження і надання зворотного зв'язку. Запитання анкети були сформульовані з метою виявлення частотності застосування в практиці. Отож вчителів попросили дати відповідь за шкалою з шести позицій (1 – ніколи ... 6 – один раз на тиждень або частіше).

Запитання з першої категорії стосуються:

- співпраці з іншими вчителями у школі для вироблення єдиних критеріїв оцінювання успішності учнів;
- обміну навчально-методичними матеріалами з колегами;
- відвідування конференцій для груп учителів;
- ведення розмов про успішність окремих учнів.

Запитання з другої категорії стосуються:

- навчання спільно з іншими вчителями в одному класі;
- спостереження за викладанням інших вчителів та надання оцінювання та зворотного зв'язку;
- спільної роботи у різних класах та вікових групах (наприклад, спільних проектах);
- участі у спільних професійних навчаннях.

Таблиця 6.3. демонструє відсоток учителів, які стверджують, що ніколи не робили вказаних нижче видів діяльності, а отже, вищий показник у цьому випадку демонструє, які ділянки у співпраці вчителів вимагають посиленої уваги.

Таблиця 6.3.

Співпраця вчителів

		до 29 років	30-39 років	40-59 років	50-59 років	60 і більше років	Середній показник по Україні*	Середній показник по TALIS**
Навчаєте спільно з іншими вчителями в одному класі	%	51,4	49,7	41,0	42,0	42,1	44,5	41,9
	(S.E.)							(0,2)
Спостерігаєте за викладанням інших вчителів та надаєте оцінку та зворотний зв'язок	%	14,4	10,3	7,9	8,4	10,6	9,7	44,7
	(S.E.)							(0,3)
Залучені до спільної роботи у різних класах та вікових групах (наприклад, спільних проектах)	%	18,2	9,8	10,5	11,7	16,9	12,3	21,5
	(S.E.)							(0,2)
Обмінюєтеся навчальними матеріалами з колегами	%	4,5	2,2	1,6	0,8	1,5	1,8	7,4
	(S.E.)							(0,1)
Ведете розмови про успішність окремих учнів	%	2,6	1,3	1,2	0,9	0,9	1,3	3,5
	(S.E.)							(0,1)
Співпрацюєте з іншими вчителями у школі для вироблення єдиних критеріїв оцінювання успішності учнів	%	10,8	9,0	4,6	3,3	2,4	5,7	8,8
	(S.E.)							(0,1)
Відвідуєте конференції для груп вчителів	%	7,5	4,8	3,1	1,3	3,1	3,6	9,0
	(S.E.)							(0,1)
Берете участь у спільних професійних навчаннях	%	12,3	5,5	2,9	1,8	2,7	4,3	15,7
	(S.E.)							(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: TALIS 2013 Results, 2014

Як видно з таблиці, найменше практикуються такі форми співпраці вчителів, як навчання спільно з іншими вчителями в одному класі (44,5 % і 41,9 %), залучення до спільної роботи у різних класах та вікових групах (наприклад, спільних проектах) (12,3 % і 21,5 %) і командне спостереження за роботою інших учителів з метою надання зворотного зв'язку (9,7 % і 44,7 %).

Власне всі ці позиції належать до другої категорії, що передбачає командну співпрацю з метою спільного навчання, проектної роботи і надання зворотного зв'язку. Це дає підстави для припущення, що низький рівень командної співпраці вчителів може негативно впливати на командну співпрацю учнів, а також на забезпечення міждисциплінарних зв'язків між різними навчальними дисциплінами.

Висновки і рекомендації щодо форм і методів навчання в шкільній освіті

- В українській середній освіті конструктивістський підхід не має широкого застосування. Як наслідок, в українській шкільній практиці репродуктивне навчання переважає над активними навчальними методами;
- українські вчителі більшою мірою є прибічниками стандартних форм і методів оцінювання і не надають достатнього значення пошукам альтернатив у оцінюванні та залученні самих учнів до оцінювання власного прогресу і планування власного навчання;
- українські вчителі в середньому майже вдвічі більше часу витрачають на супутні види діяльності, ніж учителі з країн-учасників опитування TALIS;
- найменше часу в українських учителів займає участь в управлінні школою, що, власне, доводить той факт, що значне навантаження, пов'язане з виконанням адміністративних обов'язків, не має прямого впливу на підвищення ролі вчителя в управлінні школою;
- в Україні певною мірою недооцінюється автономність учня у навчанні і його власна відповідальність за результати навчання. Така недовіра стає перешкодою для впевненого переходу української освіти на конструктивістські рейки
- В українській шкільній освіті недостатньо поширені практики, що передбачають командну співпрацю вчителів з метою спільного навчання, проектної роботи і надання зворотного зв'язку. Це може негативно впливати на командну співпрацю учнів, а також на забезпечення міждисциплінарних зв'язків між різними навчальними дисциплінами. Результати дослідження дають змогу визначити шляхи поліпшення на основі отриманих даних.

Результати порівняння українських та міжнародних показників можуть бути основою для поширення міжнародного позитивного досвіду в українському освітньому полі з врахуванням національного контексту, а саме:

- конструювати програми університетської підготовки та післядипломної освіти вчителів на засадах конструктивістського підходу. Цей підхід мав би реалізовуватися не лише у змісті програм на рівні теорії, а й наскрізно пронизувати їх у формах і методах навчання за цими програмами. Важливо, щоб у програмах підготовки вчителів також переважали активні навчальні методи;
- включати в курс підготовки вчителів нові модулі, перш за все пов'язані з питаннями самостійності учня, управління власним часом і підвищення ефективності роботи;
- у шкільній практиці важливо відійти від стандартних форм і методів оцінювання (поурочне, підсумкове тощо), що проводяться у формі самостійних, контрольних робіт та тестів. Альтернативні методи оцінювання мають базуватися на навчальному продукті, підготовленому учнем у процесі командної проектної творчої діяльності;
- важливо впроваджувати реальну автономію школи на всіх рівнях – академічному, адміністративному, фінансовому тощо. Регулятивними якості шкільного навчання можуть бути лише державні стандарти (що базуються на результатах навчання) і відповідальність на різних рівнях (учня, вчителя, адміністрації школи тощо).

РОЗДІЛ 7

МОБІЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛІВ

Вступ

Обмін професійним досвідом та професійне зростання вчителя не обмежується лише стінами школи чи локальним середовищем. Тісними стають і межі національного освітнього простору. Стрімкі сучасні зміни вимагають розширювати межі комунікації і важливим у цьому плані є закордонний освітній досвід. Для одержання нового міжнародного досвіду перед вчителем постають виклики у підвищенні рівня своєї професійної мобільності. Йдеться про обмін знаннями, досвідом із зарубіжними колегами.

7.1. Професійна мобільність українських учителів за кордон

Окремий блок запитань до вчителів стосувався їхньої мобільності за кордон з професійною метою. Мобільність вчителів розглядається як вагомий чинник професійного розвитку вчителів. На запитання «Чи були Ви коли-небудь за кордоном з професійною метою?» вчителям пропонувалося вказати про поїздки за кордон на тиждень або триваліший період в освітні установи та школи. До цих візитів не включалися конференції та тренінги. Результати мобільності представлені у таблиці 7.1

Таблиця 7.1

Професійна мобільність українських учителів за кордон залежно від статі, типу населеного пункту, регіону

	Всього	Стать		Тип населеного пункту		Регіон					
		Жінки	Чоловіки	Місто	Село	Схід	Захід	м. Київ	Північ	Центр	Південь
Так	7,6	7,9	5,8	9,4	3,8	6,0	9,2	12,4	6,4	7,4	3,6
Ні	92,4	92,1	94,2	90,6	96,2	94,0	90,8	87,6	93,6	92,6	96,3

**Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).*

Лише 7,6% опитаних вчителів були за кордоном з професійною метою. Більш мобільними виявилися жінки, аніж чоловіки (7,9% проти 5,8%). Майже втричі більше поїздок вказали вчителі міських шкіл (9,4%), ніж сільських (3,8%). Суттєві відмінності у рівні

мобільності засвідчив і регіональний розподіл результатів. Найбільша частка вчителів, які мали досвід відвідання закордонних освітніх установ, зафіксована у Києві (12,4%). Вищою, аніж в інших регіонах, є частка вчителів з досвідом закордонної мобільності у Західному регіоні (9,2%). Найнижчі показники у Південному регіоні (3,6%).

Окрім досвіду закордонної мобільності вчителів, у дослідженні ми з'ясували програму, в межах якої відбулася поїзка. Зауважимо, що питання побудоване так, що не фіксує кількість візитів, а лише факт мобільності та програму, в межах якої був виїзд (національна, регіональна, локальна, власна ініціатива тощо). Вчителів не обмежували часовим періодом і відповідь стосувалася усього періоду студентської підготовки та професійної діяльності. Якщо учитель брав участь у декількох типах програм, то міг відзначити одночасно декілька варіантів, тому сумарний відсоток перевищує 100%.

Таблиця 7.2

Програми, в межах яких відбувалася мобільність вчителів (%)

	%
Ні	92,4
Так, з них:	7,6
Так, як студент(-ка) під час навчання	1,6
Так, як вчитель у програмі ЄС (наприклад, Comenius)	0,8
Так, як вчитель у регіональній або національній програмі	1,2
Так, як вчитель у програмі, організованій моєю школою або районом	1,7
Так, з власної ініціативи	3,6

Найчастіше поїздки вчителів за кордон були зініційовані вчителями самостійно (3,6 %). 1,7% вчителів вказали, що програми, в межах яких вони відвідали закордонні освітні установи, організовані школою або районом.

7.2. Мета професійної мобільності українських вчителів за кордон

У таблиці 7.3 представлено мету закордонної подорожі. На це питання відповідали лише ті респонденти, які в попередньому запитанні відзначили факт мобільності. Вчителям пропонувалося вибрати усі варіанти відповідей, які характеризують їхню поїздку, тому сумарний відсоток у таблиці перевищує 100%. Частка відповідей обраховувалася серед тих, хто відповідав на це запитання.

Таблиця 7.3

Мета професійно зорієнтованих подорожей вчителів за кордон

	% до тих, хто відповіли
Навчання як частина навчальної програми	30,0
Вивчення іноземної мови	23,3
Вивчення інших предметів	7,0
Супровід учнів	27,0
Налагодження контактів зі школами з-за кордону	26,3
Викладання	7,0
Інше	30,4

Серед цілей поїздки третина вчителів (30%) вказали, що це була навчальна поїздка. Вона більшою мірою стосувалася тих вчителів, які за кордон їздили як студенти від час навчання. Ще стільки ж зазначили варіант «інше» (30,4%), що не дає повного уявлення, які види освітньої діяльності виконував учитель під час поїздки в закордонну освітню установу на термін понад тиждень. Для 27% вчителів – це був супровід учнів, для 26,3% – налагодження освітніх контактів, для 23,3% – підвищення іншомовних компетенцій.

Висновок щодо участі українських вчителів у програмах мобільності за кордон

Рівень мобільності українських вчителів є критично низьким, лише 7,6 % опитаних вчителів упродовж навчання та вчительської діяльності були за кордоном з професійною метою.

Більш мобільними у педагогічній спільноті є жінки, аніж чоловіки. Втричі більшим є показник мобільності міських вчителів, ніж учителів сільських шкіл (відповідно, 9,4 % та 3,8 %).

Виявлено регіональні відмінності у рівні професійної мобільності вчителів: найвищими є показники у м. Київ (12,4%) та Західному регіоні (9,2%), а найнижчими – у Південному регіоні (3,6%).

Професійна мобільність найчастіше була ініціативою вчителів, рідше – здійснювалася в межах певних програм (шкільних, районних, регіональних, національних чи міжнародних).

РОЗДІЛ 8

САМОЕФЕКТИВНІСТЬ УЧИТЕЛІВ ТА ЇХНЯ ЗАДОВОЛЕНІСТЬ РОБОТОЮ

Вступ

Самоефективність учителів і їхня задоволеність роботою досліджувалися в TALIS. Під поняттям «самоефективність» розуміють усвідомлену здатність людини впоратися зі специфічними і складними ситуаціями (Bandura, 1986). Дослідження Бандури показали, що людська поведінка мотивується і регулюється відчуттям своєї адекватності внутрішнім стандартам. На думку вченого, наша діяльність, як правило, більш успішна, коли маємо достатню впевненість у своїй спроможності її виконати. Люди з високою оцінкою власної ефективності легше контролюють свою поведінку і дії навколишніх, успішніші в кар'єрі й спілкуванні. Люди з низькою оцінкою особистої ефективності навпаки, пасивні, не можуть долати перешкоди і впливати на навколишніх.

Саме тому анкета TALIS містила серію питань, спрямованих на дослідження самоефективності учителів і їхньої задоволеності роботою. У цьому контексті було виокремлено три напрями: ефективність в управлінні класом, ефективність у викладанні; ефективність у залученні учнів. Кожен із них включав питання певного спрямування:

1. Ефективність в управлінні класом:
 - Контролювати порушення поведінки в класі.
 - Довести до відома учнів очікування учителя щодо їхньої поведінки.
 - Змусити учнів слідувати правилам поведінки в класі.
 - Заспокоїти учня, який порушує поведінку.
2. Ефективність у викладанні:
 - Задавати учням добрі запитання/ завдання.
 - Використовувати різні методи оцінювання.
 - Глибше пояснити, якщо учням не зрозуміло.
 - Впроваджувати альтернативні методи навчання в класі
3. Ефективність у залученні учнів:
 - Допомогти учням повірити, що вони можуть успішно навчатися.
 - Допомогти учням цінувати навчання.
 - Мотивувати учнів, які демонструють низьку зацікавленість навчанням.
 - Допомогти учням критично мислити.

Важливе значення для ефективності діяльності вчителів має їхня задоволеність роботою. З метою дослідження задоволеності вчителів своєю роботою було визначено два напрями: задоволеність середовищем і задоволеність професією. Вони охоплювали такі складові:

1. Задоволеність середовищем:
 - Я б хотів / ла перейти в іншу школу, якби була така можливість

- Мені подобається працювати в цій школі.
 - Я б порекомендувала свою школу як хороше місце роботи.
 - 5-9-х класів, я задоволена своєю роботою.
2. Задоволеність професією:
- Переваги професії вчителя переважають недоліки.
 - Якби я могла знову обирати, я б знову вирішив / ла стати учителем.
 - Я шкодую, що вирішив / ла стати учителем.
 - Інколи я думаю, що мені потрібно було обрати іншу професію.

Згідно з умовами опитування, учителі мали продемонструвати своє ставлення до вище вказаних позицій за шкалою Лайкерта.

У цьому розділі проаналізовано відповіді вчителів щодо їхньої самоефективності і задоволеності роботою. По-перше, подано порівняння результатів українських учителів і їхніх міжнародних колег стосовно самоефективності. По-друге, представлено інформацію щодо ефективності вчителів в управлінні класом, ефективності у викладанні та ефективності вчителів у залученні учнів з поділом опитаних учителів за віковими групами. По-третє, представлено показники, що демонструють задоволення українських учителів їхньою роботою у порівнянні з міжнародними показниками. По-четверте, за віковими групами представлено показники українських учителів щодо задоволеності середовищем, у якому вони працюють, а також задоволеності вчителів їхньою професією.

8.1. Самоефективність учителів

Таблиця 8.1 демонструє результати анкетування вчителів на предмет їхнього ставлення до певних видів роботи, через які може бути виражена їхня самоефективність. У таблиці подано частку вчителів, які стверджують, що їм значною мірою або повністю вдаються подані в таблиці види роботи.

Інформацію систематизовано за такими віковими групами: до 29 років; 30-39 років; 40-49 років; 50-59 років; 60 і більше років.

Для порівняння подано середній показник по Україні і середні показники по країнах TALIS.

Як видно з таблиці, за деякими видами роботи частка українських вчителів і в середньому частка вчителів з країн-учасниць TALIS є майже однаковими. Це, передовсім, стосується таких видів роботи, як: контроль поведінки в класі (85,0 % українських учителів і 87 % учителів з країн-учасниць TALIS) і глибше пояснення, якщо учням незрозуміло (92,9 % українських учителів і 92,0 % учителів з країн-учасниць TALIS).

Дещо подібними є результати щодо впровадження альтернативних методів навчання в класі (72,0 % українських учителів і 77,4 % учителів з країн-учасниць TALIS); застосування різних методів оцінювання (87,8 % українських учителів і 81,9 % учителів з країн-учасниць TALIS); заспокоєння учня, який порушує поведінку (78,5 % українських учителів і 84,8 % учителів з країн-учасниць TALIS); постановки добрих питань і завдань (82,6 % українських учителів і 87,4 % учителів з країн-учасниць TALIS).

Ці показники демонструють у таких виявах самоефективності, як управління класом і викладання, українські вчителі є досить подібними до своїх колег з країн-учасниць TALIS.

Натомість, найбільше занепокоєння викликають види роботи, які пов'язані з ефективним залученням учнів до навчальної діяльності, оскільки значно менша частка українських учителів повністю або значною мірою є в цьому успішною. Так, переконувати

учнів, що вони можуть успішно навчатися, можуть ефективно лише 59,4 % українських учителів, на відміну від 85,8 % учителів з країн-учасниць TALIS. Допомогати учням цінувати навчання значною мірою або повністю вдається лише 54,7 % українських учителів (для порівняння – в країнах-учасницях TALIS ця частка 80,7 %). Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів можуть 68,0 % українських учителів (вчителів з країн-учасниць TALIS – 91,3 %). Подібна ситуація і з допомогою учням у розвитку навиків критичного мислення, де успішними є 69,5 % українських учителів і 80,3 % учителів з країн-учасниць TALIS.

Таблиця 8.1

Самоефективність учителів

		до 29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60 і більше років	Середній показник по Україні*	Середній міжнародний показник TALIS*
Переконувати учнів, що вони можуть успішно навчатися	%	57,6	60,6	60,7	56,7	61,9	59,4	85,8
	(S.E.)							(0,1)
Допомогати учням цінувати навчання	%	54,9	54,7	54,6	52,6	58,9	54,7	80,7
	(S.E.)							(0,2)
Задавати учням добрі питання/завдання	%	81,3	82,5	84,9	82,3	79,4	82,6	87,4
	(S.E.)							(0,1)
Контролювати поведінку в класі	%	76,2	83,2	87,2	87,2	87,2	85	87,0
	(S.E.)							(0,1)
Мотивувати учнів, які не надто зацікавлені навчанням	%	50,4	47,4	50,1	50,7	57,3	50,6	70,0
	(S.E.)							(0,2)
Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів	%	62,8	64,5	71,3	69,6	68,2	68	91,3
	(S.E.)							(0,1)
Допомогти учням мислити критично	%	61,3	66,9	72,8	71,8	69,5	69,5	80,3
	(S.E.)							(0,2)
Змусити учнів дотримуватися правил класу	%	72	74	78,3	79	79,8	77	89,4
	(S.E.)							(0,1)
Заспокоїти учня, який порушує поведінку	%	72,7	78,6	80,3	79	79,2	78,5	84,8
	(S.E.)							(0,1)
Застосовувати різні методи оцінювання	%	83,7	86,9	89,6	87	88,8	87,8	81,9
	(S.E.)							(0,2)
Глибше пояснити, якщо учням не зрозуміло	%	91,5	93,4	95,2	91,8	90,8	92,9	92,0
	(S.E.)							(0,1)
Впроваджувати альтернативні методи навчання в класі	%	68,8	71,1	71,4	73	75,7	72	77,4
	(S.E.)							(0,2)

*Джерело: УАДО, база даних Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

**Джерело: OECD, TALIS 2013 Database.

Навіть побіжний аналіз самоефективності учителів за віковими групами демонструє, що найменш ефективного у вказаних видах роботи є наймолодша вікова група, що певною мірою підтверджує факт недостатньої практичної спрямованості допрофесійної підготовки вчителів. Найбільш успішно виконують професійні завдання учителі, які належать до вікової групи 40-49 років, причому цей показник повторюється фактично у кожному з аналізованих видів роботи.

У таблиці 8.2 представлено результати кореляційного аналізу, які характеризують зв'язок між складовими самоефективності вчителя.

Таблиця 8.2.

Кореляційна матриця показників самоефективності (Коефіцієнт кореляції Пірсона)

	Ефективність в управлінні класом				Ефективність у викладанні				Ефективність у залученні учнів			
	Контролювати поведінку в класі	Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів	Змусити учнів дотримуватися правил класу	Заспокоїти учня, який порушує поведінку	Задавати учням добрі питання/завдання	Застосовувати різні методи оцінювання	Глибше пояснити, якщо учням не зрозуміло	Впроваджувати альтернативні методи навчання	Переконувати учнів, що вони можуть успішно навчатися	Допомагати учням цінувати навчання	Мотивувати учнів, які не надто зацікавлені навчанням	Допомогти учням мислити критично
Контролювати поведінку в класі	1	0,4	0,53	0,566	0,3	0,358	0,325	0,3	0,2	0,2	0,33	0,3
Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів	0,4	1	0,449	0,444	0,3	0,358	0,331	0,315	0,3	0,3	0,38	0,366
Змусити учнів дотримуватися правил класу	0,53	0,449	1	0,592	0,3	0,389	0,356	0,319	0,3	0,3	0,37	0,395
Заспокоїти учня, який порушує поведінку	0,566	0,444	0,592	1	0,3	0,455	0,4	0,348	0,3	0,3	0,342	0,307
Задавати учням добрі питання/завдання	0,3	0,3	0,3	0,3	1	0,325	0,332	0,3	0,291	0,352	0,317	0,294
Застосовувати різні методи оцінювання	0,358	0,358	0,389	0,455	0,325	1	0,515	0,477	0,3	0,2	0,29	0,348
Глибше пояснити, якщо учням не зрозуміло	0,325	0,331	0,356	0,4	0,332	0,515	1	0,473	0,2	0,2	0,3	0,338
Впроваджувати альтернативні методи навчання	0,3	0,315	0,319	0,348	0,3	0,477	0,473	1	0,324	0,301	0,334	0,368
Переконувати учнів, що вони можуть успішно навчатися	0,2	0,3	0,3	0,3	0,291	0,3	0,2	0,324	1	0,515	0,393	0,328
Допомагати учням цінувати навчання	0,2	0,3	0,295	0,3	0,4	0,2	0,2	0,301	0,515	1	0,447	0,338
Мотивувати учнів, які не надто зацікавлені навчанням	0,33	0,38	0,37	0,342	0,317	0,29	0,3	0,334	0,393	0,447	1	0,357
Допомогти учням мислити критично	0,3	0,366	0,395	0,307	0,294	0,348	0,338	0,368	0,328	0,338	0,357	1

Коефіцієнт кореляції Пірсона, кореляція значуща на рівні 0,01

0,70 < r ≤ 1,00	сильний позитивний зв'язок
0,30 < r ≤ 0,70	помірний позитивний зв'язок
0,01 < r ≤ 0,30	слабкий позитивний зв'язок

Одержані дані засвідчують, що усі складові самоефективності тісно корелюють між собою. Коефіцієнт Альфа (Альфа Кронбаха) для показників самоефективності перевищує 0,7, що свідчить про внутрішню узгодженість характеристик, які її описують.

Показники *Ефективності в управлінні класом* найтісніше корелюють між собою. Найтісніший зв'язок зафіксовано між змінними «Заспокоїти учня, який порушує дисципліну» та «Змусити учнів дотримуватися правил класу» (0,592).

Серед показників *Ефективності у викладанні* найбільший зв'язок мають вміння «Застосовувати різні методи оцінювання» та «Глибше пояснити, якщо учням не зрозуміло» (0,515). Аналогічна сила кореляції у показників *Ефективності у залученні учнів*: «Переконувати учнів, що вони можуть успішно навчатися» і «Допомагати учням цінувати навчання» (0,515).

Таблиця 8.3

Профіль вчителів за показниками самоефективності

	Стать	Навантаження (до 20 годин; 21-40 годин; 41-80 годин; більше 80 годин)	Рівень освіти (молодший спеціаліст або бакалавр)	Стаж роботи (до 5 або більше 5 років)
Я б хотів перейти до іншої школи, якби це було можливо				
Мені подобається працювати в цій школі				
Я можу порекомендувати школу як хороше місце праці				
Загалом, я задоволений роботою				
Я задоволений своїми результатами в цій школі		24,0		13,0
Переваги вчительської роботи переважають над недоліками	18,0			
Якби довелося обирати, я б знову обрав вчителювання	40,0	26,0		20,0
Я шкодую про те, що погодився стати вчителем				
Інколи я думаю, що потрібно було обрати іншу професію	27,0			31,0
На мою думку, вчитель цінується в суспільстві		29,0		42,0

У таблиці 8.3 показані змінні, за якими зафіксовано зв'язок на основі Критерію χ^2 на рівні значущості не менше 0,005 (вказано значення χ^2).

Аналіз показав, що краще оцінюють свої можливості, жінки та вчителі з більшим навантаженням та досвідом роботи.

8.2. Задоволеність учителів роботою

Таблиця 8.4 демонструє, якою мірою українські вчителі погоджуються або цілком погоджуються з певними твердженнями, які описують задоволеність роботою. Для порівняння подано середні показники країн-учасниць опитування TALIS.

Таблиця 8.3

Задоволеність українських учителів роботою

		до 29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60 і більше років	Середній показник по Україні*	Середній міжнародний показник**
Переваги вчительської роботи переважають над недоліками	%	83,3	82,3	85,1	88,5	93,4	85,9	77,4
	(S.E.)							(0,2)
Якби мені довелося обирати, я б знову обрав(ла) вчителювання	%	73,3	75,9	80,4	87,7	92,1	81,1	77,6
	(S.E.)							(0,2)
Я б хотів(ла) перейти до іншої школи, якби це було можливо	%	9,7	9,3	7,8	6,4	5,5	7,7	21,2
	(S.E.)							(0,2)
Я шкодую про те, що вирішив(-ла) стати вчителем	%	9,0	11,2	8,5	5,2	6,4	8,1	9,5
	(S.E.)							(0,1)
Мені подобається працювати в цій школі	%	91,8	93,2	94,1	95,5	94,5	94,1	89,7
	(S.E.)							(0,1)
Інколи я думаю, що мені потрібно було обрати іншу професію	%	32,9	29,2	23,0	15,8	11,7	22,3	31,6
	(S.E.)							(0,2)
Я можу порекомендувати свою школу як хороше місце праці	%	90,8	90,2	90,9	91,0	91,6	90,8	84,0
	(S.E.)							(0,2)
На мою думку, вчитель як професія цінується в суспільстві	%	44,6	35,6	24,8	27,7	32,6	31,2	30,9
	(S.E.)							(0,2)
Я задоволений(-на) своїми результатами в цій школі	%	94,1	90,6	92,5	91,0	92,5	91,4	92,6
	(S.E.)							(0,1)
Загалом, я задоволений(-на) роботою	%	91,3	91,7	92,3	94,5	95,4	93,0	91,2
	(S.E.)							(0,1)

5-9-х класів, 93 % українських учителів стверджують, що вони задоволені роботою. Цей результат є подібним до результату вчителів з країн-учасниць TALIS, де 91,3 % опитаних 5-9-х класів задоволені своєю роботою.

Українські вчителі також переважно погоджуються з твердженнями, що позитивно характеризують задоволення роботою, причому відсоток українських учителів вищий у всіх поданих нижче позиціях, ніж середній відсоток учителів з країн-учасниць TALIS:

- Переваги професії вчителя переважають над недоліками (85,9 % і 77,4 % відповідно).
- Якби я могла знову обирати, я б знову вирішив / ла стати учителем (81,1 % і 76,6 % відповідно).
- Мені подобається працювати в цій школі (94,1 % і 89,7 % відповідно).

- Я б порекомендувала свою школу як хороше місце роботи (90,8 % і 84,0 % відповідно).

На рисунку 8.1 та 8.2 окремо представлені відповіді на позитивно та негативно сформульовані відповіді, що стосуються задоволеності вчителів роботою. Відповіді характеризують ступінь згоди вчителів із кожним за тверджень щодо задоволеності за чотирибальною шкалою «цілком погоджуюся», «погоджуюся», «не погоджуюся», «цілком не погоджуюся».

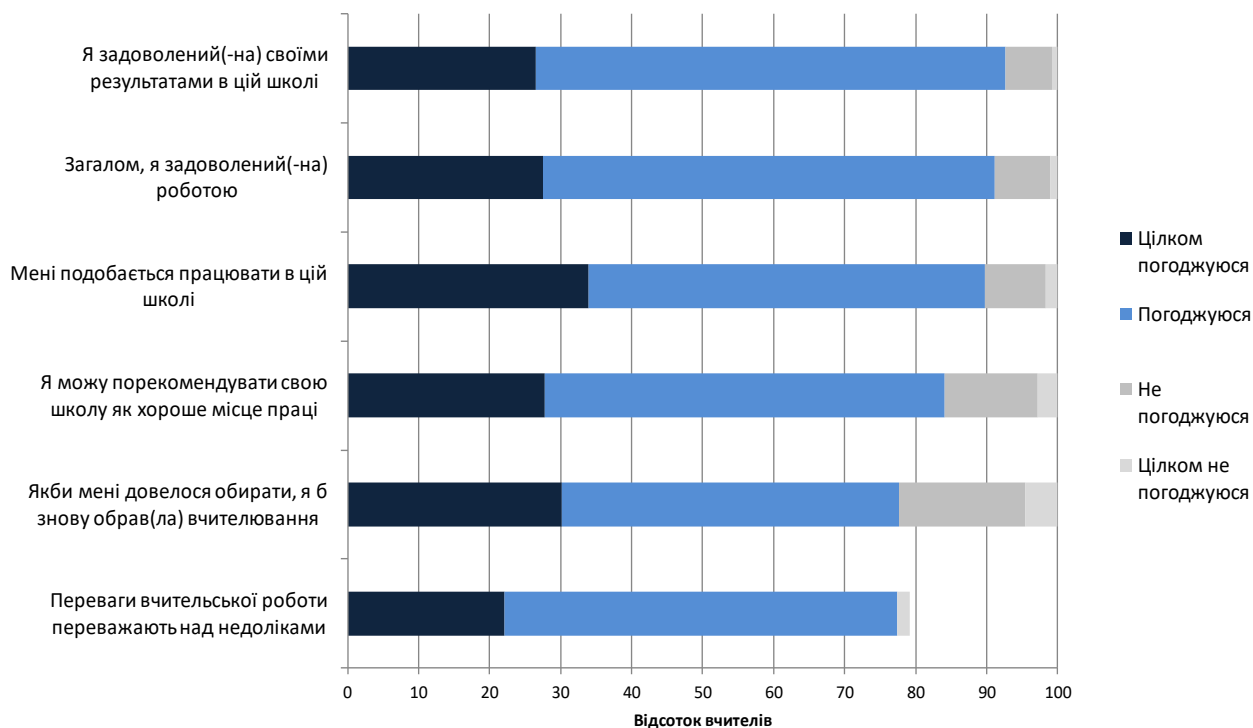

Рис.8.1. Задоволеність вчителів роботою (відповіді на позитивно сформульовані питання)

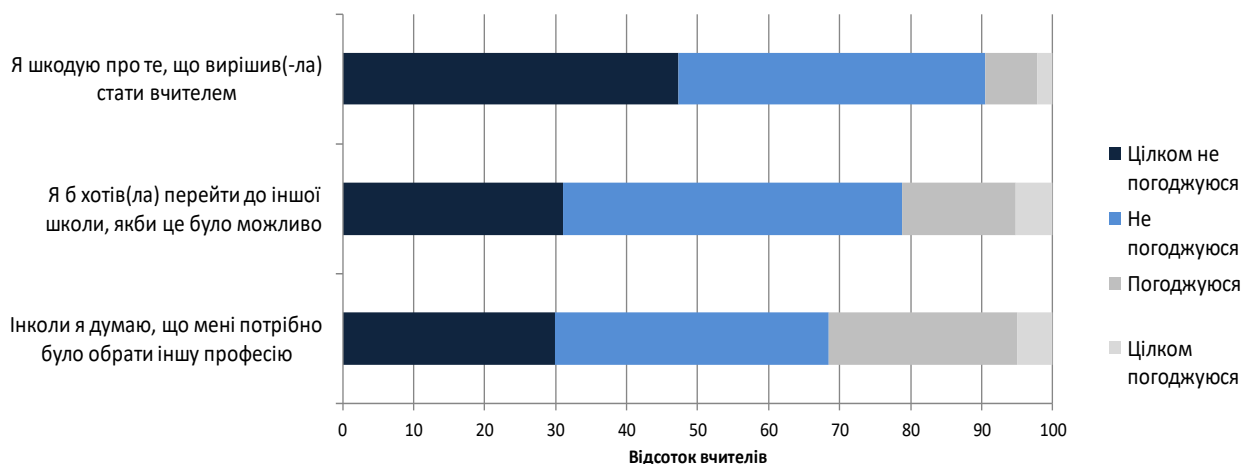

Рис.8.2. Задоволеність вчителів роботою (відповіді на негативно сформульовані питання)

У таблиці 8.5 подано дані, які характеризують результати кореляційного аналізу задоволеності роботою вчителів. Ці результати демонструють також, як і стосовно самоефективності, внутрішню узгодженість відповідей (коефіцієнт Альфа Кронбаха перевищує 0,7)

Таблиця 8.5.

Кореляційна матриця показників задоволення роботою (Коефіцієнт кореляції Пірсона)

	Задоволення середовищем					Задоволення професією				
	Я б хотів перейти до іншої школи, якби це було можливо	Мені подобається працювати в цій школі	Я можу порекомендувати школу як хороше місце праці	Загалом, я задоволений роботою	Я задоволений своїми результатами в цій школі	Переваги вчительської роботи переважають над недоліками	Якби довелося обирати, я б знову обрав вчителювання	Я шкодую про те, що погодився стати вчителем	Інколи я думаю, що потрібно було обрати іншу професію	На мою думку, вчитель ціниться в суспільстві
Я б хотів перейти до іншої школи, якби це було можливо	1	0,405	0,383	0,267	0,218	0,182	0,261	0,373	0,369	0,048
Мені подобається працювати в цій школі	0,405	1	0,622	0,464	0,395	0,362	0,447	0,362	0,365	0,175
Я можу порекомендувати школу як хороше місце праці	0,383	0,622	1	0,445	0,379	0,313	0,36	0,282	0,279	0,203
Загалом, я задоволений роботою	0,267	0,464	0,445	1	0,572	0,387	0,438	0,293	0,357	0,304
Я задоволений своїми результатами в цій школі	0,218	0,395	0,379	0,572	1	0,281	0,304	0,195	0,228	0,254
Переваги вчительської роботи переважають над недоліками	0,182	0,362	0,313	0,387	0,281	1	0,455	0,26	0,309	0,227
Якби довелося обирати, я б знову обрав вчителювання	0,261	0,447	0,36	0,438	0,304	0,455	1	0,464	0,564	0,219
Я шкодую про те, що погодився стати вчителем	0,373	0,362	0,282	0,293	0,195	0,26	0,464	1	0,601	0,122
Інколи я думаю, що потрібно було обрати іншу професію	0,369	0,365	0,279	0,357	0,228	0,309	0,564	0,601	1	0,167
На мою думку, вчитель ціниться в суспільстві	0,048	0,175	0,203	0,304	0,254	0,227	0,219	0,122	0,167	1

Коефіцієнт кореляції Пірсона:

0,70 < r ≤ 1,00	сильний позитивний зв'язок
0,30 < r ≤ 0,70	помірний позитивний зв'язок
0,01 < r ≤ 0,30	слабкий позитивний зв'язок

Кореляція значуща на рівні 0,01

Ми аналізували зв'язок між усіма змінними, які включені до питання, що характеризують задоволеність роботою. Змінна «На мою думку, вчитель цінується в суспільстві» найтісніше корелює з загальною задоволеністю роботою «5-9-х класів , я задоволений роботою» (0,304). Цей показник входить до групи показників «задоволеності середовищем».

Загальна задоволеність середовищем («5-9-х класів , я задоволений роботою») найтісніше корелює зі змінною «Мені подобається працювати в цій школі» та наміром рекомендувати школу іншим «Я можу порекомендувати школу як хороше місце праці» (0,445) . Показово, що, на відміну від загальної задоволеності професією («На мою думку, вчитель цінується в суспільстві»), загальна задоволеність середовищем демонструє зв'язки з усіма іншими показниками задоволеності роботою, за винятком наміру перейти до іншої школи (0,267). Найтісніший зв'язок змінної «На мою думку, вчитель цінується в суспільстві» спостерігається з змінною «Я задоволений своїми результатами в цій школі» (0,572).

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що чим більше вчитель задоволений своїми результатами в школі, тим більше впевненості у виборі вчительської професії і тим більше він задоволений роботою.

Далі спробуємо проаналізувати взаємозв'язок між задоволенням вчителя своєю роботою та самоефективністю. У таблиці 8.6 представлено кореляційний аналіз між показниками самоефективності вчителя і задоволення роботою.

Таблиця 8.6

Кореляційна матриця показників задоволеності роботою (Коефіцієнт кореляції Пірсона) та самоефективності

	Задоволення середовищем					Задоволення професією				
	Я б хотів перейти до іншої школи, якби це було можливо	Мені подобається працювати в цій школі	Я можу порекомендувати школу як хороше місце праці	Загалом, я задоволений роботою	Я задоволений своїми результатами в цій школі	Переваги вчительської роботи переважають над недоліками	Якби довелося обирати, я б знову обрав вчителювання	Я шкодую про те, що погодився стати вчителем	Інколи я думаю, що потрібно було обрати іншу професію	На мою думку, вчитель цінується в суспільстві
Контролювати поведінку в класі	0,130	0,163	0,122	0,190	0,194	0,128	0,180	0,109	0,175	0,021
Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів	0,095	0,149	0,137	0,137	0,146	0,142	0,156	0,100	0,143	0,056
Змусити учнів дотримуватися правил класу	0,127	0,162	0,157	0,181	0,190	0,137	0,155	0,094	0,132	0,075
Заспокоїти учня, який порушує поведінку	0,132	0,164	0,126	0,182	0,177	0,111	0,164	0,135	0,155	0,036
Задавати учням добрі питання/завдання	0,087	0,137	0,118	0,141	0,181	0,102	0,131	0,085	0,121	0,047
Застосовувати різні методи оцінювання	0,094	0,156	0,146	0,193	0,200	0,137	0,178	0,120	0,153	0,030
Глибше пояснити, якщо учням не зрозуміло	0,106	0,151	0,125	0,154	0,184	0,123	0,147	0,124	0,124	0,004
Впроваджувати альтернативні методи навчання	0,088	0,137	0,127	0,187	0,211	0,131	0,149	0,102	0,138	0,084

Коефіцієнт кореляції Пірсона, кореляція значуща на рівні 0,01

0,70<r≤1,00	сильний позитивний зв'язок
0,30<r≤0,70	помірний позитивний зв'язок
0,01<r≤0,30	слабкий позитивний зв'язок

Результати, представлені у таблиці 8.6, не дають підстав стверджувати про наявність тісного позитивного зв'язку між самоефективністю вчителя та його задоволеністю роботою. На цьому наголошують і дослідники проекту TALIS (TALIS 2013 Results, s. 182), зазначаючи, що показники самоефективності та задоволення роботою не обов'язково позитивно пов'язані. Дослідження показують, що коли вчителі загалом задоволені окремими аспектами роботи, пов'язаними з їхньою педагогічною роботою, такими як робочі завдання та професійне зростання, вони, як правило, незадоволені іншими аспектами, пов'язаними з робочим середовищем – наприклад, умовами праці, міжособистісними відносинами та заробітною платою. Наразі зростає кількість доказів того, що почуття самоефективності вчителів, яке складається з ефективності в навчанні, взаємодії з учнями та управління класом, також є важливим чинником впливу на навчальні результати учнів і водночас – чинником підвищення рівня задоволеності роботою вчителів. Отже, зростання почуття самоефективності впливає на зростання задоволення роботою, хоча ми наразі цього не виявили.

Таблиця 8.7

Профіль вчителів за показниками задоволеності роботою

	Стать	Навантаження (до 20 годин; 21-40 годин; 41-80 годин; більше 80 годин)	Рівень освіти (молодший спеціаліст або бакалавр)	Стаж роботи (до 5 або більше 5 років)
Я б хотів перейти до іншої школи, якби це було можливо				
Мені подобається працювати в цій школі				
Я можу порекомендувати школу як хороше місце праці				
Загалом, я задоволений роботою				
Я задоволений своїми результатами в цій школі		24,0		13,0
Переваги вчительської роботи переважають над недоліками	18,0			
Якби довелося обирати, я б знову обрав вчителювання	40,0	26,0		20,0
Я шкодую про те, що погодився стати вчителем				
Інколи я думаю, що потрібно було обрати іншу професію	27,0			31,0
На мою думку, вчитель ціниться в суспільстві		29,0		42,0

В таблиці 8.7 показані змінні, за якими зафіксовано зв'язок на основі Критерію χ^2 на рівні значущості не менше 0,005 (вказано значення χ^2).

Як засвідчують результати, жінки краще мотивовані до роботи вчителем, ніж чоловіки: чоловіки частіше вказують, що в ситуації вибору обрали б іншу професію.

Учителі з невеликим досвідом роботи та навантаженням частіше вважають, що професія вчителя цінується у суспільстві, ніж більш досвідчені колеги, однак саме досвідчені вчителі, (з досвідом роботи більше 5 років і навантаженням більше 80 годин) частіше залишилися би вірними професії і, якби довелося обирати, знову обрали б вчителювання.

8.3. Ставлення до професії вчителя у суспільстві

Важливе значення для відчуття вчителем задоволеності своєю роботою, є ставлення суспільства до цієї професії. Одним з десяти запитань, що сумарно формують задоволеність вчителів роботою, було запитання до вчителів визначити ступінь своєї згоди чи незгоди з твердженням «На мою думку, вчитель цінується в суспільстві».

На рис 8.1 представлено результати відповідей українських вчителів та вчителів країн-учасниць TALIS про цінність професії вчителя у суспільстві.

Результати відповідей українських вчителів є близькими до середнього показника по країнах-учасницях TALIS.

Лише 31,2 % українських учителів «цілком погоджуються» та «погоджуються» з тим, що професія учителя цінується в суспільстві. Частка вчителів міжнародної спільноти TALIS, які «цілком погоджуються» та «погоджуються» з цим твердженням складає 30,9 % (на рисунку ми подали деякі з них).

Як видно з рисунку, найвищі показники демонструє група азійських країн, серед яких Малайзія, Сингапур, Корея. Серед країн європейського континенту лідирує Фінляндія, яка впевнено тримається серед лідерів низки досліджень освітніх досягнень школярів (в т.ч. TIMSS, PISA). 5-9-х класів результати засвідчують достатньо невисокі результати цінності вчительської професії за оцінками самих же вчителів.

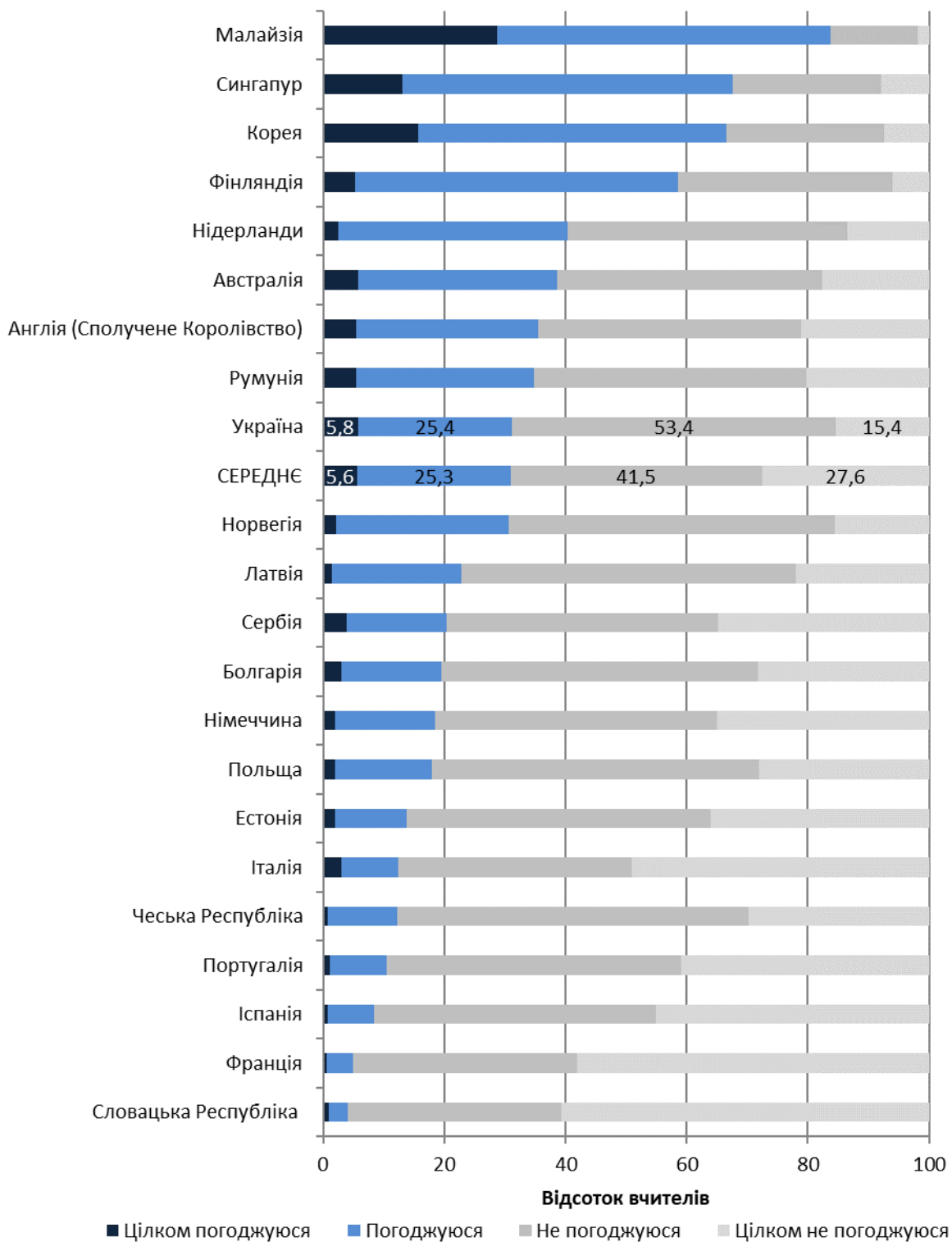

Рис. 8.3 Ставлення до професії вчителя в суспільстві

Висновок щодо самоефективності вчителів та їхньої задоволеності роботою

Анкета TALIS містила серію питань, спрямованих на дослідження самоефективності учителів. У цьому контексті було виокремлено три напрями: ефективність в управлінні класом, ефективність у викладанні; ефективність у залученні студентів.

За деякими видами роботи частка українських вчителів і в середньому частка вчителів з країн-учасниць TALIS є майже однаковими. Це, в першу чергу, стосується таких видів работ, як: контроль поведінки в класі і глибше пояснення, якщо учням незрозуміло.

Дещо подібними є результати щодо впровадження альтернативних методів навчання в класі; застосування різних методів оцінювання; заспокоєння учня, який порушує поведінку; постановки добрих питань і завдань. Показники демонструють, що у таких виявах самоефективності, як управління класом і викладання українські вчителі є досить подібними до своїх колег з країн-учасниць TALIS.

Натомість, певне занепокоєння викликають види роботи, які пов'язані з ефективним залученням учнів до навчальної діяльності, оскільки значно менша частка українських учителів повністю або значною мірою є в цьому успішною. Так, переконувати учнів, що вони можуть успішно навчатися, можуть ефективно лише 59,4 % українських учителів, на відміну від 85,8 % учителів з країн-учасниць TALIS. Допомогати учням цінувати навчання значною мірою або повністю вдається лише 54,7 % українських учителів (для порівняння – в країнах-учасницях TALIS ця частка 80,7 %). Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів можуть 68,0 % українських учителів (вчителів з країн-учасниць TALIS – 91,3 %). Подібна ситуація і з допомогою учням у розвитку навиків критичного мислення, де успішними є 69,5 % українських учителів і 80,3 % учителів з країн-учасниць TALIS.

Навіть побіжний аналіз самоефективності учителів за віковими групами демонструє, що найменш ефективними у вказаних видах роботи є наймолодша вікова група, що певною мірою підтверджує факт недостатньої практичної спрямованості допрофесійної підготовки вчителів. Найбільш успішними у професійній діяльності є вчителі, які належать до вікової групи 40-49 років, причому цей показник повторюється фактично у кожному з аналізованих видів роботи.

З метою дослідження задоволеності вчителів своєю роботою було визначено два напрями: задоволеність середовищем і задоволеність професією. 5-9-х класів, 93 % українських учителів стверджують, що вони задоволені роботою. Цей результат є подібним до результату вчителів з країн-учасниць TALIS, де 91,3 % опитаних 5-9-х класів задоволені своєю роботою.

Українські вчителі переважно погоджуються з твердженнями, що позитивно характеризують задоволення роботою, причому відсоток українських учителів вищий у всіх позиціях, ніж середній відсоток учителів з країн-учасниць TALIS. За даними дослідження зроблено висновок, що чим більше вчителі задоволені своїми результатами в школі, тим більше впевненості у виборі вчительської професії вони мають і тим більше задоволені роботою.

Результати аналізу не дають підстав стверджувати про наявність тісного позитивного зв'язку між самоефективністю вчителя та задоволенням його роботою. На цьому наголошують і дослідники проекту TALIS, зазначаючи, що показники самоефективності та задоволення роботою не обов'язково позитивно пов'язані.

Важливе значення для відчуття вчителем задоволення своєю роботою є ставлення суспільства до цієї професії. Лише близько третини (31,2 %) українських учителів «цілком

погоджуються» та «погоджуються» з твердженням, що професія учителя цінується в суспільстві. Частка вчителів міжнародної спільноти TALIS, які «цілком погоджуються» та «погоджуються» з цим твердженням складає 30,9 %. 5-9-х класів результати засвідчують результати, близькі до середніх міжнародних показників, водночас характеризують достатньо невисоку цінність вчительської професії у суспільстві за оцінками самих же вчителів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Головаха Є. Україна та Європа: результати міжнародного порівняльного соціологічного дослідження / Євген Головаха, Андрій Горбачик, Наталія Паніна. – К.: Інститут соціології НАН України, 2006. – 142 с.

Закон України «Про освіту» № 2145-19 від 05.09.2017 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Інформаційний бюлетень «Загальноосвітні навчальні заклади Міністерства освіти і науки України, інших міністерств і відомств та приватні заклади (2015/2016 та 2016/2017 н.р.). – К: МОН, Департамент економіки та фінансування, Інститут освітньої аналітики, відділ інформаційних та аналітичних систем, 2016. – 142 с.

Лісова Т.В., Ковальчук Ю.О. Професійний розвиток вчителів у світлі міжнародного дослідження TALIS / Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді [зб. наук. пр.]. – Вип. 21. – Кн. 3. – Том I (75). – Київ: Гнозис, 2017. – С. 420 – 430.

Паніотто В. Методи опитування / Паніотто В., Харченко Н. – Київ: Видавничий дім «Кієво-Могилянська академія», 2017 – 342 с.

Українська асоціація дослідників освіти. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.uera.org.ua

Чурилов Н. Типология и проектирование выборочного социологического исследования (история и современность) / Н. Чурилов. – К.: Факт 2008. – 366 с.

Щудло С. Перспективи розвитку недержавних дослідницьких організацій в Україні: інституціоналізація UERA (Українська асоціація дослідників освіти)/ С.Щудло // Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної заочної конференції. – Маріуполь : МДУ, 2015. – С.235 – 236.

Щудло С. Методологія формування вибірки у міжнародних порівняльних освітніх дослідженнях (на прикладі проекту TALIS): інтеграція універсального та національного / Щудло С., Хобта С. // Нові нерівності – нові конфлікти: шляхи подолання. Тези доповідей та виступів учасників III Конгресу Соціологічної асоціації України), Харків, 12-13 жовтня 2017 року / Ред.: Бакіров В.С. (гол.ред.) та ін. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. – С. 363 – 367.

Щудло С. Потенціал дослідження TALIS для реформування освіти в Україні / С. Щудло // Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні: Збірник матеріалів I Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти (11 лютого 2017 р.) / За ред. С.Щудло, О.Заболотної, О.Ковальчук. – Київ – Дрогобич : ТЗОВ «Трек-ЛТД», 2017. – С. 187 – 190.

Щудло С. Українські вчителі у дзеркалі дослідження за методологією TALIS / Щудло С., Заболотна О. // Нові нерівності – нові конфлікти: шляхи подолання. Тези доповідей та виступів учасників III Конгресу Соціологічної асоціації України), Харків, 12-13 жовтня 2017 року / Ред. рада: Бакіров В.С. (гол.ред.) та ін. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017. – С. 361 – 363.

Bandura, A. (1986), *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.

Rockoff, J. (2008), *Does mentoring reduce turnover and improve skills of new employees? Evidence from teachers in New York City* // www0.gsb.columbia.edu/faculty/jrockoff/rockoff_mentoring_february_08.pdf.

Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2013. Sampling Manual. – OECD, 2012. – 47 p.

- TALIS 2008 Technical Report. – OECD, 2010. – 278 p.
- TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. – OECD, 2014. – 442 p.
- TALIS 2013 Technical Report. – OECD, 2014. – 460 p.
- TALIS 2013 Technical Standards – Final. - OECD, 2013. – 35 с.
- Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2013. Sampling Manual. – OECD, 2012. – 47 p.
- Teaching and Learning International Survey TALIS 2013 Conceptual Framework. – OECD, 2013. – 60 p.

Додатки

Додаток А

Дизайн вибірки

Якість інформації, одержаної в результаті проведення дослідження, її валідність, релевантність, порівнюваність у міжнародному контексті, суттєво визначається якістю вибірки. На жаль, досить рідко у відкритих звітах дослідники представляють детальний опис механізму формування вибірки. Для міжнародних порівняльних досліджень детальний опис та чітке дотримання вибірки – є однією з ключових вимог. Документація проекту TALIS містить окремий документ (стандарт), який досить детально регламентує формування вибірки (Водночас специфіка освітнього простору кожної країни-учасниці TALIS, яких у хвили 2013 року налічувалося 34, зумовлює національні особливості побудови вибірки. Таким чином, вибірка у міжнародному дослідженні є симбіозом універсального та національного, одночасно забезпечуючи порівнюваність інформації з різних країн і враховуючи внутрішню специфіку країни. Представлений нами нижче опис національних особливостей формування вибірки у дослідженні за методологією TALIS може бути цінним для поглиблення знань щодо методологічних засад організації вибіркових досліджень з проблем освіти та інструментом для використання в інших дослідженнях з проблем освіти.

Над конструюванням вибірки для Всеукраїнського опитування за методологією TALIS працювали професор Світлана Щудло (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка) та доценту Світлана Хобта (Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м.Старобільськ). УАДО висловлює подяку за консультативну та експертну допомогу кандидату соціологічних наук Антону Пігиді (TNS Україна) та кандидату фізико-математичних наук доценту Тетяні Лісовій (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). Зазначимо, що при проведенні загальноукраїнського опитування дослідники намагалися максимально дотриматися усіх вимог методології TALIS.

План формування вибірки у TALIS передбачає такі основні етапи:

- визначення цільової аудиторії, від якої очікуємо отримати дані;
- формування списку шкіл, що охоплює цільову аудиторію;
- відбір необхідної кількості шкіл зі сформованого списку;
- формування списку вчителів рівня МСКО 2 у кожній обраній школі (базова середня освіта);
- відбір необхідної кількості вчителів зі сформованого списку.

У проекті TALIS робота над формуванням вибірки розподіляється поміж міжнародними координаторами та національними менеджерами. Так, на країну-учасницю покладається відповідальність за виконання таких завдань:

- отримання або формування повного списку шкіл рівня МСКО 2;
- визначення шкіл, які виключаються зі списку, відповідно до інструкцій, наведених нижче, а також причин виключень,
- визначення критеріїв для стратифікації шкіл, на основі яких буде формуватися вибірка шкіл;
- аналіз можливості участі у школи, або при неможливості участі визначення заміни та документування заміни;
- отримання або створення списку викладачів рівня МСКО 2 в кожній вибраній (або заміненій) школі;

- формування вибірки вчителів у кожній школі;
- відстеження участі вчителя та документування відсутності участі.

Виключення з вибірки, згідно з вимогами TALIS, мають бути мінімальними і аргументованими, щоб зберегти порівнянність та неупередженість. Рекомендована максимальна частка виключених вчителів становить 5%. У таблиці А.1 показано, як співвідносяться міжнародна та національна цільові групи та генеральні сукупності за вимогами TALIS.

Таблиця А.1

Цільові групи та генеральні сукупності за вимогами TALIS

МСКО рівень 2 (ISCED Level 2)			
Підлягають виключенню з TALIS	Міжнародна цільова група TALIS		
	=		
	Міжнародна генеральна сукупність TALIS		
	=		
	Усі школи, в яких є хоча б один клас ISCED Level 2 (МСКО 2 -базова середня освіта)		
-школи для дорослих; -школи для дітей з особливими потребами; -вчителі, які працюють на заміні та тимчасово; -вчителі, які викладають для дорослих	Національна цільова група		
	Виключені з генеральної сукупності на національному рівні	Національна генеральна сукупність TALIS	
	Видалені з об'єктивних причин, малі школи	Не у вибірці	У вибірці
	Не більше 5 % вчителів	Не менше 95% вчителів	

Джерело: Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2013. Sampling Manual. – OECD, 2012, p. 13

Як бачимо, план формування вибірки TALIS містить чіткі вимоги щодо забезпеченості інформацією про школи країни, водночас план формування вибірки TALIS є досить загальним та гнучким. Враховується те, що деяким країнам-учасницям TALIS складно або неможливо дотриматися усіх встановлених вимог. Тому додатково обговорюється з менеджерами проекту конкретні умови (наприклад, кількість та розмір шкіл, пропоновані рівні освіти тощо) формування дизайну вибірки для кожної країни.

Для укладення списку шкіл, з яких мала формуватися вибірка, ми звернулися до Інституту освітніх досліджень при Міністерстві освіти та науки України, який надав статистичну інформацію, що містила повний актуальний список 16 812 шкіл України.

База даних шкіл містила таку необхідну для основи вибірки інформацію:

- повна та скорочена назва та номер школи;
- ідентифікаційний номер школи (school_id);
- контактна інформація школи: адреса, номер телефону;
- область, район в якому розташована школа;

- назва населеного пункту, де розташована школа;
- КОАТУУ (що дає змогу ідентифікувати міські та сільські школи);
- число штатних викладачів (використовується як розмір школи – MOS);
- форма власності (державна, комунальна, приватна);
- освітній ступінь школи;
- тип школи.

План формування вибірки TALIS передбачає двоступеневий стратифікований дизайн. Передбачається, що вчителі (елементи відбору другого ступеня або вторинні одиниці відбору) повинні бути випадково відібрані з укладеного списку вчителів у відібраних школах (одиницях першого ступеня або первинних одиниць відбору).

У дослідженні чітко регламентується формальне визначення вчителя класу, оскільки у школах є персонал, який виконує допоміжні педагогічні функції, педагогічний супровід та ін., але не включається до вибірки. «Вчитель класу – це особа, чия професійна діяльність передбачає планування, організацію та проведення групової діяльності з метою розвитку знань, вмінь та навичок учнів відповідно до навчальних програм. Інакше кажучи, вчитель – це особа, основна діяльність якої спрямована на викладання»¹⁰. Слід зазначити, що не обумовлюється мінімальний розмір класу, тобто вчителі, які забезпечують індивідуальне навчання, також охоплюється визначенням.

Відбір шкіл здійснюється з врахуванням їхнього розміру, тобто кількості вчителів рівня МСКО 2, які працюють у ній. Ймовірність потрапляння до вибірки школи певного розміру повинна відповідати частці таких шкіл у генеральній сукупності.

Ймовірнісний (випадковий) принцип відбору покладений також в основу формування вибірки вчителів. У кожній відібраній школі кожен вчитель повинен мати однакову ймовірність потрапляння до вибірки.

Врахування національної специфіки структури освіти країни-учасниці здійснюється за рахунок дозволу визначення власної схеми стратифікації. У TALIS це не регламентується окремими стандартами надійності, порівнянності та якості статистичної інформації.

Оцінка відповідності вибіркової сукупності генеральній здійснюється як для вчителів, так і для шкіл. З цією метою вибірка характеризується такими параметрами:

- точність (accuracy and precision): до вибірки включається не менше 200 шкіл, у кожній з яких відбирають по 20 вчителів та директор. Очікується, таким чином, обсяг вибірки 4000 вчителів та не менше 200 директорів шкіл;
- рівень досяжності (participation rate): щоб забезпечити мінімальний рівень надійності, щонайменше 75% шкіл та принаймні 75% вчителів у школах-учасниках повинні брати участь в опитуванні (якщо не досягнуто 50% участі відібраних у певній школі вчителів – школа видаляється зі списку учасників).

Кожна країна оцінюється за вказаними параметрами та за кількістю зроблених замінів. Кількість замінів рекомендується максимально зменшити. Вимагається реалізація саме випадкової вибірки, тому при збільшенні замінів, вибірка втрачає ймовірнісність і стає більш цілеспрямованою, що знижує надійність і валідність результатів.

Вибірка кожної країни-учасниці оцінюється на якість реалізації, від чого залежить включення або не включення даних по країні до загального міжнародного дослідження. Національна вибірка кожної країни отримує оцінку за чотирьохбальною шкалою. Оцінка «добре» означає, що дані країни будуть рекомендовані до повного включення в міжнародні

¹⁰ Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2013. Sampling Manual. – OECD, 2012, p. 10

порівняння. Оцінка «задовільно» означає, що в дані країни не можуть бути рекомендовані для повного включення в міжнародні порівняння і можуть бути включеним лише в тому випадку, якщо національний менеджер проекту надасть вагомі докази того, що відхилення від вимог суттєво не вплине на якість даних. Оцінка «погано» означає, що дані країни не будуть рекомендовані до включення в міжнародні порівняння. Нарешті, участь шкіл нижче 50% буде оцінюватися як «непридатно» (див. табл. А.2).

Таблиця А.2

Оцінки для прийняття рішення про включення даних у загальне міжнародне дослідження

Рівень участі		Після замін		
		≥75%	50 % до 75%	
До замін	≥75%	Добре		
	50% – 75%	Задовільно	Задовільно	Погано
	<50%	Непридатно		

Джерело: TALIS 2013. Technical Report, OECD, p.13

Для України зі списку шкіл, що потрапили до вибірки, були замінені 17, що складає 8,5% від обсягу вибірки. Після замін усі відібрані школи на 100% взяли участь в дослідженні. Таким чином, у разі оцінки за вимогами таблиці 3, українська реалізація вибірки отримала б оцінку «добре», бо рівень участі шкіл був забезпечений на 92%.

Оскільки вибіркою обумовлено, що мінімальна кількість вчителів встановлена на рівні 20, то може виникнути проблема, у малих школах, де такої кількості вчителів нема. У такому випадку опитуванню підлягають усі вчителі рівня МСКО 2. У школах, де кількість вчителів від 21 до 30, то вибірка може бути збільшена до 30, і усі учителі будуть охоплені опитуванням. Збільшити вибірку до 30 або залишити на рівні 20 – це вибір залишається за дослідниками, залежно від специфіки освітньої структури. Варто зазначити, що яскравою рисою української школи є її невеликий розмір. Ми зіткнулися з проблемою, що у багатьох школах, особливо сільських, сформований список вчителів рівня МСКО 2, не містив 20 осіб. Тоді ми у більших школах скористалися можливістю збільшення обсягу вибірки у школі до 30 осіб. Окрім того, з метою забезпечення практичності та економії ресурсів, до вибірки не включаються дуже малі школи, тобто у яких кількість вчителів, які працюють у базовій школі є не більшою 3. В Україні ми виключили зі списку школи, в яких була кількість вчителів меншою 5, що було відповідно задокументовано.

Відбір шкіл

При відборі шкіл ми керувалися структурою загальноосвітніх навчальних закладів згідно зі Статтею 9 «Типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти» Закону України «Про загальну середню освіту» :

- школа I-III ступенів;
- спеціалізована школа (школа-інтернат) I-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів;

- гімназія (гімназія-інтернат) - навчальний заклад II-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів відповідно до профілю;
- колегіум (колегіум-інтернат) - навчальний заклад II-III ступенів філологічно-філософського та (або) культурно-естетичного профілю;
- ліцей (ліцей-інтернат) - навчальний заклад III ступеня з профільним навчанням та допрофесійною підготовкою (може надавати освітні послуги II ступеня, починаючи з 8 класу);
- школа-інтернат I-III ступенів - навчальний заклад з частковим або повним утриманням за рахунок держави дітей, які потребують соціальної допомоги;
- спеціальна школа (школа-інтернат) I-III ступенів - навчальний заклад для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;
- санаторна школа (школа-інтернат) I-III ступенів - навчальний заклад з відповідним профілем для дітей, які потребують тривалого лікування;
- школа соціальної реабілітації - навчальний заклад для дітей, які потребують особливих умов виховання (створюється окремо для хлопців і дівчат);
- вечірня (змінна) школа II-III ступенів - навчальний заклад для громадян, які не мають можливості навчатися у школах з денною формою навчання;
- навчально-реабілітаційний центр - навчальний заклад для дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку.

Таким чином, загальна кількість загальноосвітніх навчальних закладів України склала 16 812, які увійшли до загального списку шкіл і склали нашу генеральну сукупність. Із загального списку шкіл на Кроці 1 ми виключили ті, де є лише рівні МСКО 1 або МСКО 3, тобто лише початкові школи або старші школи (I ступеня або III ступеня). Таких виявилось 1539. Також виключили школи, про освітній рівень яких інформація була відсутня (111 шкіл). У списку залишилося 15162 школи, у яких є рівень МСКО 2, тобто школи I-II, I-III, II-III ступенів.

Окрім того, згідно з вимогами, зі списку шкіл Кроком 2 стало видалення ще 532 шкіл (таблиця А.3).

Таблиця А.3

Типи загальноосвітніх навчальних закладів, видалених з вибірки (Крок 2)

Тип загальноосвітнього навчального закладу	К-ть
Ліцеї	299
Вечірні школи	88
Санаторні школи-інтернати	71
Навчально-реабілітаційні центри	51
Міжшкільні навчально-виробничі комбінати	14
Навчально-виховний комплекс (об'єднання) II-III ступеню	7
Школи для дітей з особливими потребами	6
Дошкільні комплекси	2
Разом	532

Джерело: укладено авторами

Отже, отриманий список загальноосвітніх шкіл, кількістю 14 624 школи прийнято за генеральну сукупність. Наступним Кроком 3 стало видалення з цього списку таких шкіл (таблиця А.4) :

Таблиця А.4

Загальноосвітні навчальні заклади, видалені з вибірки (Крок 3)

Типи загальноосвітніх навчальних закладів	К-ть
Школи з малою кількістю вчителів (менше 5)	437
Школи, де відсутня інформація про чисельність вчителів	142
Школи у зоні АТО (з районів Луганської та Донецької областей, які непідконтрольні Україні, та населених пунктів, що прилягають до лінії зіткнення)	218
Разом	777

Джерело: укладено авторами

У результаті видалення певних типів навчальних закладів, для формування вибірки було сформовано список з 13 827 шкіл, що становить 94,6% від шкіл, визначених як генеральна сукупність (Таблиця А.5).

Таблиця А.5

Національна цільова група та генеральна сукупність

Школи, які не потрапили до вибірки	Національна цільова група TALIS = Національна генеральна сукупність TALIS = Усі школи, в яких є хоча б один клас ICED Level 2 (МСКО 2 -базова середня освіта) N=14624	
	Виключено з вибірки	Включено до вибірки
Ліцеї	Малі школи (до 5 вчителів)	не у вибірці у вибірці
Вечірні школи	Школи у зоні АТО	
Санаторні школи-інтернати)	Школи, де відсутня інформація про чисельність вчителів	
Навчально-реабілітаційні центри		
Міжшкільні навчально-виробничі комбінати		
Навчально-виховний комплекс (об'єднання)		
Школи для дітей з особливими потребами	0,044 n=797	0,946 n=13 827

Джерело: укладено авторами

Важливе значення у формуванні вибірки має процес стратифікації шкіл. Стратифікація є засобом організації структури вибірки, щоб досягти кращої достовірності інформації при фіксованому розмірі вибірки. Стратифікація забезпечує достатню наповненість важливими характеристиками виділених у генеральній сукупності груп. Стратифікація може бути

проведена за експліцитними (явними) критеріями та імпліцитними (неявними). Таким чином, методологія TALIS передбачає використання експліцитних та імпліцитних страт. Якби критерії не використовувалися, процес їх виділення завжди передуватиме формуванню вибірки.

Експліцитні страти передбачають критерії стратифікації шкіл за характеристиками, які можуть суттєво вплинути на результати дослідження. Відповідно до специфіки країни, це можуть бути регіон, лінгвістичні або етнокультурні групи. Експліцитна стратифікація може здійснюватися залежно від політичних, організаційних або аналітичних потреб, як критерії стратифікації можуть використовуватися географічні регіони (штати, провінції ...), рівні соціально-економічного розвитку домогосподарств (низький, середній, високий рівень доходів домашніх господарств у навчальному районі ...), тип фінансування школи (приватна, державна), тип освіти (професійна, академічна, змішана..), розмір школи (визначається кількістю вчителів рівня МСКО 2) або іншим критерієм, що стосується збору чи аналізу даних.

У результаті проведення експліцитної стратифікації формуються страти, які являють собою вичерпні та взаємовиключні групи шкіл, які мають певну загальну характеристику (наприклад, географічний регіон, мовна або етнокультурна група тощо). Кожна школа знаходиться в одній і єдиній чіткій страті. Обсяг вибірки розподіляється між стратами. Кожна страта формується і наповнюється окремо. Розуміючи, що кількість шкіл, включених до вибірки є фіксованим (близько 200 шкіл), тому бажано обмежити кількість страт. Досвід показує, що досягнення точності суттєво зменшується при використанні більше 4 або 5 критеріїв стратифікації. Формування надто великої кількості страт зумовлює надто мале їх наповнення.

Імпліцитна стратифікація полягає у пропорційному наповненні за певними критеріями імпліцитних страт в межах експліцитних страт з метою підвищення надійності одержаної інформації. Зазвичай за критерії для формування імпліцитних страт пропонується використовувати предмет, який викладає вчитель, вік та стать. Згідно з Рекомендаціями щодо формування вибірки TALIS, країни можуть враховувати свої особливості. Цей тип стратифікації є ефективним і простим способом забезпечення (майже) пропорційного розподілу вибірки шкіл у всіх імпліцитних стратах, що забезпечить більшу надійність інформації. Однак як і стосовно експліцитних страт, не рекомендується використовувати надто великої кількості критеріїв, оскільки це може призвести до малого наповнення страт.

Під час формування вибірки для України застосовувалися три критерії стратифікації – регіон, тип населеного пункту, тип школи. З огляду на регіональну гетерогенність України, як експліцитна страта застосовувався передусім регіональний поділ. Поділ на регіони здійснювався відповідно до прийнятої в українській соціології класифікації і було виділено шість регіонів, включаючи м.Київ (Таблиця А.6)

Таблиця А.6

Структура регіонів

Регіон	Області
Схід	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Сумська, Харківська
Захід	Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька
Північ	Житомирська, Київська, Чернігівська
Центр	Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська
Південь	Миколаївська, Одеська, Херсонська
Київ	м.Київ

Джерело: (Чурилов, с.40)

Пропорція регіональних страт задавалася відповідно до регіонального розподілу загальної кількості вчителів у денних загальноосвітніх навчальних закладах..

Окрім регіону, як критерій для формування експліцитної страти застосовувався тип населеного пункту, які поділялись на 1) міста-обласні центри, 2) інші міста, включно з СМТ, 3) села. Поєднання регіону та типу населеного пункту в комбінації дало 16 експліцитних страт (таблиця А.7):

Як імпліцитну страту використано поділ за типом школи (загальноосвітні та «школи нового типу», до яких ми віднесли гімназії, спеціалізовані школи та інші).

Таким чином, у сукупності ми отримали 5-9-х класів 32 страти (16 страт (регіон*тип населеного пункту) * 2 типи шкіл).

Для відбору одиниць першого рівня (шкіл) використовувався випадковий систематичний відбір. В межах регіонів та типів населених пунктів школи були стратифіковані за типом школи. У цих стратах школи були впорядковані за розміром школи (MOS). Порядок впорядкування шкіл за розміром у імпліцитних стратах було зроблено як чергування порядку зростання та порядку спадання. Школи основної вибірки мали позначку «S». Після впорядкування списку за стратами і розміром школи, визначався крок відбору (k), який дорівнював відношенню кумулятивного процента MOS до кількості одиниць у страті відповідно до її розміру]. Стартова точка визначалась на основі Таблиці випадкових чисел. Для кожної відібраної для вибіркової сукупності школи, обиралися дві школи для заміни. Це були школи зі списку на одну позицію вище та нижче за обрану до основної вибірки школи. Школи для заміни одержали позначку «R1» і «R2». Таким чином, було відібрано 201 школу основної вибірки і 402 школи для заміни. Школи, які помилково потрапили до вибірки (наприклад, закриті) не могли бути замінені. Запасні школи визначалися до початку польової

роботи. Таблиця А.8 ілюструє фрагмент реалізації систематичного випадкового відбору з використанням таблиці випадкових чисел.

Таблиця А.7

Експліцитні страти

№	Страти
1	Схід@місто
2	Схід@ обласний.центр
3	Схід@село
4	Захід@місто
5	Захід@ обласний.центр
6	Захід@село
7	Київ@м.Київ
8	Північ@місто
9	Північ@обласний центр
10	Північ@село
11	Центр@місто
12	Центр@ обласний.центр
13	Центр@село
14	Південь@місто
15	Південь@ обласний.центр
16	Південь@село

Джерело: укладено авторами

Таблиця А.8

Механізм відбору шкіл до вибірки TALIS

Національний id навчального закладу	Назва школи	Експліцитна страта	Імпліцитна страта	Кількість вчителів (MOS)	Кумулята MOS	Крок відбору	Стартова точка	Статус відбору
19622	Школа 1	Схід@місто	ЗОШ	5	260	221	56	
20003	Школа 2	Схід@місто	ЗОШ	5	265	221	56	
2487	Школа 3	Схід@місто	ЗОШ	5	270	221	56	
2492	Школа 4	Схід@місто	ЗОШ	5	275	221	56	R1
5280	Школа 5	Схід@місто	ЗОШ	5	280	221	56	S
7897	Школа 6	Схід@місто	ЗОШ	5	285	221	56	R2
7912	Школа 7	Схід@місто	ЗОШ	5	290	221	56	
8499	Школа 8	Схід@місто	ЗОШ	5	295	221	56	

Джерело: укладено авторами

У результаті відбору до вибірки потрапило 54% міських шкіл та 46% – сільських, що відповідає пропорції за статистикою МОН України¹¹ [10, с.9]. На Східний регіон припадає 23% шкіл, Західний – 36%, м. Київ – 5%, Північний – 11%, Центральний – 14%, Південний – 10%. Структура вибірки представлена у таблиці А.9:

Таблиця А.9

Регіональна та поселенська структура вибірки

Регіон/область	Міські школи	Сільські школи	Загалом
Схід	32	13	46
Дніпропетровська область	10	2	12
Донецька область	3	1	4
Запорізька область	5	4	9
Луганська область	4	2	6
Сумська область	1	2	3
Харківська область	10	2	12
Захід	29	44	73
Волинська область	2	4	6
Закарпатська область	2	4	6
Івано-Франківська Область	3	4	7
Львівська область	8	12	20
Рівненська область	3	6	9
Тернопільська область	3	9	12
Хмельницька область	3	2	5
Чернівецька область	5	3	8
м.Київ	10	0	10
Північ	12	11	23
Житомирська область	5	3	8
Київська область	5	5	10
Чернігівська область	2	3	5
Центр	13	15	28
Вінницька область	1	7	8
Кіровоградська область	5	2	7
Полтавська область	5	3	8
Черкаська область	2	3	5
Південь	12	9	21
Миколаївська область	1	2	3
Одеська область	6	1	7
Херсонська область	5	6	11
Загалом	98	92	201

Джерело: укладено авторами

Відбір вчителів

На другому етапі для анкетування у кожній школі випадково відбиралися 30 вчителів. Опитування проводиться серед штатних педагогів, які працюють на рівні МСКО 2, тобто у 5-9-х класах (однак це не виключає можливість викладання ними предметів і у початковій чи старшій школі). При відборі вчителів розмір класу, частина ставки, предмет, який читає

¹¹ Інформаційний бюлетень «Загальноосвітні навчальні заклади Міністерства освіти і науки України, інших міністерств і відомств та приватні заклади (2015/2016 та 2016/2017 н.р.). – К: МОН, Департамент економіки та фінансування, Інститут освітньої аналітики, відділ інформаційних та аналітичних систем, 2016.

вчитель, значення не мають. Для формування списку вчителів у відібраній школі координатор дослідження контактував з обласними управліннями освіти та дирекцією шкіл і надсилав запит на одержання списку вчителів та визначеним взірцем. Список впорядковувався за абеткою й нумерувався за взірцем, представленим у Таблиці А.10:

Таблиця А.10

**Взірець укладання списку вчителів школи, які працюють у 5-9-х класах,
для формування вибірки**

Назва школи _____	
ID номер школи	
Директор школи	
Контактна особа від школи	
№ з/п	ПІП вчителя
1	Іваненко І.П.
2	Петренко П.В.
3	Уваренко О.Л.

До списку вчителів не включалися:

- вчителі, які працюють за сумісництвом;
- співробітники, які працюють на підмінах;
- вчителі, які працюють у групах подовженого дня;
- вчителі, які працюють позакласно, винятково за дистанційним навчанням;
- невикладацький склад школи (психологи, соціальні педагоги, бібліотекарі та ін.)
- вчителі, які викладають менше року;
- вчителі, які тривалий час відсутні (наприклад, перебувають у декретній відпустці);
- директори, які одночасно викладають у 5-9-х класах (вони включаються до загального списку вчителів, але заносяться з відповідною приміткою);
- вчителі, які брали участь у пілотажному опитуванні (вони включаються до загального списку вчителів, але заносяться у кінець списку з відповідною приміткою).

На основі отриманого списку здійснювався відбір вчителів у кожній школі.

Для опитування відбирались 30 вчителів зі списку.

- якщо у школі менше 30 вчителів, то в опитуванні мали взяти участь усі;
- якщо у школі більше 30 вчителів – формувалася вибірка (зі списку вчителів випадково відбирались 30 вчителів).

Стартова точка визначалась на основі таблиці випадкових чисел. Відсутні на момент опитування вчителі, які потрапили до вибірки, не могли бути замінені іншими. 5-9-х класів, рівень досяжності (participation rates) у нашому дослідженні виявився досить високим і забезпечив належний рівень достовірності інформації. Так, 100% відібраних шкіл пройшли опитування успішно. Зазначимо, що школа вважається такою, що результативно опитана, якщо 50% відібраних вчителів заповнили анкету. Серед відібраних до вибірки вчителів заповнили анкети 97%, що складає 90% від вчителів шкіл, які потрапили до вибірки. Якщо вчитель, якого включено до вибірки, з певних об'єктивних причин був відсутнім – захворів, чи був у відрядженні або на стажуванні тощо, і не брав участі в опитуванні, то вважався таким, хто не відповів.

Очікуваний обсяг вибірки в Україні складав 4000 за умови опитування у кожній школі щонайменше 20 вчителів. Проте в ході дослідження з'ясувалось, що в багатьох школах кількість вчителів менша за очікувану. У підсумку, в дослідженні взяли участь 3600 учителів та 201 директор з 201 школи. У таблиці 1 представлені показники рівня участі по школах та вчителях. Зі списку шкіл, що потрапили до вибірки, були замінені 17 шкіл, що складає 8,5% від обсягу вибірки. Після заміни усі відібрані школи на 100% взяли участь в дослідженні. Рівень участі вчителів склав 97% від відібраних до вибірки. Таким чином, показник рівня участі і по школах, і по вчителях, суттєво перевищує мінімально необхідний рівень участі, передбачений вимогами TALIS, а саме – 75%.

Таблиця А.11

Рівень участь і розмір вчительської спільноти

Кількість шкіл, які відібрані для дослідження	Кількість вчителів у школах	Кількість вчителів, відібраних до вибірки	Кількість вчителів, які взяли участь в дослідженні	Рівень участі шкіл до заміни	Рівень участі шкіл після заміни	Рівень участі вчителів, відібраних для дослідження
Осіб	осіб	осіб	осіб	%	%	%
201	3979	3695	3600	92	100	97

Джерело: укладено авторами

Підсумовуючи викладений вище опис формування вибірки, у таблиці А.11 представлено узагальнену інформацію щодо дизайну Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS).

Таблиця А.12

Характеристика дизайну вибірки

Дизайн вибірки	
Цільова група	Директори шкіл та вчителі загальноосвітніх навчальних закладів базової середньої освіти, тобто викладають у 5-9 класах (МСКО 2 - ISCED level 2) усіх регіонів України (за виключенням непідконтрольних Україні територій)
Тип вибірки	Випадкова, двоступенева для відбору шкіл – комбінована багатоступенева: I щабель – стратифікована, II щабель – випадкова; для відбору вчителів – однощаблева, випадкова
Обсяг вибірки	3600 вчителів шкіл рівня МСКО 2 (базової середньої освіти), 201 директор з 201 школи
Похибка вибірки	Похибка простої випадкової вибірки складає 1,6%, похибка вибірки шкіл з врахуванням дизайн-ефекту складає 2,3%

Джерело: укладено авторами

Додаток Б

Вагові коефіцієнти та похибка вибірки

Тут міститься інформація про основні змінні, які використовувалися при обчисленні вагових коефіцієнтів та які включені до основної бази даних. Щоб забезпечити можливість поширення результатів опитування на всю популяцію вчителів 5-9-х класів в Україні та порівняння цих результатів з міжнародними показниками, було використано методологію TALIS щодо зважування даних для побудови оцінок параметрів вибірки та обчислення похибки вибірки. Результати, представлені у розділах 2 та 4, було отримано з використанням даної методики.

Вагові коефіцієнти. Вагові коефіцієнти шкіл та вчителів вказують, яку частину цільової генеральної сукупності вчителів 5-9-х класів України представляють вчителі, які потрапили до вибірки. Остаточні ваги вчителів є комбінацією багатьох факторів, які відображають особливості формування вибірки та участі вчителів у опитуванні. За основу було взято методику побудови таких коефіцієнтів, викладену детально у технічних звітах до TALIS 2008¹² та TALIS 2013¹³. Спосіб формування вибірки, що був застосований в Україні, детально описано у попередніх розділах. При побудові вагових коефіцієнтів страти Регіон*місто та Регіон*обласний центр було об'єднано, оскільки деякі з них були малочисельними, а наявні достовірні статистичні дані містили інформацію лише за поділом місто-село. Таким чином, розглядались 11 експліцитних страт, по кожній з яких була наявна інформація про кількість вчителів у страті.

Спочатку обчислювались фактори, що характеризували відбір шкіл (одиниці першого ступеня у багаторівневій вибірці або первинні одиниці відбору):

$$WGTFAC1_{hi} = MOS_h / (n_h \times MOS_{hi}),$$

де MOS_h - загальна кількість вчителів у кожній страті h , n_h - кількість шкіл з даної страти, які потрапили до вибірки, MOS_{hi} - загальна кількість вчителів у i -й школі (актуальна інформація містилась в анкетах директора). Оскільки всі школи, які потрапили до вибірки після врахування замін, взяли участь в опитуванні, то фактор участі $WGTADJ1_{hi} = 1$, а тому остаточні ваги школи, які внесено до бази даних (ім'я та властивості змінної збережено),

$$SCHWGT_{hi} = WGTFAC1_{hi} \times WGTADJ1_{hi} = MOS_h / (n_h \times MOS_{hi}).$$

При обчисленні вагових коефіцієнтів вчителів враховувались фактори, які вплинули на відбір вчителів у школах (елементи відбору другого ступеня або вторинні одиниці відбору):

$$WGTFAC2_{hij} = M_{hi} / m_{hi}$$

де M_{hi} - загальна кількість вчителів 5-9-х класів у відібраній школі, m_{hi} - кількість відібраних для участі в опитуванні. Цей фактор відмінний від одиниці для шкіл, де більше 30 вчителів 5-9-х класів. Якщо вчителів менше, до вибірки включались усі. Фактор участі обчислено за формулою (\bar{m}_{hi} - кількість вчителів, які взяли участь в опитуванні):

$$WGTADJ2_{hij} = m_{hi} / \bar{m}_{hi}.$$

¹² TALIS 2008 Technical Report. – OECD, 2010. – 278 p.

¹³ TALIS 2013 Technical Report. – OECD, 2014. – 464 p.

Фактор $WGTADJ3_{nij} = 1$, оскільки винятків для включення у вибірку не було, а директори не були внесені до списку вчителів. Наступний фактор враховує той факт, що деякі вчителі працюють у кількох школах. Інформація про кількість додаткових шкіл містилась в анкеті вчителя. Відповідне питання було перекодовано таким чином, щоб використати формулу:

$$WGTADJ4_{nij} = 1/n_school_{nij},$$

де n_school_{nij} – кількість шкіл, у яких вчитель працює. $n_school_{nij} = 1$, якщо вчитель працює лише в тій школі, що потрапила до вибірки. Остаточні вагові коефіцієнти вчителя, які внесено до бази із збереженням іменем, обчислені за формулою:

$$TCHWGT_{nij} = SCHWGT_{ni} \times WGTFAC2_{nij} \times WGTFAC3_{nij} \times WGTADJ4_{nij}.$$

Інформацію отриману з урахуванням даних вагових коефіцієнтів, як і ту, що отримана без їх врахування, потрібно з обережністю поширювати на всі школи чи всіх учителів в Україні, оскільки вона стосується лише вчителів 5-9-х класів, які працюють у школах різних рівнів. Усі результати, наведені у розділах 2 та 4, обчислено з урахуванням вагових коефіцієнтів вчителів (до яких входять ваги школи), але вони не можуть бути поширені на всі школи. Обов'язковим є трактування результату у такий спосіб: *«певна характеристика вчителів X (відсоток, середнє), які працюють у школах з певною характеристикою Y»*.

Похибка вибірки. Дизайн вибірки та вагові коефіцієнти відіграють важливу роль у процесі обчислення об'єктивних оцінок похибки вибірки. Неврахування цих факторів може призвести до серйозної недооцінки похибки. Хоча існують деякі точні формули для стратифікованих вибірок, обчислення стають практично неможливими, як тільки кількість виділених первинних одиниць на один шар перевищує дві. Для таких випадків останніми роками було запропоновано різні наближені підходи. Важливим є клас методів, в основі яких лежить ідея багаторазового повторення вибірки або реплікація. Один із таких методів – метод BRR (Balanced Repeated Replication), який розроблено якраз для дворівневих дизайнів вибірки.

У даному дослідженні реплікаційні ваги за методом BRR було отримано за допомогою програми WesVar, яку розробники поширюють безкоштовно разом з документацією. Її можна завантажити за посиланням http://www.westat.com/westat/statistical_software/wesvar/. Наразі доступна версія WesVar 5.1. При підготовці до обчислень було дотримано усіх кроків, детально описаних у технічних звітах TALIS. Із 11-ти експліцитних страт у 7-ми була непарна кількість шкіл, для яких створювались триплети, які потребували ручного коректування.¹⁴ Реплікаційні ваги були додані до основної бази даних з такими ж іменами, як у міжнародній базі: реплікаційні ваги шкіл – змінні $SRWGT1$ – $SRWGT100$ у файлі з відповідями директорів; реплікаційні ваги вчителів – змінні $TRWGT1$ – $TRWGT100$ у файлі відповідей вчителів.

Обчислення параметрів вибірки та похибок з використанням реплікаційних вагових коефіцієнтів також детально описано у технічній документації TALIS. Оскільки традиційні статистичні пакети, такі як SPSS, безпосередньо не забезпечують подібних обчислень, можна використати вже згаданий пакет WesVar¹⁵, або International Database (IDB) Analyzer (IEA, 2009), який створює необхідні синтаксиси для SPSS. IDB Analyzer створено для аналізу даних більшості досліджень, які проводить OECD, його можна знайти на сайті IEA <http://www.iea.nl/>. У

¹⁴ TALIS 2013 Technical Report. – OECD, 2014. – 464 p.

¹⁵ TALIS User Guide to the International Database. – OECD, 2010. – 292 p.

технічній документації TALIS 2013 детально описано його використання до аналізу даних.¹⁶ Для результатів, представлених у розділах 2 та 4 було використано IDB Analyzer версії 4.0.12.0, хоча зараз вже доступна версія 4.0.13. Усі оцінки наведених параметрів обчислено з використанням вагових коефіцієнтів вчителів.

¹⁶ TALIS 2013 User Guide to the International Database. – OECD, 2014. – 816 p.

МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ ТА ОПИС БАЗИ ДАНИХ

Методика включає огляд стратегій, що використовувались для створення бази даних: від введення даних до їх верифікації. Дані вводились з паперових анкетних матеріалів. При кодуванні використовувалась інформація з міжнародної кодової книги TALIS 2013 про імена, тип, область допустимих значень та спосіб кодування пропущених даних для усіх змінних обох типів анкет: анкети вчителя (далі – TQ, *Teacher Questionnaire*) та анкети директора (далі – PQ, *Principal Questionnaire*). Були використані також усі рекомендації з усунення логічної неузгодженості у відповідях респондентів.

Перед початком введення даних проведено інструктаж з кодування анкет та основних правил вводу. Кожній анкеті директора присвоєно 4-значний шифр школи, записаний на зворотному боці анкети, і який у базі має ім'я IDSCHOOL. Цей шифр формувався за правилом: перша цифра – номер регіону (у базі змінна REGION; див. таблицю 1; наприклад, 4 для Півночі); друга цифра – номер області у регіоні (наприклад, 3 для Чернігівської області); третя та четверта цифри – номер школи в області (відповідно до порядку появи у вибірці). Якщо цей номер однозначний, то 0X. Наприклад, школа під номером 109 у вибірці (Данинський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітній навчальний заклад-дошкільний навчальний заклад» I-III ступенів Ніжинської районної ради Чернігівської області) має код 4305.

Структура регіонів України

Регіон	
Схід	
1	Дніпропетровська область
2	Донецька область
3	Запорізька область
4	Луганська область
5	Сумська область
6	Харківська область
Захід	
1	Волинська область
2	Закарпатська область
3	Івано-Франківська область
4	Львівська область
5	Рівненська область
	Тернопільська область

6	
7	Хмельницька область
8	Чернівецька область
	Київ
0	м.Київ
	Північ
1	Житомирська область
2	Київська область
3	Чернігівська область
	Центр
1	Вінницька область
2	Кіровоградська область
3	Полтавська область
4	Черкаська область
	Південь
1	Миколаївська область
2	Одеська область
3	Херсонська область

Кожній анкеті вчителя присвоєно 6-значний код, записаний на зворотному боці анкети, який складається з коду школи та 2-значного порядкового номера вчителя. Для однозначних номерів 0X. Наприклад, три перші вчителі з вище вказаної школи матимуть шифри 430501, 430502, 430503. У базі даних це змінна IDTEACH. Змінна LEVEL вказує на ступінь навчального закладу: **1**, якщо заклад I-II ступеня, та **2** – якщо I-III ступеня. Якщо у назві школи не було явного ступеня, але це гімназія, колегіум, то вводилось **2**.

Було збережено короткі імена усіх змінних відповідно до міжнародної кодової книги. Повну назву кожної змінної, тип та перелік її можливих значень українською мовою вміщено у Додатках 1 – 4 до цього документа. Перші чотири цифри імені кожної змінної вказують на джерело даних. Імена змінних, що починаються з «TC2G», позначають дані з анкети директора, а імена змінних що починаються з «TT2G», вказують на дані з анкети вчителя. П'ята й шоста цифри – це номер запитання в анкеті. Наприклад, ім'я змінної TC2G03 - це питання 3 анкети директора. Сьома літера, якщо вона є, вказує на питання, яке має кілька внутрішніх питань (пунктів). Латинські літери вказують на пункти в алфавітному порядку. Наприклад VTG04B відноситься до пункту 2 (B) питання 4. Восьма цифра ідентифікує підпункти. Наприклад, TT2G28B4 відноситься до четвертого підпункту «Призначені наставники» другого підпитання (B) «Оцінювання діяльності за результатами опитування учнів» питання 28. Отже, у базі є імена змінних від TC2G01 до TC2G39I для питань з анкети директора, та TT2G01 – TT2G49G для питань з анкети вчителя. Зауважимо, що в українському варіанті анкети директора три перші пункти питання 39 не використовувались, тому у базі відсутні змінні TC2G39A – TC2G39C.

Основним правилом вводу даних було введення «як є» без будь-якої інтерпретації, корекції, скорочення чи очищення. Однак обов'язковими для всіх були такі принципи:

- відповіді на питання, що передбачають вибір однієї з категорій (найчастіше супроводжувались інструкцією «*Будь ласка, поставте одну позначку у рядку*»), як правило, кодувалися цифрою, якою відмічена обрана категорія: «1», якщо обрано перший варіант (прапорець або інша відмітка у відповідному квадраті), «2», якщо був позначений другий варіант тощо. Якщо не було обрано жодної категорії, відповідне питання вважалось пропущеним. Якщо у питанні такого типу обрано кілька категорій, то при введенні воно вважалось також пропущеним;

- відповіді на питання, де потрібно відмітити усі варіанти, що підходять (найчастіше супроводжувались інструкцією «*Будь ласка, поставте необхідну кількість позначок у рядку*»), кодувалися як «1», коли відповідну позначку було зроблено, усі інші залишались пропущеними. Зауважимо, що у питанні 28 анкети директора помилково була надана інструкція «*Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку*», тоді як воно передбачало вибір усіх, які підходять. Деякі респонденти діяли всупереч інструкції відповідно до логіки питання. При введенні тут дотримано того самого принципу, але при подальшому аналізі необхідно звернути окрему увагу на це питання;

- відповіді у вигляді чисел (різні кількісні показники) були введені «як є», без будь-якої корекції, виправлення або округлення, навіть якщо ця кількість була за межами очікуваного діапазону (наприклад, якщо вчитель повідомив, що він витратив на викладання 80 годин на тиждень);

- відповіді на питання-фільтри (найчастіше супроводжувались інструкцією «*Якщо ..., будь ласка, перейдіть до Питання X*») та залежні від них питання вводились так, як заповнив респондент, навіть якщо надана інформація була логічно несумісною;

- скрізь, де відповіді взагалі не були надані, або вони були надані у непередбачуваному форматі, або були неоднозначні чи суперечливі (наприклад, вибір кількох варіантів у запитанні, де треба обрати один), відповідна змінна була закодована як «пропущена».

Усунення будь-яких невідповідностей, що могли залишитись після стадії введення даних, було здійснено на стадії очищення даних.

Спочатку було здійснено кодування відповідей на питання-фільтри. Такі питання у анкетах TALIS 2013 були використані для направлення респондентів до певного питання або розділу анкети. Якщо на питання-фільтр респондент відповів так, що залежні питання мали бути пропущеними, то усі залежні змінні кодувалися як «логічно не допустимі» (6, 96, 996) незалежно від того, що було введено на місці залежної змінної. Винятками з цього загального правила були питання 7, 8, 28 та 48 анкети вчителя та питання 28 анкети директора.

Відповідаючи на питання «так/ні», респонденти часто робили позначку лише біля відповіді «так», залишаючи без позначень відповіді «ні». Наприклад, у питанні 15 вчителі часто відмічали тільки ті предмети, які вони викладають, і залишали пропущеними ті варіанти, де б повинно було бути «ні». У цьому випадку такі пропуски кодувалися як «ні» (позначкою 2). У питаннях, де потрібно було поставити необхідну кількість позначок у рядку, за умови, що була принаймні одна позначка, усі інші пропущені варіанти кодувалися як «ні». Питання кодувалось як пропущене (9, 99, 999) лише тоді, коли у рядку не було жодної позначки.

Для питань, які передбачали відповідь у вигляді відсотків, сума яких повинна становити 100, використовувався такий підхід: якщо їх сума за межами проміжку від 90 до

110 (PQ-19), або від 45 до 110 (TQ-39), або будь-яке з них більше 100, то такі змінні кодувались як пропущені. Змінні з неправдоподібними значеннями також кодувались як пропущені. Наприклад, якщо вчителі вказували розмір класу більше 100 осіб, то такі відповіді перекодовувались, як пропущені.

Отже, остаточно, враховуючи ці загальні принципи, маємо:

- У питаннях «так/ні» та «виберіть усе, що необхідно» PQ-7, PQ-11, PQ-13, PQ-17, PQ-18, PQ-20, PQ-24, PQ-25, PQ-28, PQ-33, PQ-35, TQ-14, TQ-15, TQ-19, TQ-20, TQ-21, TQ-22, TQ-24, TQ-28, TQ-48, та TQ-49: для рядків, де була хоча б одна відмітка «так», усі пропуски перекодовані на «ні». Пропущеними вважаються лише такі питання, де немає жодної позначки «так».

- Для усунення логічної невідповідності у питаннях PQ-7 (при переході від А до В), PQ-13 (при переході від А до В), PQ-16/17, PQ-23/24, PQ-27/28 та 29, PQ-33/34 та 35, PQ-36/37, TQ-3/4, TQ-7/8, TQ-21 (при переході від А до В), TQ-21/22 та 25, TQ-22 (при переході від А до В), TQ-28/29 та 30, TQ-36/37 та 43, TQ-48/49: якщо на питання-фільтр респондент відповів таким чином, що залежні питання мали бути пропущеними, то усі залежні змінні кодувались як «логічно не допустимі» незалежно від того, що було введено на місці залежної змінної.

- Спеціальний підхід було використано для деяких питань з метою усунення логічної невідповідності всередині них.¹⁷ Наприклад, для PQ-28 (у разі конфлікту категорії «Не використовується в цій школі» з іншими категоріями), для TQ-28 (у разі конфлікту категорії «Я ніколи не отримував зворотного зв'язку у цій школі» з іншими категоріями) та TQ-48 (у разі конфлікту категорії «Ні» з іншими категоріями). У разі вибору вказаної категорії усі інші вважалися невідміченими, незалежно від того, що було введено на початковому етапі. Наприклад, якщо було обрано опцію «Я ніколи не отримував зворотного зв'язку у цій школі» для TQ-A1-A6, усі інші опції (такі, як «Зовнішні органи або особи», «Директор школи», «Члени шкільної адміністрації» тощо) перекодовувались як не обрані (2).

- Спеціальний підхід також було використано у питанні TQ-7/8 з метою обчислення коефіцієнта WGTADJ4 для вчителів, які працюють у кількох школах, при побудові вагових коефіцієнтів. Якщо відповідь на питання TQ-7 була «так» і питання TQ-8 пропущене або нуль (0), то TQ-7 було перекодовано на «ні» (2), а TQ-8 на «логічно недопустиме». Якщо TQ-7 було «ні» (2) і TQ-8 було нуль (0) або один (1), то TQ-8 було перекодовано на «логічно недопустиме». Якщо TQ-7 було «ні» (2), але TQ-8 було два (2) або більше, питання TQ-7 було перекодоване на «так» (1).

- Відповідь на PQ-19 вважалася пропущеною, якщо сума процентів виходила за межі інтервалу 90-110. У питанні TQ-39 – за межі інтервалу 45-110. Якщо у обох питаннях одне із значень більше 100, питання також вважалось пропущеним.

- У питаннях, де відповідь вказувалась у вигляді числа, неправдоподібні значення вважалися пропущеними: у питанні PQ-2 – якщо значення більше за 76; PQ-4a/b – якщо значення більше за 50; PQ-4c/d/e – якщо значення більше за 53; PQ-7 (Частина В) – якщо значення більше за 365; PQ-12a – якщо значення є нулем (0); PQ-12a-e – якщо значення більше ніж 500; PQ-12d – якщо значення нуль (0); TQ-5a – якщо значення більше ніж 59; TQ-5b – якщо значення більше ніж 63; TQ-5c/d – якщо значення більше ніж 57; TQ-16/17/18 – якщо значення більше ніж 168 (у міжнародній базі 120, але українські вчителі часто вказували вищі значення, тому прийнято рішення збільшити максимум); TQ-21 (Частина В) – якщо значення більше за 365; TQ-38 – якщо значення нуль (0) або більше ніж 100.

¹⁷ TALIS 2013 Technical Report. – OECD, 2014. – P. 118-121.

Усі пропущені дані після введення також були відповідно закодовані: «пропущене або неправильне» (9, 99, 999 – залежно від типу змінної) – якщо респондент мав можливість відповісти, але пропустив це питання чи надав неправдоподібну відповідь; «не використовувалось» (8, 98, 998) – якщо анкета повернута порожньою або деякі питання були вилучені з розгляду (в українській базі таких даних нема); «не досягнуто» (7, 97, 997) – якщо за останнім питанням, на яке була надана відповідь, нема відповіді на жодне інше питання; «логічно недопустиме» (6, 96, 996) – якщо респондент відповів на питання-фільтр таким чином, що наступні питання мають бути пропущеними.

Додаток Г
ПЕРЕЛІК ТА ВЛАСТИВОСТІ ЗМІННИХ АНКЕТИ ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ SPSS

Ім'я	№	Мітка	Тип	Роль	Пропущені
ID SCHOOL	1	Номер школи	Nominal	Input	
ID TEACH	2	Порядковий номер вчителя	Nominal	Input	
TT2G01	3	Персональні дані/ Вкажіть Вашу стать	Nominal	Input	7 through 9
TT2G02	4	Персональні дані/ Вкажіть Ваш вік	Scale	Input	97 through 99
TT2G03	5	Персональні дані/ Який ваш рівень зайнятості як вчителя у даний час?	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G04	6	Персональні дані/ Чому Ви працюєте з частковою зайнятістю?	Nominal	Input	6 through 9
TT2G05A	7	Персональні дані/ Скільки у Вас років досвіду роботи?/ Вчителем у цій школі	Scale	Input	97 through 99
TT2G05B	8	Персональні дані/ Скільки у Вас років досвіду роботи?/ Вчителем 5-9-х класів	Scale	Input	97 through 99
TT2G05C	9	Персональні дані/ Скільки у Вас років досвіду роботи?/ На інших освітніх посадах (не враховуючи років на посаді вчителя)	Scale	Input	97 through 99
TT2G05D	10	Персональні дані/ Скільки у Вас років досвіду роботи?/ На інших роботах	Scale	Input	97 through 99
TT2G06	11	Персональні дані/ Яка у Вас форма зайнятості на посаді вчителя в цій школі?	Nominal	Input	7 through 9
TT2G07	12	Персональні дані/ Чи працюєте Ви вчителем в іншій школі?	Nominal	Input	7 through 9
TT2G08	13	Персональні дані/ Якщо Ви відповіли «Так» у попередньому питанні, вкажіть, будь ласка, у скількох інших школах Ви працюєте вчителем?	Scale	Input	96 through 99
TT2G09	14	Персональні дані/ Скільки дітей з особливими потребами є у всіх класах, у яких Ви викладаєте у цій школі?	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G10	15	Персональні дані/ Який найвищий рівень формальної освіти Ви отримали?	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G11	16	Персональні дані/ Чи маєте Ви педагогічну освіту або пройшли спеціальну додаткову педагогічну підготовку?	Nominal	Input	7 through 9
TT2G12A	17	Персональні дані/ Елементи включені до Вашої педагогічної освіти або підготовки/ Змістове наповнення предметів, які викладаю	Nominal	Input	7 through 9
TT2G12B	18	Персональні дані/ Елементи включені до Вашої педагогічної освіти або підготовки/ Методика викладання предметів, які я викладаю	Nominal	Input	7 through 9
TT2G12C	19	Персональні дані/ Елементи включені до Вашої педагогічної освіти або підготовки/ Педагогічна практика з предметів, які я викладаю	Nominal	Input	7 through 9
TT2G13A	20	Персональні дані/ Підготовка до аспектів викладання/ Змістове наповнення предметів, які я викладаю	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G13B	21	Персональні дані/ Підготовка до аспектів викладання/ Методика викладання предметів, які я викладаю	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G13C	22	Персональні дані/ Підготовка до аспектів викладання/ Педагогічна практика з предметів, які я викладаю	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G14A1	23	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Читання, письмо та література/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14A2	24	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Читання, письмо та література/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9

TT2G14A3	25	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Читання, письмо та література/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14A4	26	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Читання, письмо та література/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14B1	27	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Математика/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14B2	28	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Математика/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14B3	29	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Математика/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14B4	30	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Математика/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14C1	31	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Природничі науки/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14C2	32	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Природничі науки/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14C3	33	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Природничі науки/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14C4	34	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Природничі науки/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14D1	35	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Суспільні науки/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14D2	36	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Суспільні науки/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14D3	37	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Суспільні науки/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14D4	38	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Суспільні науки/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14E1	39	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Сучасні іноземні мови/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14E2	40	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Сучасні іноземні мови/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14E3	41	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Сучасні іноземні мови/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14E4	42	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Сучасні іноземні мови/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14F1	43	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Старогрецька та/або латина/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14F2	44	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Старогрецька та/або латина/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14F3	45	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Старогрецька та/або латина/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14F4	46	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Старогрецька та/або латина/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14G1	47	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Технології/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14G2	48	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Технології/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9

TT2G14G3	49	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Технології/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14G4	50	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Технології/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14H1	51	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Мистецтво/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14H2	52	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Мистецтво/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14H3	53	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Мистецтво/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14H4	54	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Мистецтво/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14I1	55	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Фізична підготовка/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14I2	56	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Фізична підготовка/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14I3	57	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Фізична підготовка/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14I4	58	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Фізична підготовка/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14J1	59	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Релігія та/або етика/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14J2	60	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Релігія та/або етика/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14J3	61	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Релігія та/або етика/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14J4	62	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Релігія та/або етика/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14K1	63	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Практичні та прикладні навички/ На рівні молодшого спеціаліста...	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14K2	64	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Практичні та прикладні навички/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14K3	65	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Практичні та прикладні навички/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14K4	66	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Практичні та прикладні навички/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14L1	67	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Міждисциплінарні науки/ На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14L2	68	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Міждисциплінарні науки/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14L3	69	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Міждисциплінарні науки/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14L4	70	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Міждисциплінарні науки/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14M1	71	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Інше (будь ласка, поясніть нижче)/ На рівні молодшого спеціаліста...	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14M2	72	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Інше (будь ласка, поясніть нижче)/ На рівні бакалавра або вищому	Nominal	Input	7 through 9

TT2G14M3	73	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Інше (будь ласка, поясніть нижче)/ Як спеціальність чи спеціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14M4	74	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Інше (будь ласка, поясніть нижче)/ Під час професійної діяльності	Nominal	Input	7 through 9
TT2G14MT	75	Персональні дані/ Предмети, включені до педагогічної підготовки/ Інше (вказіть)	Nominal	Input	
TT2G15A	76	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Читання, письмо та література	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15B	77	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Математика	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15C	78	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Природничі науки	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15D	79	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Суспільні науки	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15E	80	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Сучасні іноземні мови	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15F	81	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Старогрецька або латина	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15G	82	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Технології	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15H	83	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Мистецтво	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15I	84	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Фізична підготовка	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15J	85	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Релігія та етика	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15K	86	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Практичні та прикладні навички	Nominal	Input	7 through 9
TT2G15L	87	Персональні дані/ Предмети під час поточного навчального року в цій школі/ Інше	Nominal	Input	7 through 9
TT2G16	88	Персональні дані/ Скільки годин (по 60 хв) впродовж тижня на завдання, пов'язані з роботою в школі?	Scale	Input	997 through 999
TT2G17	89	Персональні дані/ Скільки годин (по 60 хв) впродовж останнього тижня на викладання?	Scale	Input	997 through 999
TT2G18A	90	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Індивідуальне планування	Scale	Input	997 through 999
TT2G18B	91	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Групова робота	Scale	Input	997 through 999
TT2G18C	92	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Перевірка учнівських робіт	Scale	Input	997 through 999
TT2G18D	93	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Консультування учнів	Scale	Input	997 through 999
TT2G18E	94	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Участь в управлінні школою	Scale	Input	997 through 999
TT2G18F	95	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Загальна адміністративна робота	Scale	Input	997 through 999
TT2G18G	96	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Комунікація та співпраця з колегами	Scale	Input	997 through 999
TT2G18H	97	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Участь	Scale	Input	997 through

		в позаурочній діяльності			999
TT2G18I	98	Персональні дані/ Годин (по 60 хв) впродовж тижня на вказані види роботи/ Інші види роботи	Scale	Input	997 through 999
TT2G19A	99	Професійний розвиток/ Участь у програмі/ Я брав участь у програмі первинної професійної соціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G19B	100	Професійний розвиток/ Участь у програмі/ Я брав участь в неофіційних заходах професійної соціалізації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G19C	101	Професійний розвиток/ Участь у програмі/ Я брав участь в загальній або адміністративній програмі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G20A	102	Професійний розвиток/ Залученість до наставницької діяльності/ Я маю наставника	Nominal	Input	7 through 9
TT2G20B	103	Професійний розвиток/ Залученість до наставницької діяльності/ Я є наставником	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21A1	104	Професійний розвиток/ Активність/ Курси/Тренінги/ Участь	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21A2	105	Професійний розвиток/ Активність/ Курси/Тренінги/ Тривалість	Scale	Input	996 through 999
TT2G21B1	106	Професійний розвиток/ Активність/ Педагогічні конференції та семінари/ Участь	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21B2	107	Професійний розвиток/ Активність/ Педагогічні конференції та семінари/ Тривалість	Scale	Input	996 through 999
TT2G21C1	108	Професійний розвиток/ Активність/ Ознайомчі візити до інших шкіл/ Участь	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21C2	109	Професійний розвиток/ Активність/ Ознайомчі візити до інших шкіл/ Тривалість	Scale	Input	996 through 999
TT2G21D1	110	Професійний розвиток/ Активність/ Ознайомчі візити на підприємства та організації/ Участь	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21D2	111	Професійний розвиток/ Активність/ Ознайомчі візити на підприємства та організації/ Тривалість	Scale	Input	996 through 999
TT2G21E1	112	Професійний розвиток/ Активність/ Тренінгові курси під час роботи/ Участь	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21E2	113	Професійний розвиток/ Активність/ Тренінгові курси під час роботи/ Тривалість	Scale	Input	996 through 999
TT2G21F	114	Професійний розвиток/ Активність/ Кваліфікаційні програми (для отримання вищого рівня)	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21G	115	Професійний розвиток/ Активність/ Участь у професійних об'єднаннях	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21H	116	Професійний розвиток/ Активність/ Індивідуальні або колективні дослідження	Nominal	Input	7 through 9
TT2G21I	117	Професійний розвиток/ Активність/ Наставництво або взаємоспостереження	Nominal	Input	7 through 9
TT2G22A1	118	Професійний розвиток/ Теми активності/ Знання та розуміння мого предмету/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22A2	119	Професійний розвиток/ Теми активності/ Знання та розуміння мого предмету/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22B1	120	Професійний розвиток/ Теми активності/ Педагогічна майстерність у моїй сфері/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22B2	121	Професійний розвиток/ Теми активності/ Педагогічна майстерність у моїй сфері/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22C1	122	Професійний розвиток/ Теми активності/ Знання про місце предмету/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22C2	123	Професійний розвиток/ Теми активності/ Знання про місце предмету/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9

TT2G22D1	124	Професійний розвиток/ Теми активності/ Оцінювання учнів та підходи/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22D2	125	Професійний розвиток/ Теми активності/ Оцінювання учнів та підходи/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22E1	126	Професійний розвиток/ Теми активності/ Навички інформаційних технологій/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22E2	127	Професійний розвиток/ Теми активності/ Навички інформаційних технологій/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22F1	128	Професійний розвиток/ Теми активності/ Поведінка учнів та класне керівництво/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22F2	129	Професійний розвиток/ Теми активності/ Поведінка учнів та класне керівництво/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22G1	130	Професійний розвиток/ Теми активності/ Управління школою/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22G2	131	Професійний розвиток/ Теми активності/ Управління школою/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22H1	132	Професійний розвиток/ Теми активності/ Підходи до індивідуального навчання/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22H2	133	Професійний розвиток/ Теми активності/ Підходи до індивідуального навчання/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22I1	134	Професійний розвиток/ Теми активності/ Викладання для учнів з особливими потребами/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22I2	135	Професійний розвиток/ Теми активності/ Викладання для учнів з особливими потребами/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22J1	136	Професійний розвиток/ Теми активності/ Викладання у багатокультурному/багатомовному середовищі/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22J2	137	Професійний розвиток/ Теми активності/ Викладання у багатокультурному/багатомовному середовищі/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22K1	138	Професійний розвиток/ Теми активності/ Викладання міжкультурних навичок/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22K2	139	Професійний розвиток/ Теми активності/ Викладання міжкультурних навичок/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22L1	140	Професійний розвиток/ Теми активності/ Розвиток міждисциплінарних компетенцій/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22L2	141	Професійний розвиток/ Теми активності/ Розвиток міждисциплінарних компетенцій/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22M1	142	Професійний розвиток/ Теми активності/ Нові технології на робочому місці/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22M2	143	Професійний розвиток/ Теми активності/ Нові технології на робочому місці/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G22N1	144	Професійний розвиток/ Теми активності/ Профорієнтаційна робота/ Участь	Nominal	Input	6 through 9
TT2G22N2	145	Професійний розвиток/ Теми активності/ Профорієнтаційна робота/ Позитивний вплив	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G23	146	Професійний розвиток/ Фінансові засади Вашого професійного розвитку упродовж останніх 12 місяців?	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G24A	147	Професійний розвиток/ Допомога/ Я отримав час на професійну підготовку за рахунок робочого часу	Nominal	Input	6 through 9
TT2G24B	148	Професійний розвиток/ Допомога/ Я отримав доплату до зарплати за участь у заходах	Nominal	Input	6 through 9
TT2G24C	149	Професійний розвиток/ Допомога/ Я отримав нефінансову підтримку за участь в	Nominal	Input	6 through 9

		заходах			
TT2G25A	150	Професійний розвиток/ Чи включали заходи/ Групу колег з моєї школи або членів методоб'єднання	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G25B	151	Професійний розвиток/ Чи включали заходи/ Можливості для вивчення методів активного навчання	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G25C	152	Професійний розвиток/ Чи включали заходи/ Спільні навчальні або дослідницькі заходи	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G25D	153	Професійний розвиток/ Чи включали заходи/ Довші періоди навчання	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G26A	154	Професійний розвиток/ Потреби/ Знання та розуміння мого предмету	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26B	155	Професійний розвиток/ Потреби/ Педагогічна майстерність у моїй сфері	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26C	156	Професійний розвиток/ Потреби/ Знання про місце предмету	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26D	157	Професійний розвиток/ Потреби/ Оцінювання учнів та підходи	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26E	158	Професійний розвиток/ Потреби/ Навички інформаційних технологій	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26F	159	Професійний розвиток/ Потреби/ Поведінка учнів та класне керівництво	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26G	160	Професійний розвиток/ Потреби/ Управління школою	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26H	161	Професійний розвиток/ Потреби/ Підходи до індивідуального навчання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26I	162	Професійний розвиток/ Потреби/ Викладання для учнів з особливими потребами	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26J	163	Професійний розвиток/ Потреби/ Викладання у багатокультурному/багатомовному середовищі	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26K	164	Професійний розвиток/ Потреби/ Викладання міжкультурних навичок	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26L	165	Професійний розвиток/ Потреби/ Розвиток міждисциплінарних компетенцій	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26M	166	Професійний розвиток/ Потреби/ Нові технології на робочому місці	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G26N	167	Професійний розвиток/ Потреби/ Профорієнтаційна робота	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G27A	168	Професійний розвиток/ Перешкоди професійному розвитку/ У мене немає відповідних умов	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G27B	169	Професійний розвиток/ Перешкоди професійному розвитку/ Надто дорогий/фінансово недоступний	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G27C	170	Професійний розвиток/ Перешкоди професійному розвитку/ Відсутня підтримка роботодавця	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G27D	171	Професійний розвиток/ Перешкоди професійному розвитку/ Програми реалізуються під час мого робочого часу	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G27E	172	Професійний розвиток/ Перешкоди професійному розвитку/ У мене немає часу через сімейні обов'язки	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G27F	173	Професійний розвиток/ Перешкоди професійному розвитку/ Немає відповідних програм професійного розвитку	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G27G	174	Професійний розвиток/ Перешкоди професійному розвитку/ Немає винагород за участь в таких заходах	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G28A1	175	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Спостереження під час відвідання/ Зовнішні органи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28A2	176	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Спостереження під час відвідання/ Директор школи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28A3	177	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Спостереження під час відвідання/	Nominal	Input	7 through 9

		Члени адміністрації			
TT2G28A4	178	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Спостереження під час відвідання/ Наставники	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28A5	179	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Спостереження під час відвідання/ Інші вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28A6	180	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Спостереження під час відвідання/ Ніколи в цій школі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28B1	181	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування учнів/ Зовнішні органи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28B2	182	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування учнів/ Директор школи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28B3	183	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування учнів/ Члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28B4	184	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування учнів/ Наставники	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28B5	185	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування учнів/ Інші вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28B6	186	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування учнів/ Ніколи в цій школі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28C1	187	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Оцінювання рівня знань з предмету/ Зовнішні органи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28C2	188	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Оцінювання рівня знань з предмету/ Директор школи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28C3	189	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Оцінювання рівня знань з предмету/ Члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28C4	190	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Оцінювання рівня знань з предмету/ Наставники	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28C5	191	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Оцінювання рівня знань з предмету/ Інші вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28C6	192	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Оцінювання рівня знань з предмету/ Ніколи в цій школі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28D1	193	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами учнівських тестів/ Зовнішні органи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28D2	194	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами учнівських тестів/ Директор школи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28D3	195	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами учнівських тестів/ Члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28D4	196	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами учнівських тестів/ Наставники	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28D5	197	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами учнівських тестів/ Інші вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28D6	198	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами учнівських тестів/ Ніколи в цій школі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28E1	199	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Самооцінка роботи вчителя/ Зовнішні органи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28E2	200	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Самооцінка роботи вчителя/ Директор школи	Nominal	Input	7 through 9

TT2G28E3	201	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Самооцінка роботи вчителя/ Члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28E4	202	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Самооцінка роботи вчителя/ Наставники	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28E5	203	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Самооцінка роботи вчителя/ Інші вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28E6	204	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ Самооцінка роботи вчителя/ Ніколи в цій школі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28F1	205	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування батьків/ Зовнішні органи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28F2	206	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування батьків/ Директор школи	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28F3	207	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування батьків/ Члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28F4	208	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування батьків/ Наставники	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28F5	209	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування батьків/ Інші вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G28F6	210	Зворотний зв'язок/ Методи для оцінювання/ За результатами опитування батьків/ Ніколи в цій школі	Nominal	Input	7 through 9
TT2G29A	211	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Успішність учнів	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29B	212	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Знання та розуміння предмету	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29C	213	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Педагогічна майстерність у викладанні	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29D	214	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Оцінка навичок учнів	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29E	215	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Керівництво класом та поведінкою учнів	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29F	216	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Викладання для учнів з особливими потребами	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29H	217	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Оцінювання інших вчителів	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29G	218	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Викладання у багатокультурному середовищі	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29I	219	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Оцінювання мене батьками або опікунами	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29J	220	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Оцінювання мене учнями	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G29K	221	Зворотний зв'язок/ Якою мірою враховуються аспекти/ Співпраця та робота з іншими вчителями	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30A	222	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Офіційне визнання директором та колегами	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30B	223	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Вашу роль в ініціативах з розвитку школи	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30C	224	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Можливість кар'єрного розвитку	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30D	225	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Кількість програм професійного розвитку	Ordinal	Input	6 through 9

TT2G30E	226	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Ваші обов'язки у школі	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30F	227	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Вашу впевненість у собі як вчителя	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30G	228	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Вашу заробітну плату та/або премію	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30H	229	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Ваші підходи до керівництва класом	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30I	230	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Ваші знання та розуміння предмету	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30J	231	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Вашу викладацьку практику	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30K	232	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Ваші методи викладання для учнів з особливими потребами	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30L	233	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Впровадження практики оцінювання Вашої роботи учнями	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30M	234	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Ваше задоволення від роботи	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G30N	235	Зворотний зв'язок/ Наскільки результати позитивно вплинули на/ Вашу мотивацію	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G31A	236	Зворотний зв'язок/ Погоджуюся з/ Учителі, які демонструють найкращі результати в роботі, отримують найбільше визнання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G31B	237	Зворотний зв'язок/ Погоджуюся з/ Оцінювання роботи вчителів мало впливає на те, як вчителі викладають	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G31C	238	Зворотний зв'язок/ Погоджуюся з/ Оцінювання роботи вчителів проводяться, щоб виконати адміністративні вимоги	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G31D	239	Зворотний зв'язок/ Погоджуюся з/ План підвищення кваліфікації створений для поліпшення роботи учителів	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G31E	240	Зворотний зв'язок/ Погоджуюся з/ Оцінювання вчителів надається після детального аналізу їхньої роботи	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G31F	241	Зворотний зв'язок/ Погоджуюся з/ Якщо вчитель не справляється з обов'язками, його звільняють з роботи	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G31G	242	Зворотний зв'язок/ Погоджуюся з/ Заходи для подолання недоліків обговорюються з учителем	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G31H	243	Зворотний зв'язок/ Погоджуюся з/ За кожним вчителем закріплюється наставник	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G32A	244	Загальний огляд викладання/ Ваш погляд/ Моя роль як учителя полягає у допомозі учням	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G32B	245	Загальний огляд викладання/ Ваш погляд/ Учні краще навчаються, якщо самостійно знаходять відповіді на запитання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G32C	246	Загальний огляд викладання/ Ваш погляд/ Учням потрібно дати можливість самостійно знайти розв'язок, перш ніж втрутитися	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G32D	247	Загальний огляд викладання/ Ваш погляд/ Процес розмірковування та аргументації важливіший	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G33A	248	Загальний огляд викладання/ Як часто Ви/ Навчаєте спільно з іншими вчителями в одному класі	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G33B	249	Загальний огляд викладання/ Як часто Ви/ Спостерігаєте за викладанням інших вчителів та надаєте оцінку	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G33C	250	Загальний огляд викладання/ Як часто Ви/ Залучені до спільної роботи у різних	Ordinal	Input	7 through 9

		класах та вікових групах			
TT2G33D	251	Загальний огляд викладання/ Як часто Ви/ Обмінюєтеся навчальними матеріалами з колегами	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G33E	252	Загальний огляд викладання/ Як часто Ви/ Ведете розмови про успішність окремих учнів	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G33F	253	Загальний огляд викладання/ Як часто Ви/ Співпрацюєте з іншими вчителями для вироблення єдиних критеріїв оцінювання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G33G	254	Загальний огляд викладання/ Як часто Ви/ Відвідуєте конференції для груп вчителів	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G33H	255	Загальний огляд викладання/ Як часто Ви/ Берете участь у спільних професійних навчаннях	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34A	256	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Переконувати учнів, що вони можуть успішно навчатися	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34B	257	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Допомогати учням цінувати навчання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34C	258	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Задавати учням добрі питання/завдання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34D	259	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Контролювати поведінку в класі	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34E	260	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Мотивувати учнів, які не надто зацікавлені навчанням	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34F	261	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34G	262	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Допомогти учням мислити критично	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34H	263	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Змусити учнів дотримуватися правил класу	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34I	264	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Заспокоїти учня, який порушує поведінку	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34J	265	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Застосовувати різні методи оцінювання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34K	266	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Глибше пояснити, якщо учням не зрозуміло	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G34L	267	Загальний огляд викладання/ Наскільки Вам вдається/ Впроваджувати альтернативні методи навчання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G35A	268	Ваше викладання/ Склад "цільового класу"/ Учні, мова яких відрізняється від мови викладання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G35B	269	Ваше викладання/ Склад "цільового класу"/ Учні, які мають низьку успішність	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G35C	270	Ваше викладання/ Склад "цільового класу"/ Учні з особливими потребами	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G35D	271	Ваше викладання/ Склад "цільового класу"/ Учні з проблемами поведінки	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G35E	272	Ваше викладання/ Склад "цільового класу"/ Учні з малозабезпечених сімей	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G35F	273	Ваше викладання/ Склад "цільового класу"/ Обдаровані учні	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G36	274	Ваше викладання/ Чи Ваше викладання для «цільового класу» зорієнтоване на учнів з особливими потребами?	Nominal	Input	7 through 9
TT2G37	275	Ваше викладання/ Який предмет Ви викладаєте в "цільовому класі"?	Nominal	Input	96 through 99

TT2G38	276	Ваше викладання/ Скільки учнів навчається у "цільовому класі"?	Scale	Input	996 through 999
TT2G39A	277	Ваше викладання/ Відсоток часу на види роботи у "цільовому класі"/ Адміністративні обов'язки	Scale	Input	996 through 999
TT2G39B	278	Ваше викладання/ Відсоток часу на види роботи у "цільовому класі"/ Підтримання порядку в класі	Scale	Input	996 through 999
TT2G39C	279	Ваше викладання/ Відсоток часу на види роботи у "цільовому класі"/ Викладання та навчання	Scale	Input	996 through 999
TT2G40	280	Ваше викладання/ Наскільки Ваш "цільовий клас" є типовим у порівнянні з іншими класами?	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G41A	281	Ваше викладання/ Наскільки погоджуєтесь/ Коли урок починається, мені доводиться чекати, доки учні заспокоюються	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G41B	282	Ваше викладання/ Наскільки погоджуєтесь/ Учні докладають зусиль, щоб навчальна атмосфера була сприятливою	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G41C	283	Ваше викладання/ Наскільки погоджуєтесь/ Я втрачаю чимало часу через те, що учні зривають урок	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G41D	284	Ваше викладання/ Наскільки погоджуєтесь/ У класі постійний шум	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G42A	285	Ваше викладання/ Як часто відбувається/ Я підсумовую нещодавно вивчений матеріал	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G42B	286	Ваше викладання/ Як часто відбувається/ Учні працюють у групах для розв'язання проблем та завдань	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G42C	287	Ваше викладання/ Як часто відбувається/ Я даю різні завдання сильним і слабким учням	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G42D	288	Ваше викладання/ Як часто відбувається/ Я наводжу приклади зі щоденного життя або діяльності	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G42E	289	Ваше викладання/ Як часто відбувається/ Я даю учням завдання, доки не переконаюся, що всі засвоїли матеріал	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G42F	290	Ваше викладання/ Як часто відбувається/ Я перевіряю робочі зошити та домашнє завдання	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G42G	291	Ваше викладання/ Як часто відбувається/ Учні працюють над проектами, на виконання яких потрібно тиждень	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G42H	292	Ваше викладання/ Як часто відбувається/ Учні використовують ІКТ розробки проєктів або роботи в класі	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G43A	293	Ваше викладання/ Методи оцінювання успішності/ Я розробляю та застосовую власні методи оцінки	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G43B	294	Ваше викладання/ Методи оцінювання успішності/ Я застосовую стандартизовані тести	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G43C	295	Ваше викладання/ Методи оцінювання успішності/ Я прошу учнів відповідати перед цілим класом	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G43D	296	Ваше викладання/ Методи оцінювання успішності/ Я надаю, окрім оцінки, письмову рецензію	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G43E	297	Ваше викладання/ Методи оцінювання успішності/ Я даю можливість учням оцінити власний прогрес	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G43F	298	Ваше викладання/ Методи оцінювання успішності/ Я спостерігаю за роботою учнів над завданнями	Ordinal	Input	6 through 9
TT2G44A	299	Атмосфера в школі/ Наскільки погоджуєтесь/ Школа дає можливість учителям брати участь у прийнятті рішень	Ordinal	Input	7 through 9

TT2G44B	300	Атмосфера в школі/ Наскільки погоджуєтесь/ Школа дає можливість батькам та опікунам брати участь у прийнятті рішень	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G44C	301	Атмосфера в школі/ Наскільки погоджуєтесь/ Школа дає можливість учням брати участь у прийнятті рішень	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G44D	302	Атмосфера в школі/ Наскільки погоджуєтесь/ У школі існує спільна відповідальність за проблеми школи	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G44E	303	Атмосфера в школі/ Наскільки погоджуєтесь/ Існує спільна шкільна взаємодопомога та взаємопідтримка	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G45A	304	Атмосфера в школі/ Згода з/ У цій школі між вчителями та учнями зазвичай хороші стосунки	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G45B	305	Атмосфера в школі/ Згода з/ Більшість вчителів вважають, що благополуччя учнів є важливим	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G45C	306	Атмосфера в школі/ Згода з/ Більшість вчителів цікавляться думкою учнів	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G45D	307	Атмосфера в школі/ Згода з/ Якщо учням потрібна додаткова допомога, школа її надає	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46A	308	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ Переваги вчительської роботи переважають над недоліками	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46B	309	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ Якби довелося обирати, я б знову обрав вчителювання	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46C	310	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ Я б хотів перейти до іншої школи, якби це було можливо	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46D	311	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ Я шкодую про те, що погодився стати вчителем	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46E	312	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ Мені подобається працювати в цій школі	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46F	313	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ Інколи я думаю, що потрібно було обрати іншу професію	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46G	314	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ Я можу порекомендувати школу як хороше місце праці	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46H	315	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ На мою думку, вчитель цінується в суспільстві	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46I	316	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ Я задоволений своїми результатами в цій школі	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G46J	317	Атмосфера в школі/ Як Ви почуваетесь на посаді/ 5-9-х класів, я задоволений роботою	Ordinal	Input	7 through 9
TT2G47A	318	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Я завжди уважно вислуховую учнів	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G47B	319	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Я впевнений у власних судженнях про учнів	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G47C	320	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ В мене є сумніви стосовно моєї успішності у викладанні	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G47D	321	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Я завжди чесний з собою стосовно власних якостей	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G47E	322	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Я почувуюся непевнено поруч з вчителями, які успішніші за мене	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G47F	323	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Мені доводилося говорити слова, які ображали вчителів або учнів	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G47G	324	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Мене дратує, коли колеги висловлюють думки, які суперечать моїм	Ordinal	Input	97 through 99

TT2G47H	325	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Я допомагаю учням та вчителям впоратися з їхніми труднощами	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G47I	326	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Я визнаю, якщо я не знаю відповіді на питання, яке задає учень	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G47J	327	Атмосфера в школі/ Ваша позиція/ Мене дратують учні, які просять про допомогу та послуги	Ordinal	Input	97 through 99
TT2G48A	328	Мобільність учителів/ Чи були Ви за кордоном з професійною метою?/ Ні	Nominal	Input	7 through 9
TT2G48B	329	Мобільність учителів/ Чи були Ви за кордоном з професійною метою?/ Так, як студент під час навчання	Nominal	Input	6 through 9
TT2G48C	330	Мобільність учителів/ Чи були Ви за кордоном з професійною метою?/ Так, як вчитель у програмі ЄС	Nominal	Input	6 through 9
TT2G48D	331	Мобільність учителів/ Чи були Ви за кордоном з професійною метою?/ Так, як вчитель у регіональній програмі	Nominal	Input	6 through 9
TT2G48E	332	Мобільність учителів/ Чи були Ви за кордоном з професійною метою?/ Так, як вчитель у програмі, організованій школою	Nominal	Input	6 through 9
TT2G48F	333	Мобільність учителів/ Чи були Ви за кордоном з професійною метою?/ Так, з власної ініціативи	Nominal	Input	6 through 9
TT2G49A	334	Мобільність учителів/ Якщо "Так", то якою була мета подорожі?/ Навчання як частина навчальної програми	Nominal	Input	6 through 9
TT2G49B	335	Мобільність учителів/ Якщо "Так", то якою була мета подорожі?/ Вивчення іноземної мови	Nominal	Input	6 through 9
TT2G49C	336	Мобільність учителів/ Якщо "Так", то якою була мета подорожі?/ Вивчення інших предметів	Nominal	Input	6 through 9
TT2G49D	337	Мобільність учителів/ Якщо "Так", то якою була мета подорожі?/ Супровід учнів	Nominal	Input	6 through 9
TT2G49E	338	Мобільність учителів/ Якщо "Так", то якою була мета подорожі?/ Налагодження контактів зі школами	Nominal	Input	6 through 9
TT2G49F	339	Мобільність учителів/ Якщо "Так", то якою була мета подорожі?/ Викладання	Nominal	Input	6 through 9
TT2G49G	340	Мобільність учителів/ Якщо "Так", то якою була мета подорожі?/ Інше	Nominal	Input	6 through 9

TT2G01	1	Жінка
	2	Чоловік
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G02	97 ^a	Не досягнуто
	98 ^a	Не використовувалось
	99 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G03	1	Повна зайнятість (більше 90 % від повної ставки)
	2	Часткова зайнятість (71 – 90 % від повної ставки)
	3	Часткова зайнятість (50 – 70 % від повної ставки)
	4	Часткова зайнятість (менше 50 % від повної ставки)
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G04	1	Це мій вибір
	2	У мене не було можливості отримати повну зайнятість
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G05A	97 ^a	Не досягнуто
	98 ^a	Не використовувалось
	99 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G05B	97 ^a	Не досягнуто
	98 ^a	Не використовувалось
	99 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G05C	97 ^a	Не досягнуто
	98 ^a	Не використовувалось
	99 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G05D	97 ^a	Не досягнуто
	98 ^a	Не використовувалось
	99 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G06	1	Постійна зайнятість (безстроковий контракт, дійсний

		до виходу на пенсію)	
	2	Фіксований контракт на період понад один навчальний рік	
	3	Фіксований контракт на період менший, ніж один навчальний рік	
	7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне	
	TT2G07	1	Так
		2	Ні
		7 ^a	Не досягнуто
8 ^a		Не використовувалось	
TT2G08	96 ^a	Логічно недопустиме	
	97 ^a	Не досягнуто	
	98 ^a	Не використовувалось	
	99 ^a	Пропущене або неправильне	
TT2G09	1	Немає	
	2	Кілька	
	3	Більшість	
	4	Усі	
	7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне	
TT2G10	1	нижче молодшого спеціаліста	
	2	молодший спеціаліст	
	3	бакалавр або магістр (спеціаліст)	
	4	кандидат або доктор наук	
	7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось	
TT2G11	9 ^a	Пропущене або неправильне	
	1	Так	
	2	Ні	
	7 ^a	Не досягнуто	
TT2G12A	8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне	
	1	Так, з усіх предметів, які я викладаю	

	2	Так, for some subject(s) I teach			9 ^a	Пропущене або неправильне
	3	Ні			1	Цілком не підготовлений
	7 ^a	Не досягнуто			2	Дещо підготовлений
	8 ^a	Не використовувалось			3	Добре підготовлений
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Дуже добре підготовлений
TT2G12B	1	Так, з усіх предметів, які я викладаю		TT2G13C	7 ^a	Не досягнуто
	2	Так, з деяких предметів, які я викладаю			8 ^a	Не використовувалось
	3	Ні			9 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто			1	Відмічено
	8 ^a	Не використовувалось			2	Не відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TT2G12C	1	Так, з усіх предметів, які я викладаю		TT2G14A1	8 ^a	Не використовувалось
	2	Так, з деяких предметів, які я викладаю			9 ^a	Пропущене або неправильне
	3	Ні			1	Відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			2	Не відмічено
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось
TT2G13A	1	Цілком не підготовлений		TT2G14A2	9 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Дещо підготовлений			1	Відмічено
	3	Добре підготовлений			2	Не відмічено
	4	Дуже добре підготовлений			7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G13B	1	Цілком не підготовлений		TT2G14A3	1	Відмічено
	2	Дещо підготовлений			2	Не відмічено
	3	Добре підготовлений			7 ^a	Не досягнуто
	4	Дуже добре підготовлений			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено
TT2G13C	1	Так, з усіх предметів, які я викладаю		TT2G14A4	2	Не відмічено
	2	Так, з деяких предметів, які я викладаю			7 ^a	Не досягнуто
	3	Ні			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14A	1	Цілком не підготовлений		TT2G14B1	7 ^a	Не досягнуто
	2	Дещо підготовлений			8 ^a	Не використовувалось
	3	Добре підготовлений			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Дуже добре підготовлений			1	Відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			2	Не відмічено
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
TT2G14B	1	Цілком не підготовлений		TT2G14B2	8 ^a	Не використовувалось
	2	Дещо підготовлений			9 ^a	Пропущене або неправильне
	3	Добре підготовлений			1	Відмічено
	4	Дуже добре підготовлений			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось

	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14B2	1	Відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G14D1	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14B3	1	Відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G14D2	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14B4	1	Відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G14D3	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14C1	1	Відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G14D4	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14C2	1	Відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G14E1	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14C3	1	Відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G14E2	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14C4	1	Відмічено			7 ^a	Не досягнуто

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14E3	1	Відмічено		TT2G14G1	7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TT2G14E4	1	Відмічено		TT2G14G2	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G14F1	1	Відмічено		TT2G14G3	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G14F2	1	Відмічено		TT2G14G4	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G14F3	1	Відмічено		TT2G14H1	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G14F4	1	Відмічено		TT2G14H2	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
				TT2G14H3	1	Відмічено
					2	Не відмічено

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14H4	1	Відмічено		TT2G14J2	7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TT2G14I1	1	Відмічено		TT2G14J3	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G14I2	1	Відмічено		TT2G14J4	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G14I3	1	Відмічено		TT2G14K1	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G14I4	1	Відмічено		TT2G14K2	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G14J1	1	Відмічено		TT2G14K3	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
					9 ^a	Пропущене або неправильне
				TT2G14K4	1	Відмічено

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2
TT2G14L1	1	Відмічено	TT2G14M3	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Відмічено	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G14L2	1	Відмічено	TT2G14M4	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Так	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Ні
TT2G14L3	1	Відмічено	TT2G15A	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Так	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Ні
TT2G14L4	1	Відмічено	TT2G15B	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Так	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Ні
TT2G14M1	1	Відмічено	TT2G15C	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Так	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Ні
TT2G14M2	1	Відмічено	TT2G15D	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	

TT2G18G	997 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось
	998 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне
	999 ^a	Пропущене або неправильне			1	Так
TT2G18H	997 ^a	Не досягнуто		TT2G21A1	2	Ні
	998 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	999 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось
TT2G18I	997 ^a	Не досягнуто		TT2G21A2	9 ^a	Пропущене або неправильне
	998 ^a	Не використовувалось			996 ^a	Логічно недопустиме
	999 ^a	Пропущене або неправильне			997 ^a	Не досягнуто
TT2G19A	1	Так		TT2G21B1	998 ^a	Не використовувалось
	2	Ні			999 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто			1	Так
	8 ^a	Не використовувалось			2	Ні
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TT2G19B	1	Так		TT2G21B2	8 ^a	Не використовувалось
	2	Ні			9 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто			996 ^a	Логічно недопустиме
	8 ^a	Не використовувалось			997 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			998 ^a	Не використовувалось
TT2G19C	1	Так		TT2G21C1	999 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Ні			1	Так
	7 ^a	Не досягнуто			2	Ні
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось
TT2G20A	1	Так		TT2G21C2	9 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Ні			996 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			997 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			998 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			999 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G20B	1	Так		TT2G21D1	1	Так
	2	Ні			2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось
TT2G21D2	996 ^a	Логічно недопустиме		TT2G22A1	9 ^a	Пропущене або неправильне
	997 ^a	Не досягнуто			1	Так
	998 ^a	Не використовувалось			2	Ні
	999 ^a	Пропущене або неправильне			6 ^a	Логічно недопустиме
					7 ^a	Не досягнуто
TT2G21E1	1	Так		TT2G22A2	8 ^a	Не використовувалось
	2	Ні			9 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто			1	Ніякого
	8 ^a	Не використовувалось			2	Незначний
	9 ^a	Пропущене або неправильне			3	Помірний
TT2G21E2	996 ^a	Логічно недопустиме		TT2G22B1	4	Значний
	997 ^a	Не досягнуто			6 ^a	Логічно недопустиме
	998 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	999 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось
TT2G21F	1	Так		TT2G22B2	9 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Ні			1	Так
	7 ^a	Не досягнуто			2	Ні
	8 ^a	Не використовувалось			6 ^a	Логічно недопустиме
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TT2G21G	1	Так		TT2G22C1	8 ^a	Не використовувалось
	2	Ні			9 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто			1	Ніякого
	8 ^a	Не використовувалось			2	Незначний
	9 ^a	Пропущене або неправильне			3	Помірний
TT2G21H	1	Так			4	Значний
	2	Ні			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G21I	1	Так			1	Так
	2	Ні				

	2	Ні			9 ^a	Пропущене або неправильне
	6 ^a	Логічно недопустиме		TT2G22E2	1	Ніякого
	7 ^a	Не досягнуто			2	Незначний
	8 ^a	Не використовувалось			3	Помірний
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Значний
					6 ^a	Логічно недопустиме
TT2G22C2	1	Ніякого		7 ^a	Не досягнуто	
	2	Незначний		8 ^a	Не використовувалось	
	3	Помірний		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Значний		TT2G22F1	1	Так
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Ні
7 ^a	Не досягнуто		6 ^a		Логічно недопустиме	
8 ^a	Не використовувалось		7 ^a		Не досягнуто	
9 ^a	Пропущене або неправильне		8 ^a		Не використовувалось	
TT2G22D1	1	Так		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	2	Ні		TT2G22F2	1	Ніякого
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Незначний
	7 ^a	Не досягнуто			3	Помірний
	8 ^a	Не використовувалось			4	Значний
9 ^a	Пропущене або неправильне		6 ^a		Логічно недопустиме	
TT2G22D2	1	Ніякого		7 ^a	Не досягнуто	
	2	Незначний		8 ^a	Не використовувалось	
	3	Помірний		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Значний		TT2G22G1	1	Так
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Ні
7 ^a	Не досягнуто		6 ^a		Логічно недопустиме	
8 ^a	Не використовувалось		7 ^a		Не досягнуто	
9 ^a	Пропущене або неправильне		8 ^a		Не використовувалось	
TT2G22E1	1	Так		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	2	Ні		TT2G22G2	1	Ніякого
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Незначний
	7 ^a	Не досягнуто			3	Помірний
		8 ^a	Не використовувалось			

	4	Значний			9 ^a	Пропущене або неправильне
	6 ^a	Логічно недопустиме		TT2G22J1	1	Так
	7 ^a	Не досягнуто			2	Ні
	8 ^a	Не використовувалось			6 ^a	Логічно недопустиме
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
					8 ^a	Не використовувалось
TT2G22H1	1	Так		TT2G22J2	9 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Ні			1	Ніякого
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Незначний
	7 ^a	Не досягнуто			3	Помірний
	8 ^a	Не використовувалось			4	Значний
TT2G22H2	9 ^a	Пропущене або неправильне		6 ^a	Логічно недопустиме	
	1	Ніякого		7 ^a	Не досягнуто	
	2	Незначний		8 ^a	Не використовувалось	
	3	Помірний		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Значний		TT2G22K1	1	Так
6 ^a	Логічно недопустиме		2		Ні	
7 ^a	Не досягнуто		6 ^a		Логічно недопустиме	
8 ^a	Не використовувалось		7 ^a		Не досягнуто	
9 ^a	Пропущене або неправильне		8 ^a		Не використовувалось	
TT2G22I1	1	Так		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	2	Ні		TT2G22K2	1	Ніякого
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Незначний
	7 ^a	Не досягнуто			3	Помірний
	8 ^a	Не використовувалось			4	Значний
9 ^a	Пропущене або неправильне		6 ^a		Логічно недопустиме	
TT2G22I2	1	Ніякого		7 ^a	Не досягнуто	
	2	Незначний		8 ^a	Не використовувалось	
	3	Помірний		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Значний		TT2G22L1	1	Так
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Ні
7 ^a	Не досягнуто		6 ^a		Логічно недопустиме	
	8 ^a	Не використовувалось				

	7 ^a	Не досягнуто			2	Незначний	
	8 ^a	Не використовувалось			3	Помірний	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Значний	
TT2G22L2	1	Ніякого			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Незначний			7 ^a	Не досягнуто	
	3	Помірний			8 ^a	Не використовувалось	
	4	Значний			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	6 ^a	Логічно недопустиме			TT2G23	1	Безоплатно
	7 ^a	Не досягнуто				2	3 частковою оплатою
	8 ^a	Не використовувалось				3	3 повною оплатою
	9 ^a	Пропущене або неправильне				6 ^a	Логічно недопустиме
TT2G22M1	1	Так			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Ні			8 ^a	Не використовувалось	
	6 ^a	Логічно недопустиме			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	7 ^a	Не досягнуто			TT2G24A	1	Так
	8 ^a	Не використовувалось				2	Ні
	9 ^a	Пропущене або неправильне				6 ^a	Логічно недопустиме
		7 ^a	Не досягнуто				
TT2G22M2	1	Ніякого			8 ^a	Не використовувалось	
	2	Незначний			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	3	Помірний			TT2G24B	1	Так
	4	Значний				2	Ні
	6 ^a	Логічно недопустиме				6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто				7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось	
9 ^a	Пропущене або неправильне	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TT2G22N1	1	Так			TT2G24C	1	Так
	2	Ні				2	Ні
	6 ^a	Логічно недопустиме				6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто				7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне	
TT2G22N2	1	Ніякого					

TT2G25A	1	Ні	TT2G26A	1	Немає потреби
	2	Так, у деяких заходах		2	Невелика потреба
	3	Так, у більшості заходів		3	Потрібно
	4	Так, у всіх заходах		4	Дуже потрібно
	6 ^a	Логічно недопустиме		7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто		8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось		9 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне			
TT2G25B	1	Ні	TT2G26B	1	Немає потреби
	2	Так, у деяких заходах		2	Невелика потреба
	3	Так, у більшості заходів		3	Потрібно
	4	Так, у всіх заходах		4	Дуже потрібно
	6 ^a	Логічно недопустиме		7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто		8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось		9 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне			
TT2G25C	1	Ні	TT2G26C	1	Немає потреби
	2	Так, у деяких заходах		2	Невелика потреба
	3	Так, у більшості заходів		3	Потрібно
	4	Так, у всіх заходах		4	Дуже потрібно
	6 ^a	Логічно недопустиме		7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто		8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось		9 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне			
TT2G25D	1	Ні	TT2G26D	1	Немає потреби
	2	Так, у деяких заходах		2	Невелика потреба
	3	Так, у більшості заходів		3	Потрібно
	4	Так, у всіх заходах		4	Дуже потрібно
	6 ^a	Логічно недопустиме		7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто		8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось		9 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне			
TT2G25E	1	Ні	TT2G26E	1	Немає потреби
	2	Так, у деяких заходах		2	Невелика потреба
	3	Так, у більшості заходів		3	Потрібно
	4	Так, у всіх заходах		4	Дуже потрібно
	6 ^a	Логічно недопустиме			
	7 ^a	Не досягнуто			
	8 ^a	Не використовувалось			
	9 ^a	Пропущене або неправильне			

	7 ^a	Не досягнуто			2	Невелика потреба	
	8 ^a	Не використовувалось			3	Потрібно	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Дуже потрібно	
TT2G26F	1	Немає потреби			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Невелика потреба			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Потрібно			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Дуже потрібно			TT2G26K	1	Немає потреби
	7 ^a	Не досягнуто				2	Невелика потреба
	8 ^a	Не використовувалось				3	Потрібно
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Дуже потрібно
TT2G26G	1	Немає потреби			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Невелика потреба			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Потрібно			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Дуже потрібно			TT2G26L	1	Немає потреби
	7 ^a	Не досягнуто				2	Невелика потреба
	8 ^a	Не використовувалось				3	Потрібно
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Дуже потрібно
TT2G26H	1	Немає потреби			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Невелика потреба			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Потрібно			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Дуже потрібно			TT2G26M	1	Немає потреби
	7 ^a	Не досягнуто				2	Невелика потреба
	8 ^a	Не використовувалось				3	Потрібно
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Дуже потрібно
TT2G26I	1	Немає потреби			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Невелика потреба			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Потрібно			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Дуже потрібно			TT2G26N	1	Немає потреби
	7 ^a	Не досягнуто				2	Невелика потреба
	8 ^a	Не використовувалось				3	Потрібно
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Дуже потрібно
TT2G26J	1	Немає потреби			7 ^a	Не досягнуто	

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	8 ^a	Не використовувалось			3	Погоджуюся	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Цілком погоджуюся	
TT2G27A	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Цілком погоджуюся			TT2G27F	1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто				2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось				3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Цілком погоджуюся
TT2G27B	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Цілком погоджуюся			TT2G27G	1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто				2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось				3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Цілком погоджуюся
TT2G27C	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Цілком погоджуюся			TT2G28A1	1	Відмічено
	7 ^a	Не досягнуто				2	Не відмічено
	8 ^a	Не використовувалось				7 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне				8 ^a	Не використовувалось
TT2G27D	1	Цілком не погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	2	Не погоджуюся			TT2G28A2	1	Відмічено
	3	Погоджуюся				2	Не відмічено
	4	Цілком погоджуюся				7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто				8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			TT2G28A3	1	Відмічено
TT2G27E	1	Цілком не погоджуюся	2	Не відмічено			
	2	Не погоджуюся	7 ^a	Не досягнуто			

	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено	
TT2G28A4	1	Відмічено		TT2G28B4	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G28B5	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Не відмічено
TT2G28A5	1	Відмічено	7 ^a	Не досягнуто			
	2	Не відмічено	8 ^a	Не використовувалось			
	7 ^a	Не досягнуто	9 ^a	Пропущене або неправильне			
	8 ^a	Не використовувалось	TT2G28B6	1	Відмічено		
	9 ^a	Пропущене або неправильне		2	Не відмічено		
TT2G28A6	1	Відмічено		7 ^a	Не досягнуто		
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось	TT2G28C1	1	Відмічено		
	9 ^a	Пропущене або неправильне		2	Не відмічено		
TT2G28B1	1	Відмічено		7 ^a	Не досягнуто		
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось	TT2G28C2	1	Відмічено		
	9 ^a	Пропущене або неправильне		2	Не відмічено		
TT2G28B2	1	Відмічено		7 ^a	Не досягнуто		
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось	TT2G28C3	1	Відмічено		
	9 ^a	Пропущене або неправильне		2	Не відмічено		
TT2G28B3	1	Відмічено		7 ^a	Не досягнуто		
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось	TT2G28C4	1	Відмічено		
	9 ^a	Пропущене або неправильне		2	Не відмічено		

	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TT2G28C5	1	Відмічено		TT2G28D5	7 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TT2G28C6	1	Відмічено		TT2G28D6	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G28D1	1	Відмічено		TT2G28E1	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G28D2	1	Відмічено		TT2G28E2	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G28D3	1	Відмічено		TT2G28E3	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G28D4	1	Відмічено		TT2G28E4	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
					9 ^a	Пропущене або неправильне
			TT2G28E5	1	Відмічено	

	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G28F6	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Не відмічено
TT2G28E6	1	Відмічено			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G29A	1	Ніколи
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Інколи, але нечасто
TT2G28F1	1	Відмічено			3	Досить часто	
	2	Не відмічено			4	Дуже часто, надається велика увага	
	7 ^a	Не досягнуто			6 ^a	Логічно недопустиме	
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось	
TT2G28F2	1	Відмічено			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	2	Не відмічено			TT2G29B	1	Ніколи
	7 ^a	Не досягнуто				2	Інколи, але нечасто
	8 ^a	Не використовувалось			3	Досить часто	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Дуже часто, надається велика увага	
TT2G28F3	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто	
	7 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось	
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			TT2G29C	1	Ніколи
TT2G28F4	1	Відмічено				2	Інколи, але нечасто
	2	Не відмічено			3	Досить часто	
	7 ^a	Не досягнуто			4	Дуже часто, надається велика увага	
	8 ^a	Не використовувалось			6 ^a	Логічно недопустиме	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто	
TT2G28F5	1	Відмічено			8 ^a	Не використовувалось	
	2	Не відмічено					
	7 ^a	Не досягнуто					

	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TT2G29D	1	Ніколи		TT2G29G	8 ^a	Не використовувалось
	2	Інколи, але нечасто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	3	Досить часто			1	Ніколи
	4	Дуже часто, надається велика увага			2	Інколи, але нечасто
	6 ^a	Логічно недопустиме			3	Досить часто
	7 ^a	Не досягнуто			4	Дуже часто, надається велика увага
	8 ^a	Не використовувалось			6 ^a	Логічно недопустиме
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TT2G29E	1	Ніколи		TT2G29I	8 ^a	Не використовувалось
	2	Інколи, але нечасто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	3	Досить часто			1	Ніколи
	4	Дуже часто, надається велика увага			2	Інколи, але нечасто
	6 ^a	Логічно недопустиме			3	Досить часто
	7 ^a	Не досягнуто			4	Дуже часто, надається велика увага
	8 ^a	Не використовувалось			6 ^a	Логічно недопустиме
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TT2G29F	1	Ніколи		TT2G29J	8 ^a	Не використовувалось
	2	Інколи, але нечасто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	3	Досить часто			1	Ніколи
	4	Дуже часто, надається велика увага			2	Інколи, але нечасто
	6 ^a	Логічно недопустиме			3	Досить часто
	7 ^a	Не досягнуто			4	Дуже часто, надається велика увага
	8 ^a	Не використовувалось			6 ^a	Логічно недопустиме
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TT2G29H	1	Ніколи		TT2G29K	8 ^a	Не використовувалось
	2	Інколи, але нечасто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	3	Досить часто			1	Ніколи
	4	Дуже часто, надається велика увага			2	Інколи, але нечасто
	6 ^a	Логічно недопустиме			3	Досить часто

	4	Дуже часто, надається велика увага			3	Середньо
	6 ^a	Логічно недопустиме			4	Дуже вплинув
	7 ^a	Не досягнуто			6 ^a	Логічно недопустиме
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G30A	1	Жодних позитивних змін		TT2G30E	1	Жодних позитивних змін
	2	Незначно			2	Незначно
	3	Середньо			3	Середньо
	4	Дуже вплинув			4	Дуже вплинув
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G30B	1	Жодних позитивних змін		TT2G30F	1	Жодних позитивних змін
	2	Незначно			2	Незначно
	3	Середньо			3	Середньо
	4	Дуже вплинув			4	Дуже вплинув
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G30C	1	Жодних позитивних змін		TT2G30G	1	Жодних позитивних змін
	2	Незначно			2	Незначно
	3	Середньо			3	Середньо
	4	Дуже вплинув			4	Дуже вплинув
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G30D	1	Жодних позитивних змін		TT2G30H	1	Жодних позитивних змін
	2	Незначно			2	Незначно

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	3	Середньо			3	Середньо
	4	Дуже вплинув			4	Дуже вплинув
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G30I	1	Жодних позитивних змін		TT2G30M	1	Жодних позитивних змін
	2	Незначно			2	Незначно
	3	Середньо			3	Середньо
	4	Дуже вплинув			4	Дуже вплинув
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G30J	1	Жодних позитивних змін		TT2G30N	1	Жодних позитивних змін
	2	Незначно			2	Незначно
	3	Середньо			3	Середньо
	4	Дуже вплинув			4	Дуже вплинув
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G30K	1	Жодних позитивних змін		TT2G31A	1	Цілком не погоджуюся
	2	Незначно			2	Не погоджуюся
	3	Середньо			3	Погоджуюся
	4	Дуже вплинув			4	Цілком погоджуюся
	6 ^a	Логічно недопустиме			7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TT2G30L	1	Жодних позитивних змін	TT2G31B	1	Цілком не погоджуюся	
	2	Незначно		2	Не погоджуюся	
		3		Погоджуюся		

	4	Цілком погоджуюся		TT2G31G	1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Цілком погоджуюся
TT2G31C	1	Цілком не погоджуюся		TT2G31H	7 ^a	Не досягнуто
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Цілком погоджуюся			1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто		TT2G32A	2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Абсолютно погоджуюся
	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто
TT2G31D	2	Не погоджуюся		TT2G32B	8 ^a	Не використовувалось
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Цілком погоджуюся			1	Абсолютно не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G32C	3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Абсолютно погоджуюся
	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось
TT2G31E	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Цілком погоджуюся			1	Абсолютно не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне		TT2G32C	4	Абсолютно погоджуюся
	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G31F	4	Цілком погоджуюся			1	Абсолютно не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Абсолютно погоджуюся

	7 ^a	Не досягнуто			5	1-3 рази на місяць	
	8 ^a	Не використовувалось			6	Раз в тиждень або частіше	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто	
TT2G32D	1	Абсолютно не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	2	Не погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	3	Погоджуюся			TT2G33D	1	Ніколи
	4	Абсолютно погоджуюся				2	Раз на рік або рідше
	7 ^a	Не досягнуто				3	2-4 рази на рік
	8 ^a	Не використовувалось				4	5-10 разів на рік
	9 ^a	Пропущене або неправильне				5	1-3 рази на місяць
TT2G33A	1	Ніколи			6	Раз в тиждень або частіше	
	2	Раз на рік або рідше			7 ^a	Не досягнуто	
	3	2-4 рази на рік			8 ^a	Не використовувалось	
	4	5-10 разів на рік			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	5	1-3 рази на місяць			TT2G33E	1	Ніколи
	6	Раз в тиждень або частіше				2	Раз на рік або рідше
	7 ^a	Не досягнуто				3	2-4 рази на рік
	8 ^a	Не використовувалось				4	5-10 разів на рік
	9 ^a	Пропущене або неправильне				5	1-3 рази на місяць
TT2G33B	1	Ніколи			6	Раз в тиждень або частіше	
	2	Раз на рік або рідше			7 ^a	Не досягнуто	
	3	2-4 рази на рік			8 ^a	Не використовувалось	
	4	5-10 разів на рік			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	5	1-3 рази на місяць			TT2G33F	1	Ніколи
	6	Раз в тиждень або частіше				2	Раз на рік або рідше
	7 ^a	Не досягнуто				3	2-4 рази на рік
	8 ^a	Не використовувалось				4	5-10 разів на рік
	9 ^a	Пропущене або неправильне				5	1-3 рази на місяць
TT2G33C	1	Ніколи			6	Раз в тиждень або частіше	
	2	Раз на рік або рідше			7 ^a	Не досягнуто	
	3	2-4 рази на рік			8 ^a	Не використовувалось	
	4	5-10 разів на рік			9 ^a	Пропущене або неправильне	

TT2G33G	1	Ніколи	TT2G34C	1	Не вдається	
	2	Раз на рік або рідше		2	Певною мірою	
	3	2-4 рази на рік		3	Значною мірою	
	4	5-10 разів на рік		4	Повністю вдається	
	5	1-3 рази на місяць		7 ^a	Не досягнуто	
	6	Раз в тиждень або частіше		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G34D	1	Не вдається
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Певною мірою
TT2G33H	1	Ніколи	3		Значною мірою	
	2	Раз на рік або рідше	4		Повністю вдається	
	3	2-4 рази на рік	7 ^a		Не досягнуто	
	4	5-10 разів на рік	8 ^a		Не використовувалось	
	5	1-3 рази на місяць	9 ^a		Пропущене або неправильне	
	6	Раз в тиждень або частіше	TT2G34E		1	Не вдається
	7 ^a	Не досягнуто			2	Певною мірою
	8 ^a	Не використовувалось		3	Значною мірою	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		4	Повністю вдається	
TT2G34A	1	Не вдається		7 ^a	Не досягнуто	
	2	Певною мірою		8 ^a	Не використовувалось	
	3	Значною мірою		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Повністю вдається		TT2G34F	1	Не вдається
	7 ^a	Не досягнуто			2	Певною мірою
	8 ^a	Не використовувалось	3		Значною мірою	
	9 ^a	Пропущене або неправильне	4		Повністю вдається	
TT2G34B	1	Не вдається	7 ^a		Не досягнуто	
	2	Певною мірою	8 ^a		Не використовувалось	
	3	Значною мірою	9 ^a		Пропущене або неправильне	
	4	Повністю вдається	TT2G34G		1	Не вдається
	7 ^a	Не досягнуто			2	Певною мірою
	8 ^a	Не використовувалось		3	Значною мірою	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		4	Повністю вдається	

	7 ^a	Не досягнуто			2	Певною мірою	
	8 ^a	Не використовувалось			3	Значною мірою	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Повністю вдається	
TT2G34H	1	Не вдається			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Певною мірою			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Значною мірою			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Повністю вдається			TT2G35A	1	Немає
	7 ^a	Не досягнуто				2	1% до 10%
	8 ^a	Не використовувалось				3	11% до 30%
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	31% до 60%
TT2G34I	1	Не вдається			5	Більше ніж 60%	
	2	Певною мірою			7 ^a	Не досягнуто	
	3	Значною мірою			8 ^a	Не використовувалось	
	4	Повністю вдається			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	7 ^a	Не досягнуто			TT2G35B	1	Немає
	8 ^a	Не використовувалось				2	1% до 10%
	9 ^a	Пропущене або неправильне				3	11% до 30%
TT2G34J	1	Не вдається				4	31% до 60%
	2	Певною мірою			5	Більше ніж 60%	
	3	Значною мірою			7 ^a	Не досягнуто	
	4	Повністю вдається			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G35C	1	Немає
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	1% до 10%
TT2G34K	1	Не вдається				3	11% до 30%
	2	Певною мірою				4	31% до 60%
	3	Значною мірою			5	Більше ніж 60%	
	4	Повністю вдається			7 ^a	Не досягнуто	
	7 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось	
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			TT2G35D	1	Немає
TT2G34L	1	Не вдається	2	1% до 10%			

	3	11% до 30%			6	Старогрецька або латина
	4	31% до 60%			7	Технології
	5	Більше ніж 60%			8	Мистецтво
	7 ^a	Не досягнуто			9	Фізична підготовка
	8 ^a	Не використовувалось			10	Релігія або етика
	9 ^a	Пропущене або неправильне			11	Практичні та прикладні навички
	1	Немає			12	Інше
TT2G35E	2	1% до 10%			96 ^a	Логічно недопустиме
	3	11% до 30%			97 ^a	Не досягнуто
	4	31% до 60%			98 ^a	Не використовувалось
	5	Більше ніж 60%			99 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто		TT2G38	996 ^a	Логічно недопустиме
	8 ^a	Не використовувалось			997 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			998 ^a	Не використовувалось
					999 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G35F	1	Немає			996 ^a	Логічно недопустиме
	2	1% до 10%			997 ^a	Не досягнуто
	3	11% до 30%		TT2G39A	998 ^a	Не використовувалось
	4	31% до 60%			999 ^a	Пропущене або неправильне
	5	Більше ніж 60%				
	7 ^a	Не досягнуто				
	8 ^a	Не використовувалось		TT2G39B	996 ^a	Логічно недопустиме
	9 ^a	Пропущене або неправильне			997 ^a	Не досягнуто
			998 ^a		Не використовувалось	
TT2G36	1	Так			999 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Ні		TT2G39C	996 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			997 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			998 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			999 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G37	1	Читання, письмо та література		TT2G40	1	Абсолютно типовий
	2	Математика			2	Типовий
	3	Природничі науки			3	Нетиповий
	4	Суспільні науки			6 ^a	Логічно недопустиме
	5	Сучасні іноземні мови			7 ^a	Не досягнуто

	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G41A	1	Абсолютно не погоджуюся		TT2G42A	1	Майже ніколи
	2	Не погоджуюся			2	Інколи
	3	Погоджуюся			3	Часто
	4	Абсолютно погоджуюся			4	Майже завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G41B	1	Абсолютно не погоджуюся		TT2G42B	1	Майже ніколи
	2	Не погоджуюся			2	Інколи
	3	Погоджуюся			3	Часто
	4	Абсолютно погоджуюся			4	Майже завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G41C	1	Абсолютно не погоджуюся		TT2G42C	1	Майже ніколи
	2	Не погоджуюся			2	Інколи
	3	Погоджуюся			3	Часто
	4	Абсолютно погоджуюся			4	Майже завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G41D	1	Абсолютно не погоджуюся		TT2G42D	1	Майже ніколи
	2	Не погоджуюся			2	Інколи
	3	Погоджуюся			3	Часто
	4	Абсолютно погоджуюся			4	Майже завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G42E	1	Майже ніколи		TT2G43A	1	Майже ніколи
	2	Інколи			2	Інколи
	3	Часто			3	Часто
	4	Майже завжди			4	Майже завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G42F	1	Майже ніколи		TT2G43B	1	Майже ніколи
	2	Інколи			2	Інколи
	3	Часто			3	Часто
	4	Майже завжди			4	Майже завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G42G	1	Майже ніколи		TT2G43C	1	Майже ніколи
	2	Інколи			2	Інколи
	3	Часто			3	Часто
	4	Майже завжди			4	Майже завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G42H	1	Майже ніколи		TT2G43D	1	Майже ніколи
	2	Інколи			2	Інколи
	3	Часто			3	Часто
	4	Майже завжди			4	Майже завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто

	8 ^a	Не використовувалось			1	Цілком не погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не погоджуюся
TT2G43E	1	Майже ніколи		TT2G44C	3	Погоджуюся
	2	Інколи			4	Цілком погоджуюся
	3	Часто			7 ^a	Не досягнуто
	4	Майже завжди			8 ^a	Не використовувалось
	6 ^a	Логічно недопустиме			9 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто				
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TT2G43F	1	Майже ніколи		TT2G44D	1	Цілком не погоджуюся
	2	Інколи			2	Не погоджуюся
	3	Часто			3	Погоджуюся
	4	Майже завжди			4	Цілком погоджуюся
	6 ^a	Логічно недопустиме			7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TT2G44A	1	Цілком не погоджуюся		TT2G44E	1	Цілком не погоджуюся
	2	Не погоджуюся			2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся			3	Погоджуюся
	4	Цілком погоджуюся			4	Цілком погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G44B	1	Цілком не погоджуюся		TT2G45A	1	Цілком не погоджуюся
	2	Не погоджуюся			2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся			3	Погоджуюся
	4	Цілком погоджуюся			4	Цілком погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G44B	1	Цілком не погоджуюся		TT2G45B	1	Цілком не погоджуюся
	2	Не погоджуюся			2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся			3	Погоджуюся
	4	Цілком погоджуюся			4	Цілком погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто				
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				

	7 ^a	Не досягнуто			2	Не погоджуюся	
	8 ^a	Не використовувалось			3	Погоджуюся	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Цілком погоджуюся	
TT2G45C	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Цілком погоджуюся			TT2G46D	1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто				2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось				3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Цілком погоджуюся
TT2G45D	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Цілком погоджуюся			TT2G46E	1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто				2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось				3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Цілком погоджуюся
TT2G46A	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Цілком погоджуюся			TT2G46F	1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто				2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось				3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Цілком погоджуюся
TT2G46B	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Цілком погоджуюся			TT2G46G	1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто				2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось				3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Цілком погоджуюся
TT2G46C	1	Цілком не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	8 ^a	Не використовувалось			99 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне			1	Цілком не погоджуюся
TT2G46H	1	Цілком не погоджуюся		TT2G47B	2	...
	2	Не погоджуюся			3	...
	3	Погоджуюся			4	Нейтрально
	4	Цілком погоджуюся			5	...
	7 ^a	Не досягнуто			6	...
	8 ^a	Не використовувалось			7	Цілком погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			97 ^a	Не досягнуто
						98 ^a
TT2G46I	1	Цілком не погоджуюся		TT2G47C	99 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Не погоджуюся			1	Цілком не погоджуюся
	3	Погоджуюся			2	...
	4	Цілком погоджуюся			3	...
	7 ^a	Не досягнуто			4	Нейтрально
	8 ^a	Не використовувалось			5	...
	9 ^a	Пропущене або неправильне			6	...
						7
TT2G46J	1	Цілком не погоджуюся		TT2G47D	97 ^a	Не досягнуто
	2	Не погоджуюся			98 ^a	Не використовувалось
	3	Погоджуюся			99 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Цілком погоджуюся			1	Цілком не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	...
	8 ^a	Не використовувалось			3	...
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Нейтрально
						5
TT2G47A	1	Цілком не погоджуюся		TT2G47E	1	Цілком не погоджуюся
	2	...			2	...
	3	...			3	...
	4	Нейтрально			4	Нейтрально
	5	...			5	...
	6	...			6	...
	7	Цілком погоджуюся			7	Цілком погоджуюся
	97 ^a	Не досягнуто			97 ^a	Не досягнуто
	98 ^a	Не використовувалось			98 ^a	Не використовувалось
					99 ^a	Пропущене або неправильне

	2	...			4	Нейтрально	
	3	...			5	...	
	4	Нейтрально			6	...	
	5	...			7	Цілком погоджуюся	
	6	...			97 ^a	Не досягнуто	
	7	Цілком погоджуюся			98 ^a	Не використовувалось	
	97 ^a	Не досягнуто			99 ^a	Пропущене або неправильне	
	98 ^a	Не використовувалось			TT2G47I	1	Цілком не погоджуюся
	99 ^a	Пропущене або неправильне				2	...
TT2G47F	1	Цілком не погоджуюся	3	...			
	2	...	4	Нейтрально			
	3	...	5	...			
	4	Нейтрально	6	...			
	5	...	7	Цілком погоджуюся			
	6	...	97 ^a	Не досягнуто			
	7	Цілком погоджуюся	98 ^a	Не використовувалось			
	97 ^a	Не досягнуто	99 ^a	Пропущене або неправильне			
	98 ^a	Не використовувалось	TT2G47J	1	Цілком не погоджуюся		
99 ^a	Пропущене або неправильне	2		...			
TT2G47G	1	Цілком не погоджуюся		3	...		
	2	...		4	Нейтрально		
	3	...		5	...		
	4	Нейтрально		6	...		
	5	...		7	Цілком погоджуюся		
	6	...		97 ^a	Не досягнуто		
	7	Цілком погоджуюся		98 ^a	Не використовувалось		
	97 ^a	Не досягнуто	99 ^a	Пропущене або неправильне			
	98 ^a	Не використовувалось	TT2G48A	1	Відмічено		
99 ^a	Пропущене або неправильне	2		Не відмічено			
TT2G47H	1	Цілком не погоджуюся		7 ^a	Не досягнуто		
	2	...		8 ^a	Не використовувалось		
	3	...	9 ^a	Пропущене або неправильне			

TT2G48B	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто	
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G49B	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Не відмічено
TT2G48C	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто	
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G49C	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Не відмічено
TT2G48D	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто	
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G49D	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Не відмічено
TT2G48E	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто	
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G49E	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Не відмічено
TT2G48F	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто	
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TT2G49F	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Не відмічено
TT2G49A	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто	

	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TT2G49G	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне

Перелік та властивості змінних анкети директора для SPSS

Ім'я	№	Мітка	Тип	Роль	Пропущені
IDSCHOOL	1	Номер школи	Nominal	Input	
TC2G01	2	Персональні дані/ Вкажіть Вашу стать	Nominal	Input	7 through 9
TC2G02	3	Персональні дані/ Вкажіть Ваш вік	Scale	Input	97 through 99
TC2G03	4	Персональні дані/ Який найвищий рівень освіти Ви отримали?	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G04A	5	Персональні дані/ Стаж/ Років директором у цій школі	Scale	Input	97 through 99
TC2G04B	6	Персональні дані/ Стаж/ Років директором всього	Scale	Input	97 through 99
TC2G04C	7	Персональні дані/ Стаж/ Років на інших адміністративних посадах у школі	Scale	Input	97 through 99
TC2G04D	8	Персональні дані/ Стаж/ Років вчителем 5-9-х класів	Scale	Input	97 through 99
TC2G04E	9	Персональні дані/ Стаж/ Років на інших роботах	Scale	Input	97 through 99
TC2G05	10	Персональні дані/ Відзначте Ваш рівень зайнятості на посаді директора	Nominal	Input	7 through 9
TC2G06A	11	Персональні дані/ Ваша формальна освіта/ Програма/навчальна дисципліна з управління навчальним закладом	Nominal	Input	7 through 9
TC2G06B	12	Персональні дані/ Ваша формальна освіта/ Програма/навчальна дисципліна з підготовки вчителів	Nominal	Input	7 through 9
TC2G06C	13	Персональні дані/ Ваша формальна освіта/ Тренінг/навчальна дисципліна з лідерства	Nominal	Input	7 through 9
TC2G07A1	14	Персональні дані/ Участь у заходах професійного розвитку/ У проф. мережах, науково-дослідницькій діяльності/ Участь	Nominal	Input	7 through 9
TC2G07A2	15	Персональні дані/ Участь у заходах професійного розвитку/ У проф. мережах, науково-дослідницькій діяльності/ Тривалість	Scale	Input	996 through 999
TC2G07B1	16	Персональні дані/ Участь у заходах професійного розвитку/ У конференціях, на курсах або спостережних візитах/ Участь	Nominal	Input	7 through 9
TC2G07B2	17	Персональні дані/ Участь у заходах професійного розвитку/ У конференціях, на курсах або спостережних візитах/ Тривалість	Scale	Input	996 through 999
TC2G07C1	18	Персональні дані/ Участь у заходах професійного розвитку/ Інше/ Участь	Nominal	Input	7 through 9
TC2G07C2	19	Персональні дані/ Участь у заходах професійного розвитку/ Інше/ Тривалість	Scale	Input	996 through 999
TC2G08A	20	Персональні дані/ Перешкоди професійному розвитку/ Немає необхідних навичок	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G08B	21	Персональні дані/ Перешкоди професійному розвитку/ Професійний розвиток надто дорогий/ недоступний	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G08C	22	Персональні дані/ Перешкоди професійному розвитку/ Немає достатньої підтримки з боку роботодавця	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G08D	23	Персональні дані/ Перешкоди професійному розвитку/ Мій робочий розклад не дозволяє займатися професійним розвитком	Ordinal	Input	7 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

TC2G08E	24	Персональні дані/ Перешкоди професійному розвитку/ У мене немає часу через сімейні обов'язки	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G08F	25	Персональні дані/ Перешкоди професійному розвитку/ Немає відповідних можливостей для професійного розвитку	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G08G	26	Персональні дані/ Перешкоди професійному розвитку/ Немає заохочення для участі в заходах професійного розвитку	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G09	27	Інформація про школу/ Яке з тверджень найкраще описує населений пункт, у якому розташована Ваша школа?	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G10	28	Інформація про школу/ Ваша школа приватна чи державна?	Nominal	Input	7 through 9
TC2G11A	29	Інформація про школу/ Фінансування школи/ 50% або більше - з державного бюджету	Nominal	Input	7 through 9
TC2G11B	30	Інформація про школу/ Фінансування школи/ Оплата праці педпрацівників - з державного бюджету	Nominal	Input	7 through 9
TC2G12A	31	Інформація про школу/ Кількість працівників/ Вчителі	Scale	Input	997 through 999
TC2G12B	32	Інформація про школу/ Кількість працівників/ Персонал, який надає педагогічну підтримку, незалежно від класу/ віку учнів	Scale	Input	997 through 999
TC2G12C	33	Інформація про школу/ Кількість працівників/ Адміністративний персонал школи (секретарі, завгосп та ін.)	Scale	Input	997 through 999
TC2G12D	34	Інформація про школу/ Кількість працівників/ Керівний склад школи (директор, заступники та ін.)	Scale	Input	997 through 999
TC2G12E	35	Інформація про школу/ Кількість працівників/ Інший персонал	Scale	Input	997 through 999
TC2G13A1	36	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 0>/ Дошкільна підготовка/ Чи є ця ступінь	Nominal	Input	7 through 9
TC2G13A2	37	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 0>/ Дошкільна підготовка/ Конкуренція	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G13B1	38	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 1>/ Початкова школа/ Чи є ця ступінь	Nominal	Input	7 through 9
TC2G13B2	39	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 1>/ Початкова школа/ Конкуренція	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G13C1	40	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 2>/ Школа 2 ступеня/ Чи є ця ступінь	Nominal	Input	7 through 9
TC2G13C2	41	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 2>/ Школа 2 ступеня/ Конкуренція	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G13D1	42	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 3>/ Школа 3 ступеня (загальноосвітні програми)/ Чи є ця ступінь	Nominal	Input	7 through 9
TC2G13D2	43	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 3>/ Школа 3 ступеня (загальноосвітні програми)/ Конкуренція	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G13E1	44	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 3>/ Школа 3 ступеня (професійні та технічні спеціалізації)/ Чи є ця ступінь	Nominal	Input	7 through 9
TC2G13E2	45	Інформація про школу/ Ступені школи/ <ISCED рівень 3>/ Школа 3 ступеня (професійні та технічні спеціалізації)/ Конкуренція	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G14	46	Інформація про школу/ Кількість учнів у Вашій школі станом на сьогодні	Scale	Input	9997 through

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

					9999
TC2G15A	47	Інформація про школу/ Відсоток учнів з вказаними характеристиками/ Учні, у яких рідна мова інша, ніж мова викладання	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G15B	48	Інформація про школу/ Відсоток учнів з вказаними характеристиками/ Учні з особливими потребами	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G15C	49	Інформація про школу/ Відсоток учнів з вказаними характеристиками/ Учні з малозабезпечених сімей	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G16	50	Шкільне управління/ Чи є у Вашій школі команда управлінців?	Nominal	Input	7 through 9
TC2G17A	51	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Ви як директор	Nominal	Input	6 through 9
TC2G17B	52	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Заступник директора або завуч	Nominal	Input	6 through 9
TC2G17C	53	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Бухгалтер	Nominal	Input	6 through 9
TC2G17D	54	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Завідувачі кафедр (НМК)	Nominal	Input	6 through 9
TC2G17E	55	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Вчителі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G17F	56	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Представник(и) від школи (шкільна рада)	Nominal	Input	6 through 9
TC2G17G	57	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Батьки або опікуни	Nominal	Input	6 through 9
TC2G17H	58	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Учні	Nominal	Input	6 through 9
TC2G17I	59	Шкільне управління/ Наявність категорій управлінців/ Інше	Nominal	Input	6 through 9
TC2G18A1	60	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Працевлаштування вчителів/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18A2	61	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Працевлаштування вчителів/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18A3	62	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Працевлаштування вчителів/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18A4	63	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Працевлаштування вчителів/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18A5	64	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Працевлаштування вчителів/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18B1	65	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Звільнення вчителів з роботи/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18B2	66	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Звільнення вчителів з роботи/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18B3	67	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Звільнення вчителів з роботи/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18B4	68	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Звільнення вчителів з роботи/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18B5	69	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Звільнення вчителів з роботи/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18C1	70	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Встановлення	Nominal	Input	7 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

		зарплатні/ Ви як директор			
TC2G18C2	71	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Встановлення зарплатні/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18C3	72	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Встановлення зарплатні/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18C4	73	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Встановлення зарплатні/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18C5	74	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Встановлення зарплатні/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18D1	75	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Підвищення зарплатні/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18D2	76	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Підвищення зарплатні/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18D3	77	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Підвищення зарплатні/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18D4	78	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Підвищення зарплатні/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18D5	79	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Підвищення зарплатні/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18E1	80	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Розподіл бюджету/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18E2	81	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Розподіл бюджету/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18E3	82	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Розподіл бюджету/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18E4	83	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Розподіл бюджету/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18E5	84	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Розподіл бюджету/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18F1	85	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення дисциплінарної відповідальності/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18F2	86	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення дисциплінарної відповідальності/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18F3	87	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення дисциплінарної відповідальності/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18F4	88	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення дисциплінарної відповідальності/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18F5	89	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення дисциплінарної відповідальності/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18G1	90	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення процедур оцінювання учнів/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18G2	91	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення процедур оцінювання учнів/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

TC2G18G3	92	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення процедур оцінювання учнів/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18G4	93	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення процедур оцінювання учнів/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18G5	94	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення процедур оцінювання учнів/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18H1	95	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Прийняття учнів до школи/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18H2	96	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Прийняття учнів до школи/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18H3	97	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Прийняття учнів до школи/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18H4	98	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Прийняття учнів до школи/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18H5	99	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Прийняття учнів до школи/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18I1	100	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Вибір навчальних матеріалів/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18I2	101	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Вибір навчальних матеріалів/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18I3	102	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Вибір навчальних матеріалів/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18I4	103	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Вибір навчальних матеріалів/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18I5	104	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Вибір навчальних матеріалів/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18J1	105	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення змісту предметів/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18J2	106	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення змісту предметів/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18J3	107	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення змісту предметів/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18J4	108	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення змісту предметів/ Школа (шкільна рада)	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18J5	109	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення змісту предметів/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18K1	110	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення переліку предметів/ Ви як директор	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18K2	111	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення переліку предметів/ Інші члени адміністрації	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18K3	112	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення переліку предметів/ Вчителі	Nominal	Input	7 through 9
TC2G18K4	113	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення	Nominal	Input	7 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

		переліку предметів/ Школа (шкільна рада)			
TC2G18K5	114	Шкільне управління/ Розподіл відповідальності між управлінцями/ Визначення переліку предметів/ Органи влади	Nominal	Input	7 through 9
TC2G19A	115	Шкільне управління/ Відсоток часу впродовж року/ Адміністративні та керівні завдання та зустрічі	Scale	Input	997 through 999
TC2G19B	116	Шкільне управління/ Відсоток часу впродовж року/ Обов'язки, пов'язані з навчальною діяльністю	Scale	Input	997 through 999
TC2G19C	117	Шкільне управління/ Відсоток часу впродовж року/ Взаємодія з учнями	Scale	Input	997 through 999
TC2G19D	118	Шкільне управління/ Відсоток часу впродовж року/ Взаємодія з батьками та опікунами	Scale	Input	997 through 999
TC2G19E	119	Шкільне управління/ Відсоток часу впродовж року/ Взаємодія з місцевою та обласною спільнотою	Scale	Input	997 through 999
TC2G19F	120	Шкільне управління/ Відсоток часу впродовж року/ Інше	Scale	Input	997 through 999
TC2G20A	121	Шкільне управління/ Чи були Ви залучені/ Я використовував результати оцінювання для визначення освітніх цілей	Nominal	Input	7 through 9
TC2G20B	122	Шкільне управління/ Чи були Ви залучені/ Я розробляв план професійного розвитку для школи	Nominal	Input	7 through 9
TC2G21A	123	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я співпрацював з учителями щодо дисципліни в класі	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G21B	124	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я відвідував уроки	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G21C	125	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я вживав заходів для сприяння співпраці між вчителями	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G21D	126	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я вживав заходів, щоб вчителі брали відповідальність	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G21E	127	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я вживав заходів, щоб вчителі відчували відповідальність	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G21F	128	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я надавав батькам та опікунам інформацію	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G21G	129	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я перевіряв шкільні звіти та адміністративні процедури	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G21H	130	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я розв'язував проблеми, пов'язані з розкладом	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G21I	131	Шкільне управління/ Як часто Ви долучалися/ Я співпрацював з директорами інших шкіл	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G22A	132	Шкільне управління/ Якою мірою Ви погоджуєтеся/ Школа дає працівникам можливість брати участь у прийнятті рішень	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G22B	133	Шкільне управління/ Якою мірою Ви погоджуєтеся/ Школа дає можливість батькам брати участь у прийнятті рішень	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G22C	134	Шкільне управління/ Якою мірою Ви погоджуєтеся/ Школа дає можливість учням брати участь у прийнятті рішень	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G22D	135	Шкільне управління/ Якою мірою Ви погоджуєтеся/ Директор приймає важливі рішення самостійно	Ordinal	Input	7 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

TC2G22E	136	Шкільне управління/ Якою мірою Ви погоджуєтесь/ У школі присутня дружня атмосфера	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G23	137	Шкільне управління/ Чи є у Вас шкільна рада?	Nominal	Input	7 through 9
TC2G24A	138	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Представники місцевих, районних, державних органів влади	Nominal	Input	6 through 9
TC2G24B	139	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Члени керівного складу школи	Nominal	Input	6 through 9
TC2G24C	140	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Адміністративний персонал	Nominal	Input	6 through 9
TC2G24D	141	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Вчителі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G24E	142	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Батьки та опікуни	Nominal	Input	6 through 9
TC2G24F	143	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Учні	Nominal	Input	6 through 9
TC2G24G	144	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Профспілки	Nominal	Input	6 through 9
TC2G24H	145	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Представники бізнесу, церкви або недержавних установ	Nominal	Input	6 through 9
TC2G24I	146	Шкільне управління/ Чи є у шкільній раді/ Інше	Nominal	Input	6 through 9
TC2G25A	147	Шкільне управління/ Чи пропонує школа батькам/ Семінари та курси для батьків та опікунів	Nominal	Input	7 through 9
TC2G25B	148	Шкільне управління/ Чи пропонує школа батькам/ Послуги з підтримки участі батьків та опікунів	Nominal	Input	7 through 9
TC2G25C	149	Шкільне управління/ Чи пропонує школа батькам/ Підтримку батьківському комітету	Nominal	Input	7 through 9
TC2G25D	150	Шкільне управління/ Чи пропонує школа батькам/ Батьківські збори	Nominal	Input	7 through 9
TC2G26A	151	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Недостатнє фінансування школи та нестача ресурсів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G26B	152	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Урядові постанови та політика	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G26C	153	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Неявка вчителів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G26D	154	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Недостатнє залучення батьків та опікунів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G26E	155	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Система зарплатні на основі досвіду	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G26F	156	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Недостатні можливості мого професійного розвитку	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G26G	157	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Недостатні можливості професійного розвитку вчителів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G26H	158	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Велике навантаження та рівень відповідальності	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G26I	159	Шкільне управління/ Обмежують ефективність роботи директора/ Відсутність розподілу адміністративних обов'язків	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G27A	160	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто вчитель оцінюється/ Вами як	Ordinal	Input	7 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

		директором			
TC2G27B	161	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто вчитель оцінюється/ Іншими членами керівного складу школи	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G27C	162	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто вчитель оцінюється/ Призначеними наставниками	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G27D	163	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто вчитель оцінюється/ Учителями (які не є членами шкільної адміністрації)	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G27E	164	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто вчитель оцінюється/ Зовнішніми експертами або контролюючими організаціями	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G28A1	165	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Пряме спостереження/ Зовнішні особи або організації	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28A2	166	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Пряме спостереження/ Ви як директор	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28A3	167	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Пряме спостереження/ Члени керівного складу школи	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28A4	168	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Пряме спостереження/ Призначені наставники	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28A5	169	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Пряме спостереження/ Інші вчителі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28A6	170	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Пряме спостереження/ Не використовується в цій школі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28B1	171	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Опитування учнів/ Зовнішні особи або організації	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28B2	172	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Опитування учнів/ Ви як директор	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28B3	173	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Опитування учнів/ Члени керівного складу школи	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28B4	174	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Опитування учнів/ Призначені наставники	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28B5	175	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Опитування учнів/ Інші вчителі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28B6	176	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Опитування учнів/ Не використовується в цій школі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28C1	177	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка знань вчителів/ Зовнішні особи або організації	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28C2	178	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка знань вчителів/ Ви як директор	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28C3	179	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка знань вчителів/ Члени керівного складу школи	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28C4	180	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка знань вчителів/ Призначені наставники	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28C5	181	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка знань вчителів/ Інші вчителі	Nominal	Input	6 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

TC2G28C6	182	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка знань вчителів/ Не використовується в цій школі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28D1	183	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка результатів тестування учнів/ Зовнішні особи або організації	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28D2	184	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка результатів тестування учнів/ Ви як директор	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28D3	185	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка результатів тестування учнів/ Члени керівного складу школи	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28D4	186	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка результатів тестування учнів/ Призначені наставники	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28D5	187	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка результатів тестування учнів/ Інші вчителі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28D6	188	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Оцінка результатів тестування учнів/ Не використовується в цій школі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28E1	189	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Результати самооцінки вчителів/ Зовнішні особи або організації	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28E2	190	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Результати самооцінки вчителів/ Ви як директор	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28E3	191	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Результати самооцінки вчителів/ Члени керівного складу школи	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28E4	192	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Результати самооцінки вчителів/ Призначені наставники	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28E5	193	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Результати самооцінки вчителів/ Інші вчителі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28E6	194	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Результати самооцінки вчителів/ Не використовується в цій школі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28F1	195	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Обговорення зворотного зв'язку від батьків/ Зовнішні особи або організації	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28F2	196	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Обговорення зворотного зв'язку від батьків/ Ви як директор	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28F3	197	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Обговорення зворотного зв'язку від батьків/ Члени керівного складу школи	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28F4	198	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Обговорення зворотного зв'язку від батьків/ Призначені наставники	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28F5	199	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Обговорення зворотного зв'язку від батьків/ Інші вчителі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G28F6	200	Оцінювання діяльності вчителів/ Хто оцінює види діяльності/ Обговорення зворотного зв'язку від батьків/ Не використовується в цій школі	Nominal	Input	6 through 9
TC2G29A	201	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто після оцінювання/ Заходи з удосконалення процесу обговорюються з учителем	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G29B	202	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто після оцінювання/ План професійного розвитку розробляється для вчителя	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G29C	203	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто після оцінювання/ На вчителя	Ordinal	Input	6 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

		накладається матеріальне стягнення			
TC2G29D	204	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто після оцінювання/ Призначається наставник, який допомагає покращити викладання	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G29E	205	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто після оцінювання/ Відбуваються зміни в навантаженні вчителя або його обов'язках	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G29F	206	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто після оцінювання/ Зміна зарплати або виплат премії	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G29G	207	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто після оцінювання/ Перегляд можливості кар'єрного росту	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G29H	208	Оцінювання діяльності вчителів/ Як часто після оцінювання/ Звільнення або відмова у продовженні контракту	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G30A	209	Атмосфера в школі/ Твердження про цю школу/ Працівники школи мають однакові переконання щодо викладання/навчання	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G30B	210	Атмосфера в школі/ Твердження про цю школу/ Існує високий рівень співпраці між школою та місцевою громадою	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G30C	211	Атмосфера в школі/ Твердження про цю школу/ Персонал школи залучений до відкритих дискусій щодо проблем школи	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G30D	212	Атмосфера в школі/ Твердження про цю школу/ Існує повага до ідей колег	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G30E	213	Атмосфера в школі/ Твердження про цю школу/ Створено атмосферу підтримки досягнень один одного	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G30F	214	Атмосфера в школі/ Твердження про цю школу/ Стосунки між учителями та учнями хороші	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31A	215	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Нестача кваліфікованих вчителів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31B	216	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Нестача вчителів для навчання учнів з особливими потребами	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31C	217	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Нестача вчителів трудового навчання	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31D	218	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Нестача або погана якість навчальних матеріалів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31E	219	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Нестача або погана якість комп'ютерів для навчання	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31F	220	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Недостатній доступ до інтернету	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31G	221	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Нестача або погана якість програмного забезпечення для навчання	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31H	222	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Нестача або погана якість матеріалів в бібліотеці	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G31I	223	Атмосфера в школі/ Перешкоди для якісного викладання/ Нестача допоміжного персоналу	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32A	224	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Учнями школи/ Запізнення в школу	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32B	225	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Учнями школи/ Прогули (без	Ordinal	Input	7 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

		причини)			
TC2G32C	226	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Учнями школи/ Списування	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32D	227	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Учнями школи/ Вандалізм та крадіжки	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32E	228	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Учнями школи/ Залякування та словесні образи серед учнів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32F	229	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Учнями школи/ Фізичне травмування, спричинене насильством з боку учнів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32G	230	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Учнями школи/ Залякування або словесні образи учнями вчителів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32H	231	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Учнями школи/ Використання/ володіння наркотиками та/або алкоголем	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32I	232	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Вчителями школи/ Запізнення в школу	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32J	233	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Вчителями школи/ Прогули (без причини)	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G32K	234	Атмосфера в школі/ Як часто трапляється/ Вчителями школи/ Дискримінація	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G33A	235	Професійна соціалізація і наставництво/ Інструктаж/ Проводиться інструктаж для нових вчителів	Nominal	Input	7 through 9
TC2G33B	236	Професійна соціалізація і наставництво/ Інструктаж/ Для нових викладачів існують заходи, які не є частиною інструктажу	Nominal	Input	7 through 9
TC2G33C	237	Професійна соціалізація і наставництво/ Інструктаж/ Проводиться загальне введення для нових вчителів	Nominal	Input	7 through 9
TC2G34	238	Професійна соціалізація і наставництво/ Для яких вчителів у Вашій школі проводиться інструктаж?	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35A	239	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/ Наставництво з боку досвідчених учителів	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35B	240	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/ Курси/семінари	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35C	241	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/ Заплановані зустрічі з директором або колегами	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35D	242	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/ Система оцінювання діяльності з боку колег	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35E	243	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/ Створення мережі професійних контактів	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35F	244	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/ Співпраця з іншими школами	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35G	245	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/ Командне викладання (разом з досвідченими вчителями)	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35H	246	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/ Система щоденників/журналів, портфоліо і т.п.	Nominal	Input	6 through 9
TC2G35I	247	Професійна соціалізація і наставництво/ Які структури та заходи включені/	Nominal	Input	6 through 9

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

		Нічого із названого вище			
TC2G36	248	Професійна соціалізація і наставництво/ Чи вчителі у Вашій школі мають доступ до програм наставництва?	Nominal	Input	7 through 9
TC2G37	249	Професійна соціалізація і наставництво/ Наставник викладає предмет того ж спрямування, що й вчитель-початківець?	Ordinal	Input	6 through 9
TC2G38A	250	Професійна соціалізація і наставництво/ Важливість наставництва/ Для підвищення викладацької компетентності вчителів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G38B	251	Професійна соціалізація і наставництво/ Важливість наставництва/ Для підвищення професійної ідентичності	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G38C	252	Професійна соціалізація і наставництво/ Важливість наставництва/ Для удосконалення співпраці між вчителями	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G38D	253	Професійна соціалізація і наставництво/ Важливість наставництва/ Для підтримки менш досвідчених у роботі вчителів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G38E	254	Професійна соціалізація і наставництво/ Важливість наставництва/ Для поглиблення знань вчителів з предмета, який вони викладають	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G38F	255	Професійна соціалізація і наставництво/ Важливість наставництва/ Для поліпшення результатів успішності учнів	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G39D	256	Задоволеність працею/ Як Ви почуваєтеся на своїй посаді?/ Я шкодую про те, що погодився на цю посаду	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G39E	257	Задоволеність працею/ Як Ви почуваєтеся на своїй посаді?/ Мені подобається працювати в цій школі	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G39F	258	Задоволеність працею/ Як Ви почуваєтеся на своїй посаді?/ Я можу порекомендувати свою школу як хороше місце роботи	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G39G	259	Задоволеність працею/ Як Ви почуваєтеся на своїй посаді?/ На мою думку, професія вчителя цінується у суспільстві	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G39H	260	Задоволеність працею/ Як Ви почуваєтеся на своїй посаді?/ Я задоволений своїми результатами в цій школі	Ordinal	Input	7 through 9
TC2G39I	261	Задоволеність працею/ Як Ви почуваєтеся на своїй посаді?/ 5-9-х класів я задоволений роботою	Ordinal	Input	7 through 9

Кодування змінних анкети директора

TC2G01	1	Жінка			2	Повна зайнятість (90 % або більше від повної ставки) з обов'язками викладання	
	2	Чоловік			3	Часткова зайнятість (менше 90 % від повної ставки) без обов'язків викладання	
	7 ^a	Не досягнуто			4	Часткова зайнятість (менше 90 % від повної ставки) з обов'язками викладання	
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось	
TC2G02	97 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	98 ^a	Не використовувалось			TC2G06A	1	До
	99 ^a	Пропущене або неправильне				2	Після
TC2G03	1	Нижче молодшого спеціаліста				3	До і після
	2	Молдший спеціаліст		4		Ніколи	
	3	Бакалавр або магістр (спеціаліст)		7 ^a		Не досягнуто	
	4	Кандидат або доктор наук		8 ^a		Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a		Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		TC2G06B		1	До
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Після	
TC2G04A	97 ^a	Не досягнуто	3		До і після		
	98 ^a	Не використовувалось	4		Ніколи		
	99 ^a	Пропущене або неправильне	7 ^a		Не досягнуто		
TC2G04B	97 ^a	Не досягнуто	8 ^a		Не використовувалось		
	98 ^a	Не використовувалось	9 ^a		Пропущене або неправильне		
	99 ^a	Пропущене або неправильне	TC2G06C	1	До		
TC2G04C	97 ^a	Не досягнуто		2	Після		
	98 ^a	Не використовувалось		3	До і після		
	99 ^a	Пропущене або неправильне		4	Ніколи		
TC2G04D	97 ^a	Не досягнуто		7 ^a	Не досягнуто		
	98 ^a	Не використовувалось		8 ^a	Не використовувалось		
	99 ^a	Пропущене або неправильне		9 ^a	Пропущене або неправильне		
TC2G04E	97 ^a	Не досягнуто	TC2G07A1	1	Так		
	98 ^a	Не використовувалось		2	Ні		
	99 ^a	Пропущене або неправильне	TC2G05	1	Повна зайнятість (90 % або більше від повної ставки) без обов'язків викладання		
1	Повна зайнятість (90 % або більше від повної ставки) без обов'язків викладання	2		Ні			

	7 ^a	Не досягнуто		TC2G08B	1	Абсолютно не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			2	Не погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			3	Погоджуюся
TC2G07A2	996 ^a	Логічно недопустиме		TC2G08C	4	Повністю погоджуюся
	997 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	998 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	999 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G07B1	1	Так		TC2G08D	1	Абсолютно не погоджуюся
	2	Ні			2	Не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			3	Погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			4	Повністю погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TC2G07B2	996 ^a	Логічно недопустиме		TC2G08E	8 ^a	Не використовувалось
	997 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	998 ^a	Не використовувалось			1	Абсолютно не погоджуюся
	999 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не погоджуюся
TC2G07C1	1	Так		TC2G08F	3	Погоджуюся
	2	Ні			4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G07C2	996 ^a	Логічно недопустиме		TC2G08E	1	Абсолютно не погоджуюся
	997 ^a	Не досягнуто			2	Не погоджуюся
	998 ^a	Не використовувалось			3	Погоджуюся
	999 ^a	Пропущене або неправильне			4	Повністю погоджуюся
TC2G08A	1	Абсолютно не погоджуюся		TC2G08E	7 ^a	Не досягнуто
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Повністю погоджуюся			1	Абсолютно не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	Не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			3	Погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Повністю погоджуюся

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G08G	1	Абсолютно не погоджуюся
	2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G09	1	хутір або село (1.000 мешканців або менше)
	2	село (1.001 – 3.000)
	3	селище міського типу (3.001 – 15.000)
	4	місто (15.001 – 100.000)
	5	велике місто (100.001 – 1.000.000)
	6	місто-«мільйонник» (більше 1.000.000 мешканців)
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G10	1	Державна/комунальна
	2	Приватна
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G11A	1	Так
	2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G11B	1	Так

	2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G12A	997 ^a	Не досягнуто
	998 ^a	Не використовувалось
	999 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G12B	997 ^a	Не досягнуто
	998 ^a	Не використовувалось
	999 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G12C	997 ^a	Не досягнуто
	998 ^a	Не використовувалось
	999 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G12D	997 ^a	Не досягнуто
	998 ^a	Не використовувалось
	999 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G12E	997 ^a	Не досягнуто
	998 ^a	Не використовувалось
	999 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G13A1	1	Так
	2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
TC2G13A2	9 ^a	Пропущене або неправильне
	1	2 або більше шкіл
	2	Одна інша школа
	3	Немає інших шкіл
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
9 ^a	Пропущене або неправильне	
TC2G13B1	1	Так

	2	Ні			7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TC2G13B2	1	2 або більше інших шкіл	TC2G13E1	1	Так	
	2	Одна інша школа		2	Ні	
	3	Немає інших шкіл		7 ^a	Не досягнуто	
	6 ^a	Логічно недопустиме		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TC2G13C1	1	Так	TC2G13E2	1	2 або більше інших шкіл	
	2	Ні		2	Одна інша школа	
	7 ^a	Не досягнуто		3	Немає інших шкіл	
	8 ^a	Не використовувалось		6 ^a	Логічно недопустиме	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		7 ^a	Не досягнуто	
TC2G13C2	1	2 або більше інших шкіл	TC2G14	8 ^a	Не використовувалось	
	2	Одна інша школа		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	3	Немає інших шкіл		9997 ^a	Не досягнуто	
	6 ^a	Логічно недопустиме	9998 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто	9999 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось	TC2G15A	1	Немає	
9 ^a	Пропущене або неправильне	2		1-10%		
TC2G13D1	1	Так		3	11-30%	
	2	Ні		4	31-60%	
	7 ^a	Не досягнуто		5	Більше 60%	
	8 ^a	Не використовувалось		7 ^a	Не досягнуто	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		8 ^a	Не використовувалось	
TC2G13D2	1	2 або більше інших шкіл	9 ^a	Пропущене або неправильне		
	2	Одна інша школа	TC2G15B	1	Немає	
	3	Немає інших шкіл		2	1-10%	
	6 ^a	Логічно недопустиме		3	11-30%	
		4		31-60%		
		5		Більше 60%		
		7 ^a		Не досягнуто		

	2	Ні			7 ^a	Не досягнуто
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TC2G18A1	1	Відмічено		TC2G18B2	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G18A2	1	Відмічено		TC2G18B3	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G18A3	1	Відмічено		TC2G18B4	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G18A4	1	Відмічено		TC2G18B5	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G18A5	1	Відмічено		TC2G18C1	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G18B1	1	Відмічено		TC2G18C2	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
					7 ^a	Не досягнуто
					8 ^a	Не використовувалось

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	8 ^a	Не використовувалось		TC2G18G2	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TC2G18F1	1	Відмічено	7 ^a		Не досягнуто	
	2	Не відмічено	8 ^a		Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто	9 ^a		Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TC2G18F2	1	Відмічено	TC2G18G3		1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось		8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		9 ^a	Пропущене або неправильне	
TC2G18F3	1	Відмічено	TC2G18G4	1	Відмічено	
	2	Не відмічено		2	Не відмічено	
	7 ^a	Не досягнуто		7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось		8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		9 ^a	Пропущене або неправильне	
TC2G18F4	1	Відмічено	TC2G18G5	1	Відмічено	
	2	Не відмічено		2	Не відмічено	
	7 ^a	Не досягнуто		7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось		8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		9 ^a	Пропущене або неправильне	
TC2G18F5	1	Відмічено	TC2G18H1	1	Відмічено	
	2	Не відмічено		2	Не відмічено	
	7 ^a	Не досягнуто		7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось		8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		9 ^a	Пропущене або неправильне	
TC2G18G1	1	Відмічено	TC2G18H2	1	Відмічено	
	2	Не відмічено		2	Не відмічено	
	7 ^a	Не досягнуто		7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось		8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		9 ^a	Пропущене або неправильне	
			TC2G18H3	1	Відмічено	
				2	Не відмічено	

	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TC2G18H4	1	Відмічено	TC2G18I5	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Відмічено	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		2	Не відмічено	
TC2G18H5	1	Відмічено	TC2G18J1	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Відмічено	
	9 ^a	Пропущене або неправильне	2	Не відмічено		
TC2G18I1	1	Відмічено	TC2G18J2	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Відмічено	
	9 ^a	Пропущене або неправильне	2	Не відмічено		
TC2G18I2	1	Відмічено	TC2G18J3	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Відмічено	
	9 ^a	Пропущене або неправильне	2	Не відмічено		
TC2G18I3	1	Відмічено	TC2G18J4	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Відмічено	
	9 ^a	Пропущене або неправильне	2	Не відмічено		
TC2G18I4	1	Відмічено	TC2G18J5	7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не відмічено		8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто		9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось		1	Відмічено	
				TC2G18K1	1	Відмічено

	2	Не відмічено			999 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто		TC2G19D	997 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			998 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			999 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G18K2	1	Відмічено		TC2G19E	997 ^a	Не досягнуто
	2	Не відмічено			998 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			999 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось		TC2G19F	997 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			998 ^a	Не використовувалось
TC2G18K3	1	Відмічено			999 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Не відмічено		TC2G20A	1	Так
	7 ^a	Не досягнуто			2	Ні
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось
			9 ^a		Пропущене або неправильне	
TC2G18K4	1	Відмічено		TC2G20B	1	Так
	2	Не відмічено			2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G18K5	1	Відмічено		TC2G21A	1	Ніколи або рідко
	2	Не відмічено			2	Інколи
	7 ^a	Не досягнуто			3	Часто
	8 ^a	Не використовувалось			4	Дуже часто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TC2G19A	997 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось
	998 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне
	999 ^a	Пропущене або неправильне				
TC2G19B	997 ^a	Не досягнуто			TC2G21B	1
	998 ^a	Не використовувалось		2		Інколи
	999 ^a	Пропущене або неправильне		3		Часто
TC2G19C	997 ^a	Не досягнуто		4		Дуже часто
	998 ^a	Не використовувалось		7 ^a		Не досягнуто

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	8 ^a	Не використовувалось			3	Часто					
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Дуже часто					
TC2G21C	1	Ніколи або рідко			7 ^a	Не досягнуто					
	2	Інколи			8 ^a	Не використовувалось					
	3	Часто			9 ^a	Пропущене або неправильне					
	4	Дуже часто			1	Ніколи або рідко					
	7 ^a	Не досягнуто			2	Інколи					
	8 ^a	Не використовувалось			3	Часто					
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Дуже часто					
	TC2G21D	1			Ніколи або рідко			7 ^a	Не досягнуто		
2		Інколи	8 ^a	Не використовувалось							
3		Часто	9 ^a	Пропущене або неправильне							
4		Дуже часто	1	Ніколи або рідко							
7 ^a		Не досягнуто	2	Інколи							
8 ^a		Не використовувалось	3	Часто							
9 ^a		Пропущене або неправильне	4	Дуже часто							
TC2G21E		1	Ніколи або рідко					7 ^a	Не досягнуто		
	2	Інколи	8 ^a			Не використовувалось					
	3	Часто	9 ^a			Пропущене або неправильне					
	4	Дуже часто	1			Абсолютно не погоджуюся					
	7 ^a	Не досягнуто	2			Не погоджуюся					
	8 ^a	Не використовувалось	3			Погоджуюся					
	9 ^a	Пропущене або неправильне	4			Повністю погоджуюся					
	TC2G21F	1	Ніколи або рідко					7 ^a	Не досягнуто		
2		Інколи	8 ^a	Не використовувалось							
3		Часто	9 ^a	Пропущене або неправильне							
4		Дуже часто	1	Абсолютно не погоджуюся							
7 ^a		Не досягнуто	2	Не погоджуюся							
8 ^a		Не використовувалось	3	Погоджуюся							
9 ^a		Пропущене або неправильне	4	Повністю погоджуюся							
TC2G21G		1	Ніколи або рідко					7 ^a	Не досягнуто		
	2	Інколи	8 ^a			Не використовувалось					
TC2G21H					3	Часто					
					4	Дуже часто					
					7 ^a	Не досягнуто					
					8 ^a	Не використовувалось					
								9 ^a	Пропущене або неправильне		
								1	Ніколи або рідко		
								2	Інколи		
								3	Часто		
								4	Дуже часто		
								7 ^a	Не досягнуто		
								8 ^a	Не використовувалось		
								9 ^a	Пропущене або неправильне		
TC2G21I					1	Ніколи або рідко					
					2	Інколи					
					3	Часто					
					4	Дуже часто					
					7 ^a	Не досягнуто					
					8 ^a	Не використовувалось					
					9 ^a	Пропущене або неправильне	1	Абсолютно не погоджуюся			
					TC2G22A					2	Не погоджуюся
3	Погоджуюся										
4	Повністю погоджуюся										
7 ^a	Не досягнуто										
8 ^a	Не використовувалось										
9 ^a	Пропущене або неправильне	1	Абсолютно не погоджуюся								
TC2G22B										2	Не погоджуюся
										3	Погоджуюся
					4	Повністю погоджуюся					
					7 ^a	Не досягнуто					
					8 ^a	Не використовувалось					

	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G22C	1	Абсолютно не погоджуюся
	2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G22D	1	Абсолютно не погоджуюся
	2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G22E	1	Абсолютно не погоджуюся
	2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G23	1	Так
	2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G24A	1	Так
	2	Ні
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось

	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G24B	1	Так
	2	Ні
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
	TC2G24C	1
2		Ні
6 ^a		Логічно недопустиме
7 ^a		Не досягнуто
8 ^a		Не використовувалось
9 ^a		Пропущене або неправильне
TC2G24D		1
	2	Ні
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
	TC2G24E	1
2		Ні
6 ^a		Логічно недопустиме
7 ^a		Не досягнуто
8 ^a		Не використовувалось
9 ^a		Пропущене або неправильне
TC2G24F		1
	2	Ні
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
	TC2G24G	1

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	2	Ні		TC2G25D	1	Так
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G24H	1	Так		TC2G26A	1	Зовсім ні
	2	Ні			2	Незначно
	6 ^a	Логічно недопустиме			3	Деякою мірою
	7 ^a	Не досягнуто			4	Суттєво
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось
TC2G24I	1	Так		TC2G26B	9 ^a	Пропущене або неправильне
	2	Ні			1	Зовсім ні
	6 ^a	Логічно недопустиме			2	Незначно
	7 ^a	Не досягнуто			3	Деякою мірою
	8 ^a	Не використовувалось			4	Суттєво
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TC2G25A	1	Так		TC2G26C	8 ^a	Не використовувалось
	2	Ні			9 ^a	Пропущене або неправильне
	7 ^a	Не досягнуто			1	Зовсім ні
	8 ^a	Не використовувалось			2	Незначно
	9 ^a	Пропущене або неправильне			3	Деякою мірою
TC2G25B	1	Так		TC2G26D	4	Суттєво
	2	Ні			7 ^a	Не досягнуто
	7 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне
	9 ^a	Пропущене або неправильне			1	Зовсім ні
TC2G25C	1	Так			2	Незначно
	2	Ні			3	Деякою мірою
	7 ^a	Не досягнуто			4	Суттєво
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось

	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Суттєво	
TC2G26E	1	Зовсім ні			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Незначно			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Деякою мірою			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Суттєво			TC2G27A	1	Ніколи
	7 ^a	Не досягнуто				2	Менше, ніж раз на два роки
	8 ^a	Не використовувалось				3	Раз на два роки
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Один раз на рік
TC2G26F	1	Зовсім ні			5	Два або більше разів на рік	
	2	Незначно			7 ^a	Не досягнуто	
	3	Деякою мірою			8 ^a	Не використовувалось	
	4	Суттєво			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	7 ^a	Не досягнуто			TC2G27B	1	Ніколи
	8 ^a	Не використовувалось				2	Менше, ніж раз на два роки
	9 ^a	Пропущене або неправильне				3	Раз на два роки
TC2G26G	1	Зовсім ні				4	Один раз на рік
	2	Незначно			5	Два або більше разів на рік	
	3	Деякою мірою			7 ^a	Не досягнуто	
	4	Суттєво			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось			TC2G27C	1	Ніколи
	9 ^a	Пропущене або неправильне				2	Менше, ніж раз на два роки
TC2G26H	1	Зовсім ні				3	Раз на два роки
	2	Незначно				4	Один раз на рік
	3	Деякою мірою			5	Два або більше разів на рік	
	4	Суттєво			7 ^a	Не досягнуто	
	7 ^a	Не досягнуто			8 ^a	Не використовувалось	
	8 ^a	Не використовувалось			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			TC2G27D	1	Ніколи
TC2G26I	1	Зовсім ні				2	Менше, ніж раз на два роки
	2	Незначно				3	Раз на два роки
	3	Деякою мірою				4	Один раз на рік

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	5	Два або більше разів на рік			6 ^a	Логічно недопустиме		
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто		
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось		
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне		
TC2G27E	1	Ніколи		TC2G28A5	1	Відмічено		
	2	Менше, ніж раз на два роки			2	Не відмічено		
	3	Раз на два роки			6 ^a	Логічно недопустиме		
	4	Один раз на рік			7 ^a	Не досягнуто		
	5	Два або більше разів на рік			8 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось			1	TC2G28A6	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне					2	Не відмічено
TC2G28A1	1	Відмічено		TC2G28B1	6 ^a	Логічно недопустиме		
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто		
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось			1	TC2G28B2	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне					2	Не відмічено
TC2G28A2	1	Відмічено		TC2G28B3	6 ^a	Логічно недопустиме		
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто		
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось			1	TC2G28A4	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне					2	Не відмічено
TC2G28A3	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме		
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто		
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось		
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне		
	8 ^a	Не використовувалось			1	TC2G28A4	1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне					2	Не відмічено
	TC2G28A4	1			Відмічено			6 ^a
2		Не відмічено	7 ^a	Не досягнуто				

Всеукраїнське дослідження за методологією TALIS

	8 ^a	Не використовувалось			1	Відмічено
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено
TC2G28B4	1	Відмічено		TC2G28C3	6 ^a	Логічно недопустиме
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось				
	9 ^a	Пропущене або неправильне				
TC2G28B5	1	Відмічено		TC2G28C4	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28B6	1	Відмічено		TC2G28C5	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28C1	1	Відмічено		TC2G28C6	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28C2	1	Відмічено		TC2G28D1	1	Відмічено
	2	Не відмічено			2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
				TC2G28D2	1	Відмічено
					2	Не відмічено

	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28D3	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28D4	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28D5	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28D6	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28E1	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто

	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28E2	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28E3	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28E4	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28E5	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28E6	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне

TC2G28F1	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось			1	Ніколи
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Інколи
TC2G28F2	1	Відмічено		TC2G29A	3	Часто
	2	Не відмічено			4	Завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G28F3	1	Відмічено		TC2G29B	1	Ніколи
	2	Не відмічено			2	Інколи
	6 ^a	Логічно недопустиме			3	Часто
	7 ^a	Не досягнуто			4	Завжди
	8 ^a	Не використовувалось			6 ^a	Логічно недопустиме
	9 ^a	Пропущене або неправильне			7 ^a	Не досягнуто
TC2G28F4	1	Відмічено		TC2G29C	8 ^a	Не використовувалось
	2	Не відмічено			9 ^a	Пропущене або неправильне
	6 ^a	Логічно недопустиме			1	Ніколи
	7 ^a	Не досягнуто			2	Інколи
	8 ^a	Не використовувалось			3	Часто
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Завжди
TC2G28F5	1	Відмічено		TC2G29D	6 ^a	Логічно недопустиме
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне
	8 ^a	Не використовувалось			1	Ніколи
	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Інколи
TC2G28F6	1	Відмічено			3	Часто
	2	Не відмічено			4	Завжди

	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G29E	1	Ніколи
	2	Інколи
	3	Часто
	4	Завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G29F	1	Ніколи
	2	Інколи
	3	Часто
	4	Завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G29G	1	Ніколи
	2	Інколи
	3	Часто
	4	Завжди
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G29H	1	Ніколи
	2	Інколи
	3	Часто
	4	Завжди

	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G30A	1	Абсолютно не погоджуюся
	2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
	TC2G30B	1
2		Не погоджуюся
3		Погоджуюся
4		Повністю погоджуюся
7 ^a		Не досягнуто
8 ^a		Не використовувалось
9 ^a		Пропущене або неправильне
TC2G30C		1
	2	Не погоджуюся
	3	Погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
	TC2G30D	1
2		Не погоджуюся
3		Погоджуюся
4		Повністю погоджуюся
7 ^a		Не досягнуто
8 ^a		Не використовувалось
9 ^a		Пропущене або неправильне

TC2G30E	1	Абсолютно не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Повністю погоджуюся			TC2G31D	1	Зовсім ні
	7 ^a	Не досягнуто				2	Незначно
	8 ^a	Не використовувалось				3	Деякою мірою
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Суттєво
TC2G30F	1	Абсолютно не погоджуюся			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Не погоджуюся			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Погоджуюся			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Повністю погоджуюся			TC2G31E	1	Зовсім ні
	7 ^a	Не досягнуто				2	Незначно
	8 ^a	Не використовувалось				3	Деякою мірою
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Суттєво
TC2G31A	1	Зовсім ні			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Незначно			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Деякою мірою			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Суттєво			TC2G31F	1	Зовсім ні
	7 ^a	Не досягнуто				2	Незначно
	8 ^a	Не використовувалось				3	Деякою мірою
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Суттєво
TC2G31B	1	Зовсім ні			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Незначно			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Деякою мірою			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Суттєво			TC2G31G	1	Зовсім ні
	7 ^a	Не досягнуто				2	Незначно
	8 ^a	Не використовувалось				3	Деякою мірою
	9 ^a	Пропущене або неправильне				4	Суттєво
TC2G31C	1	Зовсім ні			7 ^a	Не досягнуто	
	2	Незначно			8 ^a	Не використовувалось	
	3	Деякою мірою			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	4	Суттєво			TC2G31H	1	Зовсім ні

	2	Незначно
	3	Деякою мірою
	4	Суттєво
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G31I	1	Зовсім ні
	2	Незначно
	3	Деякою мірою
	4	Суттєво
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
TC2G32A	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця
	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G32B	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця
	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G32C	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця

	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
	TC2G32D	1
2		Рідко
3		Кожного місяця
4		Кожного тижня
5		Кожного дня
7 ^a		Не досягнуто
8 ^a		Не використовувалось
9 ^a		Пропущене або неправильне
TC2G32E	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця
	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G32F	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця
	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G32G	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця

	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G32H	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця
	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
TC2G32I	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця
	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G32J	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця
	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G32K	1	Ніколи
	2	Рідко
	3	Кожного місяця

	4	Кожного тижня
	5	Кожного дня
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G33A	1	Так
	2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G33B	1	Так
	2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G33C	1	Так
	2	Ні
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G34	1	для усіх вчителів, які почали працювати в нашій школі
	2	лише для вчителів, які розпочали свою професійну діяльність
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G35A	1	Відмічено
	2	Не відмічено
	6 ^a	Логічно недопустиме
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось

	9 ^a	Пропущене або неправильне			2	Не відмічено	
TC2G35B	1	Відмічено			6 ^a	Логічно недопустиме	
	2	Не відмічено			7 ^a	Не досягнуто	
	6 ^a	Логічно недопустиме			8 ^a	Не використовувалось	
	7 ^a	Не досягнуто			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	8 ^a	Не використовувалось					
	9 ^a	Пропущене або неправильне					
TC2G35C	1	Відмічено		TC2G35H	1	Відмічено	
	2	Не відмічено			2	Не відмічено	
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме	
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне	
TC2G35D	1	Відмічено		TC2G35I	1	Відмічено	
	2	Не відмічено			2	Не відмічено	
	6 ^a	Логічно недопустиме			6 ^a	Логічно недопустиме	
	7 ^a	Не досягнуто			7 ^a	Не досягнуто	
	8 ^a	Не використовувалось			8 ^a	Не використовувалось	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			9 ^a	Пропущене або неправильне	
TC2G35E	1	Відмічено		TC2G36	1	Так, але лише вчителі, які розпочали свою професійну діяльність	
	2	Не відмічено			2	Так, усі вчителі, які почали працювати в нашій школі	
	6 ^a	Логічно недопустиме			3	Так, усі вчителі нашої школи	
	7 ^a	Не досягнуто			4	Ні, зараз у нас немає програми наставництва	
	8 ^a	Не використовувалось			7 ^a	Не досягнуто	
	9 ^a	Пропущене або неправильне			8 ^a	Не використовувалось	
TC2G35F	1	Відмічено			9 ^a	Пропущене або неправильне	
	2	Не відмічено			TC2G37	1	Так, у більшості випадків
	6 ^a	Логічно недопустиме				2	Так, інколи
	7 ^a	Не досягнуто		3		Ні, рідко або ніколи	
	8 ^a	Не використовувалось		6 ^a		Логічно недопустиме	
	9 ^a	Пропущене або неправильне		7 ^a		Не досягнуто	
			8 ^a	Не використовувалось			
TC2G35G	1	Відмічено					

	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Дуже важливо
TC2G38A	1	Зовсім неважливо		TC2G38F	7 ^a	Не досягнуто
	2	Незначно важливо			8 ^a	Не використовувалось
	3	Досить важливо			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Дуже важливо			1	Зовсім неважливо
	7 ^a	Не досягнуто			2	Незначно важливо
	8 ^a	Не використовувалось			3	Досить важливо
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Дуже важливо
TC2G38B	1	Зовсім неважливо		TC2G39D	7 ^a	Не досягнуто
	2	Незначно важливо			8 ^a	Не використовувалось
	3	Досить важливо			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Дуже важливо			1	Зовсім не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	Швидше не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			3	Швидше погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Повністю погоджуюся
TC2G38C	1	Зовсім неважливо		TC2G39E	7 ^a	Не досягнуто
	2	Незначно важливо			8 ^a	Не використовувалось
	3	Досить важливо			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Дуже важливо			1	Зовсім не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	Швидше не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			3	Швидше погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Повністю погоджуюся
TC2G38D	1	Зовсім неважливо		TC2G39F	7 ^a	Не досягнуто
	2	Незначно важливо			8 ^a	Не використовувалось
	3	Досить важливо			9 ^a	Пропущене або неправильне
	4	Дуже важливо			1	Зовсім не погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто			2	Швидше не погоджуюся
	8 ^a	Не використовувалось			3	Швидше погоджуюся
	9 ^a	Пропущене або неправильне			4	Повністю погоджуюся
TC2G38E	1	Зовсім неважливо			7 ^a	Не досягнуто
	2	Незначно важливо			8 ^a	Не використовувалось
	3	Досить важливо			9 ^a	Пропущене або неправильне

TC2G39G	1	Зовсім не погоджуюся
	2	Швидше не погоджуюся
	3	Швидше погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G39H	1	Зовсім не погоджуюся
	2	Швидше не погоджуюся
	3	Швидше погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне
TC2G39I	1	Зовсім не погоджуюся
	2	Швидше не погоджуюся
	3	Швидше погоджуюся
	4	Повністю погоджуюся
	7 ^a	Не досягнуто
	8 ^a	Не використовувалось
	9 ^a	Пропущене або неправильне

СПИСОК ТАБЛИЦЬ

Анотований звіт дослідження	
Таблиця 1	Країни-учасниці TALIS 2013 року
Таблиця 2	Характеристика дизайну Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)
Таблиця 3	Соціально-демографічний та професійний профіль українських вчителів
Таблиця 4	Розподіл учителів в українських школах
Таблиця 5	Профіль українських шкіл
Таблиця 6	Соціально-демографічний та професійний профіль директорів українських шкіл
Розділ 1	
Таблиця 1.1	Країни-учасниці TALIS 2013 року
Таблиця 1.2	Етапи дослідження
Таблиця 1.3	Характеристика дизайну Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)
Розділ 2	
Таблиця 2.1	Розподіли віку та статі вчителів за регіонами та величиною населених пунктів
Таблиця 2.2	Розподіл вчителів найвищого рівня формальної освіти вчителів за регіонами України та ступенями шкіл
Таблиця 2.3	Розподіл вчителів за напрямом отриманої освіти і змістом педагогічної освіти у розрізі регіонів України та ступенів шкіл
Таблиця 2.4	Розподіл вчителів щодо почуття підготовленості зі складових викладання за регіонами України та ступенями шкіл
Таблиця 2.5	Розподіл кількості років перебування вчителів на різних посадах за регіонами України та ступенями шкіл
Таблиця 2.6	Розподіл рівня зайнятості вчителів за регіонами, величиною населених пунктів та ступенями шкіл
Таблиця 2.7	Розподіл форм зайнятості вчителів за регіонами та ступенями шкіл
Таблиця 2.8	Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти у школах з мовними проблемами
Таблиця 2.9	Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти за наявністю у школах проблемної кількості учнів з особливими навчальними потребами
Таблиця 2.10	Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти за наявністю у школах проблемної кількості учнів із малозабезпечених родин
Таблиця 2.11	Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти у школах, розташованих в населених пунктах з кількістю мешканців до 15 тис.

	осіб
Таблиця 2.12	Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти у школах, розташованих в населених пунктах з кількістю
Таблиця 2.13	Розподіли вчителів з різним досвідом роботи та рівнем формальної освіти у школах, розташованих в населених пунктах з кількістю мешканців більше 100 тис. осіб
Таблиця 2.14	Розподіл вчителів за предметами, які вони викладають, та рівнем отриманої ними формальної освіти з цих предметів
Таблиця 2.15	Розподіл вчителів за школами з наявністю різних ступенів освіти та різного рівня конкуренції щодо кількості учнів
Таблиця 2.16	Розподіли кількості учнів та вчителів; відношення кількості учнів до кількості вчителів, кількості вчителів до кількості допоміжного персоналу та кількості адміністративного і керівного складу у школах за регіонами
Таблиця 2.17	Розподіли у регіонах України та в цілому вчителів за потребами у ресурсах шкіл, у яких вони працюють
Таблиця 2.18	Розподіли у регіонах України та в цілому вчителів за частими випадками негативної поведінки учнів (не рідше ніж один раз на тиждень), про які повідомляють керівники шкіл, у яких вони працюють
Таблиця 2.19	Розподіли у регіонах України та в цілому вчителів за позитивними характеристиками професійного клімату, про наявність яких повідомляють керівники шкіл, у яких вони працюють
Таблиця 2.20	Розподіли вчителів та керівників шкіл у регіонах України та в цілому за згодою із твердженнями щодо стосунків між вчителями та учнями
Таблиця 2.21	Розподіл у регіонах України та в цілому вчителів, директори яких вказали, що основна відповідальність за прийняття рішень у видах діяльності знаходиться на рівні школи (в особі директора, членів шкільної адміністрації, вчителів, шкільної ради)
Розділ 3	
Таблиця 3.1	Робочий час директора: розподіл часу на виконання різних функцій
Таблиця 3.2	Управління школою: участь директорів у вказаних нижче видах діяльності
Таблиця 3.3	Участь директорів у розробленні плану розвитку школи
Таблиця 3.4	Спільна відповідальність за управління школою: відсоток директорів, як стверджують, що поділяють відповідальність за певні види роботи з іншими суб'єктами управління школою
Таблиця 3.5	Участь директора в управлінні школою
Таблиця 3.6	Прийняття рішень щодо управління школою і культура шкільного співробітництва
Таблиця 3.7	Вік, стать директорів та частка директорів за віковими групами
Таблиця 3.8	Трудовий стаж директорів шкіл на різних посадах
Таблиця 3.9	Статус зайнятості директорів
Таблиця 3.10	Формальна освіта, отримана директорами шкіл: інформація щодо найвищого рівня формальної освіти
Таблиця 3.11	Спеціальності/ курси у формальній освіті директорів шкіл
Таблиця 3.12	Участь директорів шкіл у програмах і заходах професійного розвитку за останні 12 місяців
Таблиця 3.13	Чинники, які перешкоджають професійному розвитку директорів шкіл
Таблиця 3.14	Задоволеність українських директорів своєю роботою

Таблиця 3.15	Кореляційна матриця оцінки директорами перешкод для якісного викладання у школі (Коефіцієнт кореляції Пірсона)
Таблиця 3.16	Кореляційна матриця показників задоволеності директорів роботою (Коефіцієнт кореляції Пірсона)
Розділ 4	
Таблиця 4.1	Доступ вчителів до програм первинної професійної соціалізації
Таблиця 4.2	Участь учителів у програмах первинної професійної соціалізації залежно від статі, досвіду, форми зайнятості та годин роботи на тиждень
Таблиця 4.3	Програми наставництва в українських школах
Таблиця 4.4	Розподіл учителів, які мають наставника, за статтю, досвідом, формою зайнятості та годинами роботи на тиждень: відсоток учителів, які мають призначеного наставника, який їх підтримує
Таблиця 4.5	Розподіл учителів-наставників за статтю, досвідом, формою зайнятості та годинами роботи на тиждень: відсоток учителів, які є наставниками для одного або більше вчителів
Таблиця 4.6	Умови професійного розвитку вчителів
Таблиця 4.7	Професійний розвиток учителів залежно від статі, досвіду роботи, форми зайнятості та годин роботи на тиждень: відсоток учителів, які впродовж останніх 12 місяців брали участь принаймні в одному із заходів професійного розвитку
Таблиця 4.8	Професійний розвиток учителів залежно від типу та розміщення школи: відсоток учителів, які впродовж останніх 12 місяців брали участь принаймні в одному із заходів професійного розвитку
Таблиця 4.9	Заходи професійного розвитку вчителів: відсоток учителів, які впродовж останніх 12 місяців брали участь у вказаних заходах професійного розвитку і приблизна тривалість цих заходів
Таблиця 4.10	Зміст та позитивний вплив заходів професійного розвитку: відсоток учителів, які за останні 12 місяців брали участь у заходах професійного розвитку на зазначені нижче теми і відзначили їх помірний або значний вплив на вчительську практику
Таблиця 4.11	Підтримка професійного розвитку вчителів: відсоток учителів, які отримали зазначену допомогу під час заходів професійного розвитку, які відбулися впродовж останніх 12 місяців
Таблиця 4.12	Потреба вчителів у професійному розвитку: відсоток учителів, які вказали високий рівень потреби професійного розвитку у кожній із зазначених ділянок
Таблиця 4.13	Перешкоди на шляху до професійного розвитку: відсоток учителів, які погоджуються або цілком погоджуються з вказаними перешкодами
Розділ 5	
Таблиця 5.1	Вчителі, які ніколи не отримували формального оцінювання чи взагалі не отримували зворотного зв'язку
Таблиця 5.2	Методи оцінювання та надання зворотного зв'язку щодо роботи вчителів
Таблиця 5.3	Результати формального оцінювання роботи вчителів
Таблиця 5.4	Джерела зворотного зв'язку щодо роботи вчителів
Таблиця 5.5	Форми і методи надання вчителям зворотного зв'язку
Таблиця 5.6	Головні аспекти, яким приділяється увага при наданні зворотного зв'язку вчителям

Таблиця 5.7	Позитивні результати оцінювання діяльності вчителів і надання зворотного зв'язку щодо їхньої роботи
Таблиця 5.8	Загальний вплив оцінювання вчителів та зворотного зв'язку на функціонування школи
Розділ 6	
Таблиця 6.1	Робочий час учителів
Таблиця 6.2	Переконання вчителів щодо викладання і навчання
Таблиця 6.3	Співпраця вчителів
Розділ 7	
Таблиця 7.1	Професійна мобільність українських учителів за кордон залежно від статі, типу населеного пункту, регіону
Таблиця 7.2	Програми, в межах яких відбувалася мобільність вчителів (%)
Таблиця 7.3	Мета професійно зорієнтованих подорожей вчителів за кордон
Розділ 8	
Таблиця 8.1	Самоефективність учителів
Таблиця 8.2	Кореляційна матриця показників самоефективності (Коефіцієнт кореляції Пірсона)
Таблиця 8.3	Профіль вчителів за показниками самоефективності
Таблиця 8.4	Задоволеність українських учителів роботою
Таблиця 8.5	Кореляційна матриця показників задоволення роботою (Коефіцієнт кореляції Пірсона)
Таблиця 8.6	Кореляційна матриця показників задоволеності роботою (Коефіцієнт кореляції Пірсона) та самоефективності
Таблиця 8.7	Профіль вчителів за показниками задоволеності роботою
Додатки	
Таблиця А.1	Цільові групи та генеральні сукупності за вимогами TALIS
Таблиця А.2	Оцінки для прийняття рішення про включення даних у загальне міжнародне дослідження
Таблиця А.3	Типи загальноосвітніх навчальних закладів, видалених з вибірки (Крок 2)
Таблиця А.4	Загальноосвітніх навчальні заклади, видалені з вибірки (Крок 3)
Таблиця А.5	Національна цільова група та генеральна сукупність
Таблиця А.6	Структура регіонів
Таблиця А.7	Експліцитні страти
Таблиця А.8	Механізм відбору шкіл до вибірки TALIS
Таблиця А.9	Регіональна та поселенська структура вибірки
Таблиця А.10	Взірець укладання списку вчителів школи, які працюють у 5-9 класах, для формування вибірки
Таблиця А.11	Рівень участь і розмір вчительської спільноти
Таблиця А.12	Характеристика дизайну вибірки Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)

Додаток Е

СПИСОК РИСУНКІВ

Розділ 2	
Рисунок 2.1	Розподіл вчителів за статтю та віком
Розділ 4	
Рисунок 4.1	Заходи професійного розвитку вчителів (відсоток вчителів, які брали участь впродовж останніх 12 місяців у вказаних заходах професійного розвитку, та середня тривалість цих заходів)
Рисунок 4.2	Зміст та позитивний вплив заходів професійного розвитку за оцінками українських вчителів
Рисунок 4.3	Потреба вчителів у професійному розвитку (відсоток вчителів, які вказали високий рівень потреби професійного розвитку у кожній із зазначених ділянок)
Рисунок 4.4	Перешкоди українських вчителів на шляху до професійного розвитку (відсоток вчителів, які "погоджуються" або "цілком погоджуються" з перешкодами на шляху до професійного розвитку)
Розділ 5	
Рисунок 5.1	Головні аспекти, яким приділяється увага при наданні зворотного зв'язку вчителям
Рисунок 5.2	Головні позитивні результати надання зворотного зв'язку вчителям щодо їхньої роботи
Розділ 6	
Рисунок 6.1	Форми і методи, які вчителі використовують у роботі з учнями
Рисунок 6.2	Форми і методи оцінювання, які вчителі використовують у роботі з учнями
Рисунок 6.3	Кількість тижневих годин, які вчителі витрачають на різні види роботи, пов'язані з професійною діяльністю
Розділ 8	
Рисунок 8.1	Задоволеність вчителів роботою (відповіді на позитивно сформульовані питання)
Рисунок 8.2	Задоволеність вчителів роботою (відповіді на негативно сформульовані питання)
Рисунок 8.3	Ставлення до професії вчителя в суспільстві

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)

Українська асоціація дослідників освіти

**Всеукраїнське моніторингове опитування
викладання та навчання серед директорів і вчителів
загальноосвітніх навчальних закладів
(за методологією TALIS)**

Анкета для вчителя

2017

Шановний учителю!

Запрошуємо долучитися до Всеукраїнського моніторингового опитування викладання і навчання (за методологією TALIS), яке проводиться Українською асоціацією дослідників освіти серед директорів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів у межах проекту «Вчитель». До дослідження планується залучити 4000 вчителів та 200 директорів із 200 шкіл усіх регіонів України на основі репрезентативної вибірки.

Опитування здійснюється з використанням міжнародного інструментарію TALIS (Teaching and Learning International Survey – Міжнародне опитування викладання та навчання).

Дослідження TALIS проводиться Організацією економічного співробітництва та розвитку з 2008 року кожні п'ять років і охоплює щораз більше країн. Учасницями останньої дослідницької хвилі 2013 року були 34 країни.

Мета цього опитування – вивчення освітнього середовища та умов праці вчителів. Серед дослідницьких завдань є:

- виявлення особливостей підготовки та професійного розвитку вчителів;
- з'ясування оцінки якості роботи і системи заохочення вчителів;
- вивчення характеру шкільної культури;
- визначення підходів до шкільного управління та адміністрування;
- з'ясування методів та засобів викладання;
- аналіз цінностей та професійних уявлень вчительської спільноти.

Оскільки опитування є міжнародним, то деякі запитання анкети не повною мірою відповідають національному контексту. Тому, будь ласка, відповідайте якнайчіткіше. Точність Ваших відповідей дасть змогу зіставити результати українського опитування з результатами інших країн-учасниць.

Конфіденційність

Уся інформація, зібрана в цьому дослідженні, залишиться конфіденційною. Ми гарантуємо, що ні Ваше ім'я, ні назва школи, ні ім'я жодного працівника школи не будуть вказані у звітах з результатами дослідження. Участь в цьому опитуванні є добровільною і Ви у будь-який час можете відмовитися від участі у ньому. Водночас ми просимо долучитися до дослідження, оскільки Ваші відповіді є надзвичайно цінними для нас, сприятимуть осмисленню і розв'язанню проблем освітньої спільноти, підвищенню статусу вчителя в українському суспільстві.

Про анкету

Заповнення анкети займе від 45 хвилин до 1 години.

Рекомендації та коментарі щодо відповідей на питання подані курсивом.

Якщо у Вас виникнуть запитання щодо будь-якого блоку анкети, або якщо Ви хочете отримати більш детальну інформацію про анкету або дослідження, можете скontaktуватися з нами: 82100, Україна, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Лесі Українки, буд. 46, кім. 210, ukrainian.era@gmail.com, www.uera.org.ua (керівник проекту – проф. Світлана Щудло, моб. +38 (096) 78-77-866, svitlana.shchudlo@gmail.com).

Дякуємо за участь!

© Українська асоціація дослідників освіти
(переклад анкети українською мовою), 2017

УАДО отримала дозвіл від Організації економічного співробітництва та розвитку на використання інструментарію TALIS (хвиля 2013). Переклад запитальника TALIS здійснено на замовлення УАДО Марією Вітрух.
Адаптацію українського перекладу анкети здійснили Світлана Щудло та Оксана Заболотна.

Соціально-демографічний розділ

Подані нижче питання стосуються Вас, Вашої освіти і Вашої посади як шкільного вчителя. Відповідаючи на питання, будь ласка, відзначте галочкою відповідний варіант(и) відповіді або впишіть цифри, де це необхідно.

1. Вкажіть Вашу стать

- ₁ Жіноча
₂ Чоловіча

2. Вкажіть Ваш вік

Будь ласка, напишіть числом.

| | | Років

3. Який ваш рівень зайнятості як вчителя у даний час?

Будь ласка, поставте одну позначку навпроти Вашого вибору.

- ₁ Повна зайнятість (більше 90 % від повної ставки) → Будь ласка, перейдіть до питання [5].
₂ Часткова зайнятість (71 – 90 % від повної ставки)
₃ Часткова зайнятість (50 – 70 % від повної ставки)
₄ Часткова зайнятість (менше 50 % від повної ставки)

4. Чому Ви працюєте з частковою зайнятістю?

Будь ласка, поставте одну позначку навпроти Вашого вибору.

- ₁ Це мій вибір
₂ У мене не було можливості отримати повну зайнятість

5. Скільки у Вас років досвіду роботи?

Вважайте частину року як один рік.

- 1) | | | Рік (років) працюю вчителем у цій школі
2) | | | Рік (років) працюю вчителем загалом
3) | | | Рік (років) працюю на інших освітніх посадах (не враховуючи років на посаді вчителя)
4) | | | Рік (років) працюю на інших роботах

6. Яка у Вас форма зайнятості на посаді вчителя в цій школі?

Поставте одну позначку навпроти Вашого вибору.

- ₁ Постійна зайнятість (безстроковий контракт, дійсний до виходу на пенсію)
₂ Фіксований контракт на період понад один навчальний рік
₃ Фіксований контракт на період менший, ніж один навчальний рік

7. Чи працюєте Ви вчителем в іншій школі?

Поставте одну позначку навпроти Вашого вибору.

- ₁ Так
₂ Ні → Будь ласка, перейдіть до питання [9].

8. Якщо Ви відповіли «Так» у попередньому питанні, вкажіть, будь ласка, у скількох інших школах Ви працюєте вчителем?

Будь ласка, напишіть числом.

| | Школі (школах)

9. Скільки дітей з особливими потребами є у всіх класах, у яких Ви викладаєте у цій школі?

<До категорії учнів з особливими потребами належать ті, для яких офіційно визначено спеціальний навчальний підхід у зв'язку з розумовою чи фізичною інвалідністю. [Зазвичай для таких дітей виділяються додаткові громадські або недержавні ресурси (людські, матеріальні або фінансові) для підтримання їхньої освіти.] >

- ₁ Немає
₂ Кілька
₃ Більшість
₄ Усі

10. Який найвищий рівень формальної освіти Ви отримали ?

Поставте одну позначку навпроти Вашого вибору.

- ₁ нижче молодшого спеціаліста
₂ молодший спеціаліст
₃ бакалавр або магістр (спеціаліст)
₄ кандидат або доктор наук

11. Чи маєте Ви педагогічну освіту або пройшли спеціальну додаткову педагогічну підготовку?

Поставте одну позначку навпроти Вашого вибору.

- ₁ Так
₂ Ні

12. Чи наступні елементи були включені до Вашої педагогічної освіти або спеціальної додаткової педагогічної підготовки ?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Так, з усіх предметів, які я викладаю	Так, з деяких предметів, які я викладаю	Ні
1	Змістове наповнення предмета(ів), який(і) я викладаю	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
2	Методика викладання предмета(ів), який(і) я викладаю	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
3	Педагогічна практика з предмету(ів), який(і) я викладаю	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃

13. Наскільки Ви почуваетесь підготованим(-ою) до аспектів, описаних нижче, у Вашому викладанні?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Цілком не підготовлений(-а)	Дещо підготовлений(-а)	Добре підготовлений(-а)	Дуже добре підготовлений(-а)
1	Змістове наповнення предмета(ів), який(і) я викладаю	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Методика викладання предмета(ів), який(і) я викладаю	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Педагогічна практика з предмету(ів), який(і) я викладаю	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

14. Чи були включені до Вашої педагогічної освіти або спеціальної додаткової педагогічної підготовки вказані нижче предмети?

Поставте необхідну кількість позначок навпроти Вашого вибору.

Оскільки ми використовуємо запитальник міжнародного опитування, шкільні предмети об'єднано в ширші категорії. Нижче подано категорії предметів. Якщо назва не відповідає назві предмета у переліку, оберіть категорію, яка найбільше відповідає предмету, який Ви викладаєте у Вашій школі.

Читання, письмо та література: читання, письмо (та література) рідною мовою, мовою викладання або мовою країни (регіону) як другої мови (для не носіїв мови); вивчення мови, публічне мовлення, література.

Математика: математика, математика зі статистикою, геометрія, алгебра тощо.

Точні науки: точні науки, фізика, фізичні науки, хімія, біологія, біологія людини, навколишнє середовище, сільське господарство/лісництво/садівництво тощо.

Суспільні науки: суспільні науки, соціологія, економіка, дослідження середовища, географія, історія, гуманітарні науки, юриспруденція, країнознавство, етика, філософія.

Сучасні іноземні мови: мови, відмінні від мови якою, викладаються предмети.

Старогрецька та/або латина

Технології: обізнаність у технологіях, в тому числі інформаційних технологіях, комп'ютерні науки, будівництво/топографічне управління, електроніка, графіка та дизайн, навички сліпого друку, обробка текстів, технології/ дизайн.

Мистецтво: мистецтво, музика, образотворче мистецтво, прикладне мистецтво, драма, музика, фотографія, малювання, рукоділля, трудове навчання.

Фізична підготовка: фізична культура, гімнастика, танці, здоров'я.

Релігія та/або етика: релігія, історія релігії, культура релігії, етика, релігійна етика.

Практичні та прикладні навички: прикладні навички (підготовка до конкретної професії), техніка, домашнє господарство, бухгалтерія, бізнес, кар'єрна підготовка, одяг та текстиль, водіння, домашня економіка, політехнічні курси, секретарська підготовка, туризм, ремесло.

Міждисциплінарні науки: інтегровані курси з кількох шкільних предметів

		На рівні молодшого спеціаліста або нижчому	На рівні бакалавра або вищому	Як спеціальність чи спеціалізації	Під час професійної діяльності або програм професійного розвитку
1	Читання, письмо та література	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
2	Математика	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
3	Природничі науки	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
4	Суспільні науки	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
5	Сучасні іноземні мови	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
6	Старогрецька та/або латина	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
7	Технології	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
8	Мистецтво	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
9	Фізична підготовка	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
10	Релігія та/або етика	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
11	Практичні та прикладні навички	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
12	Міждисциплінарні науки	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
13	Інше (будь ласка, вкажіть) _____	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁

15. Чи викладаєте Ви предмети, подані нижче, під час поточного навчального року, в цій школі?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Так	Ні
1	Читання, письмо та література	☐ ₁	☐ ₂
2	Математика	☐ ₁	☐ ₂
3	Природничі науки	☐ ₁	☐ ₂
4	Суспільні науки	☐ ₁	☐ ₂
5	Сучасні іноземні мови	☐ ₁	☐ ₂
6	Старогрецька та/або латина	☐ ₁	☐ ₂
7	Технології	☐ ₁	☐ ₂
8	Мистецтво	☐ ₁	☐ ₂
9	Фізична підготовка	☐ ₁	☐ ₂
10	Релігія та/або етика	☐ ₁	☐ ₂
11	Практичні та прикладні навички	☐ ₁	☐ ₂
12	Інше	☐ ₁	☐ ₂

16. Скільки приблизно годин (1 год. = 60 хв) впродовж останнього повного календарного тижня Ви витратили на викладання, планування уроків, перевірку робіт, співпрацю з колегами, участь у зборах та на інші завдання, пов'язані з роботою в школі?

Повний календарний тиждень – це тиждень, під час якого не було скорочених днів, державних свят, лікарняних тощо. Включіть роботу, яку ви виконували під час вихідних, вечорами або в інший позашкільний час. Округліть до найближчої кількості годин.

годин

17. Скільки годин (1 година = 60 хв) впродовж останнього повного календарного тижня із вказаних Вами вище годин Ви витратили на викладання?

Будь ласка, вкажіть лише час викладання.

Час, витрачений на підготовку, оцінювання тощо, слід вказати в наступному питанні [18].

годин

18. Скільки годин (1 година = 60 хв) впродовж останнього повного календарного тижня Ви витратили як учитель цієї школи на вказані нижче види роботи?

Також включіть роботу, яку Ви виконували під час вихідних, вечорами або в інший позаробочий час. Будь ласка, не включайте час, витрачений на викладання, оскільки цю інформацію було подано в попередньому питанні.

Достатньо подати приблизну кількість годин.

Вкажіть кількість годин біля кожного виду роботи.

Якщо Ви не виконували жодного з наведених нижче видів роботи під час останнього повного календарного тижня, вкажіть 0 (нуль).

1	<input type="text"/> <input type="text"/> Індивідуальне планування або підготовка уроків у школі або за її межами
2	<input type="text"/> <input type="text"/> Групова робота або спілкування з колегами в школі
3	<input type="text"/> <input type="text"/> Оцінювання/перевірка робіт учнів
4	<input type="text"/> <input type="text"/> Консультування учнів (у тому числі класне керівництво, додаткові консультації, профорієнтаційні бесіди, бесіди з учнями – порушниками дисципліни)
5	<input type="text"/> <input type="text"/> Участь в управлінні школою
6	<input type="text"/> <input type="text"/> Загальна адміністративна робота (в тому числі спілкування, паперова робота та інша робота, яку Ви виконуєте на посаді вчителя)
7	<input type="text"/> <input type="text"/> Комунікація та співпраця з колегами і батьками/опікунами
8	<input type="text"/> <input type="text"/> Участь в позаурочній діяльності (наприклад, у спортивних та культурних заходах)
9	<input type="text"/> <input type="text"/> Інші види роботи

Професійний розвиток вчителів

У цьому розділі «професійний розвиток» визначається як низка заходів, спрямованих на розвиток індивідуальних навичок, знань, кваліфікацій та інших характеристик учителя.

Будь ласка, вкажіть професійний розвиток, який Ви отримали після здобуття педагогічної освіти/спеціальної педагогічної підготовки.

19. Чи брали Ви участь у програмі первинної професійної соціалізації для вчителів під час Вашого першого працевлаштування як вчителя?

«Програма первинної професійної соціалізації» визначається як низка заходів, спрямованих на підтримку нових вчителів, наприклад, спільна робота з колегами, які також нещодавно розпочали роботу педагогічну діяльність, наставниками, досвідченими вчителями та ін.

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Так	Ні
1	Я брав(ла) участь у програмі первинної професійної соціалізації	☐ ₁	☐ ₂
2	Я брав(ла) участь в <u>неофіційних</u> заходах професійної соціалізації, які не були частиною первинної професійної соціалізації	☐ ₁	☐ ₂
3	Я брав(ла) участь в загальній або/та адміністративній настановній програмі, спрямованій на введення в роботу школи	☐ ₁	☐ ₂

20. Чи залучені Ви зараз до будь-якої наставницької діяльності (як наставник або як учитель, який має наставника)?

Це питання стосується наставництва вчителями або для вчителів у школі. Воно не стосується студентів, які проходять педагогічну практику в школі.

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Так	Ні
1	Я маю призначеного наставника, який мене підтримує	☐ ₁	☐ ₂
2	Я є наставником для одного або більше вчителів	☐ ₁	☐ ₂

21. I. Чи брали Ви участь впродовж останніх 12 місяців у якомусь із описаних нижче заходів, якщо так, то скільки днів вони тривали?

Будь ласка, вкажіть «Так» або «Ні» в частині (А) для кожного з видів діяльності, перерахованих нижче. Якщо Ви відповіли «Так» в частині (А), будь ласка, вкажіть кількість витрачених днів в частині (В).

Будь ласка, підсумуйте кількість повних днів (повний робочий день – це 6–8 годин). Будь ласка, врахуйте заходи, що проводилися у вихідні дні, вечори або інший, вільний від роботи час.

		(А) Участь		(В) Тривалість у днях
		Так	Ні	
1	Курси/ тренінги (наприклад, з предмету або з методики викладання та/або інших педагогічних проблем)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ☐ ☐
2	Педагогічні конференції та семінари (на яких вчителі та/або дослідники презентують свої дослідження і обговорюють педагогічні проблеми)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ☐ ☐
3	Ознайомчі/оглядові візити до інших шкіл	☐ ₁	☐ ₂	☐ ☐ ☐
4	Ознайомчі/оглядові візити на підприємства, в громадські організації та неурядові організації	☐ ₁	☐ ₂	☐ ☐ ☐
5	Тренінгові курси під час основної роботи на підприємствах, установах, в громадських і неурядових організаціях	☐ ₁	☐ ₂	☐ ☐ ☐

II. За останні 12 місяців, чи брали Ви участь в якомусь із описаних нижче заходів?

Будь ласка, вкажіть «Так» або «Ні» для кожного з видів діяльності нижче перерахованих.

		Так	Ні
1	Кваліфікаційні програми (наприклад, курси, спрямовані на отримання вищого кваліфікаційного рівня)	☐ ₁	☐ ₂
2	Участь у професійних об'єднаннях, створених з метою професійного розвитку вчителів	☐ ₁	☐ ₂
3	Робота над індивідуальним або колективним дослідницьким проектом на професійно зорієнтовану тематику	☐ ₁	☐ ₂
4	Наставництво або/та взаємовідвідування колегами як частина офіційної практики в школі	☐ ₁	☐ ₂

Якщо Ви не брали участь в жодному з видів у заходах професійного розвитку за останні 12 місяців, будь ласка, перейдіть до питання [26].

22. Чи заходи професійного розвитку, в яких Ви брали участь за останні 12 місяців, включали подані нижче теми? Якщо так, який позитивний вплив вони мали на Вашу вчительську практику?

Будь ласка, вкажіть «Так» або «Ні» в частині (А) для кожного з видів діяльності, перерахованих нижче. Якщо Ви відповіли «Так» в частині (А), будь ласка, вкажіть вплив заходу в частині (В).

		(А) Участь		(В) Позитивний вплив			
		Так	Ні	Ніякого	Незначний	Помірний	Значний
1	Знання та розуміння мого предмету(-тів)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Педагогічна майстерність у моїй сфері	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Знання про місце предмету в загальній програмі підготовки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Оцінювання учнів та підходи до оцінювання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Навички інформаційних та комп'ютерних технологій для вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Поведінка учнів та керівництво класу класом	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Управління школою	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8	Підходи до індивідуального навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9	Викладання для учнів з особливими потребами (див. пит. [9] для детального роз'яснення)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
10	Викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
11	Формування міжкультурних навичок (наприклад, розв'язання проблем, вміння вчитися і т.д.)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
12	Підходи до розвитку міждисциплінарних компетенцій для подальшої роботи або навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
13	Нові технології на робочому місці	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
14	Профорієнтаційна робота та консультування учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

23. На яких фінансових засадах відбувалися заходи Вашого професійного розвитку, в яких Ви брали участь упродовж останніх 12 місяців?

Будь ласка, поставте одну позначку.

- ₁ Безоплатно
- ₂ З частковою оплатою
- ₃ З повною оплатою

24. Яку допомогу із зазначеного нижче Ви отримали під час заходів з професійного розвитку, в яких Ви брали участь упродовж останніх 12 місяців?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Так	Ні
1	Я отримав(-ла) час на професійну підготовку за рахунок робочого часу	☐ ₁	☐ ₂
2	Я отримав(-ла) доплату до зарплати за участь у заходах з професійного розвитку в позаробочий час	☐ ₁	☐ ₂
3	Я отримав(-ла) нефінансову підтримку за участь в заходах професійної підготовки в позаробочий час (зменшення робочого часу, вихідні, час на професійну підготовку, моральне заохочення тощо)	☐ ₁	☐ ₂

25. Чи включали заходи з професійного розвитку, в яких Ви брали участь за останні 12 місяців, наведене нижче:

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Ні	Так, у деяких заходах	Так, у більшості заходів	Так, у всіх заходах
1	Групу колег з моєї школи або членів предметного методоб'єднання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Можливості для вивчення методів активного навчання (не лише слухати лекцію)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Спільні навчальні заходи або дослідження з іншими вчителями	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Довші періоди навчання (кілька заходів розтягнуті впродовж кількох тижнів або місяців)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

26. Вкажіть, наскільки Ви відчуваєте потребу у професійному розвитку в кожній із зазначених нижче ділянок?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Немає потреби	Невелика потреба	Потрібно	Дуже потрібно
1	Знання та розуміння мого предмету(-тів)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Педагогічна майстерність у моїй сфері	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Знання про місце предмету в загальній програмі підготовки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Оцінювання учнів та підходи до оцінювання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Навички інформаційних та комп'ютерних технологій для вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Поведінка учнів та керівництво класом	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Управління школою	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8	Підходи до індивідуального навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9	Викладання для учнів з особливими потребами (див. пит. [9] для детального роз'яснення)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
10	Викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
11	Формування міжкультурних навичок (наприклад, розв'язання проблем, вміння вчитися і т.д.)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
12	Підходи до розвитку міждисциплінарних компетенцій для подальшої роботи або навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
13	Нові технології на робочому місці	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
14	Профорієнтаційна робота та консультивання учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

27. Наскільки Ви погоджуєтесь чи не погоджуєтесь з вказаними нижче перешкодами на шляху до Вашого професійного розвитку?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Цілком не погоджуюся	Не погоджуюся	Погоджуюся	Цілком погоджуюся
1	У мене немає відповідних умов (наприклад, відсутність кваліфікацій, досвіду, посади)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Професійний розвиток надто дорогий/фінансово недоступний	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Відсутня підтримка роботодавця	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Програми професійного розвитку реалізуються під час мого робочого часу	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	У мене немає часу через сімейні обов'язки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Немає відповідних програм професійного розвитку	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Немає винагород за участь в таких заходах	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

Оцінювання та «зворотний зв'язок» вчителів

Ми хочемо запитати Вас щодо оцінювання та зворотного зв'язку, який Ви отримуєте у школі.

«Зворотний зв'язок» включає у себе обговорення Вашої роботи або інші форми комунікації щодо Вашої роботи (наприклад, спостереження за тим, як Ви викладаєте учням, обговорення Вашого навчального плану або успішність Ваших учнів).

Зворотний зв'язок може надаватися через неофіційні розмови з Вами або через певні формальні зустрічі.

28. Хто у Вашій школі використовує вказані методи для оцінювання та «зворотний зв'язок» Вашої роботи?

«Зовнішні органи або особи» стосуються, наприклад, інспекторів, представників місцевої влади, або інших осіб поза школою.

Будь ласка, поставте необхідну кількість позначок в кожному рядку.

		Зовнішні органи або особи	Директор школи	Члени шкільної адміністрації	Призначені наставники	Вчителі (які не є членами шкільної адміністрації)	Я ніколи не отримував (-ла) такого зворотного зв'язку в цій школі
1	Оцінювання та аналіз за результатами спостереження під час відвідування уроків	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1
2	Оцінювання діяльності за результатами опитування учнів	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1
3	Оцінювання рівня знань предмету	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1
4	Оцінювання діяльності за результатами учнівських тестів	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1
5	Оцінювання діяльності за результатами самооцінки роботи вчителя (наприклад, на основі портфоліо)	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1
6	Оцінювання діяльності за результатами опитування та спілкування з батьками та опікунами	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1	☐ 1

Якщо Ви відповіли «Я ніколи не отримував (-ла) такого зворотного зв'язку в цій школі», → Будь ласка, перейдіть до Питання [31].

29. Як часто, на Вашу думку, враховуються при оцінюванні Вас як вчителя такі аспекти?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Ніколи	Інколи, але нечасто	Досить часто	Дуже часто, надається велика увага
1	Успішність учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Знання та розуміння предмету	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Педагогічна майстерність у викладанні мого предмету	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Оцінка навичок учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Керівництво класом та поведінкою учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Викладання для учнів з особливими потребами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Оцінювання інших вчителів для підвищення їхньої педагогічної майстерності	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8	Викладання у багатокультурному або багатомовному середовищі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9	Оцінювання мене батьками або опікунами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
10	Оцінювання мене учнями	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
11	Співпраця та робота з іншими вчителями	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

30. Наскільки одержані результати оцінювання / «зворотного зв'язку» позитивно вплинули на наступне:

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Жодних позитивних змін	Незначно	Середньо	Дуже вплинув
1	Офіційне визнання директором та/або колегами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Вашу роль в ініціативах з розвитку школи (наприклад, група з розвитку навчальних програм, зі стратегічного розвитку школи тощо)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Можливість кар'єрного розвитку (наприклад, підвищення)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Кількість програм професійного розвитку, в яких Ви берете участь	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Ваші обов'язки у школі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Вашу впевненість у собі як вчителя	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Вашу заробітну плату та/або премію	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8	Ваші підходи до керівництва класом	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9	Ваші знання та розуміння предмету	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
10	Вашу викладацьку практику	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
11	Ваші методи викладання для учнів з особливими потребами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
12	Впровадження практики оцінювання Вашої роботи учнями для удосконалення навчального процесу	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
13	Ваше задоволення від роботи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
14	Вашу мотивацію	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

31. Ми хочемо розпитати Вас в загальному про оцінювання вчителів та «зворотний зв'язок» у Вашій школі. Наскільки Ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь з такими твердженнями?

Під «оцінюванням» ми маємо на увазі аналіз роботи вчителів. Таку оцінку можна проводити різними шляхами, від більш формального підходу (наприклад, як частину оцінювання в школі, яка включає конкретні процедури та критерії) до більш неформального підходу (наприклад, неформальні дискусії).

Якщо твердження не відповідає Вашому контексту, будь ласка, пропустіть його.

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Цілком не погоджуюся	Не погоджуюся	Погоджуюся	Цілком погоджуюся
1	Учителі, які демонструють найкращі результати в роботі, отримують найбільше визнання (наприклад, заохочення, додаткові тренінги або обов'язки)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Оцінювання роботи вчителів та зворотний зв'язок мало впливають на те, як вчителі викладають	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Оцінювання роботи вчителів та зворотний зв'язок проводяться лише для того, щоб виконати адміністративні вимоги	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	План підвищення кваліфікації та тренінгів створений для поліпшення роботи учителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Оцінювання вчителів та зворотний зв'язок надається вчителям після детального аналізу їхньої роботи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Якщо вчитель регулярно не справляється з обов'язками, його звільняють з роботи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Заходи для подолання недоліків у викладанні обговорюються з учителем	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8	За кожним вчителем закріплюється наставник для удосконалення викладання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

Ваше викладання – загальний огляд

32. Це запитання стосується Ваших поглядів на навчання та викладання. Будь ласка, напишіть, наскільки Ви погоджуєтесь чи не погоджуєтесь з поданими нижче твердженнями.

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Цілком не погоджуюся	Не погоджуюся	Погоджуюся	Цілком погоджуюся
1	Моя роль як учителя полягає у допомозі учням у їхніх зацікавленнях	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Учні найкраще навчаються, якщо самостійно знаходять відповіді на запитання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Учням потрібно дати можливість самостійно знайти розв'язок практичної проблеми, перш ніж вчитель втрутиться і пояснить, як її можна розв'язати	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Процес розмірковування та аргументації важливіший, ніж змістове наповнення предмету	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

33. Зазвичай, як часто Ви виконуєте у школі вказані нижче види діяльності ?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Ніколи	Раз на рік або рідше	2 - 4 рази на рік	5 - 10 разів на рік	1 - 3 рази на місяць	Раз в тиждень або частіше
1	Навчаєте спільно з іншими вчителями в одному класі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
2	Спостерігаєте за викладанням інших вчителів та надаєте оцінку та зворотний зв'язок	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
3	Залучені до спільної роботи у різних класах та вікових групах (наприклад, спільних проектах)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
4	Обмінюєтеся навчальними матеріалами з колегами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
5	Веде розмови про успішність окремих учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
6	Співпрацюєте з іншими вчителями у школі для вироблення єдиних критеріїв оцінювання успішності учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
7	Відвідуєте конференції для груп вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
8	Берете участь у спільних професійних навчаннях	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆

34. Наскільки Вам вдається під час викладання роботи наступне?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Не вдається	Певною мірою	Значною мірою	Повністю вдається
1	Переконувати учнів, що вони можуть успішно навчатися	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Допомагати учням цінувати навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Задавати учням добрі питання/завдання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Контролювати поведінку в класі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Мотивувати учнів, які не надто зацікавлені навчанням	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Чітко продемонструвати очікування щодо поведінки учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Допомогти учням мислити критично	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8	Змусити учнів дотримуватися правил класу	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9	Заспокоїти учня, який порушує поведінку	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
10	Застосовувати різні методи оцінювання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
11	Глибше пояснити, якщо учням не зрозуміло	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
12	Впроваджувати альтернативні методи навчання в класі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

Ваше викладання у «цільовому класі»

Подані нижче питання спрямовані на те, щоб дізнатися більше про Вашу викладацьку практику. Зважаючи на те, що в цій анкеті ми не можемо охопити всю викладацьку практику, ми фокусуємося лише на конкретному прикладі одного класу.

Подані нижче питання стосуються конкретного класу, в якому Ви маєте найбільше навчальне навантаження. Цей клас будемо називати «цільовим класом».

Вкажіть, який це клас (напр. 8-А) _____

35. Ми хотіли б зрозуміти склад «цільового класу». Будь ласка, оцініть відсоток учнів з характеристиками, поданими нижче.

До «малозабезпечених сімей» належать сім'ї, у яких відсутні базові засоби життя або привілеї, наприклад, належне житло, харчування або медичне забезпечення. Це питання стосується особистого сприйняття приналежності учнів до певного типу сімей. Ви можете подати приблизні відповіді. Учні можуть потрапляти одночасно під різні категорії. Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Немає	1% до 10%	11% до 30%	31% до 60%	Більше ніж 60%
1	Учні, мова яких відрізняється від мови викладання в школі або від діалекту	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
2	Учні, які мають низьку успішність	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
3	Учні з особливими потребами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
4	Учні з проблемами поведінки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
5	Учні з малозабезпечених сімей	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
6	Обдаровані учні	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

36. Чи Ваше викладання для «цільового класу» зорієнтоване в основному на учнів з особливими потребами?

Будь ласка, поставте одну позначку.

₁ Так → **Перейдіть до питання [44].**

₂ Ні

37. Який предмет Ви викладаєте в «цільовому класі»?

Будь ласка, поставте одну позначку.

₁ Читання, письмо та література (читання, письмо (та література) рідною мовою, мовою викладання, або мовою країни (регіону) як другої мови (для не носіїв мови); вивчення мови, публічне мовлення, література)

₂ Математика (математика, математика зі статистикою, геометрія, алгебра і т.д.)

₃ Природничі науки (природничі науки, фізика, фізичні науки, хімія, біологія, біологія людини, навколишнє середовище, сільське господарство/лісництво/садівництво)

₄ Суспільні науки (суспільні науки, соціологія, дослідження сучасності, економіка, дослідження середовища, географія, історія, гуманітарні науки, юриспруденція, країнознавство, соціальні науки, етика, філософія)

₅ Сучасні іноземні мови (мови, відмінні від мови, якою викладаються предмети)

₆ Старогрецька та/або латина

₇ Технології (обізнаність у технологіях, в тому числі інформаційні технології, комп'ютерні науки, будівництво/топографічне управління, електроніка, графіка та дизайн, навички сліпого друку, обробка текстів, технології/дизайн).

₈ Мистецтво (*мистецтво, музика, образотворче мистецтво, прикладне мистецтво, драма, музика, фотографія, малювання, рукоділля*)

₉ Фізична підготовка (*фізична підготовка, гімнастика, танці, здоров'я*)

₁₀ Релігія та/або етика (*релігія, історія релігії, культура релігії, етика, релігійна етика*)

₁₁ Практичні та прикладні навички (*прикладні навички (підготовка до конкретної професії), техніка, домашнє господарство, бухгалтерія, бізнес, кар'єрна підготовка, одяг та текстиль, водіння, домашня економіка, політехнічні курси, секретарська підготовка, туризм, ремесло*).

₁₂ Інше

38. Скільки учнів навчається у «цільовому класі»?

Будь ласка, напишіть числом.

Учні

39. Скільки часу відводиться впродовж уроку на описані нижче види роботи у «цільовому класі»?

Будь ласка, напишіть відсоток у кожному рядку. Напишіть 0 (нуль), якщо такої категорії немає в цьому класі.

Сума повинна становити 100%.

% Адміністративні обов'язки (наприклад, контроль відвідуваності, заповнення класного журналу)

% Підтримання порядку в класі (дисципліни)

% Викладання та навчання

100 % Загальна кількість часу

40. Будь ласка, вкажіть, наскільки Ваш «цільовий клас» є типовим у порівнянні з іншими класами, в яких Ви викладаєте?

Поставте одну позначку навпроти Вашого вибору.

₁ Цілком типовий

₂ Типовий

₃ Нетиповий

41. Наскільки Ви погоджуєтесь чи не погоджуєтесь із твердженням про Ваш «цільовий клас»?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Цілком не погоджуюся	Не погоджуюся	Погоджуюся	Цілком погоджуюся
1	Коли урок починається, мені доводиться чекати деякий час, доки учні заспокояться	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Учні в цьому класі докладають зусиль, щоб навчальна атмосфера була сприятливою	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Я втрачаю чимало часу через те, що учні постійно зривають урок	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	У класі постійний шум	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

42. Як часто описані нижче події відбуваються у «цільовому класі» впродовж року?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Майже ніколи	Інколи	Часто	Майже завжди
1	Я підсумовую нещодавно вивчений матеріал	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Учні працюють у групах для розв'язання проблем та завдань	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Я даю різні завдання учням, яким складно дається навчання, і тим, які засвоюють матеріал швидше	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Я наводжу приклади зі щоденного життя або діяльності, щоб продемонструвати, чому нові знання є важливими	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Я даю учням схожі завдання, доки не переконаюся, що всі засвоїли матеріал	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Я перевіряю робочі зошити та домашнє завдання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Учні працюють над проектами, на виконання яких потрібно витратити принаймні тиждень	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8	Учні використовують ІКТ (інформаційні та комунікаційні технології) розробки проектів або роботи в класі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

43. Як часто Ви використовуєте вказані нижче методи для оцінки успішності учнів у «цільовому класі»?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Майже ніколи	Інколи	Часто	Майже завжди
1	Я розробляю та застосовую власні методи оцінки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Я застосовую стандартизовані тести	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Я прошу учнів відповідати перед цілим класом	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Я надаю, окрім оцінки, письмову рецензію	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Я даю можливість учням оцінити власний прогрес	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Я спостерігаю за роботою учнів над завданнями і даю проміжну оцінку	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

44. Наскільки Ви погоджуєтеся або не погоджуєтеся з твердженнями щодо Вашої школи?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Цілком не погоджуюся	Не погоджуюся	Погоджуюся	Цілком погоджуюся
1	Школа дає можливість вчителям брати активну участь у прийнятті рішень щодо школи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Школа дає можливість батькам та опікунам брати активну участь у прийнятті рішень щодо школи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Школа дає можливість учням брати активну участь у прийнятті рішень щодо школи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	У школі існує культура спільної відповідальності за проблеми школи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Існує спільна шкільна культура, яка характеризується взаємодопомогою та взаємопідтримкою	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

45. Наскільки Ви погоджуєтеся або не погоджуєтеся з вказаними нижче твердженнями?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Цілком не погоджуюся	Не погоджуюся	Погоджуюся	Цілком погоджуюся
1	У цій школі між вчителями та учнями зазвичай хороші стосунки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Більшість вчителів вважають, що благополуччя учнів є важливим	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Більшість вчителів цікавляться думкою учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Якщо учням потрібна додаткова допомога, школа її надає	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

46. Як Ви почуваетесь на Вашій посаді? Зазначте, наскільки Ви погоджуєтеся із вказаними нижче твердженнями?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Цілком не погоджуюся	Не погоджуюся	Погоджуюся	Цілком погоджуюся
1	Переваги вчительської роботи переважають над недоліками.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2	Якби мені довелося обирати, я б знову обрав(ла) вчителювання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3	Я б хотів(ла) перейти до іншої школи, якби це було можливо.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4	Я шкодую про те, що погодився(-лася) стати вчителем	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5	Мені подобається працювати в цій школі.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6	Інколи я думаю, що мені потрібно було обрати іншу професію	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7	Я можу порекомендувати свою школу як хороше місце праці.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8	На мою думку, вчитель як професія цінується в суспільстві.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9	Я задоволений(-на) своїми результатами в цій школі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
10	Загалом, я задоволений(-на) роботою	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

47. Наскільки Ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь із поданими нижче твердженнями?*Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.*

		Цілком не погоджуюся	Нейтрально	Цілком погоджуюся
1	Я завжди уважно вислуховую учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
2	Я впевнений(-а) у власних судженнях про учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
3	В мене є сумніви стосовно моєї успішності у викладанні	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
4	Я завжди чесний(-а) з собою стосовно власних викладацьких якостей	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
5	Я почуваюся невпевнено поруч з - вчителями, які успішніші за мене	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
6	Мені доводилося говорити слова, які ображали вчителів або учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
7	Мене дратує, коли колеги висловлюють думки, які суперечать моїм	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
8	Я допомагаю учням та вчителям впоратися з їхніми труднощами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
9	Я визнаю, якщо я не знаю відповіді на питання, яке задає учень	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇
10	Мене дратують учні, які просять про допомогу та послуги	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆	☐ ₇

Мобільність учителів*Нам цікаво дізнатися, чи були Ви коли-небудь за кордоном з професійною метою.**Будь ласка, вкажіть про поїздки на тиждень або більше в освітні установи та школи. Не вказуйте конференції та тренінги.***48. Чи були Ви коли-небудь за кордоном з професійною метою?***Будь ласка, поставте необхідну кількість позначок.*

- ₁ Ні **Будь ласка, завершіть анкету.**
- ₁ Так, як студент(-ка) під час навчання
- ₁ Так, як вчитель у програмі ЄС (наприклад, Comenius)
- ₁ Так, як вчитель у регіональній або національній програмі
- ₁ Так, як вчитель у програмі, організованій моєю школою або районом
- ₁ Так, з власної ініціативи

49. Якщо Ви відповіли «Так» у попередньому питанні, якою була мета подорожі за кордон?*Будь ласка, поставте необхідну кількість позначок.*

- ₁ Навчання як частина навчальної програми
- ₁ Вивчення іноземної мови
- ₁ Вивчення інших предметів
- ₁ Супровід учнів
- ₁ Налагодження контактів зі школами з-за кордону
- ₁ Викладання
- ₁ Інше

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ!

Інформація заповнюється анкетером

Номер анкети	<table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table> (не заповнювати)						
Прізвище та ім'я координатора							
Прізвище та ім'я анкетера							
Дата проведення опитування							
Область							
Тип населеного пункту	☐ обласний центр ☐ місто ☐ село						
Назва населеного пункту							
Тип школи	☐ загальноосвітня школа ☐ спеціалізована школа						
Назва школи							

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)

Українська асоціація дослідників освіти

**Всеукраїнське моніторингове опитування
викладання та навчання серед директорів і вчителів
загальноосвітніх навчальних закладів
(за методологією TALIS)**

Анкета для директора

2017

Шановний директоре школи!

Запрошуємо долучитися до Всеукраїнського моніторингового опитування викладання і навчання (за методологією TALIS), яке проводиться Українською асоціацією дослідників освіти серед директорів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів у межах проекту «Вчитель». До дослідження планується залучити 4000 вчителів та 200 директорів із 200 шкіл усіх регіонів України на основі репрезентативної вибірки.

Опитування здійснюється з використанням міжнародного інструментарію TALIS (Teaching and Learning International Survey – Міжнародне опитування викладання та навчання).

Дослідження TALIS проводиться Організацією економічного співробітництва та розвитку з 2008 року кожні п'ять років і охоплює щораз більше країн. У останній дослідницькій хвилі 2013 року взяли участь 34 країни.

Мета цього опитування – вивчення освітнього середовища та умов праці вчителів. Серед дослідницьких завдань є:

- виявлення особливостей підготовки та професійного розвитку вчителів;
- з'ясування оцінки якості роботи і системи заохочення вчителів;
- вивчення характеру шкільної культури;
- визначення підходів до шкільного управління та адміністрування;
- з'ясування методів та засобів викладання;
- аналіз цінностей та професійних уявлень вчительської спільноти.

Зважаючи на те, що опитування є міжнародним, деякі запитання анкети не повною мірою відповідають національному контексту. Тому, будь ласка, відповідайте якнайчіткіше. Точність ваших відповідей дасть змогу зіставити результати українського опитування з результатами інших країн-учасниць.

Конфіденційність

Уся інформація, зібрана в цьому дослідженні, залишиться конфіденційною, тому просимо відповідати максимально широко та відверто. Ми гарантуємо, що ані Ваше ім'я, ні назва школи, ні ім'я жодного працівника школи не будуть вказані у звітах за результатами дослідження. Участь у цьому опитуванні є добровільною, і Ви у будь-який час можете відмовитися від заповнення анкети. Водночас ми просимо долучитися до дослідження, оскільки ваші відповіді є надзвичайно цінними для нас і сприятимуть осмисленню і розв'язанню проблем освітянської спільноти, підвищенню статусу вчителя в українському суспільстві.

Про анкету

Заповнення анкети займе від 45 хвилин до 1 години.

Рекомендації та коментарі щодо відповідей на питання подані курсивом.

Якщо у Вас виникнуть запитання щодо будь-якого блоку анкети, або якщо Ви хочете отримати більш детальну інформацію про анкету або дослідження, можете контактувати з нами: 82100, Україна, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Лесі Українки, буд. 46, кім. 210, ukrainian.era@gmail.com, www.uera.org.ua (керівник проекту – проф. Світлана Щудло, моб. +38 (096) 78-77-866, svitlana.shchudlo@gmail.com).

Дякуємо за участь!

© Українська асоціація дослідників освіти
(переклад анкети українською мовою), 2017

УАДО отримала дозвіл від Організації економічного співробітництва та розвитку на використання інструментарію TALIS (хвиля 2013). Переклад запитальника TALIS здійснено на замовлення УАДО Марією Вітрух. Адаптацію українського перекладу анкети здійснили Світлана Щудло та Оксана Заболотна.

Питання, подані нижче, стосуються Вас, Вашої освіти і Ваших посадових обов'язків як директора школи. Відповідаючи на питання, будь ласка, оберіть певний варіант(и) відповіді або впишіть число, де це необхідно.

1. Вкажіть Вашу стать

- ₁ Жіноча
₂ Чоловіча

2. Вкажіть Ваш вік

Будь ласка, напишіть числом.

____ Років

3. Який найвищий рівень освіти Ви отримали ?

Поставте одну позначку навпроти Вашого вибору.

- ₁ нижче молодшого спеціаліста
₂ молодший спеціаліст
₃ бакалавр або магістр (спеціаліст)
₄ кандидат або доктор наук

4. Скільки у Вас років загального трудового стажу?

Будь ласка, напишіть число в кожному рядку. Зазначте 0 (нуль), якщо не маєте трудового стажу в цій категорії. Частину року вважайте одним роком.

1.	____ Рік (років)	директором у <u>цій школі</u>
2.	____ Рік (років)	директором <u>всього</u>
3.	____ Рік (років)	на інших адміністративних посадах у школі (не враховуючи років на посаді директора)
4.	____ Рік (років)	вчителем загалом
5.	____ Рік (років)	на інших роботах

5. Відзначте Ваш рівень зайнятості на посаді директора.

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді.

- ₁ Повна зайнятість (90 % або більше від повної ставки) без обов'язків викладання
₂ Повна зайнятість (90 % або більше від повної ставки) з обов'язками викладання
₃ Часткова зайнятість (менше 90 % від повної ставки) без обов'язків викладання
₄ Часткова зайнятість (менше 90 % від повної ставки) з обов'язками викладання

6. Чи проходили Ви вказані нижче елементи підготовки і коли це було: до чи після того, як зайняли посаду директора?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		До	Після	До і після	Ніколи
1.	Програма/навчальна дисципліна з управління навчальним закладом	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Програма/навчальна дисципліна з підготовки вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Тренінг/навчальна дисципліна з лідерства	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

7. Чи брали Ви участь у вказаних нижче заходах професійного розвитку для директорів протягом останніх 12 місяців? Якщо так, то скільки днів вони тривали?

Професійний розвиток визначається, як діяльність, спрямована на удосконалення професійних навичок і знань. Будь ласка, відзначте «Так» або «Ні» в частині (А) для кожного з вказаних нижче видів діяльності. Якщо Ви відповіли «Так» в частині (А), будь ласка, вкажіть кількість днів в частині (В).

Будь ласка, підсумуйте кількість повних днів (повний робочий день – це 6–8 годин). Окрім того, врахуйте заходи, що проводилися у вихідні дні, вечори або інший вільний від роботи час.

		(А)		(В)
		Участь		Тривалість у днях
		Так	Ні	
1.	У професійних мережах, наставництві або науково-дослідницькій діяльності	☐ ₁	☐ ₂	□□□□
2.	У конференціях, на курсах або візитах до інших навчальних закладів з метою взаємовідвідування, ознайомлення з досвідом тощо	☐ ₁	☐ ₂	□□□□
3.	Інше (вкажіть)	☐ ₁	☐ ₂	□□□□

8. Якою мірою Ви погоджуєтесь чи не погоджуєтесь з тим, що вказані нижче чинники перешкоджають Вашому професійному розвитку?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді в кожному рядку.

		Цілком не погоджуюся	Не погоджуюся	Погоджуюся	Повністю погоджуюся
1.	У мене немає необхідних навичок (наприклад, кваліфікації, досвіду, посади і т.п.)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Професійний розвиток надто дорогий/ недоступний	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Немає достатньої підтримки з боку роботодавця	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	Мій робочий розклад не дозволяє займатися професійним розвитком	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	У мене немає часу через сімейні обов'язки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6.	Немає відповідних можливостей для професійного розвитку	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7.	Немає заохочення для участі в заходах професійного розвитку	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

Інформація про школу

9. Яке з тверджень найкраще описує населений пункт, у якому розташована Ваша школа?

Відзначте один варіант відповіді.

- ₁ [хутір або село] (1.000 мешканців або менше)
₂ [село] (1.001 – 3.000)
₃ [селище міського типу] (3.001 – 15.000)
₄ [місто] (15.001 – 100.000)
₅ [велике місто] (100.001 – 1.000.000)
₆ [місто-«мільйонник»] (більше 1.000.000 мешканців)

10. Ваша школа приватна чи державна?

Відзначте один варіант відповіді.

- ₁ Державна/комунальна
₂ Приватна

11. Коли йдеться про фінансування школи, який з описів підходить найкраще?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Так	Ні
1.	50% або більше фінансування школи надходить з державного бюджету (в тому числі місцевих та регіонального рівня)	☐ ₁	☐ ₂
2.	Оплата праці педагогічного колективу фінансується з державного бюджету (в тому числі місцевих та регіонального рівня).	☐ ₁	☐ ₂

12. Вкажіть кількість працівників у Вашій школі для кожної з названих нижче посадової категорії.

Деякі працівники можуть належати до кількох категорій.

Будь ласка, вкажіть число в кожному рядку. Зазначте 0 (нуль) якщо такої категорії у Вашій школі немає.

		Вчителі
1.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	Персонал, який надає педагогічну підтримку, незалежно від класу/ віку учнів (у тому числі персонал, який допомагає вчителям, та невикладацький склад, спеціалісти з укладання навчальних програм, медіаспеціалісти з питань освіти, психологи, соціальні педагоги, бібліотекарі та медсестри).
2.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	Адміністративний персонал школи (у тому числі секретарі, завгосп та ін.)
3.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	Керівний склад школи (у тому числі директор, заступники, та решта персоналу, які забезпечують управління)
4.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	Інший персонал

13. Чи є у Вашій школі зазначені ступені, і, якщо так, чи є інші школи у Вашому населеному пункті, які конкурують з Вашою школою за учнів на цьому ступені?

Будь ласка, вкажіть «Так» або «Ні» в частині (А) для кожного з рівнів та/або програм перерахованих нижче. Якщо Ви відповіли «Так» в частині (А), будь ласка, в частині (В) вкажіть кількість шкіл, які конкурують з Вашою школою за кількість учнів.

		(А)		(В)		
		Ступінь навчання		Конкуренція (к-ть шкіл)		
		Так	Ні	2 і більше	1	0
1.	Дошкілька підготовка	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
2.	Початкова школа	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
3.	Школа 2 ступеня	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
4.	Школа 3 ступеня (загальноосвітні програми)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
5.	Школа 3 ступеня (професійні та технічні навчальна спеціалізація)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃

14. Вкажіть кількість учнів у Вашій школі станом на сьогодні.

Будь ласка, напишіть числом.

учнів

15. Вкажіть, будь ласка, відсоток учнів у Вашій школі, які мають вказані нижче характеристики.

<До категорії учнів з особливими потребами належать ті, для яких офіційно визначено спеціальний навчальний підхід у зв'язку з розумовою, фізичною або емоційною неповносправністю. [Зазвичай для таких дітей виділяються додаткові громадські або приватні ресурси (персонал, матеріали або фінанси) для підтримання їхньої освіти.] >

< До малозабезпечених сімей належать сім'ї, які з поважних або незалежних від неї причин мають середньомісячний сукупний дохід нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї. >

Учні можуть належати до кількох категорій. Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Немає	1–10 %	11–30%	31–60%	Більше 60%
1.	Учні, рідна мова яких відрізняється від мов(и) викладання або від діалекту мов(и) викладання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
2.	Учні з особливими потребами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
3.	Учні які належать до малозабезпечених сімей	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

Шкільне управління

16. Чи є у Вашій школі команда управлінців?

«Команда управлінців» – це група людей, відповідальна за управління школою та прийняття рішень, які стосуються викладання і навчання, використання ресурсів, написання навчальних програм, оцінювання та інших стратегічних рішень щодо якісного функціонування школи.

Відзначте один варіант відповіді.

₁ Так

₂ Ні → Будь ласка, перейдіть до питання [18].

17. Чи включені названі нижче категорії до команди управлінців Вашої школи?

Відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Так	Ні
1.	Ви як директор	☐ ₁	☐ ₂
2.	Заступник директора або завуч	☐ ₁	☐ ₂
3.	Бухгалтер	☐ ₁	☐ ₂
4.	Завідувачі кафедр (навчально-методичних комісій)	☐ ₁	☐ ₂
5.	Вчителі	☐ ₁	☐ ₂
6.	Представник(и) від школи (шкільна рада)	☐ ₁	☐ ₂
7.	Батьки або опікуни	☐ ₁	☐ ₂
8.	Учні	☐ ₁	☐ ₂
9.	Інше	☐ ₁	☐ ₂

18. Хто у Вашій школі несе основну відповідальність за те, щоб:

«Основна відповідальність» – це ключова роль у прийнятті рішення.

Будь ласка, відзначте стільки варіантів відповіді у кожному рядку, скільки необхідно.

		Ви як директор	Інші члени шкільної адміністрації	Вчителі (які не є членами шкільної адміністрації)	Школа (Шкільна рада)	Органи місцевої/районної, обласної, державної влади
1.	Працевлаштовувати вчителів	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
2.	Звільняти вчителів з роботи	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
3.	Встановлювати розмір зарплатні, в тому числі шкалу виплат	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
4.	Визначати підвищення зарплатні	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
5.	Розподіляти бюджет школи	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
6.	Визначати дисциплінарну відповідальність стосовно учнів	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
7.	Визначати процедуру оцінювання учнів, у тому числі державного оцінювання	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
8.	Затверджувати прийняття учнів до школи	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
9.	Обирати навчальний матеріал	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
10.	Визначати змістове наповнення предметів, у тому числі на рівні навчальних планів	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
11.	Визначати перелік предметів	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁

19. Який відсоток часу в середньому впродовж навчального року Ви як директор витрачаєте на описані нижче завдання?

Будь ласка, вкажіть приблизні дані у відсотках. Будь ласка, напишіть число в кожному рядку. Напишіть 0 (нуль) якщо такого виду діяльності немає у вашій школі. Сума чисел в усіх рядках має становити 100%.

1.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> %	Адміністративні та керівні завдання та зустрічі, у тому числі розв'язання кадрових питань та зв'язки з громадськістю, підготовка звітності, розподіл бюджету школи, підготовка розкладу занять та комплектування класів, стратегічне планування, виконання адміністративних обов'язків, спілкування з представниками районних, міських і державних інституцій
2.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> %	Виконання обов'язків, пов'язаних із навчальною діяльністю, у тому числі розробка навчальних програм, навчально-виховний процес, відвідування уроків, оцінювання учнів, проведення настановчих нарад для вчителів, організація програм професійного розвитку вчителів
3.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> %	Взаємодія з учнями, у тому числі консультування та бесіди з учнями в позаурочний час, розв'язання дисциплінарних проблем
4.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> %	Взаємодія з батьками та опікунами В тому числі офіційні та неофіційні зустрічі
5.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> %	Взаємодія з місцевою та обласною спільнотою, бізнесом та промисловістю
6.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> %	Інше
	100%	Всього

20. Будь ласка, вкажіть, чи Ви були залучені протягом останніх 12 місяців до виконання завдань, названих нижче?

Якщо Ви не були на посаді директора протягом останніх 12 місяців, будь ласка, вкажіть чи Ви були залучені до виконання завдань, названих нижче, протягом періоду Вашого перебування на посаді директора школи.

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Так	Ні
1.	Я використовував(-ла) успішність учнів та результати оцінювання (у тому числі національного/ міжнародного оцінювання) для визначення освітніх цілей та програм школи	☐ ₁	☐ ₂
2.	Я розробляв (-ла) план професійного розвитку для школи	☐ ₁	☐ ₂

21. Будь ласка, вкажіть як часто протягом останніх 12 місяців Ви долучалися до виконання названих нижче завдань

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Ніколи або рідко	Інколи	Часто	Дуже часто
1.	Я співпрацював(-ла) з учителями, щоб розв'язати питання дисципліни в класі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Я відвідував(-ла) уроки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Я вживаю заходів для сприяння співпраці між вчителями для розвитку нових викладацьких практик	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	Я вживав(-ла) заходів для того, щоб вчителі брали відповідальність за покращення навчально-виховного процесу	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	Я вживав(-ла) заходів для того, щоб вчителі відчували відповідальність за результати навчально-вихованої діяльності	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6.	Я надавав(-ла) батькам та опікунам інформацію щодо роботи школи та успішності учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7.	Я перевіряв(-ла) шкільні звіти та адміністративні процедури на наявність помилок	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8.	Я розв'язував(-ла) проблеми, пов'язані з розкладом	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9.	Я співпрацював(-ла) з директорами інших шкіл	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

22. Якою мірою Ви погоджуєтесь чи не погоджуєтесь з наведеними нижче твердженнями?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Цілком не погоджу-юся	Не погоджу-юся	Погоджу-юся	Повністю погоджу-юся
1.	Школа дає працівникам можливість брати активну участь у прийнятті рішень	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Школа дає можливість батькам та опікунам брати активну участь у прийнятті рішень	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Школа дає можливість учням брати активну участь у прийнятті рішень	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	Директор приймає важливі рішення самостійно	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	У школі присутня дружня атмосфера, яка характеризується взаємною підтримкою.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

23. Чи є у Вас шкільна рада?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

₁ Так

₂ Ні → Будь ласка, перейдіть до питання [25].

24. Чи є представники названих нижче категорій у шкільній раді?*Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.*

		Так	Ні
1.	Представники місцевих, муніципальних/ районних, державних органів влади	☐ ₁	☐ ₂
2.	Члени керівного складу школи	☐ ₁	☐ ₂
3.	Адміністративний персонал	☐ ₁	☐ ₂
4.	Вчителі	☐ ₁	☐ ₂
5.	Батьки та опікуни	☐ ₁	☐ ₂
6.	Учні	☐ ₁	☐ ₂
7.	Профспілки	☐ ₁	☐ ₂
8.	Представники бізнесу, церкви або недержавних установ	☐ ₁	☐ ₂
9.	Інше	☐ ₁	☐ ₂

25. Під час навчального року, чи пропонує школа батькам та опікунам названі нижче види діяльності?*Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.*

		Так	Ні
1.	Семінари та курси для батьків та опікунів	☐ ₁	☐ ₂
2.	Послуги з підтримки участі батьків та опікунів, наприклад догляд за дітьми	☐ ₁	☐ ₂
3.	Підтримку батьківському комітету	☐ ₁	☐ ₂
4.	Батьківські збори	☐ ₁	☐ ₂

26. Якою мірою чинники, названі нижче, обмежують ефективність Вашої роботи на посаді директора школи?*Про «систему зарплатні на основі досвіду» йдеться, коли зарплата визначається рівнем освіти та віком або посадою, а не якістю виконання роботи.**Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.*

		Зовсім ні	Незначно	Певною мірою	Значною мірою
1.	Недостатнє фінансування школи та нестача ресурсів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Урядові постанови та політика	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Неявка вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	Недостатнє залучення батьків та опікунів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	Система зарплатні на основі досвіду	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6.	Недостатні можливості та недостатня підтримка мого професійного розвитку на посаді директора	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7.	Недостатні можливості та недостатня підтримка професійного розвитку вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8.	Велике навантаження та рівень відповідальності на моїй посаді	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9.	Відсутність розподілу адміністративних обов'язків між іншими членами персоналу школи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

Офіційне оцінювання діяльності вчителів

У цьому розділі під «офіційним оцінюванням» мається на увазі оцінка роботи вчителів директором школи, а також незалежними контролюючими органами або колегами. У цій секції йдеться про формальний підхід (наприклад, як частина оцінювання успішності системи управління, яка охоплює певні процедури та критерії), а не неформальний підхід (наприклад, неофіційні обговорення).

27. У загальному, як часто вчитель у Вашій школі проходить оцінювання вказаними нижче особами?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Ніколи	Менше, ніж раз на два роки	Раз на два роки	Один раз на рік	Два або більше разів на рік
1.	Вами як директором	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
2.	Іншими членами керівного складу школи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
3.	Призначеними наставниками	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
4.	Учителями (які не є членами шкільної адміністрації)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
5.	Зовнішніми експертами або контролюючими організаціями (наприклад, інспекторами, представниками муніципалітету, представниками міста або іншими особами з-поза школи)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

Якщо Ви відповіли «Ніколи» на всі запитання → будь ласка, перейдіть до питання [30].

28. Хто оцінює такі види діяльності учителів у Вашій школі?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Зовнішні особи або організації	Ви як директор	Члени керівного складу школи	Призначені наставники	Інші вчителі (які не є членами керівного складу)	Не використовується в цій школі
1.	Пряме спостереження за навчально-вихованим процесом	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
2.	Опитування учнів щодо навчально-вихованого процесу	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
3.	Оцінка знань вчителів	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
4.	Оцінка результатів тестування учнів	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
5.	Обговорення результатів самооцінки вчителів щодо їхньої роботи (наприклад, презентація оцінки портфоліо)	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁
6.	Обговорення зворотного зв'язку (оцінювання) від батьків та опікунів	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁	☐ ₁

29. Будь ласка, вкажіть, як часто відбувається назване нижче після оцінювання діяльності вчителів.

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Ніколи	Інколи	Часто	Завжди
1.	Заходи з удосконалення навчально-вихованого процесу обговорюються з учителем	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	План професійного розвитку або підготовки розробляється для кожного вчителя	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Якщо вчитель не демонструє хороших результатів, на нього накладається матеріальне стягнення, наприклад, скорочення доплат	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	Призначається наставник, який допомагає покращити викладання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	Відбуваються зміни в навантаженні вчителя або його адміністративних обов'язках (наприклад, збільшення або зменшення навантаження та адміністративних обов'язків)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6.	Зміна зарплати або виплат премії	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7.	Перегляд можливості кар'єрного росту	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8.	Звільнення або відмова у продовженні контракту	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

Атмосфера в школі

30. Якою мірою Ви погоджуєтесь чи не погоджуєтесь з поданими нижче твердженнями?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Абсолютно не погоджуєтесь	Не погоджуєтесь	Погоджуюсь	Повністю погоджуєтесь
1.	Працівники школи мають однакові переконання щодо викладання/навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Існує високий рівень співпраці між школою та місцевою громадою	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Персонал школи, залучений до відкритих дискусій щодо проблем школи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	Існує повага до ідей колег	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	Створено атмосферу підтримки досягнень один одного	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6.	Стосунки між учителями та учнями хороші	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

31. Якою мірою названі нижче чинники є перешкодою для якісного викладання у Вашій школі?

Будь ласка, поставте одну позначку в кожному рядку.

		Зовсім ні	Незначно	Деякою мірою	Суттєво
1.	Нестача кваліфікованих вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Нестача вчителів, підготовлених до навчання учнів з особливими потребами	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Нестача вчителів трудового навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	Нестача або погана якість навчальних матеріалів (наприклад, підручників)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	Нестача або погана якість комп'ютерів для навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6.	Недостатній доступ до інтернету	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
7.	Нестача або погана якість програмного забезпечення для навчання	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
8.	Нестача або погана якість матеріалів в бібліотеці	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
9.	Нестача допоміжного персоналу	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

32. Як часто трапляється у Вашій школі назване нижче?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

	Учнями школи:	Ніколи	Рідко	Кожного місяця	Кожного тижня	Кожного дня
1.	Запізнення в школу	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
2.	Прогоули (без причини)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
3.	Списування	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
4.	Вандалізм та крадіжки	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
5.	Залякування та словесні образи серед учнів (або інші форми нефізичного залякування)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
6.	Фізичне травмування, спричинене насильством з боку учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
7.	Залякування або словесні образи учнями вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
8.	Використання/ володіння наркотиками та/або алкоголем	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
	Вчителями школи:					
1.	Запізнення в школу	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
2.	Прогоули (без причини)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
3.	Дискримінація (наприклад, на основі гендерних ознак, етнічності, релігії, або інвалідності тощо)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

Професійна соціалізація вчителів і наставництва

Подані нижче питання стосуються професійної соціалізації вчителів-початківців і наставництва.

«Програма професійної соціалізації» – це низка заходів у школі, спрямованих на підтримку вчителів на початку їхньої професійної кар'єри. Студенти, які проходять педагогічну практику під час навчання, не враховуються. Професійна соціалізація охоплює роботу вчителів-початківців з колегами, наставництво над вчителями, які розпочинають професійну кар'єру тощо. Процедуру визначають школа, незалежні освітні установи або органи управління освітою.

«Наставництво» – це система педагогічної підтримки в школі, коли досвідчені вчителі надають професійну допомогу менш досвідченим.

33. Чи проходять нові вчителі у Вашій школі інструктаж?

(мається на увазі введення до професійної діяльності)

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

		Так	Ні
1.	Проводиться інструктаж для нових вчителів	☐ ₁	☐ ₂
2.	Для нових викладачів існують <u>неформальні</u> заходи, які не є частиною інструктажу	☐ ₁	☐ ₂
3.	Проводиться загальне введення або адміністративне представлення для нових вчителів	☐ ₁	☐ ₂

Якщо Ви відповіли на питання 33.1 «Ні» → будь ласка, перейдіть до питання [36].

34. Для яких вчителів у Вашій школі проводиться інструктаж?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

- ₁ для усіх вчителів, які почали працювати в нашій школі (незалежно від попереднього досвіду)
₂ лише для вчителів, які розпочали свою педагогічну професійну діяльність

35. Які структури та заходи включені в процес професійної соціалізації вчителів?

Будь ласка, відзначте усі варіанти відповідей, які підходять.

1.	☐ ₁	Наставництво з боку досвідчених учителів
2.	☐ ₁	Курси/семінари
3.	☐ ₁	Заплановані зустрічі з директором та/або колегами вчителями
4.	☐ ₁	Система оцінювання діяльності з боку колег
5.	☐ ₁	Створення мережі професійних контактів/віртуальних спільнот
6.	☐ ₁	Співпраця з іншими школами
7.	☐ ₁	Командне викладання (разом з досвідченішими вчителями)
8.	☐ ₁	Система щоденників/журналів, портфоліо, і т.п. для полегшення навчання та аналізу власного професійного розвитку
9.	☐ ₁	Нічого із названого вище

36. Чи вчителі у Вашій школі мають доступ до програм наставництва?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

- ₁ Так, але лише вчителі, які розпочали свою професійну діяльність
₂ Так, усі вчителі, які почали працювати в нашій школі
₃ Так, усі вчителі нашої школи
₄ Ні, зараз у нас немає програми наставництва → Будь ласка, перейдіть до питання [38].

37. Чи предмет, який викладає наставник, того ж спрямування, що й предмет вчителя, який розпочав професійну діяльність?

Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.

- ₁ Так, у більшості випадків
₂ Так, інколи
₃ Ні, рідко або ніколи

38. Як би Ви оцінили важливість наставництва для вчителів та школи?*Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.*

		Зовсім неважливо	Незначно важливо	Досить важливо	Дуже важливо
1.	Для підвищення викладацької компетентності вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Для підвищення професійної ідентичності	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Для удосконалення співпраці між вчителями	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	Для підтримки менш досвідчених у роботі вчителів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	Для поглиблення знань вчителів з предмета, який вони викладають	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6.	Для поліпшення результатів успішності учнів	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

Задоволеність працею**39. На завершення, ми б хотіли дізнатися, як Ви почуваетесь на своїй посаді. Якою мірою Ви погоджуєтесь з поданими нижче твердженнями?***Будь ласка, відзначте один варіант відповіді у кожному рядку.*

		Зовсім не погоджу-юся	Швидше не погоджу-юся	Швидше погоджу-юся	Повністю погоджу-юся
1.	Я шкодую про те, що погодився(-лася) на цю посаду	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
2.	Мені подобається працювати в цій школі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
3.	Я можу порекомендувати свою школу як хороше місце роботи	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
4.	На мою думку, професія вчителя цінується у суспільстві	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
5.	Я задоволений(-на) своїми результатами в цій школі	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
6.	Загалом я задоволений(-на) роботою	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ!

Інформація заповнюється анкетером

Номер анкети	<table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table> (не заповнювати)					
Прізвище та ім'я координатора						
Прізвище та ім'я анкетера						
Дата проведення опитування						
Область						
Тип населеного пункту	☐ обласний центр ☐ місто ☐ село					
Назва населеного пункту						
Тип школи	☐ загальноосвітня школа ☐ спеціалізована школа					
Назва школи						

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаменти (управління) освіти і науки
обласних, Київської міської державних
адміністрацій

Щодо проведення
моніторингового дослідження

З метою дослідження освітнього середовища та умов праці педагогічних працівників навчальних закладів Українською асоціацією дослідників освіти з 01 лютого до 31 серпня 2017 року у рамках проекту «ВЧИТЕЛЬ» планується проведення Всеукраїнського моніторингового опитування директорів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методикою TALIS).

Серед дослідницьких завдань є: виявлення особливостей підготовки та професійного розвитку вчителів; з'ясування оцінки якості роботи і системи заохочення вчителів; вивчення характеру шкільної культури; визначення підходів до шкільного управління та адміністрування; з'ясування методів та засобів навчання; аналіз цінностей та професійних уявлень вчительської спільноти.

Просимо сприяти Українській асоціації дослідників освіти, керівнику проекту – професору Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Щудло С. А. та обласним координаторам моніторингового дослідження в підготовці та проведенні дослідження за методикою TALIS «Вчитель 2017».

Заступник Міністра

Павло Хобзей

О. Малишева 481 47 58

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/9-64 від 07.02.2017

Наукове видання

Автори

Світлана Щудло (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка)

Оксана Заболотна (Уманський державний педагогічний університет імені П.Г.Тичини)

Тетяна Лісова (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)

Монографія

Упорядкування

Д.соц.н., проф. Світлана Щудло

Літературне редагування:

Ірина Невмержицька

Макетування та дизайн графічної інформації

Сергій Щудло

Здано до набору 27.01.2018 р.

Підписано до друку 27.01.2018 р.

Формат 60x84/8. Папір офсетний.

Гарнітура. Times. Наклад 100 прим.

Ум. друк. арк. 23,3

Друк ТзОВ «Трек ЛТД». Зам. № 40.

м.Дрогобич, вул.. Д.Галицького, 1

Тел.. (244) 1-08-90. drukstv@gmail.com